

občina krško

NAS' GLAS

SKUPNE DELEGATSKE INFORMACIJE

Leto VI

Št. 2

POSEBNA IZDAJA

25. 2. 1985

ANALIZA DOLGOROČNIH IN SREDNJEROČNIH RAZVOJNIH MOŽNOSTI OBČINE KRŠKO:

- za obdobje 1986 - 1995/2000 **U V O D**
- in za obdobje 1986 - 1990

VSEBINA

U V O D

I. GLOBALNA OCENA IN TEMELJNI PROBLEMI DOSEDANJEGA RAZVOJA OBČINE

1. Gospodarski razvoj	2
1.1. Zaposlovanje in kadri	3
1.2. Industrija	4
1.3. Kmetijstvo, gozdarstvo, veterina	5
1.4. Gradbeništvo in industrija gradbenega materiala	7
1.5. Promet in zveze ter prometna infrastruktura	7
1.6. Drobno gospodarstvo	7
1.7. Trgovina in preskrba	9
1.8. Gostinstvo in turizem	10
1.9. Stanovanjska, komunalna in cestna dejavnost	10
1.10. Raziskovalna skupnost	13

2. Razvoj družbenih dejavnosti

2.1. Temeljne opredelitve razvoja	13
2.2. Razvoj po posameznih dejavnostih	14
2.2.1. Zdravstvo	14
2.2.2. Otroško varstvo	15
2.2.3. Socialno skrbstvo	16
2.2.4. Vzgoja in izobžanje	17
2.2.5. Kultura	18
2.2.6. Telesna kultura	19

3. Urejanja prostora in varstvo okolja

3.1. Urejanje prostora	20
3.2. Varstvo okolja	21
3.3. Varstvo naravne in kulturne dediščine	23

DELEGATSKO GRADIVO ZA JAVNO RAZPRAVO

Priprava planskih dokumentov za dolgo in srednjeročno obdobje temelji na sprejetih odlokih skupščine občine za pripravo in sprejetje družbenega plana občine v obdobjih od leta 1986 — 1995/2000 in od leta 1986 — 1990.

V procesu pripravljavanja planskih dokumentov predstavlja analiza dolgoročnih in srednjeročnih možnosti razvoja, v skladu z Zakonom o sistemu družbenega planiranja in o družbenem planu SR Slovenije, analitično osnovo, ki nosilec planiranja v samoupravnih organizacijah in skupnostih ter družbenopolitični skupnosti omogoča oblikovanje prvih razvojnih usmeritev v obliki smernic za pripravo planov ter elementov za samoupravno sporazumevanje in dogovarjanje o temeljnih planov.

V tem smislu predstavlja Analiza dolgoročnih in srednjeročnih razvojnih možnosti informacijo nosilec planiranja o doseženem razvoju, o omejitvah in možnih ciljnih razvoja v bodoče, o prvih možnih projekcijah, delitvenih razmerjih in okvirih razvoja, o osrednjih in razvojnih problemih in možnih usmeritvah nadaljnjega razvoja.

Pri delu na Analizi dolgoročnih in srednjeročnih razvojnih možnosti smo upoštevali in izhajali iz usmeritev Dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije, Analiz razvojnih možnosti in smernic dolgoročnega in srednjeročnega razvoja SR Slovenije in SFRJ in analiz temeljnih nosilcev planiranja ter jih smiselno vgradili v razvojne usmeritve.

Pri pripravi gradiva smo sodelovali z nosilci planiranja v občini, s katerimi so bili organizirani razgovori v juliju in oktobru 1984. Zaradi zamud pri pripravi prvih dokumentov planov pri temeljnih nosilcih

planiranja vsebina analize ne temelji dovolj na celovitem zaznavanju problemov in možnostih razvoja, ki jih dajo lahko le kvalitetno pripravljene analize razvojnih možnosti vseh udeležencev planiranja.

Ta analiza podaja v prvem delu dosedanjí razvoj po področjih od leta 1971 dalje. V posebni analizi izvajanja srednjeročnega družbenega plana za obdobje 1981 — 1985 pa smo s poglobljeno analizo obravnavali ključne probleme dosedanjega razvoja, zato je analiza izvajanja tekočega srednjeročnega plana sestavni del analitičnega gradiva, na osnovi katerega prehajamo k predpostavkam in izhodiščem za razvoj v prihodnje.

V drugem delu podajamo oceno možnosti razvoja po posameznih področjih, pri tem pa želimo opozoriti na nujnost, da vsi temeljni nosilci planiranja pospešijo pripravo svojih planskih dokumentov, ki bodo pokazali stopnjo uresničljivosti predpostavk v tej analizi — to pa bo omogočilo dokončno oblikovanje globalnih okvirov razvoja.

Po programu dela Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije bo osnutek dogovora o

temeljnih družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1986-1990 pripravljen do februarja, predlog pa do julija 1985.

Izvršni svet skupščine SR Slovenije bo osnutek družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1986-1990 pripravil do maja, predlog pa do oktobra 1985.

Priprave planskih dokumentov in aktov morajo v občini potekati tako, da bodo usklajene s temi roki, kar pomeni, da morajo biti vsi dolgoročni in srednjeročni planski dokumenti in akti pravočasno pripravljene in sprejeti. To je toliko bolj pomembno, ker se z vsemi nadaljnjimi fazami planiranja vključujemo v konkretno usklajevanje v poslovnih povezavah in v družbenopolitični skupnosti.

V interesu uresničevanja pospešenega družbenoekonomskega razvoja občine moramo skladno s cilji in izhodišči pravočasno opredeliti svoje realne elemente planov in zagotoviti vključitev v skupne programe z drugimi temeljnimi nosilci v širšem prostoru in v občini.

Krško, januar 1985

1. GLOBALNA OCENA IN TEMELJNI PROBLEMI DOSEDANJEGA RAZVOJA OBČINE KRŠKO

1. GOSPODARSKI RAZVOJ

Opredelevanje ključnih razvojnih problemov gospodarstva občine Krško je pogojeno s temeljnimi razvojnimi problemi jugoslovanskega in slovenskega gospodarstva, za katerega je bil v preteklem obdobju značilen ekstenziven razvoj ter naraščajoča tehnološka, uvozna in razvojna odvisnost od razvitih gospodarstev.

Slovensko gospodarstvo je že doseglo stopnjo zmerne razvitosti, zato bo potrebno preiti od večanja družbenega proizvoda predvsem z izgradnjo novih zmogljivosti in večanja obsega proizvodnje z večanjem števila zaposlenih v večanje in obvladovanje modernih tehnoloških postopkov, ki bodo osnova za

uvajanje konkurenčno sposobnih proizvodnih programov in za višjo gospodarsko rast.

V sedemdesetih letih je Slovenija nadaljevala z ekstenzivnim razvojem in dosegla pomembne rezultate na gospodarskem, socialnem in političnem področju, po stopnji zaposlenosti se nahaja z 42% zaposlenih od celotnega prebivalstva v samem vrhu razvitih držav.

V tem obdobju pa se srečujemo z razvojnimi problemi, ki se odražajo v nezadovoljivi rasti produktivnosti dela (ob hitrem povečevanju opremljenosti dela), padanju učinkovitosti izkoriščenosti osnovnih sredstev in v stalnem upadanju učinkovitosti uporabe vloženih sredstev.

Osnovna značilnost razvoja občine Krško v preteklem deset- oziroma petnajst-letnem obdobju je izredno dinamična gospodarska rast, ki je bila precej višja kot v poprečju v Sloveniji.

Realni družbeni proizvod je v obdobju 1971-1980 rasel s poprečno letno stopnjo 8,7%; pri tem je v družbenem sektorju z 9,2% in v zasebnem sektorju z 0,2% stopnjo.

Največjo rast je gospodarstvo občine doseglo v letih 1977 in 1978. V obdobju 1971 — 1980 je rasel družbeni proizvod na prebivalca nekoliko počasneje (6,9%). Po kazalcu razvitosti »družbeni proizvod na prebivalca« pa je občina Krško v letu 1975 presegla republiško poprečje.

V letih 1978, 1979 in 1980 je družbeni proizvod na prebivalca ponovno padel pod republiško poprečje (na 27. mestu med 60. slovenskimi občinami), v letu 1981 pa se je družbeni proizvod na prebivalca zopet dvignil nad poprečje SRS.

Osnovni nosilec razvoja gospodarstva občine Krško je industrija, ki predstavlja 78% družbenega proizvoda gospodarstva. Hkrati z industrializacijo občine so rasle tudi nove možnosti za zaposlitev, saj je zaposlenost rasla v obdobju 1971 — 1980 po 5,3% poprečni letni stopnji, samo v industriji pa po 7,7% stopnji in se je tako v tem obdobju podvojilo število zaposlenih (delež kmečkega prebivalstva se je zmanjšal za polovico). Občina je s 36% zaposlenih od celotnega prebivalstva pod poprečjem republike po stopnji zaposlenosti prebivalstva (SRS 42%).

Investicijska aktivnost je v obdobju 1970 — 1976 naglo naraščala, tako da je v letu 1976 znašala stopnja investiranja (delež investicij v družbenem proizvodu) 234,4%. Po letu 1976 pa se je ta stopnja zmanjševala in je v letu 1981 znašala 94,2%, kar je daleč nad poprečjem v SRS. Najhitreje so naraščale investicije v sekundarni sektor, v okviru tega pa predvsem v industrijo — papirno, energetiko, kovinsko predelovalno, prehrambeno industrijo.

Pomembna so bila tudi vlaganja v kmetijsko proizvodnjo, gostinstvo in trgovino.

V zadnjem obdobju je na visok delež investicij v družbenem proizvodu vplivala predvsem izgradnja Nuklearne elektrarne Krško.

Z aktivno investicijsko dejavnostjo v industriji se je povečal predvsem delež družbenega proizvoda sekundarnega sektorja v družbenem proizvodu gospodarstva, ki je porasel od 66,9% v letu 1970 na 76,6% v letu 1975, v letu 1982 pa je ta delež znašal že 79,6%.

Primerjava razvoja v tem obdobju po sektorjih gospodarstva kaže, da se je še naprej krepil sekundarni sektor, medtem ko je bil razvoj primarnega in terciarnega sektorja počasnejši.

* kar pomeni, da je bila vednost investicijskih naložb 2,3 krat večja od vrednosti družbenega proizvoda.

POPREČNE REALNE STOPNJE RASTI DRUŽBENEGA PROIZVODA

	1971 — 1975		1976 — 1980	
	SRS	Občina	SRS	Občina
Skupaj	6,8	8,9	5,5	8,3
Družbeni sektor	7,2	11,9	5,6	9,2
Zasebni sektor	3,0	- 2,4	4,6	2,8

VIR: Statistični podatki po občinah SRS: VIII. zvezek iz leta 1976, V. zvezek iz leta 1979 in IX. zvezek iz leta 1984.

STRUKTURA DRUŽBENEGA PROIZVODA PO SEKTORJIH DEJAVNOSTI:

Leto	Primarni sektor	Sekundarni sektor	Terciarni sektor	Skupaj
1970	21,8	66,9	11,3	100
1975	13,8	74,6	11,6	100
1980	7,8	72,0	20,2	100
1982	4,5	79,6	15,9	100

K skupnem družbenem proizvodu združenega dela gospodarstva občine prispeva industrija 78% in kot glavni nosilec gospodarskega razvoja vpliva na družbeno ekonomski razvoj občine in položaj drugih gospodarskih dejavnosti.

primarni sektor: družbeni in zasebni sektor kmetijstva in gozdarstva

sekundarni sektor: industrija, gradbeništvo, proizvodna obrt (družbeni in zasebni sektor)

terciarni sektor: trgovina, gostinstvo, promet, servisna obrt, komunala

V PRETEKLIH PETNAJSTIH LETIH SO DOSEGLE POSAMEZNE ORGANIZACIJE ZDRUŽENEGA DELA PO KAZALCU »DELEŽ DRUŽBENEGA PROIZVODA ORGANIZACIJ ZDRUŽENEGA DELA V DRUŽBENEM PROIZVODU GOSPODARSTVA NASLEDNJE UVRSTITVE:

Rang 1971	Rang 1984	Organizacija združenega dela	Deleži v DP		Zaposleni	
			1971	30. 9. 84	1971	30. 9. 84
1	1	Tovarna celuloze in papirja	28,9	45,4	1.270	2.136
9	2	SOP Krško	3,2	7,2	152	642
4	3	Kovinarska Krško	7,7	5,1	404	635
5	4	M—Agrokombinat Krško	4,8	4,5	256	514
2	5	Rudnik rjavega premoga Senovo	11,8	3,5	806	463
3	6	SGP Pionir—Gradbeni sektor Krško	10,1	3,3	230	658
6	7	DES—TOZD Elektrodistribucija Krško	4,7	3,0	97	215
—	7	Metalna — TOZD TGO Senovo	—	3,0	—	359
7	8	Elektrarna Brestanica	4,1	2,9	178	177
13	9	Žito — TOZD Imperial Krško	2,2	2,3	123	283
15	9	Transport Krško	1,3	2,3	55	197
10	10	Labod — TOZD Libna Krško	3,0	2,2	288	334
11	11	Lisca — TOZD Šivalnica Senovo	2,7	2,0	204	363
8	12	M—Preskrba Krško	3,3	1,9	149	287
12	13	IGMP Sava Krško	2,4	1,8	133	266
15	14	Novoles — TOZD Sigmat Brestanica	1,3	1,4	87	122
16	14	PTT Krško	1,0	1,4	51	152
—	15	Iskra Kostanjevica	—	1,3	—	175
14	16	SGP Pionir — TOZD Togrel Drnovo	2,1	1,0	—	164
18	16	Kostak Krško	0,7	1,0	37	231
19	17	M—Hotel Sremič Krško	0,6	0,7	50	110
—	18	Žito — TOZD Pekarna Krško	—	0,5	—	75
17	19	GG— TOZD Bohor Senovo	0,4	0,4	50	37
17	19	CP—TOZD Vzdrževanje Krško	0,8	0,4	75	68
—	19	Novoles — LIPA Kostanjevica	—	0,4	—	92
20	20	Kremen Ravno	0,4	0,3	40	43
17	20	GG — TOZD Kostanjevica	0,4	0,3	59	37
—	20	Obrtna nabavno prodajna zadruga Resa	—	0,3	—	9
14	21	Novoles — TOZD Bor Krško	2,1	0,1	139	105
—	21	POZD Elektromontaža Rožno	—	0,1	—	25
—	—	Nuklearna elektrarna Krško	—	53	—	527

I.1. ZAPOSLOVANJE IN KADRI

Ugotavljamo, da smo v preteklosti pomen in vloga kadrov v razvoju družbenih odnosov kot celote precej podcenjevali. Pozabili smo namreč na dejstvo, da so kadri temeljno izhodišče ekonomskega in socialnega razvoja — torej njegovi nosilci in uporabniki.

Nadalje je za preteklo obdobje značilen izrazito ekstenziven razvoj, ki se zrcali v bolj ali manj enostranski usmerjenosti gospodarstva v tehnološko dokaj nezahtevni ter neproduktivni proizvodnji.

Nižja gospodarska rast v obdobju zadnjih petih let je pogojevala tudi dokaj umirjeno zaposlovanje, hkrati lahko v tem obdobju govorimo o ekstenzivnem in neproduktivnem zaposlovanju — torej o takem zaposlovanju »delovne sile«, ki ni bila v funkciji ustvarjanja nove vrednosti.

Kljub precejšnjemu porastu števila zaposlenih v združenem delu občine v obdobju 1971 — 1984 (za okoli 4.860 oseb — podatki o številu zaposlenih se nanašajo na dan 30. 9. v letu), pa se zaposlovanje v zadnjih letih ni odvijalo z enako dinamiko. Izredno živahno zaposlovanje je bilo prisotno v obdobju

1973/79 (povprečna septembrska rast 7%), po tem letu pa se je začela rast umirjati.

Močnejši zastoj pri zaposlovanju bel-ežimo v letih 1981 — 1982, ko je dosežena 1,7% rast, v letu 1983 celo upade pod raven števila zaposlenih v preteklem letu, medtem ko že v letu 1984 poraste za okoli 2,7%.

V primerjavi z gospodarstvom je bilo v preteklem obdobju zaposlovanje na področju negospodarskih dejavnosti bolj živahno.

Uresničevanje družbenih usmeritev o omejevanju zaposlovanja v negospodarstvu (začeti s letom 1981) pa je nekoliko ublažilo trend hitre rasti števila zaposlenih v teh dejavnostih; pozitivno je zlasti upadanje števila zaposlenih na področju družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih interesnih skupnosti, občinskih upravnih organov.

Tolikšne stopnje rasti zaposlovanja v preteklem obdobju so pogojevale tudi precejšen kadroviski primanjkljaj, ki se je, če izvenzamemo regijsko migracijo, pokrival z delavci iz sosednjih republik.

Z umirjanjem zaposlovanja pa priliv teh delavcev v zaposlitev upada, ugotavljamo, da osnovni delovni potencial občine (generacijski priliv mladine iz šol) vse bolj zadošča za pokritje pretežnega dela kadroviskih potreb v občini.

Izobrazbena struktura novozaposlenih delavcev je v celotnem analiziranem obdobju zelo nizka, kar se odraža tudi v dokaj slabi kvalifikacijski strukturi vseh zaposlenih v združenem delu občine; slednje v veliki meri pogojuje tudi struktura dela v občini (gre za delovno intenzivne industrije: tekstilna, proizvodnja papirja, premoga, gradbeništvo, ipd.). V analiziranem obdobju se je izobrazbena struktura zaposlenih dejansko precej izboljšala, vendar pa je še vedno izredno visok odstotek zaposlenih delavcev tako imenovanega »ozkega profila«.

Tudi spolna struktura delavcev je neugodna (le 36% vseh zaposlenih predstavljajo ženske), kar kaže tudi na to, da obstajajo znotraj razpoložljivega delovnega potenciala rezerve ženske delovne sile.

Ob umirjenem zaposlovanju v občini je bila vseskozi v porastu tudi brezposelnost, ki je iz leta v leto bolj pogojena s strukturnim — poklicnim neskladjem med usposobljenostjo iskalcev zaposlitve in potrebami združenega dela. Govorimo sicer o 300 registriranih iskalcih zaposlitve, število dejansko brezposelnih oseb pa se giblje okoli 220 do 250.

Dosedanji gospodarski razvoj po področjih dejavnosti:

1.2. INDUSTRIJA

Več kot polovica družbenega proizvođa industrije ustvarja **papirna industrija**, katere delež se je povečal od 39,4% v letu 1975 na 55,6% v letu 1984. Na tako visok porast tega deleža so vplivala predvsem znatna vlaganja v osnovna sredstva, kot so: postavitev novih kapacitet za proizvodnjo magnetitne celuloze, rekonstrukcija papirnih strojev, izgradnja tovarne valovite lepenke, izgradnja čistilnih naprav za saniranje okolja in ostala vlaganja.

Pomemben delež v strukturi industrije predstavlja **kovinsko-predelovalna industrija**. Njen delež v družbenem proizvodni industrije je padel od 23,8% v letu 1975 na 20,5% v letu 1984, kljub aktiviranju novih kapacitet. Pomembna vlaganja so bila v proizvodne in poslovne prostore v SOP, Metalni—TOZD TGO Senovo, Novoles — TOZD Sigmat — obrat Veliki Podlog in proizvodno halo v Brestanici in delno v Kovinarski, kar je solidna osnova za dolgoročni razvoj ob pridobivanju ustreznih proizvodnih programov.

Delež **energetike** v družbenem proizvodni se je v tem obdobju znižal od 17% na 7,3% v letu 1984 predvsem zaradi vloge Elektrarne Brestanica, ki se vključuje v proizvodnjo električne energije le v času okvar v ostalih enotah elektrogospodarstva.

V tem obdobju so bile aktivirane kapacitete Plinsko parne elektrarne, na področju distribucije električne energije pa so bila vložena sredstva v razširitev in izboljšanje kvalitete električnega omrežja v krajevnih skupnostih in v delno elektrifikacijo še neelektrificiranih gospodinjev.

Zgrajena je bila Nuklearna elektrarna Krško z močjo 632 MGW, ki je pričela redno obratovati leta 1982.

Tekstilna industrija je kljub zmanjšanju svojega deleža v družbenem proizvodni industrije pomembna gospodarska dejavnost, ki prispeva k zaposlovanju ženske delovne sile in dosega pomembne rezultate predvsem na področju izvoza, saj izvažata že skoraj polovico svoje proizvodnje. V preteklem obdobju so bili dograjeni proizvodni prostori pri Labod — TOZD Libna, Lisca — TOZD Šivalnica Senovo pa je sanirala proizvodne prostore.

Delež **rudarstva** pada, saj je Rudnik rjavega premoga Senovo zmanjšal izkop premoga (od 126.000 ton v letu 1975 na 120.000 ton v letu 1983). Za ohranitev enostavne reprodukcije so bila vložena sredstva za odpiranje novih etaž za izkop premoga.

Delež **prehranske industrije** v družbenem proizvodni industrije v letu 1984 znaša 3,4% in je manjši kot v letu 1975. V tem obdobju je prišlo na področju pre-

hrabne industrije do reorganizacije, saj je ŽITO — TOZD Imperial del svoje proizvodnje oddvojila in ga organizirala v TOZD Pekarna.

Zgrajeni so bili poslovni prostori pri TOZD Imperial, nov obrat pekarnice in slaščičarne v Brežicah, silosi za moko in skladišča občinskih blagovnih rezerv. Poleg tega so bila pomembna vlaganja tudi v strojno opremo in ostala osnovna sredstva.

Industrija gradbenega materiala je zmanjšala svojo udeležbo v družbenem proizvodni industrije za 0,8 indeksnih točk (od 3,0% v letu 1975 na 2,2% v letu 1984). Na zmanjšanje tega deleža je vpli-

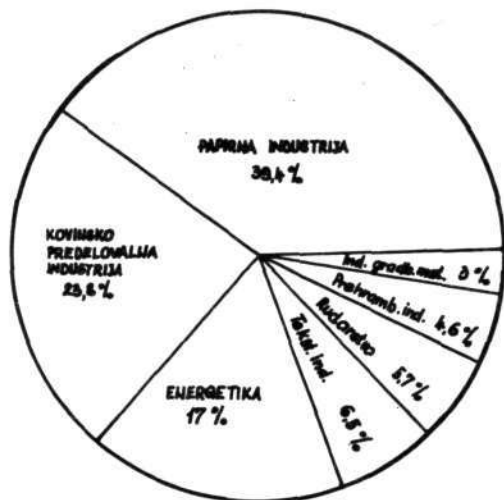
vala v veliki meri recesija v gradbeništvu in s tem tudi zmanjšanje povpraševanja po izdelkih industrije gradbenega materiala.

Pomembne so bile naložbe v razširitev proizvodnih prostorov na Drnovem, v izgradnjo poslovnega objekta v Krškem ter v ostala osnovna sredstva.

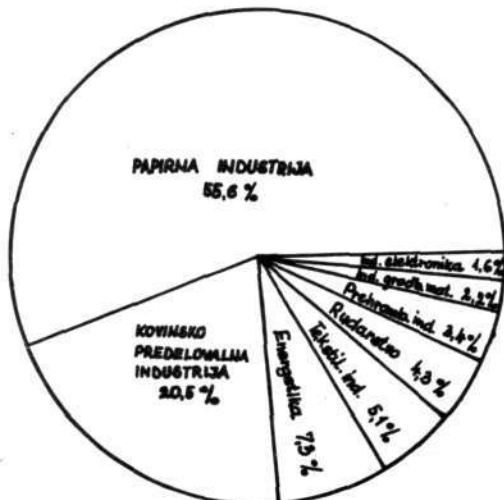
Delež **industrijske elektronike** v družbenem proizvodni industrije se je v letu 1984 v primerjavi z letom 1980 povečal. V letu 1980 je bila ustanovljena organizacija združenega dela Industrijska elektronika v Kostanjevici, kjer so bili zgrajeni tudi novi proizvodni in poslovni prostori. Razvoj industrijske elektronike je temeljil na višji stopnji dodelave elektronskih elementov. V ta namen so bila vložena sredstva v inovacije na področju razvoja avtomatskih naprav za izdelavo žičnih uporov.

STRUKTURA DRUŽBENEGA PROIZVODA INDUSTRIJE GLEDE NA DELEŽ POSAMEZNE INDUSTRIJSKE DEJAVNOSTI V LETIH 1975 IN 1984:

V letu 1975

V letu 1984 (brez NE)

Ob vključitvi Nuklearne elektrarne, ki se je v letu 1984 konstituirala, pa se delež energetike v družbenem proizvodni in-

dustrije bistveno poveča, in sicer na 61,3%.

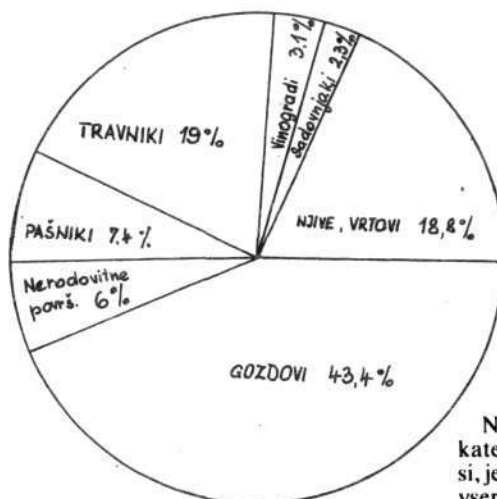
Prostorski razvoj industrije je bil usmerjen v območje krajev Krško (industrijska cona Žadovinek, industrijska cona Celuloza, industrijska cona levi breg Save in nekatera druga območja v poselitvenih delih mesta), Senovo, Brestanica (okoli Rudnika rjavega premoga, ob cesti Brestanica — Senovo), Kostanjevica (ob regionalni cesti 333/205 — na severu Kostanjevice) ter z manjšimi obrati (proizvodna obrt) v nekatere manjše kraje v občini. Vzroki za usmeritev industrijskih objektov v imenovana območja v Krškem in okoli Krškega so v že izvedeni prometni infrastrukturi, v preteklosti zastavljenih in realiziranih lokacijah, v tehnoloških zahtevah (papir — voda, centrala — voda, gramoz — betonarne), v bližini delovne sile. Usmeritveni razlogi lociranja industrijskih objektov na Senovem so nahajališča rud, tehnološki, substitucija (rudnik — izčrpan) zaradi obstoječe delovne sile, prometna infrastruktura. V Kostanjevici pa so bili vplivni vzroki za lociranje: delovna sila, prometna struktura in konkretne lokacije (območja, na katerih nova vsebina najmanj negativno vpliva na opredeljeno vlogo Kostanjevice v slovenski kulturi in etnični dediščini).

1.3. KMETIJSTVO, GOZDARSTVO, VETERINA

Kmetijske površine obsegajo v občini 17.433 ha, od katerih sta dve tretjini v hribovitem delu Gorjancev in Bohorja,

tretjina pa na ravninskem delu.

Struktura rabe vseh površin pa daje naslednjo sliko:

Vir podatka: PO 22-d
Zavod SRS za statistiko

Najboljših kmetijskih zemljišč (I. in II. kategorije), ki so zaščitena tudi s predpisi, je med kmetijskimi zemljišči 34%, med vsemi zemljišči pa 16,3%. V strukturi vseh zemljišč je kmetijskih zemljišč 47,91% in so prevladujoča, kar pomeni, da ima kmetijstvo temeljno osnovo.

BILANCA KATEGORIJ VSEH ZEMLJIŠČ V OBČINI:

Kategorija	ha	%
I.	2.219,10	6,44
II.	3.396,45	9,86
III.	6.510,09	18,90
IV.	556,89	1,62
V.	1.830,05	5,31
VI.	1.100,88	0,29
VII.	565,23	1,64
VIII.	1.555,21	4,51
I.v.	1.150,58	3,34
II.v.	283,61	0,83
T (III)	205,45	0,60
IV (II)	248,88	0,72
Gozdovi	15.823,82	45,94
Skupaj:	34.446,24	100,00

Podatki o bilanci zemljišč v občini nam kažejo, da ob nastajanju analize razvojnih možnosti razpolagamo z dvema različnima podatkomoma o velikosti posameznih kultur, in sicer statističnim podatkom in podatkom iz elaborata kategorizacije kmetijskih zemljišč.

Ta ugotovitev nas opozarja, da stanje zemljiškega katastra, kot izhodiščne evidence v prostoru, ni usklajeno z dejanskim stanjem na terenu, kar je pogojevalo različne postopke za ugotovitev dejanskega stanja. V nadaljnjem procesu planiranja bo potrebno izvesti kompleksno revizijo evidence zemljiškega katastra in uskladitev različnih podatkov.

Pretežni del površin — okoli 90% je v zasebni lasti. S kmetijstvom se ukvarja približno še 15% kmečkega prebivalstva (v SRS 9%).

V obdobju 1971 — 1981 je kmečko prebivalstvo v občini upadlo za 50% (V SRS za 55%). Delež kmečkega prebivalstva v skupnem prebivalstvu občine se je zmanjšal od 30% v letu 1971 na 15% v letu 1981 (v SRS od 20% na 9%).

Če bi se takšen trend padanja števila kmečkega prebivalstva nadaljeval, bi v letu 2000 imeli negativni predznak, kar pomeni, da bi v letu 1991 ne imeli nobenega kmečkega prebivalca. Povsem jasno je, da takšen teoretičen izračun ne bo v letu 1991 niti v letu 2000 stvaren, ampak da bomo, glede na pomen kmetijstva in prioritete, ki mu je dana, v imenovanih letih imeli ustrezno število kmečkega prebivalstva, ki se bo ukvarjalo s kmetijsko proizvodnjo tako, da bo vsa zemlja optimalno obdelana.

KMETIJSKA ZEMLJIŠČA:

Kategorija	ha	%
I.	2.219,10	13,45
II.	3.396,45	20,58
III.	6.510,09	39,45
IV.	556,89	3,38
V.	1.830,05	11,09
VI.	100,88	0,61
I.v.	1.150,58	6,97
II.v.	283,61	1,72
IV. (II)	248,88	1,51
T (III)	205,45	1,24
Skupaj:	16.501,98	100,00

VIR: Kategorizacija kmetijskih zemljišč občine Krško

Delež ustvarjenega družbenega proizvoda kmetijstva:

1971	18,4
1981	8,3

Iz gibanja deleža ustvarjenega družbenega proizvoda kmetijstva ugotavljamo, da je v letu 1971 prispevalo kmetijstvo več kot enkrat večji delež v družbenem proizvodu občine kot v letu 1981.

Iz doseženega deleža kmetijstva v porastu družbenega proizvoda zaključujemo, da nismo v zadostni meri pospeševali razvoja kmetijstva, saj se kmetijstvo v primerjavi z drugimi panogami prepočasno razvija.

Posestna struktura se je v zadnjih desetih letih poslabšala. Zemlja je prehajala v nekmetijska gospodarstva.

Poprečna velikost kmetije (vsa zemlja, vključno z gozdom) se je zmanjšala od 8,6 ha v letu 1971 na 6,1 ha v letu 1981.*

Poprečna površina kmetijskih zemljišč na eno kmetijo pa se je zmanjšala od 5,6 ha v letu 1971 na 3,8 ha v letu 1981.*

Skromne možnosti pridobivanja dohodka na majhnih kmetijah in dosedanje velike zaposlitvene možnosti zunaj kmetijstva so povzročale rast števila mešanih in nekmetijskih gospodarstev. Razdrobljenost zemljišč ovira hitrejši tehnološki napredek in produktivnost. Združevanje dela in sredstev, še posebej zemlje, gre počasi.

V zemljiški politiki pa smo dosegli kvalitativne premike, ki se odražajo v komasacijah in melioracijah kmetijskih zemljišč.

V zadnjih desetih letih smo meliorirali 731 ha, komasacija pa je bila opravljena na 550 ha. Pri tem pa nismo v zadostni meri zagotovili, da bi se bistveno povečala kmetijska pridelava na teh zemljiščih.

Osnovno problematiko kmetijstva lahko obravnavamo v naslednjih točkah:

a) konfliktnost sektorskih predvidevanj se pojavlja med zahtevami kmetijstva, industrije, energetike, prometa, **stanovanjske gradnje;**

b) v skrajnosti izsiljeni policentrični sistem v sektorju stanovanjske gradnje;

c) konflikt s politikom izrabe gramoza v ravninskem delu občine, ki je tudi prevladujoče kvalitetno kmetijsko zemljišče, zaradi napačnega pristopa k sanaciji izžrpanih površin;

d) problem počitniških hiš, zidanic je v napačnem izvajanju zastavljene definicije zidanic in veljavnih odlokov občine Krško;

e) coniranje kot potreba intenzivnega kmetijstva;

f) melioracije — usposabljanje novih površin.

* VIR PODATKA: Popis prebivalstva in statistični podatki po obsevih Zavoda SR Slovenije za statistiko

V družbenem in zasebnem sektorju kmetijstva smo usmerjali razvoj na področja sadjarstva, vinogradništva, poljedelstva, živinoreje (govdoreja in prašičjereja).

Sadjarstvo

V obdobju od leta 1971 do 1982 se je povečalo število rodnihih dreves (jablan, hrušk in breskev). Pridelek sadja se je podvojil, tako je bilo v letu 1982 pridelanega že 6.300 ton sadja, od tega v družbenem sektorju 5.350 ton.

Tako povečanje sadjarske proizvodnje je bilo doseženo z intenzivnim gostim sajenjem sadnih dreves tako v družbenem kot v zasebnem sektorju.

Poleg tega smo pospeševali tudi proizvodnjo jagodičevja (ribeza in jagod). V letu 1971 smo pridelali in odkupili na 38 ha 119 ton ribeza, v letu 1982 pa na 77 ha 510 ton.

Povečanje sadjarske proizvodnje je bilo usmerjeno predvsem na njivske in delno travniške površine, manj pa na usposabljanje nerodovitnih zemljišč in zemljišč v zaraščanju.

Vinogradništvo

Vinogradniška proizvodnja se je povečala v obdobju od 1971. do 1982 leta od 4.800 na 6.000 ton grozdja, na enakih vinogradniških površinah.

Povečanje proizvodnje grozdja za 37% je bilo doseženo z intenzivno obnovo starih vinogradov in sajenjem novih rodnejših trt, z možnostjo strojne obdelave in zaščito vinogradov.

V tem obdobju je bilo obnovljenih cca 310 ha vinogradov.

Povečana proizvodnja se je odražala tudi v večjem odkupu grozdja. Zato je bila zgrajena nova polnilnica za vino, dograjene pa so bile tudi kletne kapacitete v družbenem sektorju.

Ugotavljamo, da so predelovalne in kletne kapacitete še vedno premajhne glede na tržne količine grozdja.

Poljedelstvo

Glede na leto 1971 ugotavljamo kvaliteten premik v smeri intenziviranja poljedelske proizvodnje, ki se kaže v večji porabi mineralnih gnojil, uporabi boljših semen, predvsem pri proizvodnji koruze in pšenice, uvajanju herbicidov in boljši mehanizirani setvi, obdelavi in spravi lu pridelkov.

Intenziviranje poljedelske proizvodnje se je odražalo v pridelavi koruze — kot osnovne krme za intenzivno živinorejsko proizvodnjo, pšenice, ki je bila vse do leta 1981 namenjena pretežno za samooskrbo kmetijskih gospodarstev.

Vse večje potrebe po samooskrbi in s tem tudi po pridelovanju krušnih žit so narekovele, da je postala pšenica tržni proizvod in smo pričeli z uvajanjem odkupa. Tako smo v letu 1981 odkupili 250 ton, v letu 1983 pa že 600 ton pšenice.

Pridelek pšenice se je povečal od 2.800 kg na ha v letu 1971 na 3.040 kg na ha v letu 1982.

Živinoreja

Pospeševanje živinoreje v družbenem in zasebnem sektorju kmetijstva je bilo usmerjeno v govodorejo in prašičjerejo.

Pri prireji goved ugotavljamo zmerno letno rast. V letu 1983 je znašala živinorejska proizvodnja 1.159 ton, število mladih pitanih goved in telet pa se je v primerjavi z letom 1978 povečalo za 50%.

Dosežena raven proizvodnje govejega mesa zadošča za celotno oskrbo prebivalcev občine. Nezadovoljiva preskrba prebivalstva z govejim mesom, predvsem v letih 1982 in 1983 pa je bila posledica velikega odliva živine, zaradi nesorazmernja v odkupnih cenah telet in mladega pitanega goveda.

Pri prašičjereji se je s pospeševanjem in izgradnjo »mini farm« intenzivirala proizvodnja šele po letu 1980.

V letu 1983 je bilo v organizirani proizvodnji vzrejenih 4.020 prašičev ali 402 toni mesa.

Poleg domače krme je potrebno pridobiti za to proizvodnjo tudi krmila izven občine. Zaradi neskladja v cenah mesa in krmil mini farme v zadnjem času niso več rentabilne. Zato bo potrebno razrešiti problematiko krmne osnove.

Gozdarstvo

V občini pokrivajo gozdovi 14.944 ha ali 43,4% od celotne površine.

Površina gozda se povečuje z načrtnim gojenjem hitrorastočih vrst v plantažah in stihijsko z zaraščanjem pašnikov, zaradi česar nastajajo površine, porasle z grmovjem ali malodonosnim gozdom.

PRIKAZ GOZDNIH POVRŠIN PO LASTNIŠTVU IN PROSTORU, KATERE SO UREJENE Z GOZDNO GOSPODARSKIMI NAČRTI:

gozdogospodarske enote	površina v ha
Pišce	100
Gorjanci — del	1.774
Bohor — del	383
Senovo SLP	428
SLP 2 Agrokombinat	146
Rudnik Senovo	66
Pleterje	30
DRUŽBENI SEKTOR	2.927
Kostanjevica	2.542
Krško	2.726
Smednik — Škocjan del	2.480
Senovo	4.221
ZASEBNI SEKTOR	11.969
SKUPAJ	14.896

Razlika 48 ha je zaradi neuskajenosti katastra (revizija je bila zadnjič 1958. leta) in projektive v gozdarstvu.

Gozdovi v lasti zasebnega sektorja predstavljajo 80% vseh gozdov, ki so razdeljeni med 9.549 lastnikov.

VETERINA

V preteklem desetletju v živinoreji ni bilo večjih izbruhov nevarnih kužnih bolezni.

Na področju veterine so bili v tem obdobju izvajani preventivni ukrepi na osnovi zakonodaje o zdravstvenem varstvu domačih živali.

V zadnjih petih letih je bilo razširjeno osemenjevanje krav na domu v vseh lažje dostopnih krajih občine, kar je vplivalo na večjo reprodukcijo. Na izboljšanje reprodukcije in povečanje mlečnosti krav molznic je vplivala nega parkljev na domu. Še vedno pa je nezadovoljivo zdravstveno stanje vimen krav molznic, kar zmanjšuje mlečnost. Nezadovoljiva pa je tudi higienska kakovost mleka.

Uvedena je bila zdravstvena zaščita in preventiva ter svetovalna služba veterinarskih strokovnjakov v minifarmah prašičev, kar je ugodno vplivalo na večjo prirejo prašičev. Pomembna pridobitev so UKW postaje, ki oddaljenim krajem brez telefonskih zvez omogočajo hitrejši stik z veterinarsko službo.

V okviru Dolenjskega veterinarskega zavoda Novo mesto je bila za Dolenjsko in Posavsko regijo organizirana veteri-

narsko — higiensko služba. Tako je zagotovljen brezplačen odvoz poginulih živali in diagnostika živalskih kužnih bolezni.

V letu 1981 se je pojavila steklina. Doslej je bilo ugotovljenih 65 primerov. Zaradi doslednega izvajanja vseh ukrepov je število ugotovljenih primerov stekline padlo od 44 primerov v letu 1982 na 10 primerov v letu 1984. Z ukrepi je bil preprečen prenos stekline iz živali na ljudi, vendar se je steklina razširila tudi na desni breg Save.

V letu 1984 se je pojavila huda gniloba čebelje zalege in razširila varooza. Žarišče gnilobe čebelje zalege je bilo uničeno. Izvedeni so bili vsi ukrepi proti širjenju bolezni.

Za preprečevanje širjenja bolezni čebel se usposablja čebelarji pregledniki.

ma krajevnih poti.

Stanje cest terja takojšnjo sanacijo, zato se bomo morali dogovoriti za viro financiranja in za združevanje sredstev.

Cestni potniški promet

V skladu s potrebami po prevozu potnikov so bile vzpostavljene nove avtobusne linije. Uvedli smo javni pristezni in mestni prevoz potnikov.

Pri tem pa je še vedno neustrezna povezava z avtobusnimi linijami občine s širšim prostorom.

Z odlokom o javnem, mestnem in pristeznem prometu smo opredelili ureditev cestnega potniškega prometa in določili osnovne nosilce.

V skladu s tem odlokom bomo morali zagotoviti potrebne pogoje za ustrezen in varen prevoz potnikov. Posebnega pomena je ureditev avtobusnih postajališč in izgradnja centralne železniške in avtobusne potniške postaje.

Cestni tovorni promet

Delovna organizacija Transport je kot temeljni nosilec tovarnega cestnega prometa v občini dosegla večji razmah v razvoju. Posebnega pomena je vključevanje v mednarodno špedicijo. Na tej osnovi se izkazuje večje možnosti po širitvi in dopolnjevanju dejavnosti, za kar pa bo potrebno zagotoviti širitev na sedanji lokaciji.

PTT promet

Skladno z razvojem družbenega standarda so se širile tudi potrebe po telefonskih priključkih.

V preteklem obdobju so delovni ljudje in občani z akcijami združili delo in sredstva in zgradili krajevno telefonsko omrežje. S tem pa se je problematika priključitve novih naročnikov v telefonsko omrežje poglobila do kritične meje, saj zaradi nedograjenega oddajnega centra Trdinov vrh niso možne nove priključitve, pa tudi že vključeni naročniki težko vzpostavljajo zveze s kraji izven novomeške omrežne skupine. Tako stanje terja dodatne napore za čimprejšnjo usposobitev večnamenskega antenskega stolpa na Trdinovem vrhu na Gorjancih, ne nazadnje tudi zaradi izrednih naporov delovnih ljudi in občanov, ki so z znatnimi vlaganji lastnih sredstev zgradili krajevno telefonsko omrežje.

1.6. DROBNO GOSPODARSTVO

Drobno gospodarstvo v občini Krško opredeljujemo z združenim delom in s samostojnim osebnim delom. Analiza razvoja drobnega gospodarstva kaže v obdobju 1970 — 1975, predvsem na področju samostojnega osebnega dela, močan upad storitvene in proizvodne obrti. Po letu 1975 ugotavljamo 3-odstotno letno stopnjo rasti obratovalnic, trend take rasti se je nadaljeval vse

1.4. GRADBENIŠTVO IN INDUSTRIJA GRADBENEGA MATERIALA

Razvoj gradbeništva in industrije gradbenega materiala je bil pogojen s potrebami večjih investitorjev po gradbenih uslugah.

Ta dejavnost je dosegla v preteklem desetletju večji razmah v razvoju, ki je bil pogojen s potrebami večjih investitorjev po gradbenih uslugah v regiji oziroma v ožjem območju.

Z upadanjem investicijskih del pa je bila vse bolj prisotna potreba po vključevanju gradbeništva za pridobivanje del na širšem jugoslovanskem območju in v tujini.

Razvoj industrije gradbenega materiala ima zagotovljeno osnovno surovino v

1.5. PROMET IN ZVEZE TER PROMETNA INFRASTRUKTURA

Železniški promet

Potrebe gospodarstva po prevozi v železniškem tovornem prometu terja tudi izgradnjo ustrezne infrastrukture. Nujna razširitev tirnih kapacitet postaje Krško in povečanje kapacitet industrijskih tirov še ni realizirana; v izdelavi je lokacijska dokumentacija.

Nerealizirana je tudi izgradnja potniške postaje za železniški in avtobusni promet.

Izgradnjo teh nujno potrebnih objektov bomo morali pričeti že na prehodu v novo srednjeročno obdobje.

velikih količinah gramoza. Pri tem pa je nujno potrebno sanirati stanje že izkoriščenih gramoznic in pospešeno pridobiti zemljišča na novi lokaciji za nadaljnjo eksploatacijo.

Recesija v gradbeništvo pa se odraža tudi na upadanju te dejavnosti, zato bo potrebno s programsko usmeritvijo zagotoviti nadaljnje pridobivanje dohodka na osnovi višje stopnje predelave.

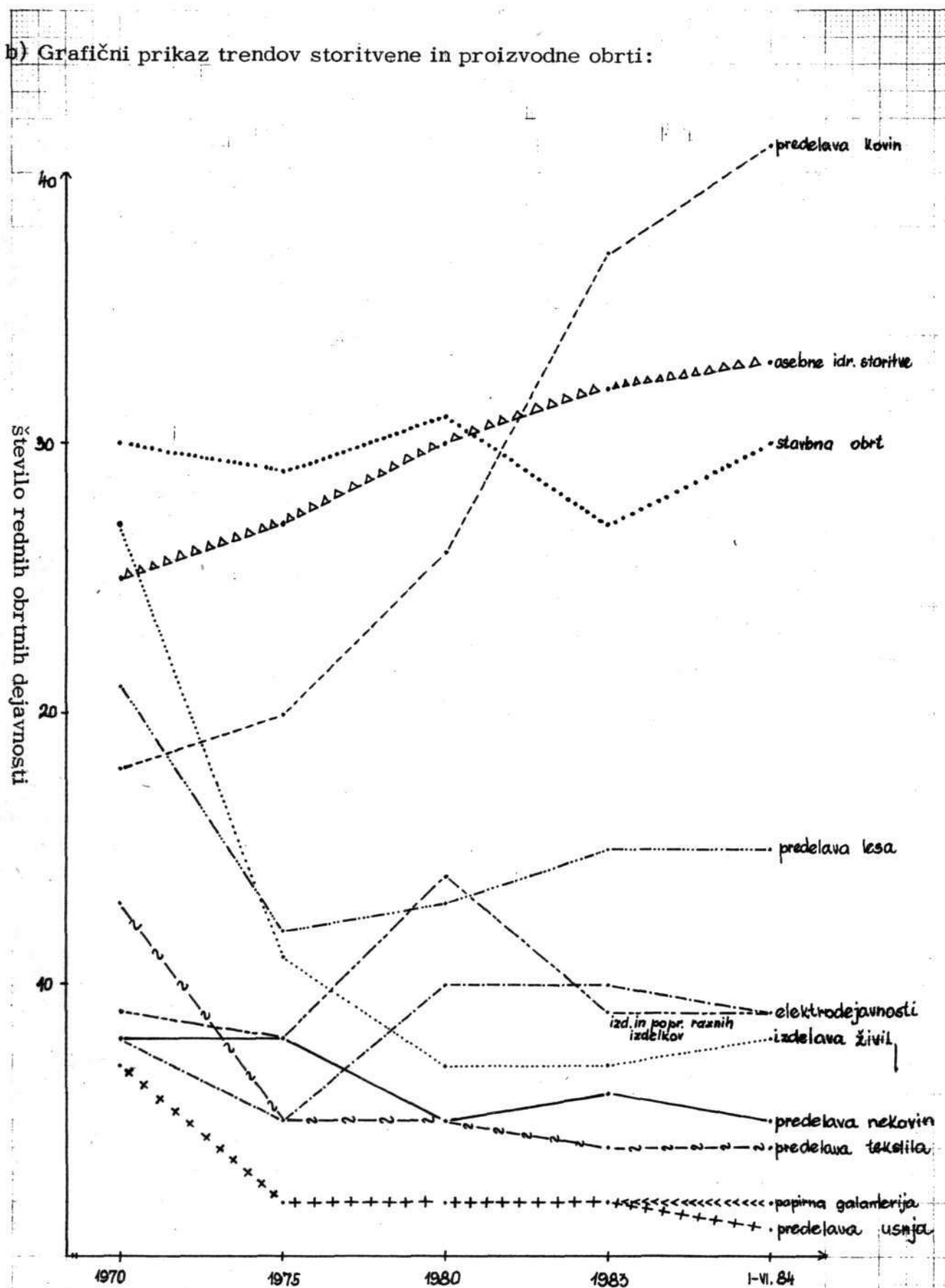
Pridobivanje kremenčevega peska je ostalo na ravni eksploatacije in tako ni bila uresničena usmeritev v finalizacijo kremenčevega peska in glin na eksploatacijskem območju Ravno pri Raki.

Cestna infrastruktura

Intenzivna vlaganja v asfaltiranje cest so omogočila bistveno boljše cestno povezavo naselij v občini in so tako posredno vplivala na enakomerni razvoj. Zaradi nedograjenih cest (zapor na plast na asfaltu) in zmanjšanja materialnih možnosti za nadaljevanje vlaganja pa je stanje cest dokaj kritično.

Z odlokom o komunalnih dejavnostih in odlokom o razvrstitvi cest in drugih prometnih površin med lokalne ceste v občini Krško smo uredili sistem upravljanja in vzdrževanja lokalnih cest in krajevnih poti, ob tem pa ostaja odprto vprašanje financiranja, predvsem siste-

b) Grafični prikaz trendov storitvene in proizvodne obrti:

do leta 1983, v prvem polletju 1984 pa ugotavljamo rahel pozitiven premik — to je 4-odstotno rast.

Za srednjeročno obdobje 1981-1985 smo sprejeli srednjeročni plan razvoja drobnega gospodarstva in sklenili dogovor o pospeševanju razvoja drobnega gospodarstva v občini Krško.

V teh dokumentih smo opredelili ukrepe, s katerimi bi vzpodbujali razvoj predvsem tistih storitvenih dejavnosti, ki so deficitarne in nizko akumulativne.

Na osnovi dogovora za pospeševanje razvoja drobnega gospodarstva bi morale organizacije združenega dela v svojih proizvodnih programih predvideti prenos proizvodnje tistih končnih izdelkov, polizdelkov in elementov, ki se izdelujejo v tehnološko enostavnejšem procesu ali v manjših količinah, v enote drobnega gospodarstva.

Ugotavljamo pa, da je bilo do sedaj premalo storjenega v smislu odstopanja proizvodnih programov in prevladujejo kratkoročna pogodbeno dela obrtnikov

z združenim delom.

Ukrepi, ki naj bi vzpodbujevalno vplivali na razvoj teh dejavnosti, se prepočasi izvajajo.

Na področju družbenega sektorja ugotavljamo zmanjšanje števila enot zaradi prestrukturiranja proizvodnje iz obrtniške v industrijsko proizvodnjo, kamor se preusmerjata NOVOLES — TOZD BOR in TOZD LIPA. Obrtni servisi ohranjajo svojo dejavnost v okviru DO Kostak; reorganizirala se je TOZD Zastava avto, ki deluje kot enota.

Tako imamo na področju družbenega sektorja drobnega gospodarstva samo še POZD Elektromontaža Abram Matko, Rožno, ki se je s svojo dejavnostjo dobro uveljavila in ima možnosti za dopolnjevanje in kompletiranje ponudbe.

V tem srednjeročnem obdobju je Obrtna nabavno prodajna zadruga Resa Krško podvojila svojo dejavnost. V okviru OZ Metlika pa smo organizirali predstavnštvo za avtoprevoznitvo in gradbeno mehanizacijo v Krškem.

1. 7.

TRGOVINA IN PRESKRBA

Nosilec dosedanjega razvoja trgovinske dejavnosti v občini Krško je M-Preskrba Krško, trgovinsko podjetje pa dopolnjuje še M-Agrokombinat Krško in prodajalne, katerih sedeži so izven občine.

Analiza dosedanjega razvoja kaže, da je glede na možnosti, ki jo daje povpraševanje, ponudba še vedno nezadovoljiva.

To se odraža v odlivu kupne moči v druge trgovske centre izven občine.

Odprta ostaja naloga prestrukturiranja in specializacija prodajaln, organiziranje ponudbe repromateriala za oskrbo drobnega gospodarstva in zagotovitev enakomernejše preskrbe občanov na celotnem območju občine.

Tudi povezovanje s potrošniki preko potrošniških svetov še ni zaživelo oziroma tam, kjer se je pričelo, nima prave vsebine. Razprave potrošnikov so osredotočene le na pomanjkanje določenih artiklov ali na ocenjevanje njihove kvalitete, ne sodelujejo pa pri oblikovanju planov prodaje, prav tako tudi ne vplivajo na tekoče nabave, usklajevanje delovnega časa in drugo.

Povezovanje trgovine z ostalimi dejavnostmi gospodarstva še vedno ni zadovoljivo, predvsem z enotami drobnega gospodarstva in z enotami gostinsko-turistične dejavnosti, katerih ponudbo bi morala trgovina sooblikovati oziroma dopolnjevati.

Na poslovanje trgovine vplivajo tudi splošne razmere oziroma zastoji pri dohodkovnem povezovanju trgovine s proizvodnjo in potrošnjo, kar ima za posledico tudi občasnno pomanjkanje artiklov.

Povezovanje trgovine s proizvodnjo še vedno temelji bolj na kupoprodajnih odnosih, v dohodkovnih povezavah pa je trgovina v sedanjih razmerah največkrat neenakopraven partner (obveznost združevanja velja le za trgovino, obremenitve trgovine pri delitvi dohodka brez možnosti vpliva na cene, idr.).

Kljub težavnim pogojem poslovanja trgovin, ki izhajajo iz splošnih razmer, moramo ugotoviti, da je trgovina v preteklem obdobju pridobila nove prodajne površine in osnovne pogoje, ki so potrebni za razvoj, vendar jih ni dovolj izkoristila.

Pomembno dopolnitev v preskrbi prispeva novozgrajena tržnica, za oskrbo z osnovnimi življenjskimi artikli pa zgrajena skladišča in silosi za blagovne rezerve za moko.

Analiza stanja in dosedanjega razvoja trgovine v občini Krško kaže skozi nekatere osnovne in izvedene kazalce, da je prodaja rasla od leta 1979 do leta 1983 po povprečni letni stopnji 34,1% (v SRS po 34,3%, v občini Brežice 40,3% in v občini Sevnica 34,0%).

PREGLED STANJA DEJAVNOSTI DROBNEGA GOSPODARSTVA V ZASEBNEM SEKTORJU OBRTI PO LETIH:

	1970	1975	1980	1983	I.-VI. 84
Storitvena in proizvodna obrt	166	127	143	151	157
Avtoprevozniki	54	71	117	103	105
Avtotaksi	1	2	5	3	3
Gradbena mehanizacija	—	6	18	15	14
Gostinstvo	50	54	53	50	52
Skupaj:	271	260	336	322	331

Primerjava podatkov med leti 1983 in 1984 kaže najhitrejšo rast obratovalnic v storitveni in proizvodni obrti ter gostinstvu, to je 4-odstotna stopnja rasti, pri os-

talih dejavnostih pa opazimo padec oziroma stagnacijo, tako da je dejavnost drobnega gospodarstva rasla v obdobju 1983 in 1984 po 2,8-odstotni stopnji rasti.

a) PRIKAZ ŠTEVILA REDNIH OBRTHNIKOV IN ŠTEVILA OSEB, KI OPRAVLJAJO OBRTH KOT POSTRANSKI POKLIC STORITVENE IN PROIZVODNE OBRTH V ZASEBNEM SEKTORJU PO LETIH (V OKLEPAJH SO PRIKAZANI OBRTHNIKI, KI OPRAVLJAJO OBRTH KOT POSTRANSKI POKLIC:

Obratna dejavnost	1970	1975	1980	1983	I.-VI. 84
Zemljska dela				(1)	(1)
Predelava nekovin	8 (2)	8 (2)	5 (2)	6 (2)	5 (2)
Predelava kovin	18 (11)	20 (15)	26 (24)	37 (24)	41 (24)
Elektrodejavnost	8 (2)	5 (5)	10 (11)	10 (13)	9 (15)
Predelava lesa	21 (3)	12 (4)	13 (4)	15 (5)	15 (6)
Predelava tekstila	13 (5)	5 (45)	5 (72)	4 (74)	4 (79)
Predelava usnja	7 (1)	2 (—)	2 (2)	2 (2)	1 (3)
Izdelovanje živil	27 (6)	11 (4)	7 (4)	7 (1)	8 (1)
Izd in popravilo raznovrstnih izdelkov	9 (—)	8 (—)	14 (—)	9 (3)	9 (7)
Stavbna obrt	30 (6)	29 (2)	31 (4)	27 (2)	30 (2)
Osebnostne in druge storitve	25 (7)	27 (8)	30 (19)	32 (20)	33 (21)
Papirna galanterija	—	—	—	2 (—)	2 (—)
Skupaj redni:	166	127	143	151	157
Skupaj obrt kot postranski poklic:	43	85	142	147	161
— v tem šivanje po pogodbi	—	42	70	72	77

OSNOVNI IN IZVEDENI KAZALNIKI TRGOVINE OBČINE KRŠKO V PRIMERJAVI Z DRUGIMI OBMOČJI V LETU 1983

	Krško	Brežice	Sevnica	SRS
1. število delavcev	554	522	267	39.954
2. prodaja (v 000 din)	3.376.630	4.111.779	1.647.351	258.723.564
3. prodaja v 000 din na delavca	6.095	7.877	6.170	6.475
4. število prodajalnih	101	93	52	6.458
5. povprečno število delavcev na prodajalno	5.5	5.6	5.1	6.2
*6. površina prodajnih prostorov v m ²	11.824	5.930	4.180	
7. površina v m ² na delavca	21.3	11.4	15.7	

Statistični podatki št. 11/1984 (tč. 1-7, brez tč. 6)

* Analiza razvojnih možnosti do leta 2000 Mercator — Preskrba

Podatki kažejo, da smo po prometu na delavca izpod poprečja trgovine v SRS in regiji.

Če pri tem upoštevamo še za dvakrat večjo površino prodajnih prostorov kot v

sosejnih občinah, ugotovimo, da so glede na prodajno površino, kupno moč in druge pogoje še velike rezerve za povečanje obsega in strukture prodaje.

1.8. GOSTINSTVO IN TURIZEM

Analiza dosedanjega razvoja kaže, da oblikovanje kvalitetnejše in celovitejše gostinsko turistične ponudbe, v občini ostaja odprta razvojna naloga.

Pri analizi dosedanjega razvoja ugotovljamo, da temeljna nosilca Občinska turistična zveza in Hotel Sremič nista realizirala razvojne naloge za pripravo celovite analize, na osnovi katere bi morali oblikovati kvalitetnejšo gostinsko turistično ponudbo; načrtovanje nadaljnjega razvoja pa mora nujno temeljiti na taki analizi, zato jo morata temeljna nosilca čimprej izdelati.

Pomembna pridobitev za razvoj gostinstva in turizma je izgradnja hotela B kategorije, Restavracije v Kostanjevici, lokala Pizzerja v Krškem in Bife Kegljšče na Senovem, medtem ko se predvidena izgradnja hotela v gradu Kostanjevica ni realizirala zaradi nezagotovljenih virov financiranja.

Tudi do popolne združitve gostinstva v občini ni prišlo, kar ima za posledico veliko počasnejši razvoj te dejavnosti, saj je le združen in ekonomsko močan nosilec gostinstva in turizma zmožen realizirati planske cilje.

Nerealizirana ostaja tako tudi naloga za dopolnitev ponudbe za razvoj stacionarnega turizma.

Gostinsko turistična ponudba še ni dokončirana, prav tako tudi niso dograjene nočitvene zmogljivosti pri M-Hotel Sremič Krško, s čimer bi bila dana možnost daljšega bivanja domačih in tujih gostov. Razvoj turizma v občini Krško omejujejo nekateri negativni faktorji (kot n. pr. slab zrak, neoznačeni in onesnaženi vodotoki, visok nivo hrupa...), kajti turizem je dandanes na te

faktorje že zelo občutljiv.

Opazamo tudi zmanjšano povpraševanje po hotelskih uslugah, kar je delno pogojeno tudi z dokončanjem investicije Nuklearne elektrarne Krško.

Za razvoj gostinstva in turizma je odločilnega pomena povezovanje in sodelovanje s turističnimi delovnimi organizacijami.

Na področju gostinstva v zasebnem sektorju je po izvedeni aktivnosti ocenjevanja in razvrščanja na osnovi doseženih točk opazen premik v smislu izboljšav gostinske ponudbe, saj so nekateri zasebni gostinci pristopili k adaptacijam in urejevanju lokalov.

V obdobju 1981—1985 smo pričeli z urejevanjem dveh kmetij v dopolnilno dejavnost — kmečki turizem. Ureditev kmečkega turizma na Bohorju je v začetni fazi izgradnje, medtem ko se je na kmetiji pod Gorjanci v letu 1985 dejavnost kmečkega turizma že aktivirala.

1.9. STANOVANJSKA, KOMUNALNA IN CESTNA DEJAVNOST

Stanovanjsko gospodarstvo

Razvoj socialističnih samoupravnih odnosov, ki jih v naši družbi uredimo na podlagi ustave in zakona o združenem delu, terja, da delavci, delovni ljudje in občani tudi v stanovanjskem gospodarstvu urejajo družbenoekonomске in druge odnose s samoupravnimi sporazumi, družbenimi dogovori in drugimi samoupravnimi akti. Do sprejetja

zakona o stanovanjskem gospodarstvu v letu 1981 je stanovanjsko gospodarstvo urejalo vse z zakonom, ki ni dal ustrezne podlage za samoupravno urejanje in uveljavljanje pravic in dolžnosti delovnih ljudi in občanov na področju stanovanjskega gospodarstva.

Stanovanjsko gospodarstvo obsega gradnjo, gospodarjenje s stanovanji in stanovanjskimi hišami v družbeni lastni, zagotavljanje v zajemnosti in solidarnosti pri pridobivanju in uporabi stanovanj ter varstvo stanovanjskega in bivalnega okolja.

Delavci v organizacijah združenega dela, delovnih skupnostih, delovni ljudje in občani v krajevnih skupnostih in stanovalci v skupnosti stanovalcev preko stanovanjske skupnosti odločajo o stanovanjskem gospodarstvu.

V občini Krško je formirana Samoupravna stanovanjska skupnost občine Krško, njeno delo je usklajeno z zakonom o stanovanjskem gospodarstvu ter ima s tem v zvezi vse sprejete samoupravne akte, ki ji omogočajo nemoteno delo ter je tudi registrirana na registerjskem sodišču.

Administrativno tehnična in druga opravila za Samoupravno stanovanjsko skupnost, Samoupravno komunalno interesno skupnost in Občinsko skupnost za ceste opravlja delovna skupnost Samoupravne stanovanjske skupnosti občine Krško.

Stanovanjska izgradnja je ena izmed temeljnih kategorij pri planiranju, saj predstavlja stanovanje kot fizični okvir bivanja človeka najpomembnejši element njegove življenjske ravni oziroma je poleg prehrane in obleke najpomembnejša eksistenčna potreba delovnega človeka in njegove družine. Gospodarsko gledano je stanovanje dolgoročno in draga, prostorsko nemobilna, ekonomsko pa nizko elastična dobrina, ki je najtesneje povezana z delovanjem in rastjo celotnega gospodarstva. Iz teh razlogov sodi stanovanjsko gospodarstvo tako na področje gospodarskega, socialnega kot prostorskega razvoja ter predstavlja zelo pomemben del družbene reprodukcije, stanovanjski sklad pa pomemben del akumuliranega družbenega bogastva. Zaradi vrste zatečenih anomalij na tem področju se pri nas vse bolj izpostavlja potreba po dolgoročnem načrtovanju in po intenzivnejšem delovanju ekonomskih zakonitosti.

Stanovanje je tesno povezano s prostorom in smotrno gospodarjenjem z njim. V odnosu do prostora se zrcali zrelost in sposobnost delovnih ljudi in občanov za samoupravljanje svoje in skupne eksistence.

Specifičnosti stanovanj v primerjavi z drugimi potrošnimi dobrinami so predvsem naslednje:

— izrazito dolgoročni značaj stanovanjskih objektov, zato so, razen stroškov gradnje, enako pomembni stroški vzdrževanja in uporabe objekta;

— specifičnosti stanovanjskega objekta, nakup ali menjava stanovanja, sta

v primerjavi z drugimi trajnimi dobrinami redka;

— specifični način oblikovanj cen, itd.

Razmerje med povprečno končno ceno za m² stanovanja in povprečnim čistim osebnim dohodkom kot razmerje med povprečno ceno dvosobnega stanovanja (60 m²) in povprečnim letnim osebnim dohodkom je pri nas precej manj ugodno kot v razvitih državah in se še poslabšuje. Te ugotovitve pričajo o krizi sistema stanovanjske gradnje pri nas, saj izredne razkorake v tem pogledu lahko le delno pojasnimo z inflacijo in dejstvom, da stroški urbanizacije rastejo hitreje od obsega proizvodnje.

Medtem ko večina držav namenja med 4,5 in 6% družbenega proizvoda za stanovanjsko gradnjo, v SFRJ v ta namen izločimo 9,52%. Delež stanovanjske gradnje v skupnih investicijah (27%) pa se ocenjuje kot normalen.

Gradijo se precej manjša stanovanja, v povprečju dvosobna (v razvitih državah 4-5 sobna) kar je preveč kratkoročna usmeritev, saj je naš stanovanjski sklad že tako pretežno sestavljen iz manjših stanovanj.

V obdobju 1976—1984 je bilo v občini Krško zgrajenih 797 družbenih in 840 zasebnih stanovanj.

Dolgoročni razvoj stanovanjske gradnje v občini opredeljujejo naslednji dejavniki: predvidena gospodarska rast, predvidena rast celotnega prebivalstva in predvidene spremembe v socialni ekonomski strukturi prebivalstva.

Komunalno gospodarstvo

Z ustanovitvijo Samoupravne komunalne interesne skupnosti občine Krško, ki je bila ustanovljena v letu 1979, smo dorekli novo organiziranost komunalnega gospodarstva v občini Krško, ki je nadomestila prej obstoječe občinske sklade.

Samoupravna komunalna interesna skupnost se je opredelila, da bo opravljala svoje delo preko treh samoupravnih enot, in sicer:

— samoupravne enote komunalne oskrbe in komunalnih dejavnosti,

— samoupravne enote za upravljanje in razpolaganje s stavbnimi zemljišči,

— samoupravne enote za urejanje lokalnih cest, ulic in trgov.

S sprejetjem novega zakona o komunalnih dejavnostih, družbenega dogovora o natančnejši razčlenitvi meril za organiziranje komunalne organizacije združenega dela, odloka o komunalnih dejavnostih v občini Krško ter sprejetjem zakona o stavbnih zemljiščih narekuje, da se samoupravna komunalna interesna skupnost občine Krško kot delovna organizacija Kostak Krško v letu 1985 reorganizirata.

Tudi na segmentu pridobivanja stavbnih zemljišč so nove zakonske določitve, in sicer, da delovni ljudje in občani v občini preko sklada stavbnih zemljišč

zadovoljujejo skupne potrebe in interese na področju pridobivanja stavbnih zemljišč v družbeno lastnino, razpolaganje s stavbnimi zemljišči, urejanje stavbnih zemljišč v naseljih in na drugih območjih, namenjenih za kompleksno graditev, ter upravljajo z denarnimi sredstvi, namenjenimi za pridobivanje in urejanje stavbnih zemljišč. Sklad se praviloma ustanovi za območje občine, lahko pa tudi za območje dveh ali več občin. Sklad ustanovi občinska skupščina z odlokom. Tudi na tem področju je reorganizacija stavbno zemljiškega gospodarstva v teku.

Iz analize vlaganj v komunalno gospodarstvo za obdobje 1981—1985 ugotovljamo, da bomo v to sfero vložili 402 milijona din. Če te rezultate primerjamo s planiranimi za to srednjeročno obdobje, ugotovljamo, da bi ob upoštevanju inflacijskih faktorjev morali zbrati znatno več sredstev. Za omenjena vlaganja smo zbirali sredstva na osnovi samoupravnega sporazuma o temeljnih plana za srednjeročno obdobje 1981—1985. Ta sredstva so bila sledeča: 1% iz dohodka po osnovi BOD, sredstva gramoz, sredstva razširjene reprodukcije, krediti, prispevki, dotacije krajevnih skupnosti in delovnih organizacij in ostala sredstva.

Za slabo realizacijo srednjeročnega programa 1981—1985 pa je krivo tudi veliko odplačevanje anuitet iz prejšnjega srednjeročnega obdobja.

V strukturi celotnih prihodkov predstavljajo za obdobje 1981—1985 sredstva: 1% iz dohodka po osnovi BOD — 57%, krediti — 14%, sredstva razširjene reprodukcije — 5%, dotacije KS in delovnih organizacij — 1%, gramoz — 20% in soglasja — 3%.

Struktura prihodkov po srednjeročnem planu pa je bila sledeča: sredstva 1% iz dohodka po osnovi BOD 15%, krediti 9%, sredstva razširjene reprodukcije 58% in gramoz 18%.

V okviru odhodkov predstavljajo globalno gledano stroški za investicije 35% za anuitete 38%, ceste 11%, dotacije KS 15%, od 1% iz dohodka po osnovi BOD 9%, ostalo 7%.

Vodovodi

S pitno vodo preko vodovodov je oskrbljeno 78 — 80% prebivalcev občine Krško. Od 187 naselij v občini 4 naselja še niso pokrita z vodovodi (Gunte, Dedni vrh, Pijana gora in Avguštine), 3 naselja pa le delno (Dobrova, Veliki Dol in Drenovec). Ko nastopi suša, je del naselij brez vode (cca 30%).

V vseh letih smo izdelovali oziroma pridobili vrsto projektne dokumentacije za izgradnjo vodovodov, kanalizacije in drugih naložb.

Ob formiranju Samoupravne komunalne interesne skupnosti občine Krško so bili v upravljanju delovne organizacije Kostak trije vodovodi, in sicer: vodovod Krško, vodovod Senovo — Brestanica, vodovod Križe — Leskovec — Kladje.

Pri vseh vodovodih je bila preskrba z vodo nezadovoljiva, in sicer je bil

vodovod Dobrava, ki napaja Brestanico in Senovo, v posebno kritičnem stanju na prvih dveh kilometrih, kjer je večkrat prečkal Dovški potok in v spodnjem delu, to je v Brestanici ob železniških tirih.

Vodovod Drnovo, ki napaja Krško, Krško polje do Krke je bil na robu zmogljivosti in smo predvidevali posebne težave s preskrbo z vodo ob pogonu Nuklearne elektrarne.

Po predvidevanjih so v Krškem že v letu 1981 nastopile motnje v vodooskrbi, tako da so bili določeni višje ležeči predeli tudi po tri tedne brez vode. Tudi izgradnja novozgrajenega črpališča na Bregah ni dokončna rešitev za vodooskrbo, temveč bo potrebno zgraditi objekte za akumulacijo vode.

V letu 1981 je Kostak prevzel v oskrbo — upravljanje vodovod Kostanjevica. Toda že prvo leto, zlasti pa v letu 1982 so se pokazale velike napake pri vodovodnem sistemu (črpalni sistem Grič — Vodenice — Ržišče), tako da smo že takoj po prevzemu vodovoda vložili velika sredstva. Ker je bila trajna rešitev za oskrbo Gorjancev z vodo le v gravitacijskem vodovodu iz Javorovice, smo skupno s KS Šentjernej oziroma Komunalno Novo mesto investirali v izgradnjo vodovoda Javorovica in s tem rešili preskrbo na omenjenem območju Gorjancev z vodo.

V letu 1982 je Kostak prevzel v upravljanje vodovod Dolenja vas. Vodovod je v dokaj dobrem stanju in ni težav s preskrbo z vodo na celotnem območju, ki ga pokriva.

Takoj v začetku leta 1985 je Kostak prevzel vodovod Podbočje in sicer nižinski vodovod Podbočje in višinski vodovod Gorjanci. Že pred prevzemom tega vodovoda so bile posebne težave z vodooskrbo Podbočja in Gorjancev. Podbočje ima sicer nov vodovod, vendar je bil nestrokovno zgrajen. Ravno tako prihaja do oporečnosti vode in do pomanjkanja vode zaradi premajhne kapacitete zajetja. Še večje težave so na vodovodu, ki napaja gorjanski del Podbočja. Zaradi nestrokovno in nepravilno vgrajenih vodovodnih cevi je prihajalo do stalnih okvar, dokler nismo zamenjali del teh cevi. Ostaja pa bojazen, da se bodo okvare pojavile druge. Zaradi teh in drugih okvar so prebivalci teh vasi ostajali tudi po več mesecev brez vode. Voda, iz katere se napajajo te vasi, je ob vsakem deževju kalna oziroma oporečna. Vsi vodovodni objekti so slabo zaščiteni proti zmrzali, tako da lahko tudi s te strani pričakujemo težave.

Posebne težave v preskrbi z vodo vidimo še v krajevni skupnosti Raka (raški vodovod), kjer je voda oporečna. Skupaj z Geološkim zavodom raziskujemo pitno vodo v okolici Rake, vendar zaželenih rezultatov še nismo dobili.

Poleg Rake imajo preskrbo z vodo moteno še v krajevni skupnosti Veliki Trn, Gora, Koprivnica, Zdole in Rožno — Prsladlol.

Vodovodi v ostalih krajevnih skupnostih so še v upravljanju samih krajevnih skupnosti.

Kanalizacija

Kanalizacijo smo gradili v urbanih naseljih, to je v KS Krško, Senovo, Brestanica, Podbočje in Kostanjevica. Gradili smo jo tam, kjer je bilo možno pridobiti potrebna soglasja pristojnih organov, organizacij in inšpekcij.

Gradili smo glavne kanalske kolektore, gradnjo uličnih kanalov pa smo prepuščali krajevnim skupnostim oziroma gradbenim odborom po krajevnih skupnostih, zaradi pomanjkanja finančnih sredstev.

V izdelavi imamo študijo — idejne projekte za čistilno napravo:

I. faza — primerjalna študija dveh variant oziroma skupnega čiščenja Krško—Brestanica—Senovo in

II. faza — idejni projekt kompleksne rešitve kanalizacije.

Za zaščito podtalnice oziroma ohranitev zdrave pitne vode na Krškem polju smo pričeli z izgradnjo kanalizacije v Veniškah. Ostali kraji oziroma krajevne skupnosti imajo le kakšen pomemben kanal, sicer pa se vode stekajo v odprte vodotoke ali preko greznic v ponikalnice. Še poseben problem vidimo v odprtih gnojnih jamah, ki jim bo treba v naslednjem srednjeročnem obdobju posvetiti več pozornosti. Pomembno je še poudariti, da imamo v občini Krško mešan sistem kanalizacije, kar bo treba upoštevati pri načrtovanju čistilne naprave.

Stavbna zemljišča

Samoupravna enota za upravljanje in razpolaganje s stavbnimi zemljišči pri samoupravni komunalni interesni skupnosti občine Krško je planirala s samoupravnim sporazumom o temeljnih planov za obdobje 1981—1985 pridobitev pravo, komunalno ureditev ter oddajo stavbnih zemljišč za zagotavljanje:

- družbeno usmerjene stanovanjske gradnje,
- usmerjene individualne stanovanjske gradnje,
- gospodarske gradnje in
- gradnje komunalnih objektov in naprav, usklajeno s programi posameznih investitorjev.

Ob upoštevanju realizacije v letih 1981, 1982, 1983 in 1984 ter programa dela za leto 1985 bomo tako pridobili 19,47 ha ter oddali 17,79 ha opremljenih stavbnih zemljišč, in sicer:

1. za družbeno usmerjeno stanovanjsko gradnjo 7 ha, ki predstavlja realizacijo izgradnje:

- poslovno stanovanjskega bloka v Podbočju s sedem stanovanjskimi enotami ter enim poslovnim prostorom,
- kareja C — objekta B1 in B2 z osemdesetimi stanovanjskimi enotami in štirimi poslovnimi prostori.

— bloka malih stanovanj na Senovem z dvainštiridesetimi stanovanjskimi enotami,

— blokov A4, A3, A2 na Senovem s petinsedemdesetimi stanovanjskimi enotami,

— treh stanovanjskih blokov na Koresovem bregu s štiriinšestdesetimi stanovanjskimi enotami,

— bloka B4 na Resi s šestnajstimi stanovanjskimi enotami in

— bloka v Kostanjevici z deset stanovanjskimi enotami.

2. Usmerjeno individualno stanovanjsko gradnjo 5,11 ha, ki predstavlja realizacijo izgradnje 56 individualnih stanovanjskih objektov v Krškem, Leskovcu, Kostanjevici, Brestanici, Podbočju, na Raki in na Senovem. Gradnja v drugih krajih občine ni potekala preko te enote.

3. Gospodarsko izgradnjo 2,39 ha, ki predstavlja realizacijo izgradnje gospodarskih objektov: Žita Krško, razširitve Istra benza, Transporta, Novolesa, tržnice, Gasilske enote, objekta UNZ, razširitve Doma za učence v Krškem ter objekta Tobaka v Brestanici.

4. Gradnjo komunalnih objektov 4,97 ha, ki zagotavlja zemljišča za izgradnjo:

— križišča pri »Kuneju« Brestanica, črpališča Brege, rekonstrukcije ceste Brestanica — Blanca, kanalizacije v Podbočju, zadrževalnega bazena fekalij v Leskovcu, vodovodnih rezervoarjev na leskovški Gmajni in Dolenjem Leskovcu ter rekonstrukcije mestnih ulic.

Pri pridobivanju in oddajanju zemljišč smo se ravnali po zakonu o prenehanju lastniške pravice, zakonu o upravljanju in razpolaganju s stavbnimi zemljišči, zakonu o stavbnih zemljiščih, odloku o poprečni gradbeni ceni in poprečnih stroških komunalnega urejanja zemljišč v zvezi z razlaščenimi stavbnimi zemljišči na območju občine Krško (za posamezna leta in področja v občini) ter pravilniku o merilih in kriterijih za določitev prioritete pravice pridobitve stavbnega zemljišča za individualno gradnjo v občini Krško.

Financiranje enote predstavljajo sredstva, zagotovljena iz prenosa dohodka iz prejšnjega obdobja, prodaje zemljišč za družbeno, individualno, gospodarsko in komunalno izgradnjo objektov ter prispevka od uporabe stavbnih zemljišč.

Poseben problem pri delu omenjene enote pa predstavljajo:

— neizdelani oziroma nesprejeti zazidalni načrti (Polšca, individualna stanovanjska gradnja Senovo),

— zazidalni načrti, ki predvidevajo zazidavo vrstnih oziroma atrijskih individualnih stanovanjskih hiš, za katere pa s strani bodočih investitorjev ni interesa (Stara vas, Kostanjevica, Brestanica),

— z zazidalnim načrtom določene nizke individualne stanovanjske hiše (Kostanjevica, Podbočje), pomanjkljivo opremljeni oziroma obrazloženi zazidalni načrti ter nezadovoljiva izbira načrtov predlagane zazidave, ki nezadržno vodijo k nastanku neurejenih sosesk,

— pomanjkanje lokacij za individualno poslovno-stanovanjsko gradnjo obrtniške cone,

— verificirani zazidalni načrti pred sprejetjem zakona o varovanju kmetijskih zemljišč pred spreminjanjem namembnosti oziroma sprejetja družbenega plana občine, vključno s prostorskim delom, ki zajemajo zazidavo na delih zemljišč, ki so sedaj v I. ali II. kategoriji kmetijskih zemljišč (Brestanica).

Ravno tako pa pridobivanje zemljišč ovirajo nesprejeti odloki o kompleksni razlastitvi zemljišč na območjih, kjer so zazidalni načrti sprejeti in v veljavi (Kostanjevica, Stara vas, Brestanica, Leskovška Gmajna).

Zemljišča pa tudi niso dosledno pridobljena in komunalno opremljena vnaprej, tudi na področjih, za katera so sprejeti ustrezni načrti in programi z ozirom na pomanjkanje sredstev te enote.

Cestno gospodarstvo

Upravljalca lokalnih in občinskih cest je bil od leta 1968 Cestni sklad skupščine občine Krško, ki ga je ustanovila Skupščina občine Krško. V okviru cestnega sklada je delovala delovna skupina za vzdrževanje lokalnih cest. Upravni odbor cestnega sklada je sprejemal plan dela (vzdrževanje, rekonstrukcije in asfaltiranje) lokalnih in občinskih cest ter potrjeval zaključne račune cestnega sklada. Odločal je o nabavi osnovnih sredstev in vodil kadrovsko politiko za delovno skupino. Cestni sklad je finančno in strokovno sodeloval tudi pri gradnji vodovodov, večjih vzdrževalnih delih pri občinskih cestah in ostalih delih na gradbenih objektih po posameznih krajevnih skupnostih.

V skladu z zakonodajo se je z referendumom delovne skupine pri Cestnem skladu SO Krško in delavcev IGM Sava Krško formirala v januarju 1979 delovna skupina pri IGM Sava kot samostojna delovna enota.

Delovna enota ceste pri IGM Sava Krško je kot samostojna delovna enota delovala do novembra 1980, ko se je priključila DO Kostak. Opravljala je vzdrževalna dela na lokalnih cestah (odlok o lokalnih cestah iz leta 1973), za katera je bil investitor Cestni sklad SO Krško, do ustanovitve Samoupravne komunalne interesne skupnosti občine Krško in pozneje občinske skupnosti za ceste za območje občine Krško.

Upravljalec magistralnih in regionalnih cest je Republiška skupnost za ceste. V obdobju 1976—1983 je bil na področju cestnega gospodarstva dosežen velik premik. Modernizirali smo 83,10 km občinskih in lokalnih cest.

Intenzivnejše vlaganje v rekonstrukcijo in modernizacijo cest pa je bilo pospešeno z republiškim posojilom za ceste, v katerega so se aktivno vključili tudi naši občani, saj so prekoračili zastavljeni plan za cca 4 milijone din.

Zgradili in modernizirali smo naslednje magistralne in regionalne cestne odseke in objekte: obvoznica skozi Krško, nadvoz v Krškem, obvoznica skozi naselje Brestanica, most čez Savo v Brestanici, Rimš — Velika vas, Raka — Koritnica, Dolenja vas — Spodnja Pohanca, Kovinarska — Drnovo (avtocesta), Križaj — Cerklje (do občinske meje), Senovo — Koprivnica, Koprivnica — Podsreda (sofinanciranje), Krško (most) — Kovinarska skozi naselje Stara vas.

Na podlagi Zakona o cestah, ki je bil sprejet leta 1981, je bila v decembru 1982 ustanovljena Občinska skupnost za ceste za območje občine Krško. Koncept organiziranosti občinske skupnosti za ceste je predvidel samostojno občinsko skupnost za ceste za območje občine Krško. Kot izvajalca nastopata Cestno podjetje Novo mesto — TOZD Rekonstrukcije in vzdrževanje Krško za celotno kategorizirano (magistralne, regionalne in lokalne ceste) cestno omrežje v naši občini in Kostak Krško — DE Ceste kot vzdrževalec ulic, trgov in cest v naseljih mestnega značaja v naši občini in kot izvajalec del pri vzdrževanju in urejanju krajevnih poti, ki so še ostale v upravljanju krajevnih skupnosti.

Skupščino skupnosti sestavljata zbor uporabnikov in zbor izvajalcev. V zbor uporabnikov delegirajo delegate delovni ljudje in občani preko temeljnih organizacij in delovnih skupnosti ter preko krajevnih skupnosti. V zbor izvajalcev delegirajo delegate temeljne organizacije združenega dela izvajalcev po statutarnem sklepu o izvedbi samoupravne organiziranosti občinske skupnosti.

Celotno cestno gospodarstvo v srednjeročnem obdobju 1981—1985 terejo veliki finančni problemi, ker sistem financiranja ni urejen.

Stanje cest je do letošnje zime še nekako vzdržalo vedno večje obremenitve kljub minimalnemu letnemu vzdrževanju. Zaradi letošnjih zimskih razmer pa pričakujemo, da se bo stanje še poslabšalo in postalo kritično.

Na celotnem območju naše občine je tudi stanje mostov izredno slabo. Vsi leseni mostovi so potrebni temeljite prenovne — posebno na področju Bohorja. V preteklih letih smo namenili, kljub

finančnim problemom, že precej sredstev obnovi in tudi novogradnji mostov, vendar še vedno veliko premalo.

Velik problem so plazovi, za katerih sanacijo bi bilo nujno potrebno izločiti sredstva v višini 15 milijonov din (Veliki Trn, Šutna ...).

Pomanjkljivost na vseh asfaltiranih cestah je odvodnjavanje. Če je meteorna kanalizacija že narejena, je to le v nekaterih redkih primerih, sicer pa voda odteka kar po cestišču, odnaša bankine, sčasoma tudi cestišče samo in v višjih predelih, kjer so večji vzponi, zasipuje občestne jarke. Večji del makadamskih cestišč v naši občini je v hribovitih predelih Bohorja, Gorjancev, Zdol in Veliškega Trna. Zato pogosti nalivi odnesejo s cestišč že navožen posipni material in s tem povzročajo še dražje vzdrževanje.

1.10. RAZISKOVALNA SKUPNOST

Občinska raziskovalna skupnost je bila ustanovljena 21. 2. 1975. V začetnem obdobju je bilo njeno delovanje osredotočeno le na aktivnosti pospeševanja inventivne dejavnosti.

Z ureditvijo materialnih vprašanj se je

2. RAZVOJ DRUŽBENIH DEJAVNOSTI

2.1. TEMELJNE OPREDELITVE RAZVOJA

Družbene dejavnosti zavzemajo v smislu zadovoljevanja skupnih potreb posebno pomembno mesto v razvoju družbe. V primerjavi z gospodarstvom imajo drugačen položaj, saj se ne razvijajo pod vplivom tržno blagovnih zakonitosti, temveč na osnovi podružbljanja, kar pomeni, da zadovoljevanje skupnih potreb temelji v prvi vrsti na primeru vzajemnosti in solidarnosti ter enakih pravic. Poskusi, da bi z omejevanjem sredstev za družbene dejavnosti zagotovili razširitev materialne osnove dela temeljnih organizacij združenega dela v gospodarstvu, so ovirali razvoj teh dejavnosti. Nenehno smo jih obravnavali samo kot porabo, ne pa kot bistven pogoj za napredek proizvodnje in družbe.

Pri uresničevanju svojih funkcij na področju družbene reprodukcije, življenjskega standarda in razvoja družbe so družbene dejavnosti veliko prispevale k

v obdobju 1981—1985 delovanje raziskovalne skupnosti razširilo.

Osnovne usmeritve delovanja raziskovalne skupnosti v obdobju 1981—1985 so bile na področjih:

- prestrukturiranje gospodarstva,
- racionalna poraba goriv in ukrepi zoper onesnaževanje okolja, toplifikacija in plinifikacija,
- reševanje problemov odpadkov in njihove predelave,
- raziskave onesnaževanja okolja in ukrepov za zaščito,
- raziskave kadrovskih potreb in njihove usmeritve za perspektivni razvoj občine,
- raziskave kulturnih, zgodovinskih in etnografskih značilnosti,
- raziskave v povezavi z nalogami SLO (npr. male HE),
- raziskave termalnih voda,
- raziskave neorganskih surovin (peski, silikati),
- razvoj opreme za zaščito okolja,
- proizvodnja in predelava hrane.

Po navedenih področjih so bile pripravljene že nekatere študije, ki nakazujejo možnosti za realizacijo posameznih projektov.

Zato bo potrebno težišče aktivnosti usmeriti v pripravo konkretnih programov in nosilcev za izvedbo.

našemu celotnemu gospodarskemu in družbenemu razvoju.

V zoženih materialnih možnostih naše družbe smo s posebnim poudarkom, ki smo ga dajali boljsemu vrednotenju proizvodnega dela, nehote zmanjšali pomen oziroma vrednost dela v družbenih dejavnostih v materialnem in moralnem smislu.

Hiter razvoj družbenih dejavnosti občine Krško v obdobju 1976—1980 je deloval tako, da je družbeni standard na področju družbenih dejavnosti v občini nadpovprečen, sedanje potrebe po financiranju storitev pa so večje od materialnih možnosti. Zato se bomo morali dogovoriti za raven zadovoljevanja skupnih potreb.

Od leta 1981 dalje poteka oblikovanje programov samoupravnih interesnih skupnosti družbenih dejavnosti pod vplivom omejevanja sredstev za zadovoljevanje skupnih družbenih potreb. Obseg prog-

ramov in sredstev opredelujeta zvezna in republiška (oziroma občinska) resolucija, poleg tega pa določa obseg izvernih prihodkov še zvezni zakon o časni prepovedi razpolaganja z delom družbenih sredstev družbenopolitične skupnosti in samoupravnih interesnih skupnosti družbenih dejavnosti. V okviru teh omejitev so morala sredstva za skupne potrebe v letu 1981 za 10% zaostajati za doseženo rastjo dohodka, v letu 1982 za 9%, 1983. leta za 50% in v letu 1984 za 20%. Tako skupnosti prednostno izvajajo zagotovljene programe, izvajanje drugih programov pa prilagajajo obsegu sredstev.

S sprejetimi novimi zakoni so na občinske samoupravne interesne skupnosti prenešene tudi nove obveze brez prenosa ustreznih sredstev. Delež sred-

stev za zadovoljevanje skupnih potreb v družbenem proizvodu je zaradi zaostrenih gospodarskih razmer od leta 1981, ko je bil 10,47%, v letu 1983 padel na 8,97%, v prvem polletju 1984 pa na 8,60%.

V obdobju 1981—1985 so se med družbenimi dejavnostmi izvršili premiki tudi v njihovih relativnih deležih. V okviru globalno dogovorjenih sredstev so svoj delež povečale: skupnost socialnega skrbstva, zdravstvena skupnost, skupnost za zaposlovanje in skupnost otroškega varstva; zmanjšal se je delež izobraževalne in telesnokulturne skupnosti, ohranila pa ga je kulturna skupnost.

Večina sprememb je posledica nujnosti, da se izvedejo zakonsko predpisani programi, pri izobraževalni skupnosti pa je razlog postopno zmanjšanje obveznosti odplačila anuitet.

vsem iz naslednjih vzrokov:

- povečano število uporabnikov,
- podaljšana življenjska doba,
- nagla širitev pravic do zdravstvenih storitev.

Z razvojem in širitvijo zdravstvenih zmogljivosti in pravic uporabnikov je delež sredstev za zdravstveno varstvo v družbenem proizvodu od leta 1970 do 1979 stalno naraščal. V občini Krško smo leta 1979 namenili 5,77% družbenega proizvoda za zdravstveno varstvo (SRS 5,28% DP), po tem letu pa ta odstotek pada in je leta 1983 le še 4,17% družbenega proizvoda za zdravstvo (SRS 4,27% DP).

Zdravstvena skupnost je sredstva razporejala za financiranje zdravstvenih storitev, za zagotavljanje socialne varnosti uporabnikov, za investicije in za skupno dogovorjene naloge.

Delež sredstev za zdravstvene storitve je v obdobju 1979—1983 naraščal od 71% v letu 1979 na 79% v letu 1983. Denarna nadomestila so v tem obdobju upadala v deležu od skupnih odhodkov od 14% v letu 1979 na 11% v letu 1983. Najbolj se je v tem času zmanjšal delež investicij zdravstvene skupnosti in sicer od 9% v letu 1979 na 2% sredstev v letu 1983.

V programih za zdravstvene storitve je v obdobju 1979 — 1983 upadal delež izdatkov za osnovno zdravstveno dejavnost od 20,3% na 18,3%, za specialistično — ambulantno dejavnost od 8,4% na 7,9% ter za zdravila od 12,7% na 11,2% v letu 1983. Naraščali pa so tudi izdatki za bolnišnično dejavnost od 45,4% vseh izdatkov za zdravstvene storitve v letu 1979 na 47,1% v letu 1983.

Prav tako so naraščali izdatki za zobozdravstvo od 6,9% v letu 1979 na 8,6% v letu 1983 in za reševalne prevoze od 2,1% na 2,8%.

Delež za zdraviliško dejavnost je bil v tem obdobju sprva v porastu (leta 1979 0,4%, leta 1981 2,4%), nato pa se je zmanjšal na 1,8% v letu 1983. Zanimivo je, da je delež sredstev za osnovno zdravstveno dejavnost padal kljub prednostim, ki jih je ta imela v razvojnih programih. Težnja za zmanjševanje bolnišničnega zdravljenja pa se v porabljenih sredstvih ni poznala, kljub zmanjševanju števila postelj in skrajševanju povprečne ležalne dobe.

Število zdravnikov se je od leta 1979 povečalo od 17 na 22 leta 1982, v letu 1983 pa se je število zopet zmanjšalo na 20 zdravnikov.

Število zobnih terapevtov se je povečalo v obdobju 1979 — 1983 od 10 na 11.

Farmacevti so bili v letu 1979 trije, leta 1982 pet in leta 1983 štirje.

Število medicinskih sester se je z 21 leta 1979 povečalo na 32 leta 1982 in zma-

DELEŽ SREDSTEV SKUPNE PORABE V DRUŽBENEM PROIZVODU IN DOHODKU OBČINE KRŠKO V OBDOBJU 1979 — 1984:

Leto	Družbeni proizvod	Sredstva za skupno por.	v 000 din		
			Delež sred. za skup. porabo v DP %	Dohodek za skup. porabo v doh.	Delež sred. za skup. porabo v doh. %
1979	2.660.733	316.610	11,93	1.984.064	15,96
1980	3.476.736	379.424	10,91	2.685.769	14,13
1981	4.648.396	487.126	10,47	3.684.874	13,22
1982	5.476.198	564.272	10,30	4.650.311	12,13
1983	8.041.096	721.128	8,97	6.598.791	10,93
I. VI.					
1984	4.926.737	423.792	8,60	3.979.925	10,65

V podatkih so zajeti vsi izvorni prihodki brez prenosov sredstev med samoupravne interesne skupnosti na ravni regije in republike.

Na realno zmanjševanje sredstev za skupno porabo v zadnjih letih, so družbene dejavnosti reagirale tako, da so relativno pocenile svoje programe. Izvajalci zelo racionalno porabljajo material, zamenjujejo dražje materiale s cenejšimi in ožijo njihov izbor. Čeprav v glavnem zadržujejo dejavnost na isti ravni, se tudi zaradi tega ponekod že zmanjšuje kvaliteta storitev, istočasno pa se močno poslabšuje družbenoekonomski položaj izvajalcev, saj se tudi na področju družbenih dejavnosti ne da izogniti vplivom ekonomskih zakonitosti. Materialni stro-

ški so odvisni od cen na trgu (n.pr. stroški v bolnišnicah, šolah, domovih za upokojene) in jih je vedno težje pokrivati z limitiranimi sredstvi, zato negativno razliko največkrat pokrivajo z zmanjševanjem deleža sredstev za osebne dohodke.

Razen zmanjšanja obsega investicij, samoupravne interesne skupnosti drugih programov niso mogle bistveno zmanjšati, ker je večina programov predpisana z zakoni in je sprememba programa pogojena tudi s spremembo zakona, ki to dejavnost opredeljuje.

kjer vsak napredek zahteva veliko povečanje sredstev, se je v zadnjem času ta razvoj ustavil pri nas zaradi znanih gospodarskih težav in omejevanja sredstev za skupno porabo. Stroški za zdravstveno varstvo so se povečali pred-

2.2. RAZVOJ PO POSAMEZNIH DEJAVNOSTIH

2.2.1. ZDRAVSTVO

Zdravstvo je v preteklosti doseglo silovit razvoj v svetu. Ker pa je to dejavnost,

njšalo na 27 leta 1983.

Število prebivalcev na zdravnika se je zmanjšalo od 1.618 (leta 1979) na 1.285 leta 1982 in spet povečalo v letu 1983 na 1.420 prebivalcev na zdravnika.

Število prebivalcev na enega zobozdravnika se je gibalo z 2.751 v letu 1979, 2.356 v letu 1982 na 2.582 prebivalcev na zobozdravnika v letu 1983.

Kadrovski normativ v osnovnem zdravstvu je bil v tem srednjeročnem obdobju dosežen s 73%. Dosežen ni v splošni medicini (manjka 1,75 zdravnika), medicini dela (2), splošnem zobozdravstvu (5), manjka še 6 zobotehnikov, 21 medicinskih sester, višji laborant, 2,7 fizioterapevta, industrijski ter klinični psiholog.

Prav tako je 73% dosežen kadrovski normativ v lekarni.

Število izdanih receptov se povečuje od leta 1970 na povprečno 7,2% na leto, v zadnjih štirih letih pa povprečno za 4,3%.

Odsotnost z dela zaradi bolezni je v občini Krško od leta 1974 (4,8%) do leta 1983 (4,4%) upadala pod nivo slovenskega poprečja (4,7%), povečuje pa se odsotnost zaradi poškodb zunaj dela in zaradi nege družinskega člana.

Investicijska dejavnost v zdravstvu je bila v tem srednjeročnem obdobju zastavljena in uresničena le delno, in to:

Splošna bolnišnica Novo mesto (pralnica, hemodializni oddelek) 17.890.000
Splošna bolnišnica Brežice (otroški oddelek) 10.410.000
Zdravstvena postaja Kostanjevica 13.149.000
Aparat za delo logopeda 46.738
Tehtnica v lekarni Senovo 100.000
Nerealizirani nalogi iz obdobja 1981—1985 sta Zdravstveni dom Krško ter Zdravstveno-informacijski center v Novem mestu.

Organiziranost zdravstva se je v začetku tega srednjeročnega obdobja spremenila. Iz Zdravstvenega centra Dolenjske se je izločila temeljna organizacija združenega dela Zdravstveni dom Krško in se organizirala kot samostojna delovna organizacija.

Prav tako se je iz Strokovne službe Regionalne zdravstvene skupnosti Novo mesto izločila podružnica Krško in se organizirala kot Strokovna služba Občinske zdravstvene skupnosti Krško, ki je bila članica Medobčinske zdravstvene skupnosti Novo mesto. Občinska zdravstvena skupnost Krško je bila ustanovljena leta 1974.

2.2.2.

OTROŠKO VARSTVO

Z vključevanjem žensk v družbeno delo in neposredno proizvodnjo je rasla tudi potreba po intenzivnejšem razvoju družbene vzgoje in varstva otrok v naši

občini. Pri razvoju družbenega varstva predšolskih otrok smo sledili skupni družbeni opredelitvi, da je potrebno zagotoviti vsem otrokom enake razvojne možnosti — enak start ob vstopu v osnovno šolo. Zato smo posvečali posebno skrb razvoju in programu priprave na osnovno šolo in vključevanju otrok, ki niso v rednem varstvu v skrajšane vzgojne oblike.

V občini Krško beležimo intenziven razvoj vzgojnovarstvene dejavnosti po letu 1971, ko je bil na Senovem zgrajen prvi tipski vrtec. Temu so sledile izgradnje vrtcev po drugih krajevnih skupnostih. Potrebe vzgojnovarstvene dejavnosti smo v občini prilagajali potrebam zaposlovanja žensk in potrebam družin na eni strani ter potrebam skladnega razvoja krajevnih skupnosti in izenačevanja razvojnih možnosti otrok na drugi strani (predvsem v krajevni skupnosti Krško) zaradi izgradnje novih stanovanjskih sosesk. Odklanjanje otrok pri sprejemu v vzgojnovarstvene organizacije se je postopno zmanjševalo z dinamiko pridobivanja novih kapacitet za vzgojnovarstveno dejavnost.

Poleg novogradenj smo v tem srednjeročnem obdobju posvetili posebno skrb adaptacijam v stanovanjskih soseskah in obstoječih osnovnih šol.

Tako smo od leta 1981 pridobili 2 vzgojnovarstvena oddelka v Podbočju (novogradnja v sklopu osnovne šole), 2 oddelka v Velikem Podlogu (adaptacija stanovanj pri osnovni šoli), 2 oddelka v Krškem, Gubčeva ulica (adaptacija večinamenskih prostorov v blokih), 2 oddelka na Senovem (dozidava pri vrtcu, jaslični oddelek in oddelek 3—7 let). Vzgojnovarstveni zavod Krško je zaradi sanitarno higienskih potreb adaptiral prostore vrtca v Delavski ulici, v fazi rekonstrukcije je tudi vrtec v Dolenji vasi. Do konca petletke je potrebno izvesti adaptacijo osnovne šole na Zdolah za potrebe vzgojnovarstvene dejavnosti ter razrešiti problem prostorske problematike vzgojnovarstvene enote Leskovec.

Vzporedno s pridobivanjem novih kapacitet za vzgojnovarstveno dejavnost smo v občini poiskovali tudi z uvajanjem varstvenih družin, vendar se ta oblika ni uveljavila. Glede na to, da je ta oblika varstva cenejša, ker niso potrebna sredstva za začetno investicijo, se je bomo morali v novem srednjeročnem obdobju zopet posluževati.

Sredstva za izgradnjo oziroma adaptacijo prostorov za potrebe vzgojnovarstvene dejavnosti smo pridobivali na podlagi prispevnih stopenj iz bruto osebnih dohodkov oziroma iz sredstev na podlagi krajevnih samoprispevkov občanov ter sredstev organizacij združenega dela in delovnih skupnosti ter drugih organizacij in skupnosti na osnovi samoupravnega sporazuma za združevanje sredstev za izgradnjo VVO — odkup ležišč.

Glede na potrebe je bila pri izgradnji dana prednost oddelkom od 2. leta do vstopa v osnovno šolo, manjše pa so bile potrebe po jasličnih oddelkih, ki pa se v zadnjem času povečujejo.

V letu 1977 je bilo v vzgojnovarstvene organizacije vključenih 475 otrok ali 19% vseh predšolskih otrok, ob koncu petletnega obdobja 1976—1980 je bilo v vzgojnovarstvene organizacije zajetih 29% otrok, v decembru 1983 1.046 predšolskih otrok v starosti od 8. meseca do vstopa v osnovno šolo, kar predstavlja 42% zajetje (2% več kot v republiki), po podatkih VVO za september 1984 pa je bilo vključenih 44% vseh predšolskih otrok. Število vključenih otrok se je povečalo zaradi vključevanja vseh otrok v celoletno pripravo na osnovno šolo in naraščanja potreb po organiziranem družbenem varstvu predšolskih otrok.

Z razvojem vzgojnovarstvene dejavnosti se je v občini povečalo tudi število zaposlenih delavcev v tej panogi. Z medsebojnim povezovanjem vzgojnovarstvenih organizacij ter skupnim načrtovanjem vzgojnega dela se je povečala kvaliteta vzgojnovarstvenega dela.

VZGOJNOVARSTVENE ORGANIZACIJE:

Vzgojnovarstvena organizacija	Oddelek do 3. leta	Oddelek 3—7 let	Število otrok
1. Brestanica	—	3	66
2. Koprivnica	—	1 PŠ	22
3. Kostanjevica	1	3	88
4. Krško	6	18	562
5. Leskovec	1	7	198
6. Podbočje	—	2	31
7. Raka	—	2	54
8. Senovo	2	3	80
Skupaj:	10	39	1.101

Poleg dnevnega vključevanja otrok v vzgojnovarstvene organizacije izvajajo vrtci tudi skrajšane programe vzgojnih oblik za otroke, ki niso vključeni v dnevno varstvo. Ti programi so organizirani kot stalna oblika — 80-urni vzgojni program ter kot različne druge oblike: ure pravljič, novoletna jelka, razstave, teden otroka in druge.

V vzgojnovarstvenih organizacijah je zaposlenih 40 vzgojiteljic, 6 medicinskih sester, 2 učiteljici razrednega pouka, pedagoški vodja v VVZ Krško, 24 varuhinj, 9 snažilk, 7 kuharic, 1,54 hišnika, 2 perici, ravnatelj (VVZ Krško), administrator (VVZ Krško) računovodja (VVZ Krško). Drugi kadri so zaposleni pri osnovnih šolah in niso prikazani posebej.

Vzgojnovarstvene organizacije so v občini Krško organizirane kot enote pri osnovnih šolah, enovita organizacija združenega dela je le Vzgojnovarstveni zavod Krško.

Vzgojnovarstvena dejavnost se v občini financira na podlagi obstoječe zakonodaje in sporazuma o svobodni menjavi dela na področju vzgoje in varstva predšolskih otrok. Razmerje združevanja sredstev v vzgojnovarstvenih organizacijah je planirano: 60% skupnost otroškega varstva in 40% starši.

V letu 1983 smo pričeli sistematično izvajati domicilno socialno zaščito, tako da smo začeli s preoblikovanjem denarnih pomoči za otroke v funkcionalne in na ta način subvencionirali varstveni del stroškov v vzgojnovarstvenih organizacijah, otrokom, ki so upravičeni do denarne pomoči pa to preoblikovali v celotno plačilo oskrbnih stroškov.

Skupnost otroškega varstva je poleg redne vzgojnovarstvene dejavnosti financirala tudi opremo na igriščih (v tem srednjeročnem obdobju manj kot v preteklosti), sofinancirala letovanje otrok, izvajanje vzgojnih programov za otroke, službo logopeda in drugo.

Izvajanje programa denarnih pomoči otrokom temelji na obstoječi zakonodaji in samoupravnih aktih za zagotavljanje denarnih pomoči otrokom. Leta 1981 je bil v Sloveniji izvršen prenos denarnih pomoči otrokom s Skupnosti otroškega varstva Slovenije na občinske skupnosti otroškega varstva. Vzporedno s prenosom denarnih pomoči na občinske skupnosti je bilo izvedenih nekaj **kakovostnih premikov: otroškega dodatka** ni moč uveljavljati le preko strogo določenih dohodkovnih pogojev, temveč je otroške dodatke možno uveljavljati po prosti presoji, kar pomeni ugotavljanje upravičenosti na podlagi ugotavljanja socialnega položaja družine oziroma posameznika. Pomembno vlogo je dobilo preoblikovanje denarnih pomoči otrokom v funkcionalne oblike pomoči. Vse

sporne primere rešuje komisija za uveljavljanje družbeno denarnih pomoči pri skupnosti.

Osnovna merila in kriteriji za družbeno denarne pomoči otrokom so izdelani v skupnosti otroškega varstva Slovenije za enotni minimalni obseg denarnih pomoči. Občinske skupnosti otroškega varstva imajo možnost glede na dohodkovne zmožnosti občine oblikovati svoje kriterije. V naši občini zagotavljamo denarne pomoči na osnovi meril, ki veljajo za solidarnostni sistem.

Glede na dano usmeritev, da so do otroških dodatkov upravičene le tiste družine oziroma posamezniki, ki si z lastnim delom ne morejo zagotavljati osnovne socialne varnosti, beležimo v občini, kakor tudi v Sloveniji, padanje števila upravičencev do denarnih pomoči in tudi števila otrok, ki so upravičeni do denarnih pomoči.

V tem letu smo sprejeli samoupravni sporazum o uresničevanju socialnovarstvenih pravic, ki enotno rešuje program socialnovarstvenih pomoči in s tem tudi otroške dodatke. Na podlagi sporazuma bomo postopek v zvezi z uveljavljanjem prenesli na Center za socialno delo. Sporazum upošteva dejanski socialni položaj otroka. Na tej osnovi je določena dogovorjena raven socialne varnosti otroka. Na tej osnovi je določena dogovorjena raven socialne varnosti otroka. Po ocenah preračunov na podlagi tega sporazuma bomo v letu 1985 potrebovali za izvajanje tega programa okoli 100% sredstev več kot v letu 1984, kar je posledica večjega števila upravičencev.

2.2.3. SOCIALNO SKRBTSTVO

Širše oblike družbene skrbi se kažejo v uresničevanju zlasti naslednjih nalog dejavnosti socialnega skrbstva: svetovanje pri urejanju odnosov v družini, pomoč občanom in družinam pri načrtovanju družine, skrbi in vzgoji, pomoč in svetovanje osebnostno in vedenjsko motenim otrokom, mladim in odraslim, skrb za ostarele, varstvo otrok in mladostnikov, motenih v telesnem in duševnem razvoju, pomoč posameznikom in družinam pri preprečevanju in zdravljenju alkoholizma in drugih oblik zasvojenosti, posvojitvi otrok, rejništvo, skrbništvo in drugo.

Iz tega sledi, da socialno skrbstvo zagotavlja občanom, ki so v težkih socialnih razmerah, normalne pogoje za življenje in delo. Hkrati spoznava probleme ljudi in pravočasno z ukrepi in svetovanjem preprečuje nastajanje novih socialnih problemov.

V dosedanjem razvoju smo na podr-

očju socialnega skrbstva nedvomno dosegli velik napredek. Do pomembnejših premikov je prišlo po letu 1976, ko je pričela delovati Skupnost socialnega skrbstva. Delavci v združenem delu so z uresničevanjem delegatskega sistema pričeli spoznavati problematiko socialnega skrbstva in dejavnost je začela dobivati svoj pravi pomen. Skupnost je prevzela nove naloge, zlasti preventivne in svetovalne. V letu 1980 smo pričeli z izvajanjem predzakonskega, zakonskega in družinskega svetovanja in postpenalne pomoči. Koncem leta 1979 je pričela z delom Delavnica za delo pod posebnimi pogoji, ki zagotavlja dnevno varstvo z zaposlovanjem zmerno in težko duševno prizadetim osebam, potem ko so končali z usposabljanjem.

V letu 1982 je bil ustanovljen Center za socialno delo (v ustanavljanju), ki se usmerja v preventivne in svetovalne oblike dela.

Ob koncu leta 1983 je bil sprejet zakon o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb, ki pomeni veliko pridobitev v skrbi za to populacijo, saj jim s tem zagotavljamo socialno varnost.

Pri oceni dosežene ravni socialne varnosti je pomembna tudi družbena skrb za starejše prebivalce. V Dom upokoencev Krško je vključenih 90 občanov. Z adaptacijo Doma počitka Impolca je za potrebe občine Krško v tem domu zagotovljenih 46 mest. Vsebinsko dela v domu bo nujno še bolj prilagajati načelom sodobne gerontologije. Vse bolj pa se kaže potreba po notranji reorganizaciji in prilagoditvi potrebam vse večjega deleža oskrbovancev (do 80%), ki so potrebni stalne zdravniške nege in oskrbe.

Še vedno pa ni rešen problem zdravljenja in nege starejših in bolnih na domu. Nedvomno so delavci in delovni ljudje z medsebojno solidarnostjo pripomogli k doseženi ravni socialne varnosti materialno ogroženih občanov. Zaradi ize-naičitve višine minimalne denarne pomoči materialno ogroženim občanom v SR Sloveniji je skupnost socialnega skrbstva že vsa leta prejela solidarnostna sredstva. Predmet solidarnosti je bilo tudi strokovno socialno delo, kar je pripomoglo k zagotovitvi ustrežnejše kadrovske strukture v Centru za socialno delo in približanje kadrovskim normativom.

V domu upokoencev še ni doseženih kadrovskih normativov.

Navkljub ugodnemu razvoju področja, pa nekaterih načrtovanih ciljev nismo dosegli. Tako nismo uresničili cilja, da bi denarne pomoči postopoma uskladili z višino življenjskih stroškov starostnikov in kaže, da do konca tega srednjeročnega obdobja te usmeritve tudi ne bomo dosegli.

PRIMERJAVA RASTI ŽIVLJENJSKIH STROŠKOV IN DENARNIH POMOČI:

Leto	Poprečni mesečni znesek denarnih pomoči EV	Poprečni mesečni zneski življenjskih stroškov starostnikov	Indeks denarnih pomoči v primerjavi z življenjskimi stroški starostnika
1981	3.025	3.805	80
1982	4.233	5.910	72
1983	5.193	8.310	62
1984	6.765	9.810	69

Od leta 1981 je naglo padala realna vrednost denarnih pomoči in dosegla najnižjo raven 1983. leta, ko je pokrivala le še 62% življenjskih stroškov starostnikov.

2.2.4. VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE

V preteklem srednjeročnem obdobju (1976—1980) in tekočem srednjeročnem obdobju (1981—1985) so bili na področju osnovnega izobraževanja v občini Krško doseženi kvalitativni in kvantitativni premiki. V šolskem letu 1976/77 je bilo v občini Krško v osnovnih šolah 3.211 otrok v 126 oddelkih, v šolskem letu 1981/82 je obiskovalo osnovne šole v občini 3.246 otrok v 136 oddelkih, v šolskem letu 1986/87 načrtujemo porast osnovnošolskih otrok na 3.402 učenca v 144 oddelkih. V začetku srednjeročnega obdobja 1991/1995 bo število otrok, ki bodo obiskovali osnovno šolo v občini, poraslo na 3.688, za kar bo potrebno organizirati pouk v 152 oddelkih osnovne šole. Iz podatkov je razvidno, da se je v preteklih desetih letih število učencev, vključenih v osnovno šolo, povečalo, da se je povečalo tudi število pedagoških delavcev, da se je izboljšala izobrazbena struktura pedagoških delavcev, zmanjšalo se je število učencev v oddelku, zmanjšal se je osip, zmanjšalo se je število učencev na učitelja, nenehno se je povečevalo tudi število otrok, vključenih v celodnevno šolo.

V šolskem letu 1976/77 smo imeli v občini Krško 6 samostojnih osnovnih šol (Brestanica, Koprivnica, Kostanjevica, Krško, Podbočje, Raka), dve centralni osnovni šoli (Leskovec pri Krškem in Senovo) in dve podružnični osnovni šoli (Veliki Podlog in Gorenji Leskovec). Za vse te šole smo imeli 12 zgradb, ki so bile razen na Raki, v Kostanjevici in Podbočju v dobrem stanju. Prav gotovo so na zvišanje kvalitete vzgojnoizobraževalnega dela v občini Krško v preteklih desetih

letih občutno vplivali tudi prostorski pogoji, saj je že v letu 1976 dve tretjine šoloobveznih otrok obiskovalo pouk v novih, sodobno opremljenih stavbah, nakar so se prostorski pogoji še izboljševali. V obdobju 1976—1980 je bila na novo zgrajena stavba osnovne šole Leskovec ter obnovljena in dograjena osnovna šola Raka. V obdobju 1981—1985 je bila dograjena in nato še obnovljena (1983) šolska stavba v Kostanjevici in na novo zgrajena šolska stavba v Podbočju (1983), kar pomeni, da ob koncu srednjeročnega obdobja 1981—1985 vse osnovne šole, razen Senovo, Krško (dr. M. Rostoharja), podružnična šola Veliki Podlog, delujejo v sodobnih novih prostorih.

Poleg šolskih stavb, v katerih se v tem

obdobju odvija vzgojnoizobraževalno delo osnovnih šol na območju občine Krško, še stojijo stare šolske zgradbe, v katerih se od ukinitve podružničnih osnovnih šol več ne odvija vzgojnoizobraževalno delo. Nekatere teh stavb so danes opuščene in še vedno ne vemo, kaj bo z njimi, nekatere danes služijo družbenopolitičnim organizacijam in društvom. Stare šolske zgradbe na območju občine Krško, v katerih se več ne odvija vzgojnoizobraževalno delo, so v Črneči vasi, Dolenji vasi, na Zdolah, Brezju, Gorenjem Leskovcu, Velikem Trnu, Koprivnici. Stavba bivše podružnične šole v Gornjem Leskovcu je v uporabi TO občine Krško. V postopku obnove je le bivša podružnična šola na Zdolah, ki bo s pomočjo širše družbene skupnosti predvidoma v letu 1985 preurejena in bo služila potrebam krajevne skupnosti. V njej se bo izvajala vzgojnovarstvena dejavnost predšolskih otrok (južni del stavbe), interesne dejavnosti šoloobveznih otrok, osrednji del stavbe se bo usposobil v kulturni dom Bena Zupančiča, v njej pa bodo dobile prostore tudi družbenopolitične organizacije in društva.

Povezano z osnovnimi šolami deluje v občini Krško tudi Glasbena šola, ki ima svoje lastne, obnovljene prostore, in sicer: 7 urejenih prostorov za pouk v skupni površini 201 m² ter ostale prostore v površini 132 m².

VREDNOST REALIZIRANIH INVESTICIJ TER INVESTICIJSKIH VZDRŽEVANJ V OSNOVNEM ŠOLSTVU V LETIH 1981, 1982, 1983 in 1984:

Osnovna šola	1981	1982	1983	1984	1985 plan
Brestanica					2.750.000
Koprivnica		180.000		128.800	
Kostanjevica	4.619.216	10.589.549	4.837.180		
Krško — J. D.				3.000.000	3.000.000
Leskovec					
Podbočje	21.246.000	8.545.054	4.230.905		
Raka				500.000	
Senovo	1.700.000	160.000			1.825.720
Krško—dr. M. R.			300.000		
skupaj:	43.465.216	19.474.603	9.368.085	7.628.800	7.575.720

Celotna osnovnošolska dejavnost se je v obdobju od 1979 do 1980 odvijala na osnovi štirih programov, ki so bili sprejeti v republiki Sloveniji. Izračuni vrednosti programov so temeljili na enotnih osnovah standardov in normativov za celotno Slovenijo. Ti programi so bili: enotni program, program skupnih nalog, program vzajemnega kreditiranja v osnovnošolski prostor ter dopolnilni

program. Enotni program je bil osnova za solidarnostno prelivanje sredstev v SRS. Občinska izobraževalna skupnost Krško je bila v obdobju 1976—1980 še predvidena, da bo prejela sredstva iz solidarnosti, vendar je v letu 1978 zaradi hitrejši rasti mase BOD v celoti izpadla iz solidarnosti. Razlike za pokrivanje enotnega programa ni bilo, prav tako Občinska izobraževalna skupnost v

preteklih desetih letih ni pridobivala dodatnih sredstev, čeprav se je število učencev in oddelkov iz leta v leto povečevalo.

Enotni program OIS Krško je v letu 1977 predstavljal 46% od celotnega finančnega programa OIS. V letu 1981 je ta program predstavljal 71% od celotnega programa, v letu 1985 pa predstavlja 88% v celotnem finančnem programu. Enotni program je bil v preteklem srednjeročnem obdobju sprejet v planskih dokumentih z družbenim planom ter realiziran na podlagi rezultatov združenega dela. Sprememba planskih dokumentov v tekočem srednjeročnem obdobju, ki je izhajala iz omejenih možnosti združenega dela, je opredelila program občinske izobraževalne skupnosti za zakonsko zajamčeni in dogovorjeni program pri čemer naj bi imel prednost zajamčeni program. Zakonsko zajamčeni program obsega pouk po predmetniku, dopolnilni in dodatni pouk, vključitev vsakega učenca v najmanj eno interesno dejavnost, brezplačen prevoz učencev, ki so oddaljeni od šole več kot 4 km, ter program osnovnošolskega izobraževanja odraslih. Izvedba zakonsko zajamčenega programa je v letu 1984 finančno predstavljala 70% celotnega programa osnovnih šol. Osnovne šole so poleg zakonsko zajamčenega programa izvajale tudi dogovorjeni program, ki se je iz leta v leto povečeval. S prehodom dveh osnovnih šol v celodnevno osnovno šolo v letu 1978 se je povečal obseg storitev za izvedbo teh programov in obseg sredstev za te programe. Občinska izobraževalna skupnost je, glede na povečan obseg programa v celodnevni osnovni šoli, sprejela za ta program dodatne standarde in normative ter zagotovila stimulacijo za pedagoške delavce, ki so izvajali program celodnevne osnovne šole. To pomeni, da je skupnost prilagodila financiranje osnovnih šol obsegu programa in dodatno stimulirala izvajalce programa, za kar so bile v preteklem obdobju dane možnosti.

Novi program življenja in dela osnovne šole, ki se je začel uveljavljati s šolskim letom 1983/84 v prvih razredih vseh osnovnih šol in bo v vseh razredih vseh osnovnih šol uveljavljen v šolskem letu 1986/87, je zasnovan širše kot nekdanji predmetnik in učni načrt osnovne šole. Omogoča celovito uresničevanje širše vloge osnovne šole kot družbenega, kulturnega in telesnokulturnega središča v krajevni skupnosti in njeno preraščanje v celodnevno osnovno šolo. Obvezni predmetniki in učni načrti ne opredeljujejo več le dejavnosti, povezanih s poukom, temveč kot obvezne aktivnosti za vsakega učenca določajo poleg pouka dopolnilni oziroma dodatni pouk, dejavnosti

na področju naravoslovja, kulture, tehnične kulture, telesne kulture, delovne vzgoje ter interesne dejavnosti. Osnova za uveljavljanje novega programa je v 1980. letu sprejet zakon o osnovni šoli, ki je prinesel napredek v vsebinskem in or-

ganizacijskem pogledu tudi s poudarjenimi vzgojnimi zahtevami, oblikovanjem delovnih navad in odgovornosti ter vraščanjem v življenjsko in delovno okolje.

VKLJUČENOST UČENCEV V CELODNEVNO OSNOVNO ŠOLO V LETIH 1978 — 1985:

	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984
Število učencev skupaj	3187	3186	3206	3246	3240	3242	3259
Število oddelkov skupaj	133	134	136	136	137	138	142
Število uč. v COŠ	772	768	782	816	857	864	908
Število odd. v COŠ	31	30	31	33	34	35	40
% vključenih učencev v COŠ	24	24	24	25	26	27	28

V letu 1980 sprejeti sistemski zakoni (Zakon o svobodni menjavi dela na področju vzgoje in izobraževanja, Zakon o osnovni šoli, Zakon o usmerjenem izobraževanju) so uredili mnoga sistemska vprašanja in omogočili, da odnosi svobodne menjave dela v izobraževalnih skupnostih začno prevladati nad odnosi proračunskega financiranja. V procesu samoupravnega sporazumevanja o temeljnih planov izobraževalnih skupnosti za obdobje 1981—1985 so bila izhodišča komaj sprejetih sistemskih zakonov načeloma že upoštevana, vendar je razumljivo, da v kratkem času še niso mogle dozoreti vse nove vsebinske, organizacijske in postopkovne rešitve, zato so le-te opredeljene v vsakoletnih planskih dokumentih. Samoupravni sporazumi o temeljnih planov za tekoče srednjeročno obdobje so naravnani tako, da izvajalcem zagotavljajo enak družbenoekonomski položaj, kot ga imajo uporabniki. Izvajalci so v odnosih svobodne menjave dela v Občinski izobraževalni skupnosti upravičeni le za opravljeni program storitev. Višina povračil za opravljene storitve se določa na podlagi samoupravno sprejetih standardov, normativov in meril, na osnovi katerih se vrednoti družbeno potrebno delo in stroški za izvajanje posameznih vrst storitev. Pomanjkljivost teh meril je, da se nanašajo pretežno na količinske pokazatelje, ne pa tudi na kakovost opravljenega dela. Ker ob tem niso izoblikovani kriteriji za ugotavljanje deleža izobraževanja k ustvarjanju družbenega proizvoda, je izobraževanje še vedno oblika skupne porabe, ki je v zadnjih letih glede na gibanja v gospodarstvu, limitirana. Standardi, normativi in merila, ki so sprejeti na podlagi republiških enotnih osnov, ne prinašajo realnega ovrednotenja celotnega novega programa življenja in dela

osnovne šole, ki se je začel izvajati po že sprejetih skupnih osnovah standardov in normativov. Vsako dopolnjevanje standardov, normativov in meril je nujno povezano z novo realno vrednostjo programov posameznih storitev, ki so po obsegu in kakovosti večje od obstoječe oziroma družbeno priznane vrednosti. Omejena vrednost programa, ki ne upošteva razširitve obsega zagotovljenega in dogovorjenega programa, je imela v zadnjem obdobju za posledico še večje za ostajanje povračil za opravljene programe storitev osnovnih šol.

2.2.5. KULTURA ANALIZA RAZVOJA

V preteklem obdobju je Kulturna skupnost Krško skrbela, da je različne oblike kulturne dejavnosti čimbolj približala delovnemu človeku. Prav tako se je trudila, da bi bile vse prireditve na primernem kulturnem nivoju. Kljub temu da so delovni ljudje prispevali za kulturno znatna sredstva, nismo mogli nuditi občanom vsega, kar so pričakovali.

I. KNJIŽNIČARSKA, LITERARNA IN ZALOŽNIŠKA DEJAVNOST

Glavni nosilec knjižničarske dejavnosti v občini je Valvsorjeva knjižnica kot občinska matična knjižnica. Ta je v preteklem obdobju precej povečala knjižni fond, vendar še premalo, da bi zadostila pogojem za matičnost. Velika ovira za razvoj je bila tudi prostorska stiska, saj II. faza izgradnje Delavskega doma

Edvard Kardelj, kjer naj bi dobila prostore knjižnica, ni bila realizirana. Matična knjižnica je strokovno uredila knjižni fond v društvenih knjižnicah v Brestanici, na Senovem in delno v Kostanjevici. Za prostorsko rešitev teh knjižnic so poskrbela ta društva sama, razen v Kostanjevici, kjer ta problem ni rešen. Matična knjižnica je odprla tudi izposojevališči na Vidmu in v Leskovcu.

Literarno-založniško dejavnost razvija v zadnjih letih najbolj Literarni klub Beno Zupančič Krško, ki poleg redne dejavnosti vsako leto izda tudi literarne liste.

II. LIKOVNO - GALERIJSKA IN MUZEJSKA DEJAVNOST

Glavni nosilec te dejavnosti je Galerija Božidar Jakac v Kostanjevici: stalne zbirke te galerije privabljajo rekordno število obiskovalcev. Zbirkam Toneta Kralja, Gorjupa in Božidarja Jakca se je pridružila še t. i. Pleterška zbirka in zbirka Franceta Kralja. V okviru te ustanove deluje tudi Lamutov likovni salon, ki je bil v preteklem obdobju adaptiran, in služi kot razstavišni prostor za likovne razstave, katerih večina je študijsko pripravljena. Tu je tudi Forma viva, galerija na prostem, katere akcije potekajo vsaki dve leti, ter grafični bienale jugoslovanskih otrok — razstave najboljših del so v Kostanjevici, Krškem in Sevnici. Delovanje ustanove in večino akcij sofinancira Kulturna skupnost Slovenije. Galerijska dejavnost v občini se odvija še v Galeriji Krško, katero vodi Valvasorjeva knjižnica, ter v Delavsko kulturnem domu Edvard Kardelj.

Muzejsko dejavnost zastopa predvsem Muzej političnih zapornikov, internirancev in izgnancev v Brestanici, ki deluje kot enota Muzeja ljudske revolucije Ljubljana. Za ostala področja skrbi Posavski muzej Brežice, ki je v preteklem obdobju raziskoval na našem območju predvsem Libno, Ajdovsko jamo, Veliki kamen in Neviodunum.

III. GLEDALIŠKA DEJAVNOST

Amaterska gledališka dejavnost je bila v preteklem obdobju najbolj razvita v Kostanjevici, kjer pa je v zadnjih letih upadla. Kontinuirana je bila ta dejavnost na Senovem, občasno pa v Krškem in nekaterih drugih krajih. Domačo kulturno dejavnost smo dopolnjevali

z gostovanji znanih gledaliških hiš in drugih umetniških ansambljev. Žal pa je število gostovanj proti koncu preteklega obdobja vedno bolj upadalo zaradi pomanjkanja finančnih sredstev.

Veliko vlogo na področju kulturne dejavnosti je dolga leta imel Dolenjski kulturni festival, ki pa je, žal, pred nekaj leti prenehal z delom.

IV. GLASBENO-PLESNA DEJAVNOST

V občini je razvita glasbena dejavnost; skozi vse obdobje deluje več pevskih zborov in oktetov, pa tudi dva pihalna orkestra. Največji problemi so bili zaradi pomanjkanja pevovodij. Različne oblike glasbene dejavnosti med mladino je razvijala Glasbena mladina Krško.

V. VARSTVO NARAVE IN KULTURNE DEDIŠČINE

V preteklem obdobju so bila po načrtih izvajana dela na gradovih v Kostanjevici in Brestanici: v sodelovanju z LRZSV je bil pripravljen tudi program popotresne sanacije v Kostanjevici.

V zadnjem petletnem obdobju je bila v planu adaptacija Kapucinskega samostana v Krškem, kar pa ni bilo realizirano, prav tako ne obnova Valvasorjeve hiše, kjer naj bi bila med drugim stalna zbirka del a. k. Vladimira Štovička. Obnovljena je bila Kapucinska knjižnica v Krškem, restavriranih je bilo 25 oljnih slik iz kapucinske zapuščine, medtem ko delo za ohranitev opusa VI. Štovička ni bilo dokončano.

2.2.6. TELESNA KULTURA

V srednjeročnem obdobju 1976—1980 je telesna kultura doživela poseben razmah, posebno zato, ker je bil sprejet Portoroški sporazum, ki je določal, da mora telesna kultura vključevati v svojo dejavnost širše množice in določil konkretne naloge tudi tekmovalnemu športu. S tem so bili postavljeni solidnejši temelji za boljše delo v telesni kulturi. Izhajajoč iz analize razvoja telesne kulture v občini Krško za obdobje 1976—1980 in stališč problemske konference o telesni kulturi v okviru Občinske konference SZDL Krško, so bili pripravljene elementi temeljnih planov TKS Krško, za obdobje 1981 — 1985. Cilji zastavljene v elementih, so bili naslednji.

— na vseh ravneh povečati število aktivnih udeležencev v telesni kulturi, v

športno-rekreativnem sistemu

— zagotavljanje možnosti za doseganje boljših rezultatov tistih, ki to morejo in hočejo.

Za doseganje teh ciljev pa je bilo potrebno razvijati sodobno strokovno delo, intenzivnejše izobraževati strokovne kadre, postopoma izboljšati materialno osnovo za potrebe šolanja kadrov in športnikov. Istočasno pa je potrebno zagotavljati objekte, v katerih naj bo nepretrgani proces vadbe in rekreacije.

V letu 1976 so bile neposredno vzpodbujene nekatere akcije, ki naj bi povečale množičnost. Izdelan je bil poseben dokument »koncept športne rekreacije s posebnim poudarkom na množičnosti«. Tako so bile v tem obdobju propagandnega značaja za telesno kulturo, ki smo jih imenovali TRIM akcije, starši in otroci, trim lige, pohodništvo, itd.

Poseben poudarek je bil podan akciji naučimo se plavati. Prav zato je bil v ta namen ustanovljen poseben občinski organ. Pospešeno pa se je želelo delovati v tako imenovanem telesnokulturnem minimumu.

Kljub temu pa so bile še naslednje pomanjkljivosti:

— prepočasno uveljavljanje samoupravne preobrazbe,

— premajhen vpliv delavcev na oblikovanje programov,

— načrti za sistemsko vključevanje celotne populacije v TK niso bili izdelani.

Značilnost razvoja v srednjeročnem obdobju 1981—1985 so bile enkratne akcije, manifestacije, ki so imele velik vpliv na razmak množičnosti, saj so v prvi fazi glede na zahtevnost omogočale dejansko udeležbo vsakomur.

Na podlagi teh aktivnosti so nastajala nova društva Partizan po krajevnih skupnostih, ki so v dejavnost vključevale prebivalce te krajevske skupnosti. Izvajali so v glavnem trim akcije, razne manjše turnirje, itd. Trend izvajanja takih oblik se v zadnjem času počasi usmerja k akcijam in tekmovalnem, ki postajajo čedalje zahtevnejši za udeležence in s tem tudi manj množične. Kljub vsemu pa je bil dosežen namen, saj udeleženci tekmujejo in vadijo redno, kar pa je nujno potrebno. Enkratne akcije (mesečne) niso dale posebnih rezultatov, udeleženci pa niso bili fizično nič bolj pripravljeni kot prej, ko se teh akcij niso udeleževali.

Istočasno pa smo pričeli vključevati v množično telesno kulturo tudi predšolsko in šolsko populacijo, saj so se uvedla tekmovalna za športno značko I., II. in III., ki vključuje vso mladino, pričeli smo z redno akcijo naučimo se plavati in naučimo se smučati.

To pa je minimum telesne kulture, ki jo moramo dati šolski mladini.

Do leta 1978 tekmovalne dejavnosti v pravem smislu v občini ni bilo, čeprav so se vsi ukvarjali z neko kvazi tekmovalno dejavnostjo. Tako so s portoroškimi spoznanjem tekmovalni športni postali rekreativni, določale so se prioritete panoge na podlagi republiških prioritet. Tako so tista društva, ki so postala rekreativna, prenehala delovati, ker niso več videla motiva.

Prioritetne panoge v občini so pričele z delom o osnovnih šolah v tako imenovanih selekcijah, ki pa so takoj dale rezultate. V rokometu so bili 1979 kadeti tretji v Sloveniji — trije kandidati za kadetsko reprezentanco SRS, mladinska ekipa je postala prvak republiške lige Jug, člani so se uvrstili v II. slovensko ligo. V plavanju so prav tako pristopili k delu z najboljšimi. Rezultati niso bili takoj vidni, ker je razvoj dobrega plavalca daljši, kljub vsemu pa smo imeli v pionirski konkurenci kandidate za reprezentanco SRS in celo dva kandidata za državno reprezentanco.

V srednjeročnem obdobju so se po prioritetenih športnih panogah postavili konkretni cilji, predvsem profesionalizacija strokovnega kadra za najmlajše, kar naj bi dalo dobre rezultate v čim krajšem času.

Strokovni kadri so najpomembnejši faktor telesne kulture, saj je od njihovega kvalitete dela odvisen uspeh panog, ali ekipe. V srednjeročnem planu smo zato zapisali, da je poglobljena naloga pridobivanje strokovnega kadra tako amaterskega kakor tudi profesionalnega. To pa smo v prioritetenih športnih

panogah tudi realizirali. Zal pa še vedno šepamo v drugih panogah, saj nam kadra predvsem animatorjev primanjkuje, kljub temu, da zagotavljamo sredstva za izobraževanje v zavidljivem znesku.

Objekti so ena izmed bistvenih osnov za nadaljnjo življenje telesnokulturne dejavnosti. Telesnokulturna skupnost je temu vprašanju posvečala posebno pozornost saj je bilo zgrajenih cela vrsta pomembnih športnih objektov: športni dvorani Leskovec, Senovo, olimpijski plavalni bazen v Brestanici, športna igrišča pri osnovni šoli Krško in Leskovec. Sprejeta so bila programska izhodišča za pričetek gradnje ŠRC Krško in pokritje bazena pri Celulozi.

Posebno skrb smo posvečali izgradnji objektov po manjših krajevnih skupnostih. Objekte imamo po vseh krajevnih skupnostih, razen na Gori in Rožno—Presladol. Ti objekti so manjše asfaltne površine, na katerih lahko poteka telesnokulturna dejavnost. Kljub vsemu pa čutimo pomanjkanje pokritih objektov, predvsem v okviru osnovnega šolstva. Glede na to, da trend gradnje objektov ni več tako ugoden, smo v tem srednjeročnem obdobju zagotavljali sredstva le za plačilo anuitet, vzdrževanje že zgrajenih objektov in gradnjo novih po manjših krajevnih skupnostih.

Na področju telesne kulture je kljub uspešnemu delu do sedaj ostalo še mnogo slabosti in nedorečenosti, ki pa jih telesna kultura brez pomoči širše družbene sfere ne bo v stanju doseči, posebno ob upoštevanju dejstva, da bo telesna kultura še nadalje obstajala zgolj na amaterskih osnovah dela.

1981 — 1985 s prostorskimi komponentami dolgoročnega razvoja je bil sprejet 15. 5. 1981.

Z družbenim planom smo se opredelili in določili temeljne cilje za skladnejši razvoj družbenopolitične skupnosti, predvsem v naslednjem:

- izvajati politiko ekonomske stabilizacije.
- nadaljevati razvoj samoupravnih družbeno ekonomskih odnosov.
- krepiti vlogo združenega dela,
- smotno in skladno uporabljati prostor.

Med druge temeljne naloge smo zastavili:

— proizvodna usmeritev gospodarstva mora zagotavljati racionalno zaposlovanje in gospodarno porabo energije in surovin, varovanje okolja ter racionalnejšo rabo prostora...

Zastavljene cilje smotne in skladne rabe prostora smo opredelili v načelih:

— pomembnejše posege v prostor načrtovati in izvajati na podlagi dolgoročne in vsestranske presoje njihovih vplivov in učinkov.

— Do sprejetja dolgoročnega družbenega plana, za vse odločitve posegov v prostor, uporabljati kot osnovo prostorski del družbenega plana s komponentami dolgoročnega razvoja.

— Za zagotavljanje osnov dolgoročnega gospodarskega razvoja občine bomo ekonomično gospodarili z naravnimi resursi, in sicer:

— najboljša kmetijska zemljišča, trajno namenjena kmetijski proizvodnji, varovati pred spreminjanjem namembnosti. V stavbna zemljišča spreminjati le druga kmetijska zemljišča;

— varovati gozdove na najboljših rastiščih, varovalne in gozdove s posebnim pomenom varovati pred posegi, ki bi prizadeli njihovo funkcijo;

— varovati vse vrste vodnih virov in jih nameniti za vodooskrbo;

— varstvo in izboljšanje voda izvajati z zmanjšanjem in tretiranjem virov onesnaženja;

— smotno bomo pridobivali in uporabljali kamnite materiale in rudnine;

— spoštovati in varovati naravno in kulturno dediščino, da ne bo ogrožena njihova kvaliteta.

Demografskemu razvoju smo dali poseben poudarek, zlasti v odločitvah:

— sprejeli smo policentrični razvoj kot osnovo za prostorsko razmestitev prebivalstva, proizvodnje in opremljenosti s centralnimi dejavnostmi, izhajajoč iz teh načel smo opredelili:

— demografski razvoj vseh območij občine koncipirati na ohranitvi naravne rasti prebivalstva znotraj meja krajevnih skupnosti,

3. UREJANJE PROSTORA IN VARSTVO OKOLJA

3.1. UREJANJE PROSTORA

Priprava in sprejemanje dolgoročnih družbenih planov časovno sovpada z letom sprejetja nove prostorske zakonodaje, ki natančneje opredeljuje vlogo in predpisuje načela prostorskega planiranja v odnosu do zakona o sistemu družbenega planiranja.

Nova zakonodaja je zapolnila vrzel, ki je obstajala med zakonom o sistemu družbenega planiranja in »sektorskimi« zakoni o urbanističnem planiranju. Tako nova zakonodaja kvalitetnejše opredeljuje vlogo prostorske komponente v družbenih planih in izenačuje njeno vrednoto napram ekonomske in socialne komponente.

Z zakonom o urejanju prostora se urejajo načela varovanja dobrin splošnega pomena, določajo načini njihove smotne rabe, usmerjanja razvoja posameznih dejavnosti in njihove prostorske organizacije ter določajo namenske rabe prostora ob upoštevanju naravnih virov. Zakon je dokončno preciziral soodvisnost in kontinuiteto dolgoročnega in srednjeročnega prostorskega planiranja.

Ob nastajanju prve generacije družbenih planov občine Krško za obdobje 1981—1985 in pripravi strokovnih podlag za prostorsko komponento plana so sočasno izdelane analize ter sprejete usmeritve razvojne politike prostorskega dolgoročnega razvoja do leta 2000. Družbeni plan občine Krško za obdobje

— usmeritev demografske rasti v centre krajevnih skupnosti na račun poselitve viškov prebivalcev po naravni rasti iz ostalih naselij krajevnih krajevnih skupnosti,

— omogočiti zmeren demografski razvoj pomembnejših ruralnih naselij,

— v ostalih naseljih z izboljšanjem osebnega standarda, dostopnostjo in osnovno opremljenostjo, zagotoviti kvalitetnejše pogoje bivanja in s tem zavreti odseljevanje,

— na osnovi zgornjih načel in v funkciji tipov naselij smo se odločili o razmestitvi novih zaposlitvenih možnosti, izboljšanju storitvenih, služnostnih in družbenih dejavnosti, komunalnem urejanju ter predvsem o usmerjanju stanovanjske graditve.

Pri opredeljevanju skladnega in načrtnega razvoja naselij ter zagotavljanju njihove živototvorne funkcije smo zapisali, da se bomo zavzemali na vseh ravneh:

— smotrno uporabljati obstoječa stavbna zemljišča,

— pridobiti stavbna zemljišča,

— usklajevati dejavnosti in opremljati naselja,

— optimizirati dostopnost delovnih mest ter oskrbnih storitev,

— prenavljati in izboljševati obstoječi stanovanjski fond ter revitalizirati (oživljati) stara mestna jedra,

— razvoj industrije prednostno usmerjati na novo industrijsko cono v Krškem smotrnejše in racionalnejše rabe obstoječe infrastrukture kakor tudi zaradi nemotenega dolgoročnega razvoja,

— centralne dejavnosti višje stopnje prednostno usmerjati in razvijati v občinskem središču Krško,

— Intenzivirati razvoj mestnega območja Krško z upoštevanjem komparativnih prednosti demografske koncentracije in proizvodnih dejavnosti,

— v Kostanjevici z revitalizacijo mestnega jedra in kulturnih spomenikov usmerjati turistično dejavnost s kompletiranjem spremljajočih ponudb v industrijski coni omogočiti nemoten razvoj obstoječim dejavnostim,

— v Brestanici in na Senovem razvijati dopolnilne centralne in oskrbne — uslužnostne dejavnosti.

Z analizo razvojnih možnosti moramo izpostaviti in ponovno analizirati že opredeljena in dogovorjena načela prostorskega razvoja in urejanja ter varovanja naravnih in z delom pridobljenih vrednot. S poglobljeno presojo že opredeljenih ciljev in komponentah dolgoročnega razvoja ob upoštevanju novih spoznanj v srednjeročnem družbenem planu 1981-1985 ter z vključevanjem in valorizacijo novih družbeno ekonomskih odnosov bomo potrdili pravilnost

predhodnih opredelitev ali pa spoznali novonastale vrednote ter jih vključili v osnutke sestavin dolgoročnega družbenega plana.

Za opredelitev globalnih elementov razvoja za naslednje dolgoročno in srednjeročno obdobje ter možnost primerljivosti posameznih trendov, izkazanih v srednjeročnem družbenem planu 1981-1985 s komponentami dolgoročnega razvoja, je potrebno spoznati nekaj primarnih (osnovnih) kvantitativnih kazalcev razvoja v zadnjem 20-letnem obdobju. Posamezni kazalci bazirajo tudi na popisu prebivalstva iz leta 1981.

Prebivalstvo

Analiza rasti prebivalstva v preteklem 20-letnem obdobju kaže različne tendence, v obdobju 1961-1971 je zaznana upadanje prebivalstva, kar ocenjujemo kot stagnacijo. Leta 1961 šteje občina Krško 26.549 prebivalcev, leta 1971 pa 26.259. V obdobju 1971-1981 število prebivalstva narašča po stopnji 1,2% tako, da šteje leta 1981 občina 27.774 prebivalcev. Ocenjujemo, da bo število prebivalcev še naraščalo ob supoziciji 1,4%-ne natalitete in 1,2%-ne mortalitete ter pozitivni razliki med priselitvami in doselitvami. Koefficient selitvenega prirasta je 0,6%.

Med prebivalci je najbolj zastopana starostna skupina od 25 do 29 let. To pomeni, da prevladujejo mlade starostne skupine.

Število predšolskih otrok od 0 do 7 let znaša 2.894, kar znaša 10% celotnega prebivalstva občine.

Število otrok starostne skupine 7 — 14 let znaša 3.153, kar je nadaljnjih 11% celotnega prebivalstva.

Delovni kontingent, starostna skupina 15-64 let šteje 17.728 prebivalcev, kar predstavlja 64% celotnega prebivalstva. Tak procent karakterizira to kategorijo kot pretežno staranje.

Deleži kmečkega prebivalstva v strukturi celotnega prebivalstva občine kaže stalni trend upadanja. Leta 1961 je delež kmečkega prebivalstva znašal 46,6, leta 1971 31%, leta 1981 pa že 15%.

Zaposlenost

Spremljanje kazalcev stopnje zaposlovanja je v obdobju 1971-1984.

Število zaposlenih v letu 1971 je znašalo 5.987, v letu 1981 pa 10.573; od tega 10.160 v družbenem in 413 delavcev v zasebnem sektorju. V tem desetletnem obdobju je poprečna letna stopnja zaposlovanja znašala 5,5%.

Izredno dinamično zaposlovanje je bilo v obdobju 1973-1979 ob 7%-ni letni stopnji.

Močnejši zastoj pri zaposlovanju bel-

ezimo v letih 1981-1982; rast znaša 1,7%.

V letu 1983 beležimo najnižjo stopnjo zaposlovanja, da bi v letu 1984 spet izkazala porast in znašala 2,7%.

Od celotnega števila zaposlenih v letu 1981 znaša delež ženske delovne sile 36% vseh zaposlenih.

3.2. VARSTVO OKOLJA

Problematika varstva okolja je izbila kot problem, ki ga skušamo vsestransko reševati šele v zadnjih letih — se pravi v letih, ko je to področje bilo bolj konkretno opredeljeno v Družbenem planu občine za obdobje 1981-1985. Zato bomo v analizi razvojnih možnosti sledili podatkom in spoznanjem zadnjih petih let, kajti starejši podatki (razen v redkih primerih) niso dostopni in obdelani do takšne mere, da bi jim lahko razvojno sledili.

Z ozirom na relativno hiter družbeni in gospodarski napredek občine Krško, se srečujemo s precejšnjimi problemi na področju prostorskega planiranja.

Najcenejše in pravočasno ukrepanje na področju varstva okolja je smotrno načrtovanje razmestitve dejavnosti v prostoru in pravilne izbire konkretne tehnologije, prilagojene konkretnemu prostoru. Rezultati dobre razmestitve dejavnosti v prostoru se odražajo v smotrni rabi prostora, dobrih družbenih odnosih, produktivnosti in ne nazadnje tudi v kvaliteti bivanja.

Ko poudarjamo potrebo po nujnosti kontinuiranega procesa planiranja, kot sestavnega dela preverjanja družbeno ekonomskih nujnosti in potreb razvoja, moramo doseči racionalnejše gospodarjenje s prostorom, tako, da bo skrb za okolje prisotna v vseh izpostavljenih problemih vplivanja na prostor. V zadnjih petih letih se je tak način dela že precej uveljavil, čeprav zaenkrat še rezultati niso bistveno izboljšali stanja.

Pravni dokumenti nam nalagajo obveznosti, ki jih velikokrat ne moremo izpolniti, ker za to niso dani niti prostorski, niti gospodarski oziroma družbeni pogoji. Ravni zato moramo razmišljati tudi v smeri, da ukrepe za varstvo okolja izkoristimo istočasno tudi za pospeševalce razvoja, kjer je to možno.

Za kvalitetno izvajanje že zastavljenih ciljev iz področja varstva okolja, pa je potrebno veliko število najrazličnejših podatkov, ki pa jih v tem trenutku nimamo — tu pa leži tudi del krivde o pomankljivem obveščanju o problemih iz tega področja.

Ker torej nimamo celovitejših in kompleksnih podatkov onesnaženosti (obremenjenosti) okolja za celo občino,

prostorske in ekološke probleme rešujemo proti ob vsaki načrtovani lokaciji ali spremenjeni tehnologiji. Ta pa ima lahko negativne posledice, kajti večkrat je omejujoč faktor za celovito oceno in rešitev konkretnega problema čas in sredstva.

Pri globalni oceni stanja na področju varovanja okolja lahko z gotovostjo trdimo, da se nahajamo v stanju visoke stopnje ogroženosti okolja in kar je za analizo razvojnih možnosti pomembno, opazamo, da se je proces saniranja stanja v obdobju 1981 — 1984 začel in da so nosilci planiranja (onesnaževalci okolja) resneje pristopili k reševanju te problematike v zadnjih petih letih.

Glede na stanje ogroženosti je potrebno analizirati predvsem stanje voda, zraka, hrupa, odlagališč odpadkov, degradacijo površin. Za kvalitetno odpravljanje škodljivih in motečih vplivov v okolju pa moramo biti previdni v smislu, da si posamezni ukrepi kasneje v interakciji efektov ne bi nasprotovali.

Temeljni problemi na področju varstva okolja:

Zrak

Po podatkih Hidrometeorološkega zavoda SRS sodi Krško v III. območje onesnaženosti zraka, kar pomeni, da koncentracija škodljivih je zrak onesnažen do 1/5 dovoljene meje. Očitno napako v odloku je potrebno odpraviti, ker iz zakonodaje izhajajo določene obveznosti, glede na razvrstitve območij.

Strateško se moramo predvsem usmeriti v izboljšanje stanja na območju Krškega, Brestanice in Senovega, ker so tu glavni onesnaževalci zraka glede na stopnjo urbanizacije.

Voda

Najbolj onesnažen površinski vodni vir v občini je reka Sava in Dovški potok. Sedanja slaba kvaliteta Save predstavlja močno ogroženost okolja. Povzroča gospodarsko škodo, saj je za tehnološko vodo brez predhodnega čiščenja neuporabna in potencialno ogroža podtalnico.

Ker Sava v naše območje priteče že zelo onesnažena, ima akcija očiščenja reke Save širok obseg (Družbeni dogovor o skupnih akcijah občin in mest pri preprečevanju onesnaženja voda v porečju reke Save Uradni list SRS, št. 5/80).

Pod Nuklearno elektrarno pride tudi do toplotne polucije reke Save, zato je bistveno kakšno kvaliteto vode Nuklearna elektrarna uporablja za hlajenje kondenzatorjev.

V občini Krško smo v zadnjih letih veliko napravili za izboljšanje kvalitete odpadnih voda iz Tovarne celuloze Djuro

Salaj, saj je pred uvedbo novega tehnološkega postopka (magnefitni postopek) tovarna »prispevala« v Savo cca 900.000 E, ki se je po vpeljavi tega tehnološkega postopka zmanjšal za cca 550.000 E. Mehanske čistilne naprave, ki jih je tovarna zgradila, so bistveno izboljšale stanje, tako da sedaj beležimo obremenitev Save z odpadnimi vodami tovarne celuloze s približno 350.000 E.

Drugi zelo velik onesnaževalec reke Save pa je Rudnik Senovo s svojo »separatno« vodo preko Dovškega potoka s cca 40.000 E.

Zadnjih deset let se v Rudniku ni pokazal trend zmanjševanja onesnaževanja.

Reko Krško uvrščamo v II. kakovostni razred, toda dolgoročno jo moramo maksimalno zaščititi in očistiti, še posebej iz vidika bodoče uporabe reke Krke in njene obale (predvsem kmetijstvo, turizem in rekreacija).

Ocenjuje se, da površinski vodotoki in podtalje sprejema cca 10% celotnega onesnaževanja, nastajajočega na slovenskem ozemlju.

V neposredni povezavi z onesnaženo Savo je največji vodni vir v občini, podtalnica Krškega polja, ki omogoča gradnjo velikega centralnega vodovoda. Dosedanje hidrogeokemične analize kvartarnega vodonosnika Krškega polja, kot tudi redna analiza v obstoječem vodoskrbnem črpališču posebej kažejo, da podtalnica povsem ustreza zahtevam za pitno vodo. Potrebne pa so glede na veliko ogroženost podtalnice zelo detajlne meritve, če se je kvaliteta podtalnice kakorkoli spremenila tudi v pokazateljih, ki niso zasledovani pri rutinskih pregledih kvalitete pitne vode.

Pretežni del podtalnice se napaja iz Save, deloma pa iz padavin v ustreznega prispevnega območja — to razmerje je cca 60 : 40.

Ta podtalnica pa je ogrožena od več dejavnikov:

— ogroža jo že sam vir, ki jo napaja, t.j. reka Sava s svojimi onesnaženimi vodami,

— potencialno jo ogroža tudi vpliv zaježitve NE (tako kvalitativno, kot kvantitativno),

— ogrožena je tudi zaradi same dejavnosti na Krškem polju, ki mora biti bolj jasno določena in nadzorovana. Tudi naselja na Krškem polju niso komunalno opremljena tako, da bi bila podtalnica zaščitena, kar nam tudi iz varstvenega vidika omejuje razširjanje in razvoj teh naselij v takem stanju;

— zelo nevarne so prometne komunikacije. Obstoječe črpališče krškega vodovoda se nahaja 70 m od magistralne ceste, ki ni zgrajena tako, da bi omogočila varno preprečitev odtokanja snovi v podtalnico,

— specifična dejavnost na Krškem polju so gramoznice, ki že s svojim obstojem ogrožajo podtalnico, ker bistveno zmanjšajo varnostni faktor zaščite podtalnice od površinskih vplivov (kisli dež, odpadki, intenzivno kmetijstvo, itd.).

Odpadki

Čeprav že dve leti nekoliko intenzivneje poteka širša akcija za razreševanje problema posebnih odpadkov, ki je posredno vezano z reševanjem vseh drugih vrst odpadkov, v globalu lahko ugotovimo, da tega področja ne obvladujemo do take mere, da bi se lahko lotili takoj sanacije stanja.

Zaradi prevladujoče predelovalne industrije se pojavlja v občini precejšnja količina odpadkov. Problem sanitarne deponije ni dolgoročno rešitev. Tu se poleg komunalnih odpadkov odlaga še ogromno industrijskih odpadkov — največ iz Tovarne celuloze. Dolgoročnost deponije je resen problem, glede količin industrijskih odpadkov in nerešenega problema nevarnih odpadkov. Z obratovanjem Nuklearne elektrarne nastajajo nizko in srednje radioaktivni odpadki, ki se skladiščijo v NE Krško, kot vmesnem postopku skladiščenja največ za dobo pet let. Dolgoročna oziroma trajna rešitev teh odpadkov se rešuje na ravni SRS in SFRJ.

Drug problem pa predstavlja organizacija odstranjevanja komunalnih in kosovnih odpadkov iz vseh naselij občine na centralno odlagališče.

V neposredni povezavi z deponiranjem odpadkov pa je tudi reciklaža in s tem v zvezi obstajajo možnosti v sklopu izkoriščanja tako »odpadne energije« kot ostalih substanc v tovarni celuloze, TE Brestanica, Rudniku Senovo, NE Krško in dr..

Hrup

Pri usmerjanju dejavnosti v prostoru skušamo hrup upoštevati kot element, ki se ob vsakem času pojavlja kot negativni sestavni del življenja in je eden od vzrokov za to, da je bivanje izven strjenih zazidav prijetnejše in bolj zdravo. Hrup skušamo uvrstiti med osnovne elemente pri načrtovanju prostora — predvsem tam, kjer se pojavljajo skupaj viri hrupa in stanovanjsko okolje.

V procesu planiranja moramo hrup obravnavati kot izrazito mikrolokacijski element, katerega vplivi so zelo odvisni od prostorske ureditve in vrste vira hrupa.

V občini je obremenjenost s hrupom velika predvsem v Krškem, Brestanici, Senovem in drugje ob večjih prometnicah. Glavni viri pa so industrija, železniški in cestni promet.

V zadnjih letih so bile opravljene določene separatne preiskave hrupa in aktivnosti za sprotno reševanje problemov.

Celovito k problematiki pa še nismo pristopili niti na nivoju meritev.

Hrup, kot omejitveni faktor širjenja stanovanjskih sosesk ali približevanja industrije stanovanjem: in okoljem, kar bo glede na varovanje najboljših kmetijskih površin pred spremembo namembnosti nujna posledica, pa moramo čimprej kategorizirati po področjih (katalog stanja obremenjenosti s hrupom), ker nam edino lahko služi za kvalitetno odločanje o razmestitvi dejavnosti v prostoru.

3.3. VARSTVO NARAVNE IN KULTURNE DEDIŠČINE

Temelj neposrednemu varstvu naravne in kulturne dediščine so opredelitve, kjer se kot eden od pglavitnih smotrov postavlja kvaliteta okolja, ki omogoča zdravo in humano življenje in ki upošteva značilnosti slovenske dežele in posameznih krajinskih območij ter drugih kvalitet.

V okviru varstva naravne in kulturne dediščine obravnavamo naslednje tri varstvene skupine:

- naravna dediščina,
- kulturna dediščina,
- kulturna krajina.

Naravna dediščina

Krška občina je glede na krajinsko dožemanje prostora v nekaterih območjih določljiva z relativnimi stalnicami, ki so glede na obliko, tipičnost, značaj, itd. izražene v opredeljenih prostorskih pojmi s karakteristično rabo tal.

Območja identitete so:

Krško polje, Krka, Krakovski gozd, Sava — Posavje, Gorjanci, Libna — vinogradniški okoliši, Trška gora, Tršlavc, Sremič, Študenski vrh, Gadova peč (Cviček), Vinji vrh, itd..

Prav tako s svojo obliko in lego, vezano na dogodke iz zgodovine ali sedanjo dejavnostjo, dajejo občini obeležje večji kraji:

Krško kot sedež občine, Kostanjevica (lega in kulturna dediščina), Raka, Brestanica, Drnovo in drugi.

Med identitete sodijo tudi zgodovinski dogodki:

Kmečki upori, izseljevanje med II. svetovno vojno, krška četa, najstarejše mestne pravice Kostanjevice in Krškega, Neviodunum in drugo, in ne nazadnje atomska elektrarna.

Krško polje je udornega značaja, ki je nastalo ob tektonskih prelomnicah med alpsko in dinarsko zgradbo.

Izjemna prodonosnost vodotoka Save je nasula dno udorine s prodom, peskom in glino, sicer pa je današnje površje Krškega polja prekrito s tanjšo plastjo manj ali bolj kvalitetne plodne zemlje. V kmetijskem območju polja so strnjene vasi — gručasto razporejene pretežno ob cestah. Krajinski videz zaključuje predel neobdelane zemlje ob Savi s tipično obrečno vegetacijo na prodnatih tleh.

Poleg hidrofilne vegetacije ob vodotoku in na ilovicah in glinah, ki omejuje odprte površine, je za Krško polje značilen strjen Krakovski gozd na slabo propustnih tleh. Ločeno od Krakovskega gozda so degradirani gozdovi Pristavskega, Jelševskega, Goriškega in Mraševskega gaja.

Severno in severozahodno območje je dvignjeno z manj izrazitimi hribi — oblegorice in griči, pretežno iz škrljavcev, apnenca in dolomita, z vinogradi, njivami in travniki na prisojnih legah. Severna pobočja so običajno prekrita z degradiranimi gozdovi. V večini primerov so naselja strnjena in racionalno postavljena v prostor, na višjih in manj ugodnih legah pa so posamezne kmetije in zaselki.

Krajinsko izrazitejšje je pogorje Bohorja zaradi svoje višine (cca 800 m), ki je sorazmerno strmo, vendar v celoti prekrito z gozdovi.

Naselitvena kontinuiteta obravnavanega območja sega daleč v prazgodovino.

V izpovedi arheoloških in drugih spomenikov je pomembna komponenta tudi njihovo mesto v prostoru: mlado-kamenodobnega prebivalca je privedel v okolico Krškega tok Save in naravni fenomen podzemskih jam.

Kovinske dobe so za delež svojih plemen poiskale mesta na markantnih vzpetinah, tako so se poselile nekatere med Rako in Leskovcem, predvsem pa markantno Libno, kjer je nastalo eno značilnejših železodobnih naselij vsega slovenskega prostora. Rimski čas je izrazito uporabil in koloniziral Krško polje (Drnovo — Neviodunum).

Obrambne možnosti, ki jih nudijo rečni zavoji in soteske, strme vzpetine, sotočje rek, itd. je izkoristil srednji vek (mesto — otok Kostanjevica, Krško, Brestaniški grad), pri čemer sta bila vsebina in oblika naselij pogojeni tudi z teritorialno razdelitvijo območja na ogrske in habsburške posesti ter posesti salzburske škofije. Ta razdelitev je med drugim pogojevala, da geomorfološko sicer zaključena prostorska regija skozi stoletja ni razvila svojega močnejšega gospodarskega centra, kot je to primer v ljubljanski ali mariborski regiji.

Temeljni problem pri varovanju naravne dediščine se izraža v tistih posegih in preobrazbah v krajih, ki imajo izrazite negativne posledice. S tem prostorskim prvnam zmanjšujejo osnovno vrednost sledeča dogajanja:

- gramoznice na Krškem polju;
- neprimerna razporeditev, problemi lastništva, komaj opazni rezultati sanacijskih posegov — estetska in ekološka prizadetost;
- črpanje kremenčevega peska pri vasi Gmajna;

razgaljene površine pod vplivom erozije, slabi sanacijski ukrepi, zastarela tehnologija;

- kamnolomi;
- na izpostavljenih legah, ni sanacije in urejanja neposrednega prostora;
- pojav ekspanziranih, neuskklajenih gradenj v odprti krajini;
- industrijska cona na kvalitetni kmetijski zemlji ob vpadnici v Krško, pri vhodu v Kostanjevico in Brestanico;
- pojav »vikendov«.;

črne gradnje ob vodotokih, na izpostavljenih legah, v vinogradniškem okolišu, z neprimerno arhitekturo, itd.;

- neprimerno vključevanje kulturnih spomenikov v prostorsko urejanje;

neprimerna zazidava ali druga uporaba prostora ob kulturnih spomenikih, n.pr. ob Turnski graščini, marofu, Kostanjeviškem gradu, itd.;

- zaraščanje oziroma opuščanje kmetij in kmetijskih površin;
- preobrazba zaradi skupne rabe kmetijskih zemljišč in zaradi razvoja intenzivnega kmetijstva;
- druga preobrazba zaradi onesnaževanja, odlaganja odpadkov, emisij, neuskklajene gradnje ali posegov, ki kakorkoli vplivajo na spremembo ekološkega sistema v naravni krajini.

Kulturna dediščina

Območje občine Krško je s kulturno dediščino sorazmerno bogato ozemlje, katere vrednost pa redko presega lokalni pomen.

Največjo vrednoto predstavlja kostanjeviški kulturno krajinski kompleks z več nacionalno pomembnimi kulturnimi spomeniki (mesto Kostanjevica, samostan) v relativno malo okrnjenem območju.

Iz pietetnih, v precejšnji meri pa tudi zgodovinskih razlogov, je potrebno na poseben način obravnavati tudi spomeniška območja, objekte in spomeniška obeležja iz NOB, ki imajo nujni ožji ali širši prostorski učinek. Taki območja sta predvsem def pogorja Bohorja in Brestaniški grad.

Na območju občine Krško je ugotovljena zelo gosta mreža nepremičnih

arheoloških spomenikov, ki se zlasti akumulirajo na približno 5 območjih:

- okolica Brestanice,
- zahodno od Leskovca,
- okolica Libne,
- Krško polje,
- območje ob Krki.

V celoti je na območju občine evidentirano preko 100 arheoloških nepremičnih spomenikov.

Ugotovljena je prisotnost spomenikov praktično iz vseh dob stare zgodovine, predvsem pa iz vseh pomembnih družbenih formacij iz najstarejše zgodovine.

Nekateri od teh reprezentantov daleč presegajo regionalni pomen po kvaliteti svojih najdb in izpovedi, mnogi pa so zelo markantna komponenta v prostoru. Izjemnost na prostoru SRS pomeni predvsem staroželeznodobni kompleks Libne in rimskodobni kompleks Neviodunum.

Vsebinsko izstopajoča je še arheološka izpoved Ajdovske jame pri Nemški vasi (neolitske ostaline), sled rimskega prehoda čez Savo pri Brestanici, najdba mitreja pri Pohanci in pomembne staroželeznodobne aglomeracije na višinah zahodno od Leskovca ter okrog Dunaja.

Pri kostanjeviškem kulturnokrajin-

skem kompleksu je kulturno-vzgojna uporaba kulturne dediščine, predvsem najpomembnejše, že dosegla stopnjo zasičenosti, saj so v te namene uporabljali kostanjeviški samostan, župnišče v Kostanjevici, Forma viva. Ta pojav lahko opazimo tudi pri Valvasorjevi hiši v Krškem in brestaniškem gradu.

Uporaba spomenikov pa bo morala biti usmerjena bolj v obstoječe oziroma primarne funkcije.

Za večja naselja kot so Kostanjevica in Krško in za Brestanico je že četudi problem, premalo načrtnega in kontinuirano postopnega posodabljanja kulturnih spomenikov ob upoštevanju naravnih danosti in kulturnih vrednot oziroma njihovega varovanju in negovanju.

Razvrščanje spomenikov v kategorije glede na pomembnost (nacionalna, regionalna, lokalna) in ugotovitev najprimernejše varstvene stopnje (1., 2., 3.) za ohranjanje izvornosti in neokrnjenosti spomenika s pogoji za njegov nadaljnji obstoj, vključujejo tudi predlog pogojev in načinov uporabe prostora.

Vrednost nekaterih spomeniških objektov, predvsem gradov in sakralnih objektov na izpostavljenih legah pa je pogojena tudi z okoliškim prostorom, t. im. vplivnim območjem spomenika.

Za takšna območja pa so predlagani posebni krajinski varstveni režimi.

V poglavju dolgoročne razvojne možnosti občine Krško so za varstvo naravne in kulturne dediščine določeni tudi pogoji za varovanje konkretne krajinsko-kulturne vrednosti.

Kulturna krajina

Navadno sta naravna in kulturna dediščina v sožitju. S širšega prostora pa dojemamo tak prostor z vrednotami, ki imajo izjemen kulturno pričevalni pomen, je možno nadalje zagotavljati z režimom krajinskega varstva, pri čemer morajo biti prvine prostora nadpovprečne.

Spoznanja o značilnih, tipičnih, estetskih, ekoloških, kulturnih, čustvenih in drugih prednosti v krajini moramo razvijati in takšna območja kulturne krajine, kot dediščino, ki ima lahko lokalno ali regionalno pričevalno, dokumentarno, rekreacijsko, gospodarsko ali drugo vrednost, ščititi in jo vzdrževati.

V občini Krško imamo veliko lokalitet, ki jih ocenjujemo kot kulturno krajino ali vplivna območja kulturnih in naravnih spomenikov. Ta območja so zaščitena, toda ponekod slabo vzdrževana.

2. GLOBALNI CILJI IN USMERITVE SREDNJEROČNEGA IN DOLGOROČNEGA RAZVOJA OBČINE

1. GLOBALNI CILJI DOLGOROČNEGA IN SREDNJEROČNEGA RAZVOJA OBČINE

Osnovni cilji in usmeritve srednjeročnega in dolgoročnega razvoja občine, ki so kot možni navedeni v tej analizi, bodo v razpravah dopolnjeni tako, da bodo v čimvečji meri odražali realnost sedanjega in bodočega stanja, vsebovali mobilizacijsko moč, ki bo s celotnim dolgoročnim razvojnim konceptom vzpodbudila aktivnost delavcev, delovnih ljudi in občanov, za njihovo uresničevanje.

Pri opredeljevanju možnih ciljev družbenoekonomskega razvoja izhajamo iz usmeritev in ciljev Dolgoročnega programa ekonomske stabilizacije, temeljnih smernic in okvirov ekonomske politike dolgoročnega in srednjeročnega družbenoekonomskega razvoja SFRJ in SR

Slovenije in iz specifičnosti razvoja občine Krško:

Temeljni cilji družbenoekonomskega razvoja, ki bodo podprti s plani dolgoročnega in srednjeročnega razvoja temeljnih nosilcev bodo:

1. Hitrejši stabilen in učinkovit razvoj socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov.

Za uresničevanje tega cilja so potrebni novi, bistveni in dejanski koraki, da bo delavec v združenem delu vse bolj odlučal o pogojih in rezultatih svojega dela, o gospodarjenju s sredstvi za enostavno in razširjeno reprodukcijo. Samoupravno povezanost in integriranost delavcev na vseh področjih in ravneh družbene

reprodukcije je treba okrečiti tako, da bo razvojno in tekoče odločanje potekalo na samoupravnih osnovah. Povečati je treba učinkovitost in izboljšati kvaliteto samoupravnega odločanja ter ga osredotočiti na odločilna vprašanja razvoja, to je tista, ki so celovita in bistvena ter na podlagi družbenih zakonitosti povzročajo številne splošne, posebne in posamične posledice na družbenem ekonomskem, tehnološkem in drugih področjih. V samoupravnem odločanju bodo morali biti vse bolj prisotni dolgoročni in celoviti družbeni kriteriji ter interesi delavcev in delovnih ljudi.

Pri urejanju vseh ključnih vprašanj družbene reprodukcije bomo morali dolgoročneje zasnovati in krepiti samoupravno združevanje dela in sredstev na dohodkovnih odnosih in krepiti družbeno inovacijsko sposobnost za doseganje skupnih razvojnih ciljev.

2. Stabilnejši in dinamičnejši gospodarski razvoj in usposabljanje združenega dela za novo kvaliteto in učinkovitost gospodarjenja.

Za doseganje stabilnejšega in dinamičnejšega gospodarskega razvoja bomo pospeševali predvsem tehnološko in razvojno intenzivne, računalniško vodene programe, ki bodo omogočili večji izvoz izdelkov višje stopnje obdelave in

povečevali družbeno delovno storilnost.

Nosilni proizvodni kompleksi v nadaljnjem razvoju bodo:

- energetika in elektronika,
- papirna industrija,
- kovinsko predelovalna industrija,
- kmetijstvo.

Hitrejši razvoj bomo morali doseči na področjih:

- drobnega gospodarstva,
- trgovine,
- gostinstva in turizma,
- prometa,
- lesno predelovalne industrije.

Organizacije združenega dela, ki so dosegle optimum in nimajo možnosti razvoja v svoji dejavnosti pa bi usmerile prosta sredstva akumulacije v združevanje za realizacijo novih programov, ki bodo zagotavljali hitrejši razvoj gospodarstva in nova delovna mesta.

Za uresničevanje podrobnejšega razvoja bomo vzpodbujali proizvodno naravnost, ki bo usmerjena v:

— popolnejše in učinkovitejše izkoriščanje obstoječih proizvodnih zmogljivosti ob njihovi modernizaciji, rekonstrukciji, preusmeritvi in celotni organizaciji dela na boljših kvalitativnih podlagah.

Pri tem bo potrebno zagotoviti materialne in druge pogoje za zamenjavo iztrošene opreme.

Glede na ostrejšo ekonomske kriterije domačega in svetovnega trga in potrebnega uspešnejšega vključevanja v mednarodno delitev dela na kakovostnejših podlagah, morajo temeljni nosilci planiranja znova proučiti sedanje proizvodne programe in po potrebi izdelati programe za njihovo prilagajanje, preusmerjanje in inovacije s širšo delitvijo dela in povezovanjem na podlagi združevanja dela in sredstev. Hkrati je nujno potrebno uvajati nove visoko učinkovite metode in oblike proizvodnje in poslovanja (delo v več izmenah, podaljšanje obratovalnega časa, kontinuirana proizvodnja, vzpodbujanje produktivnejšega dela, zmanjševanje proizvodnih in transportnih stroškov, i.dr.).

— Nova investicijska vlaganja bomo usmerjali v razvojne programe, ki bodo zagotavljali dvig učinkovitosti gospodarjenja in povečevanja kapacitet proizvodnje za izvoz. Pri odločitvah o novih naložbah bomo upoštevali narodnogospodarska merila, ki vrednotijo ekonomske, socialne, tehnološke, prostorske, ekološke, energetske in druge vidike v daljšem časovnem obdobju.

3. Rast produktivnega zaposlovanja

Z boljšim izkoriščanjem proizvodnih sredstev, iskanjem novih izvozno prodornih proizvodnih programov in z dru-

gimi ukrepi bomo zagotovili produktivno zaposlovanje, izboljšali bomo kvalifikacijsko strukturo zaposlenih in zagotavljali nova delovna mesta za priliv mladih kadrov iz šol tako, da se nezaposlenost ne bo večala.

Za uresničitev tega cilja bodo morali temeljni nosilci planiranja pretehtati možnosti za odpiranje novih delovnih mest in pridobiti nove programe, ki bodo ustrezali družbenim razvojnim kriterijem.

Ocenjujemo, da so realne možnosti za pridobitev novih delovnih mest predvsem v: kovinsko predelovalni industriji, papirni industriji, elektroniki, kmetijstvu, drobnem gospodarstvu in prometu.

4. Socialna politika

Socialna politika bo morala postati močan vzvod in spodbuda za vsestranski razvoj družbe in osebnosti.

Uresničevali bomo načela enakopravnosti ter izenačevali razvojne možnosti delovnih ljudi na osnovi delovne vloge človeka z delitvijo po delu in rezultatih dela, ekonomsko odgovornostjo za uporabo družbenih sredstev reprodukcije, dostopom do delovnih mest in zadovoljevanjem potreb po ustvarjalnem delu. Bistvenega pomena je prizadevanje za polno zaposlenost, saj je človekovo delo v naših družbenoekonomskih razmerah temelj osebnega dostojanstva, samopotrjevanja, samoupravnega obvladovanja svoje usode in ustvarjanja dohodka. Delovni in ustvarjalni prispevek k celovitemu razvoju družbe bo postal merilo za družbenoekonomski položaj človeka, osnova za zadovoljevanje njegovih osebnih potreb in spodbuda za delo in ustvarjalnost.

5. Skladnejši razvoj območij v občini

Zagotavljali bomo skladnejši razvoj območij v občini s ciljem, da zagotovi vsem delovnim ljudem in občanom enakopraven položaj pri pridobivanju dohodka in zadovoljevanju njihovih potreb z oskrbnimi funkcijami.

Za uresničevanje tega cilja bomo vodili tudi ustrezno politiko razmestitve oskrbnih in storitvenih dejavnosti: trgovine, gostinstva in turizma ter drobnega gospodarstva na celotnem območju občine.

Posebno skrb bomo namenili zagotavljanju pogojev za pridobivanje dopolnilnega dela in izvajali kooperacijsko sodelovanje z industrijo in ostalimi gospodarskimi panogami (predvsem na kmečkih gospodarstvih).

Zaradi ohranitve poselitve bomo tudi z ukrepi ekonomske in socialne politike izboljšali življenske in delovne razmere na hribovitih območjih.

6. Splošna ljudska obramba in družbena samozaščita

Z uresničevanjem ekonomskih, političnih in drugih temeljnih ciljev in nalog celotnega družbenega razvoja bomo zagotavljali in kot njihov neločljivi del še naprej nenehno povečevali obrambno in samozaščitno moč družbe.

7. Pri izvajanju prostorske politike bomo težili k naslednjemu:

— sprejeti moramo sistem policentričnega razvoja kot osnovo za prostorsko razmestitev prebivalstva, proizvodnje in opremljenosti s centralnimi dejavnostmi in funkcijami družbenih dejavnosti; istočasno je potrebno zagotoviti primernejšo urejenost in oblikovanje mest in naselij, tako da bodo zadovoljevala človekove potrebe;

— namenska raba prostora mora biti usklajena med vsemi interesenti, pri čemer je potrebno paziti, da bo vsak del prostora prevzel svojo funkcijo, nujno se je treba upreti stihiji v izbiri prostora;

— smotrno in načrtno bo potrebno ravnati z naravnimi resursi kot n.pr.: najboljše kmetijska zemljišča trajneje varovati pred spreminjanjem namembnosti, varovati gozdove in predvsem gozdove posebnega pomena, smotrno pridobivati rudnine in kamnite materiale, itd..

Na področju varovanja človekovega okolja si bomo prizadevali, da bomo izboljšali sedanje stanje, in sicer:

Pri varstvu voda bo potrebno zavarovati vse pomembnejše vire pitne vode in jih zaščititi pred onesnaževanjem, doseči drugo kakovostno kategorijo vode pri izpustu;

— na področju varstva zraka doseči II. kakovostno kategorijo zraka na območju Krškega in okolice;

— organizirati in doseči dolgoročno deponiranje komunalnih odpadkov in nevtralizacijo posebnih odpadkov;

— s saniranjem žarišč hrupa zadostiti zakonskim predpisom;

— intenzivirati saniranje opuščanih gramoznic in ostalih delov degradirane krajine.

2. GLOBALNI OKVIRI GOSPODARSKE RASTI IN DELITVE DRUŽBENEGA PROIZVODA

Analize razvojnih možnosti SR Slovenije v obdobju 1986 — 1990 in 1986 — 1990/2000 opredeljujeta osnovne možnosti razvoja in globalne materialne okvire. Ena temeljnih značilnosti in nalog našega bodočega razvoja bo utrditve gospodarstva, zaustaviti in preusmeriti bo treba dolgoročne trende padanja kvalitete gospodarjenja, ki zaostajajo za dosedanjimi rastočimi življenjskega standarda. Oboje bomo morali uskladiti in od naših prizadevanj bo odvisno ali bomo ravnotežje dosegli z dolgoročnim pešanjem standarda na sedanjo raven gospodarjenja ali pa z boljšim gospodarjenjem, ki bo ustvarilo zanesljivo podlago za ohranjanje življenjskega standarda ter kasneje njegov količinski in kakovostni razvoj.

V analizi razvojnih možnosti za dolgoročni plan SR Slovenije je nakazanih pet variant globalne gospodarske rasti, ki varirajo glede na oceno učinkovitosti gospodarjenja in glede na zunanje pogoje.

Prva varianta nakazuje stagnacijo gospodarske rasti, ki je karakteristična za zadnjih nekaj let in bi se lahko vsilila le kot kombinacija neuspeha pri zaustavljanju negativnih tendenc v učinkovitosti gospodarjenja in neugodnih zunanjih pogojev.

Druga varianta, ki ilustrira samo vpliv zmanjšanih investicijskih sredstev na dolgoročno stopnjo rasti kapacitet (pri dani stopnji izkoriščanja kapacitet) kaže na stopnjo rasti do 3%.

Tretja ali srednja varianta, ki daje povprečno stopnjo rasti družbenega proizvoda — 3,6% je sprejeta kot možnost za doseganje v obdobju 1986–2000 v Smernicah dolgoročnega plana SR Slovenije.

Osnova za uresničitev te stopnje rasti je v odločnem preobratu v učinkovitosti gospodarjenja in v uspešnem prodoru v svet. Potrebni pogoji za doseganje take gospodarske rasti so zelo zahtevni: bistveni preobrat v dosedanjih gibanjih pri uspešnosti gospodarjenja in kakovosti odločanja, ugodnejši mednarodni pogoji, zagotovitev takšnih izvoznih uspehov, ki bodo omogočili poleg odplačila dolgov hitro povečanje uvoza in investicij ter potrebnih materialnih elementov za hitrejšo prestrukturiranje gospodarstva ob povečanem izkoriščanju potencialnih proizvodnih faktorjev, predvsem s povečano vlogo znanja in ustvarjalne motivacije v proizvodnji in odločanju.

Četrta in peta varianta ilustrirata možnosti hitrejša stopnje gospodarske rasti pod pogoji, da pride do kvalitativ-

nih premikov, ki so še bistveno višji kot tisti, ki so potrebni, da bi se srednja variantna lahko realizirala. Ob doseganju dodatnih uspehov pri izboljšavi organizacije na mikro in makro ravni, pri usmerjanju tehnološko zahtevnejših proizvodov in uveljavljanju znanja v proizvodnji in družbi, pri boljšem izkoriščanju kapacitet in potencialnih faktorjev proizvodnje ter bistveno ugodnejših mednarodnih pogojih predvidevata varianti doseganje 4 oziroma 5 odstotne stopnje rasti družbenega proizvoda.

Glede na predpostavke možnosti razvoja ocenjujemo, da se bo gospodarstvo občine v dolgoročnem obdobju okrepilo predvsem na področju energetike — z izgradnjo savskih elektrarn in na ostalih področjih, kar bo seveda odvisno od uspešne vključitve delovnih organizacij iz našega območja v skupne programe proizvodnje in izvoza na podlagi združevanja dela in sredstev v širšem jugoslovanskem prostoru.

Na tej osnovi ocenjujemo, da bi dolgoročno v poprečju dosegali 4 odstotno stopnjo rasti družbenega proizvoda, kar je nekoliko hitrejša rast od sprejete s Smernicami dolgoročnega plana SR Slovenije (3,6%).

Z upoštevanjem sedanje gospodarske strukture in ob uresničevanju temeljnih ciljev, ki jih nakazujemo za nadaljnji razvoj — z osnovnim poudarkom na udržitvi kvalitete gospodarjenja, na pridobivanju in uresničevanju prodornejših programov za konvertibilni izvoz — ocenjujemo, da ima gospodarstvo občine Krško realne možnosti za nadaljevanje sedanjega trenda rasti in za doseganje nekoliko hitrejšega razvoja v obdobju 1986 — 1990.

Za doseganje hitrejša rasti pa bomo morali zagotavljati predvsem boljše in selektivnejše izkoriščanje obstoječih zmogljivosti in delovnega časa, boljše oskrbo s surovinami, reprodukcijskim materialom in rezervnimi deli, ter predvsem proizvodnje usmerjene v izvoz na konvertibilno tržišče ter pospešeno spreminjati gospodarsko strukturo in kvaliteto proizvodnje. Upoštevati bomo morali zahtevo po smotnejši porabi energije in surovin ter zahteve po ohranjanju zdravega in čistega okolja. Spremembe v kakovosti in dinamiki proizvodnje pa zahtevajo odločen spopad s težavami, ki zavirajo uresničevanje stabilizacijske politike. Zato bomo vse razpoložljive sile in znanje usmerili v premagovanje posledic večletnega upadanja gospodarnosti in storilnosti, slabšanja učinkovitosti gospodarjenja in izgub, inflatornega kreditiranja in financiranja proizvodnje in investicij, visokih stroškov družbene režije ter nakopičenih neskladij v strukturi proizvodnje in potrošnje.

Ob uresničevanju teh usmeritev oce-

njujemo, da bi bilo možno v naslednjem petletnem obdobju doseči v občini povprečno 3,5% realno rast družbenega proizvoda celotnega gospodarstva (v SRS 3,5 — 4,5%), kar pomeni, da bo realen družbeni proizvod v tem obdobju narasel za okoli 18,7% (v SRS 20%).

Za doseganje predvidene gospodarske rasti bomo morali v prihodnjem srednjeročnem obdobju težiti k cilju, da podvojimo sedanji izvoz na konvertibilno področje in da bomo vsaj eno tretjino celotnega prihodka pridobili na tujih trgih.

Nakazano možno gospodarsko rast bomo v tem obdobju dosegli z 1,3 odstotno letno rastočimi števili vseh zaposlenih. Pri tem pa se bo morala zaposlenost v samostojnem osebnem delu povečevati hitreje, in sicer po 5% letno.

Delež delovne storilnosti v novoustvarjeni vrednosti se bo povečeval za dobro tretjino.

V naslednjih fazah priprave planskih dokumentov bodo stopnje rasti družbenega proizvoda, izvoza, uvoza, fizičnih kazalcev in delitvena razmerja za srednjeročni in dolgoročni plan utrjene na osnovi planov razvoja temeljnih nosilcev planiranja.

V politiki razporejanja in delitve dohodka bomo opredelili družbena merila na dohodek, ki ga bodo morali dosežati delavci, ko gospodarijo in upravljajo z družbenimi sredstvi, da bodo zadovoljevali potrebe po razširjanju materialne osnove združenega dela ter svoje osebne, skupne in splošne družbene potrebe.

Sredstva za osebne dohodke in skupno porabo bodo rasla v skladu z rastočo razpoložljivo dohodka in drugimi skupno določenimi osnovami in merili v družbenih dogovorih in samoupravnih sporazumih. Delavci v temeljnih organizacijah združenega dela bodo ob takem razporejanju dohodka s hitrejšo rastjo amortizacije zagotavljali hitrejšo rast sredstev za reprodukcijo.

Uveljavili bomo takšen sistem delitve sredstev za osebne dohodke, ki bo motiviral in spodbujal delavce k večji učinkovitosti individualnega in skupnega dela in k učinkovitejšemu upravljanju in gospodarjenju z družbenimi sredstvi v posamezni organizaciji združenega dela.

3. DOLGOROČNE IN SREDNJEROČNE RAZVOJNE MOŽNOSTI OBČINE PO PODROČJIH

1. GOSPODARSKI RAZVOJ

1.1. PRIMARNI SEKTOR

1.1.1. KMETIJSTVO, GOZDARSTVO, VETERINA

Kmetijstvo ima v občini Krško dolgoročne možnosti za povečanje obsega proizvodnje. Kako velike pa so te možnosti in kakšna je optimalna izraba kmetijske zemlje, pa bomo morali ugotoviti na podlagi bilance rabe kmetijskih zemljišč. Na tej osnovi bomo lahko opredelili maksimalne možnosti za večjo pridelavo hrane in ugotovili kolikšen delež bomo prispevali k skupni bilanci SRS, ki predvideva do leta 2000 zagotoviti 100% samooskrbo s hrano.

Za večjo pridelavo hrane pa je izrednega pomena usmerjanje kmetij. Zato bo potrebno oblikovanje večjih produkcijskih enot, da bi lahko povečali produktivnost dela v kmetijstvu. V družbeno organizirani kmetijski proizvodnji si bomo prizadevali, da se bodo okrog sedanjih jeder proizvodnje koncentrirale proizvodne kapacitete in zemlja in to z nakupom zemlje nad z zakonom določeno mejo in z dodajanjem družbene in preko kmetijskih zemljiških skupnosti začasno podružljene zemlje (z usklajevanjem viškov zemlje nad maksimumom za nekmete, zemljišč v trajno varovanih območjih in odvetih zemljišč zaradi slabe obdelanosti).

Intenzifikacija proizvodnje bo morala temeljiti na organizirani proizvodnji za poznan trg in vse bolj na nosilcih, ki uveljavljajo specializacijo ter ekonomijo obsega neposredno v svoji produkcijski enoti in posredno v medsebojnem sodelovanju. Zemljo bodo organizirani člani in kooperanti obdelovali na podlagi proizvodnega programa in plana zadružne organizacije. Ti programi in plani razvoja bodo vključevali tudi oskrbovanje in marketing ter raziskovalno in pospeševalno dejavnost, ki je za nadaljnji razvoj kmetijske proizvodnje odločilna.

Pospešili bomo intenziviranje proizvodnje na travnikih in pašnikih ter delno zaraščena kmetijska zemljišča ponovno

vključili v kmetijsko ali gozdarsko proizvodnjo.

Za pospeševanje kmetijske proizvodnje bo potrebno v obdobju 1986 — 1990 nadaljevati z združevanjem sredstev v sklad z intervencije v kmetijstvu in porabi hrane.

Pri zemljiški politiki bomo morali ustvarjati možnosti za različne oblike združevanja zemlje in skupne obdelave ter z normativnimi akti preprečiti nadaljnje drobljenje kmečkih gospodarstev in parcel ter ustvarjati vse druge pogoje za smotrno gospodarjenje s kmetijskimi zemljišči.

Z agrarnimi operacijami bomo usposabljali zemljišča za boljše in večje pridelovanje. Vzporedno bomo urejali tudi posestno in lastninsko strukturo kmetijskih zemljišč. Po vrstah izvedbe agrarne operacije bomo s hidromelioracijami v obliki osuševanja in namakanja urejali vodni režim v tleh, z agromelioracijami izboljševali rodnost kmetijskih zemljišč in s komasacijami urejevali posestno in lastninsko strukturo.

V začetnem obdobju bomo morali doseči večjo proizvodnjo hrane na podlagi obstoječe agrarne strukture. Z ukrepi, ki bodo delovali hitro, kratkoročno in ki terjajo čim manj sredstev, bomo morali čimprej zagotoviti ustrezno obdelavo vseh razpoložljivih kmetijskih zemljišč. Povečanje proizvodnje bi dosegli predvsem z izboljšanjem tehnologije in smotrno uporabo produkcijskih sredstev (gnojila, semena, zaščitna sredstva, itd.) to je s hitrejšim vnosom znanja v proizvodnjo. Z učinkovitejšo organizacijo proizvodnje in blagovnih tokov bomo morali doseči ugodnejše proizvodne in ekonomske rezultate. Uresničitev te naloge bi omogočila ustalitev razmer (ponudbe in povpraševanja) na trgu živil, kar je predpogoj za uveljavitev dolgoročnih ukrepov agrarne politike, s katerimi bi morali doseči cenejšo pridelavo hrane s povečanjem produktivnosti dela in učinkovitosti produkcijskih sredstev v kmetijstvu.

Uresničitev te naloge pa bo mogoča le ob koncentraciji zemljiških in drugih proizvodnih kapacitet v okviru družbenega

kmetijstva ter kapacitet, nastalih na podlagi združevanja dela in zemlje zasebnih proizvajalcev hrane.

Kmetijska zemljiška skupnost bo zagotavljala varovanje kmetijske zemlje in pri urejanju in usposabljanju zemljišč do leta 1990 usposobila dodatna zemljišča za tržno pridelavo s hidro in agromelioracijami na površini 1.285 ha, z namakanjem na 200 ha in s komasacijami na melioriranih in drugih zemljiščih 1.185 ha.

Z že izvedenimi agrarnimi posegi in načrtovanimi za dolgoročno obdobje do leta 2000 pa bi bilo izboljšanih in urejenih kmetijskih zemljišč s hidro in agromelioracijami nad 5.000 ha; k tem površinam pa še prištevamo zemljišča z namakanjem na površini 1.600 ha in urejanje s komasacijami na površini nad 4.500 ha.

Vsa izgubljena kmetijska zemljišča pri gradnji hidroelektrarn bo potrebno nadomestiti z usposobitvijo novih kmetijskih zemljišč.

Ta predvidevanja pa temeljijo na pravočasnem izvajanju projekta ureditve reke Krke s pritoki in ureditve sistema hidroelektrarn na Savi in vključitvijo v družbeni plan SRS ter temeljnih nosilcev na ravni SRS.

Na področju varstva okolja je potrebno tudi pri nadaljnjem razvoju kmetijstva upoštevati predvsem naslednje:

— pri hidromelioracijah moramo zagotoviti, da bodo upoštevali pogoje varovanja širšega območja Krakovskega gozda, kjer ne smemo povzročiti nobenih sprememb v vodnem režimu.

— Na osnovi sanacijskih programov bomo opredelili namembnost površin v izčrpanih gramoznicah in zagotovili sanacijo.

Z zelo intenzivnim kmetijstvom v saniranih gramoznicah bi lahko negativno vplivali oziroma onesnaževali podtalnico, zato moramo glede na zmanjšano filtersko plast v izčrpanih gramoznicah proučiti možen vpliv — vseh sredstev za potrebe intenzivnosti v kmetijski proizvodnji — na podtalnico.

— V bližini črpališč pitne vode ne bo dovoljeno zelo intenzivno kmetijstvo, zato se morajo nosilci kmetijske dejavnosti čimprej opredeliti do konkretnega načina kmetijske proizvodnje v varstvenih pasovih črpališč.

— Pozornost proučiti odlagališča na Krškem polju, vključno z obstoječo sanitarno deponijo, odlaganjem pepela, itd. v povezavi začasne ali trajne izgube kmetijskih površin.

— Nujna naloga, ki je že v »republiških« programih raziskovalne dejavnosti pa je zasledovanje in proučitev vpliva gnojevke iz farne bekonov v Pristavi na

kmetijske površine in posredno na vode.

— V intenzivnem kmetijstvu nastaja veliko embalažo od sredstev, ki jih urščamo med nevarne. Sedaj se embalaža, ki vsebuje še nevarne snovi, po podatkih M—Agrokombinata sežiga vendar predstavlja to le 10%, zato bo potrebno pripraviti regulativo, ki bo določala zasledovanje vseh nakupljenih in uporabljenih sredstev in tretiranja odpadkov, kot je embalaža nevarnih sredstev za intenzivno kmetijsko proizvodnjo.

— Odpadne vode iz klavnice se preko podtalnika iztekajo v reko Krko (krvi ne prestrzajo). Spuščena kri poveča obremenitev 50 — 60 kg BPK5/dan, ne računajoč ostalega onesnaženja, ki znaša tudi cca 50 kg BPK5/dan.

Množina odpadnih vod je cca 70-75 m³/dan. Skupna obremenitev odpadnih vod v tej klavnici je 100 — 110 kg BPK5, kar formalno ustreza cca 2.000 E.

Predobdelava odpadnih vod je neustrezna, saj obstaja samo grobo odstranjevanje trdnih odpadkov in sedimentacijska pretočna jama.

Najpotrebnejši ukrep za zmanjševanje onesnaževanja Krke z odpadnimi vodami klavnice je vsaj odstranjevanje krvi — s tem bi onesnaževanje zmanjšali za približno polovico.

V končni fazi, v kolikor klavnica tudi dolgoročno ostane v Kostanjevici ob predvidenem povečanju klanja prašičev iz farme Pristava, pa moramo popolnoma sanirati onesnaževanje Krke iz klavnice. Klavnični odpadki so dobra osnova za pridobivanje bioplina kot energetskega viška.

M—Agrokombinat bo nosilec prenosa novih tehnologij v vsej proizvodnji, razviti mora poslovne koncepte v kooperacijskem sodelovanju na osnovi skupnih vlaganj med družbenimi in zasebnimi proizvajalci in zagotavljati racionalnejše pridelovanje in izrabo zemlje.

V organizaciji združenih kmetov bo treba razviti take družbenoekonomske odnose, ki bodo temeljili na skupnem planiranju, zagotavljanju repromateriala, zagotavljanju sredstev za reprodukcijo in za naložbe v skupnem trženju ter krepitevi pravic članstva pri odločanju.

Osnovne proizvodne smeri v nadaljnjem razvoju kmetijstva bodo: živinoreja, poljedelstvo, sadjarstvo, vinogradništvo, proizvodnja jagodičevja ter vrtnin.

Kljub dejstvu, da ni izdelan prepotrben osnovni dokument kmetijstva — agrokarta — so v občini, v raznih programih, zapopadene usmeritve s kombinacijami kmetijskih panog v prostoru:

a) živinoreja in poljedelstvo:

(KS Rožno, k.o. Dolenji Leskovec, Brestanica — del, Dovško, Brezje, Ka-

liševac, Gorenji Leskovec, Senovo — del, Sedem, Stranje, KS Raka)

b) sadjarstvo, živinoreja, vinogradništvo:

(KS Brestanica V del, KS Koprivnica, k.o. Mali Kamen)

c) vinogradništvo, sadjarstvo in živinoreja:

(KS Veliki Trn, KS Gora, Krško — del, Zdole, Dolenja vas — del, Leskovec — del, KS Senuše)

d) poljedelstvo, živinoreja:

(KS Krško polje, KS Leskovec — del, KS Veliki Podlog)

e) vinogradništvo, živinoreja in poljedelstvo:

(KS Kostanjevica, KS Podbočje — del).

Izhajajoč iz sedanjega obsega kmetijskih zemljišč, bi bilo možno doseči z intenzivno pridelavo v teh smereh v letu 1990 po prvih ocenah naslednjo tržno proizvodnjo:

— mleko	7.000.000 litrov
— teleta	3.500 kom
— mlado poitano govedo	3.000 kom
— ostalo govedo	500 kom
— prašiči (100 kg)	
v družbeno organizirani	
proizvodnji	16.000 kom
— prašiči (100 kg)	
v družbeni proizvodnji	30.000 kom
— ovce	1.000 kom
— konji	800 kom
— ribe	10 ton

Živinoreja

Osrednja proizvodna smer na področju živinoreje bo govedoreja. Z rejo ustreznih pasem goveje živine bomo povečevali proizvodnjo mleka in mesa. Z doslednejšo selekcijsko službo bomo povečali stalež kvalitetnih plemenskih živali v govedoreji.

Kot dopolnilne živinorejke usmerite bomo razvijali rejo konj, ovac in čebelarstvo.

V naslednjem srednjeročnem obdobju bo potrebno zagotoviti pogoje za rentabilno poslovanje prašičjerejske farme v družbenem sektorju in na „mini farmah“ pri kmetijah usmerjenih v prašičjerejo.

Nadalje bomo širili prašičjerejsko proizvodnjo le na tistih kmetijah, ki bodo same zagotavljale veino ptebne krme.

Razširili bomo kapacitete klavnice v Kostanjevici in zagotovili ustrezno varovanje okolja.

Poljedelstvo

Poljedelska proizvodnja bo usmerjena v proizvodnjo žitaric in v pridelavo lastne krmske osnove za izvajanje živinorejskega programa.

Pričeli bomo z uvajanjem sejanjalnic, za zagotavljanje surovine za proizvodnjo olja in stranske proizvode pa bomo uporabljali za krmo živinoreji. Z večjo ješim izvajanjem vseh agrotehničnih ukrepov bomo povečali do sedaj v poprečju nizke hektarske pridelke žit, koruze, krompirja in krmnih rastlin.

Z večjim vključevanjem naknadnih in strniščnih posevkov bomo zagotavljali dodatne količine krme za živinorejsko proizvodnjo.

Uvajali bomo tudi pridelavo in zbiranje zdravnih zelišč.

Sadjarstvo

Pri širjenju in obnavljanju sadjarske proizvodnje bo potrebno sproščati njivske površine za poljedelsko proizvodnjo in v sadjarstvo usmerjati tiste površine, ki so manj primerne za poljedelsko proizvodnjo.

V sadjarski proizvodnji bo potrebno zagotoviti vlaganja za obrambo pred pomladanskimi pozebami — sistem oroševanja; sedanje hladilniške kapacitete bo potrebno povečati glede na obseg pridelave sadja in zgraditi hladilniške kapacitete za skladiščenje in globoko zmrzovanje.

Glede na vrsto in kvaliteto sadja ima M—Agrokombinat veliko večje možnosti za vključevanje v izvoz, zato bo že v naslednjem srednjeročnem obdobju potrebno s prodajo na tuji trg pridobiti čimveč deviz, ki so nujno potrebne za uvoz reprodukcijskega materiala.

Količina pridelave sadja, kamor moramo prištevati tudi zasebni sektor z manj kvalitetnimi vrstami kmečkega sadja, daje osnovne pogoje za zgraditev manjšega obrata za predelavo sadja v sokove, ali obrata za sušenje sadja ter destilacijo.

Vinogradništvo

Sedanji obseg vinogradniške proizvodnje pogojuje povečanje kletnih kapacitet za 100 vagonov.

Glede na tržno pridelavo grozdja in predvideno nadaljnjo obnovo vinogradov bo potrebno postaviti koncept vinogradniške proizvodnje na trdnejšo osnovo tako v pogledu pridelave, predelave kot trženja, s posebnim poudarkom na večjem izvozu, za kar bo potrebno prirediti tudi asortima vina.

Proizvodnja jagodičevja in vrtnin

Naravni pogoji, ki so na nekaterih področjih v občini izredno ugodni za pridelavo jagodičevja in vrtnin in plasma za svežo porabo ali predelavo dajejo možnost veliko večje predelave.

Izrednega pomeña za doseganje ekono-
mičnejšega položaja kmetije imajo vr-
tine, saj kot dosevki ali vmesni posevki
dopolnjujejo celoten ekonomski učinek
kmetijskega zemljišča. To pa zahteva
večje napore za organiziranje in plasma
tovrstne pridelave.

Lov, ribolov, čebelarstvo

Pri razvoju lovne gospodarstva bo
potrebno urediti dolgoročne odnose med
gozdarstvom in lovni gospodarstvom
tako, da se bodo vse vrste divjadi in
njihov stalež v gozdovih vzdrževali v
ravnovesju med rastlinskimi in živalski-
mi vrstami v gozdu.

V lovskogo gospodarskih načrtih za
naslednje srednjeročno obdobje bo po-
trebno opredeliti tudi kritična območja
in predvideti ustrezne ukrepe, ki bi
zagotovili nadaljnjo rabo od divjadi
ogroženih kmetijskih zemljišč, za kmetij-
stvo.

Zagotavljali bomo tudi pospeševanje
ribogojstva in prodajo rib na osnovi
programov združne in društvene orga-
nizacije.

Načrtno bomo razvijali tudi čebel-
larstvo z vključevanjem v čebelarstvo or-
ganizacije še neorganiziranih čebelarjev
in z izobraževanjem in vzgojo mladih
čebelarjev predvsem v čebelarskih kro-
žkih pri osnovnih šolah.

Za pospeševanje čebelarjenja in večji
donos čebeljih pridelkov, ki imajo tudi
možnost plasmaja na zunanji trg, bo
potrebno zagotoviti tudi materialno
osnovo in preprečevati širjenje čebeljih
bolezni.

V sodelovanju z DO Medex Ljubljana
bodo pripravljene programi za pospeše-
vanje čebelarstva.

Gozdarstvo

Pri gospodarjenju z gozdovi bo osnov-
na naloga ohranjanje in krepitev pri-
marne vloge gozda, to je pridobivanje le-
sa, ki bo temeljilo na trajnosti gozdov in
donosov upoštevanje optimalno doloroč-
no ekonomičnost.

Za večje vključevanje zasebnega sekto-
rja v intenzivno gospodarjenje z gozdovi
bo potrebno zagotoviti večjo vlogo
družbenega usmerjanja in ekonomski
interes lastnikov gozdov.

Vplan sečenj bo potrebno dosledno
vključiti ves zasebni sektor in izvajati
ukrepe za dobro gospodarjenje z gozdovi.

Na področju zasebnih gozdov je
potrebno z zakonodajo sistemsko zago-
toviti večji strokovni vpliv gozdarstva
kot panoge.

Lastnike gozdov je potrebno stimuli-
rati in pritegniti k strokovnem sodelova-
nju pri gospodarjenju z gozdovi.

Upoštevati moramo, da se bodo potre-
be po količinah lesa za lastno porabo,
predvsem drv za kurjavo, povečale. Zato

bi bilo potrebno pridobiti drva za ku-
rjavo tudi z načrtnim čiščenjem gozdov.

V OBDOBJU 1986 — 1990 BO ZNAŠAL POSEK POVPREČNO LETNO V DRUŽBENEM IN ZASEBNEM SEKTORJU LASTNIŠTVA V m³:

	Iglavci	Listavci	Skupaj
Družbeni sektor			
TOZD Kostanjevica	789	6.046	6.835
TOZD Senovo	1.253	1.091	2.344
Zasebni sektor			
TOK Sevnica			
KE Kostanjevica	1.350	12.200	13.550
KE Senovo	540	7.120	7.660
Skupaj:	3.932	26.457	30.389

Za optimaliziranje proizvodnje v goz-
darstvu je potrebno zagotoviti čim večjo
odprtost gozdov tj. z intenzivnejšo
gradnjo gozdno kamionskih cest in
traktorskih poti.

V obdobju 1986 — 1990 bo treba iz-
graditi naslednje gozdno kamionske ceste:
TOZD Gozdarstvo Bohor Senovo 5 km
TOZD Gozdarstvo Kostanjevica 4 km
TOK Gozdarstvo Sevnica
KE Senovo 3 km
KE Kostanjevica 5 km
Skupaj: 17 km

Vzpostaviti je potrebno prostorsko in
časovno usklajenost v uporabi prostora
med plantažami topola, izrabo gramoza
in energetsko izrabo reke Save na levem
bregu Save. To je tembolj potrebno prav
zaradi izjemnega pomena vseh treh rab
za družbeno skupnost in dejstva, da se
vse tri dejavnosti lahko izredno dopol-
njujejo.

V družbeno prostorskih dokumentih
je potrebno opredeliti faznost rabe tiste-
ga dela prostora, kjer se interesi iz-
ključno križajo.

Kmetijska zemljiška skupnost in up-
orabniki tega prostora se morajo izreči
do prostora, ki je bil pokrit s plantažami
topola, danes pa je prostor prazen —
poseka.

Opuščanje kmetijskih zemljišč in
njihovo zaraščanje z gozdovi, bomo mo-
rali reševati tako, da bi kvalitetno zemljo
namenili kmetijski proizvodnji, ostaja pa
problem manj kvalitetnih zemljišč, za
katere je potrebno najti s usustrezno na-
membnost v procesu reprodukcije.

Dolgoročno bomo nadaljevali s sno-
vanjem plantaž in intenzivnih lesnih na-
sador ter povečali pridelavo lesa na slabo
ali ne dovolj obdelanih kmetijskih zem-
ljiščih, za kar bo kmetijska zemljiška
skupnost opredelila trajno namembnost
in morebitno faznost rabe.

Temeljni nosilci planiranja bodo dol-
očili kriterije in območja za plantažno
proizvodnjo lesa.

Tovarna celuloze in papirja pa bo
zagotovila potrebno lokacijsko doku-

mentacijo za konkreten pristop k letne-
mu osnovanju plantaž in intenzivnih
nasador.

Veterina

Na področju veterine bopotrebnost v
naslednjem srednjeročnem in dolgoroč-
nem bodbju izvajati predvsem naslednje
naloge:

— za večjo prirejo mesa in pridelavo
mleka bo morala veterinarska služba izb-
oljšati kvaliteto dela v reprodukciji in
zmanjšati poporodni premor;

— posebno skrb posvetiti proizvodnji
higiensko kvalitetnejšega mleka ter
preprečevanju in zatiranju vnetja vimena
krav molznic;

— s preventivnimi pregledi — dispa-
nizerizacijo na izgled zdravih živali in od-
pravo ugotovljenih bolezenskih stanj
bomo vplivali na doseganje boljše repro-
dukcije in proizvodnosti črede;

— izredno visok odstotek metiljavosti
(v občini Krško je okuženih več kot 50%
govejih živali) zahteva vsestransko bor-
bo proti temu zajedalcu (odkivanje pre-
našalca, zdravljenje živali izvajanje melio-
racij). Zato morajo vsi nosilci posvetiti
reševanju tega problema posebno pozor-
nost, veterinarska služba pa bo morala
izvšiti diagnostiko in zdravljenje te
bolezni;

— pri družbeni prašičjerejski farmi
organizirati obratno veterinarsko ambu-
lanto v skladu z zakonom varstvu živali
ped kužnimi boleznimi;

— uvesti umetno osemenjevanje svinj
in vzpostaviti sodelovanje med Posav-
skim veterinarskim zavodom in farmo
prašičev Pristava, ki naj bi oskrbovala iz-
vajalce osemenjevanja s semenom mer-
jascev;

— posvetiti večjo skrb odpravljanju
plodnostnih motenj pri plemenjskih
svinjah;

— veterinarska služba morala orga-
nizirati tečaje za pridobitev osnovnega
znanja o živalskih kužnih boleznih v
skladu z zakonom o varstvu živali pred
kužnimi boleznimi.

1.2. SEKUNDARNI SEKTOR

1.2.1. INDUSTRIJA

V preteklem obdobju je bila glavna nosilka razvoja industrije papirna industrija.

Z izgradnjo Nuklearne elektrarne in savskih elektrarn pa bo v prihodnjem obdobju poleg papirne industrije nosilec razvoja tudi energetika.

Za hitrejši razvoj gospodarstva občine Krško v prihodnjem obdobju bo potrebno intenzivno razvijati in uvajati take programe industrijske proizvodnje, ki bodo usmerjeni v izvoz in bodo dolgoročno omogočali visok dohodek na zaposlenega tudi v drugih panogah, še predvsem v kovinsko-predelovalni industriji, industrijski elektroniki, lesno-predelovalni in prehrabeni industriji.

Pri tem bo potrebno zaposlovati visoko strokovne kadre in uvajati programe z visoko udeležbo avtomatizacije proizvodnje, z višjo stopnjo predelave surovin in z večjo uporabo domačih surovin.

Po področjih dejavnosti opredeljuje mo naslednje smeri razvoja:

Papirna industrija

Dolgoročne razvojne usmeritve papirne industrije so predvsem v povečanju količinske proizvodnje, uvajanju nove tehnologije, prestrukturiranju obstoječe proizvodnje v proizvodnjo kvalitetnejših proizvodov in v izboljšanju kvalitete proizvodov. Srednjeročni in dolgoročni razvojni program je usmerjen tako, da se bo bistveno izboljšal sedanjí ekonomski položaj tovarne.

Povečana proizvodnja, ki je predvidena v tem obdobju, bo dosežena z rekonstrukcijo in modernizacijo obstoječih proizvodnih naprav ter s postavitvijo novih kapacitet.

PAPIR

Na področju proizvodnje papirja so usmeritve v:

- uvedbo proizvodnje premaznih in satiniranih papirjev,
- proizvodnjo časopisnih papirjev z nižjo gramaturo,
- povečano proizvodnjo embalažnih papirjev,
- uvedbo nove proizvodnje tehničnih brezlesnih papirjev.

Za realizacijo razvojnega programa proizvodnje papirja pa bo potrebno izvesti:

rekonstrukcijo PS I

Z rekonstrukcijo papirnega stroja I je

predvideno, da se bo povečala proizvodnja embalažnih papirjev za cca 34.000 ton. Po končani rekonstrukciji na PS I se bo povečala proizvodnja nizkogramskih časopisnih papirjev z večjim vnosom odpadnega papirja. Proizvodnja časopisnih papirjev bi se povečala od sedanjih 33.000 ton na 40.000 ton na leto.

Rekonstrukcijo PS II, ki bo osnova za pričetek proizvodnje premazanih in satiniranih papirjev.

Rekonstrukcijo PS III za proizvodnjo časopisnega nižjegranskega papirja.

Postavitev PS V

Predvideva se postavitev rabljenega papirnega stroja V, z letno kapaciteto 20.000 ton, in sicer za proizvodnjo tanjših brezlesnih papirjev. Ti papirji se bodo finalizirali v tozd Papirkonfekcija, v metalizirani papir in aluminijaste folije.

CELULOZA

Pri proizvodnji celuloze je predvidena predvsem odprava sedanjih ozkih grl v proizvodnji in s tem povečana proizvodnja celuloze. Ozka grla pri proizvodnji celuloze so v starem delu celuloze, za to so tu predvideni naslednji investicijski posegi:

- zamenjava stare belilnice z novo, ki bo imela večjo kapaciteto,
- postavitev nove sortacije in izžemalnega stroja brez sušenja.

S temi investicijami se bo povečala proizvodnja bukove celuloze.

Poleg tega je predvidena postavitev nove linije za proizvodnjo polceluloze iz mešanih listavcev.

VALOVITA LEPENKA

Proizvodni program temelji na povečani proizvodnji valovite lepenke in na sodobnejši komercialni embalaži.

Za povečano proizvodnjo bodo potrebna vlaganja v odpravo ozkih grl, v dopolnitev in razširitev proizvodnih kapacitet.

PREDELAVA IN OPLEMENITENJE PAPIRJA

Pri predelavi papirja je predvidena modernizacija obstoječih proizvodnih naprav, povečanje proizvodnje cigaretnih filtrov, uvedba nove proizvodnje metaliziranih papirjev in aluminijastih folij, ostala predelava papirja.

Poleg navedenih naložb, ki vplivajo predvsem na povečanje količinske proizvodnje, bo potrebno vzporedno urediti tudi vso infrastrukturo v delovni organizaciji.

Te investicije so naslednje:

- postavitev druge faze žage za dolgi

les in nabava dvigal za razkladanje lesa,

- postavitev nove linije za čiščenje in sekanje lesa,

- postavitev novega papirnega kotla,
- turbo agregat
- postavitev kotla za sežig lubja in ostalih lesnih odpadkov ali postavitve naprave za briketiranje lubja in ostalih lesnih odpadkov.

Predvidena je tudi izgradnja novih delavnic oziroma proizvodnja strojev za papirno industrijo.

Razvoj jedra papirne industrije je pogojen oziroma določen prostorsko, vse ostalo, kar ni ozko vezano na že izredno razvito tehnologijo osnovne proizvodnje je lahko predmet oblikovanja novih jeder ob in z ekonomsko — ekološkim izračunom.

Osnovna problematika:

- pepel,
- prostor,
- infrastruktura,
- onesnaževanje zraka in vode,
- splošno: ekologija.

Tovarna Celuloze in papirja je v zadnjih desetih letih precej izboljšala stanje na področju varstva okolja. Veliko truda in sredstev je vložila tudi na izboljšanje kvalitete zraka — predvsem s spremembo tehnologije in namestitvijo elektro-filtrov za zmanjšanje emisije prašnih delcev. Sicer so nastopile težave z deponiranjem EF pepela, toda efekt elektro-filtrov je zelo dober in samo mesto z okoličico je veliko manj onesnaženo.

Emisije plinov iz raznih »odprtín«, ki imajo nizke izpuste so občasne še precejšnje, zato bo potrebno napraviti analizo možnosti zmanjševanja teh emisij na minimum. SO 2 onesnažuje ozračje predvsem iz razmeroma visokega dimnika in je možno zmanjšati emisije SO 2 le z izbiro najprimernejših premogov.

Ravno tako bo potrebno pri reševanju odvažanja EF pepela na stalno deponijo in pri morebitni spremembi tehnologije odpepeljevanja upoštevati, da se kvaliteta zraka zaradi možnega prašenja ne bo zmanjšala.

Tovarna celuloze je v zadnjih desetih letih zmanjšala stopnjo onesnaževanja Save za trikrat, tako, da sedaj obremenjuje Savo s približno 350.000 E (po plačilu prispevka Območni vodni skupnosti).

Zavedati se moramo, da mehanske čistilne naprave, ki jih je tovarna izvedla niso končna stopnja čiščenja odpadnih voda, zato bo potrebno pospešeno delati na izgradnji končne stopnje čiščenja odpadnih industrijskih in komunalnih voda — biološka čistilna naprava (študije in presoje so že v izdelavi).

V tovarni nastajajo velike količine lubja in EF pepela, katerih izcedne vode

lahko onesnažujejo površinske in podtalne vode. Zato je potrebno čimprej izpeljati že zastavljen program tovarne za uporabo lubja v energetiki (lastni) in iskanju najboljše dolgoročne rešitve odlaganja EF pepela. Na tehnološki depozitiji EF pepela izcedne vode, ki odteka v Starovaški potok in naprej v Savo, niso dovolj očiščene — predvsem je problematična zelo visoka vrednost pH. Zaradi tega in še drugih vzrokov bo potrebno raziskati vse možnosti za spremembo tehnologije odpepeljevanja (suhi — mokri način), seveda v zvezi z dolgoročno rešitvijo in varstvom zraka.

V tovarni »nastaja« precej stranskih produktov, ki jih zaenkrat obravnavamo kot odpadke. Največ je lubja, EF pepela in odpadki (trdni) iz mehanskih čistilnih naprav.

Tovarna namerava v kratkem času uporabljati lubje kot energetski vir v novem kotlu. Reševanje problema odlaganja EF pepela je potrebno intenzivno raziskati in dolgoročno rešiti problem v največ dveh letih — to ni samo razvojna možnost, temveč obližacija, ki izhaja iz prisotnih problemov.

Do odlaganja trdnih odpadkov iz mehanskih čistilnih naprav se moramo opredeliti ob proučitvi odlaganja vseh vrst odpadkov na sanitarni deponiji, kjer bo odpadlo tudi lubje kot prekrivni material, ko se bo začelo uporabljati v energetiki.

Skratka reševanje problema odpadkov v tovarni je v ostri povezavi z reše-

vanjem odlaganja vseh vrst odpadkov v občini na sanitarni deponiji, kjer je potrebno napraviti novo študijo o kvalitativnem in kvantitativnem odlaganju odpadkov.

Tovarna povzroča v okolici velik hrup. Do sedaj je bilo opravljenih že več kompleksnih meritev hrupa na območju mesta, ki ga povzroča tovarna celuloze in iz katerih izhaja potreba po sanaciji virov hrupa v tovarni (predvsem na lesnem prostoru). Ker je tovarna vlagala v varstvo okolja postopoma — najprej vode pa zrak — se je opredelila, da je naslednja aktivnost na tem področju — zmanjševanje emisij hrupa.

V letu 1984 je bila predvidena obsežna študija, ki bo obsegala problematiko hrupa na nivoju cele tovarne.

Že v naslednjem srednjeročnem obdobju je nujno potrebno izvesti kompleksno sanacijo hrupa. Program sanacije pa mora temeljiti na omenjeni študiji in mora biti v razpravi in sprejet na širšem družbenopolitičnem nivoju.

K vsem ukrepom za izboljšanje stanja na področju varstva okolja mora tovarna pristopiti plansko in zastaviti vrstni red ukrepov, kajti kot navaja tovarna sama, so glavna ovira za neizvajanje zakonov, družbenega plana SRS in občine in ostalih sklepov iz področja varstva okolja, denarna sredstva. Vse potrebne ukrepe v kratkem času DO ne prenese, zato mora k realizaciji pristopiti (tako kot do sedaj) postopno — vendar kontinuirano.

Kovinsko predelovalna industrija

Temeljna usmeritev kovinsko predelovalne industrije v naslednjem srednjeročnem in dolgoročnem obdobju je v utrditvi in v pridobivanju prodornih, izvozno usmerjenih programov ter v doseganju večje povezanosti za skupno nastopanje na tujih in domačih trgih.

V teh smereh je potrebno razmejiti programe na programe, ki zagotavljajo pridobivanje dohodka na osnovi tekoče optimalne izkoriščenosti proizvodnih in delovnih zmogljivosti z obstoječimi programi in na programe, ki bodo nosilci razvoja v srednjeročnem in dolgoročnem planskem obdobju.

Za uresničevanje teh usmeritev bodo nosilci razvoja kovinsko predelovalne industrije s kompletiranjem proizvodnih programov razvijali specializacijo in višjo stopnjo predelave v ekonomskih serijah z namenom povečanja ponudbe kompleksnih objektov in proizvodnih linij.

Programske usmeritve bodo morale OZD utrditi v povezavi z ZPS in drugimi

asociacijami ter preseči sedanje stanje razdrobljenosti v obliko celovitejšega skupnega nastopanja na domačih in tujih trgih.

Za uresničevanje teh razvojnih usmeritev bo potrebno rešiti problem kreditiranja prodaje individualne investicijske opreme in zagotoviti ustrezno kadrovske strukturo.

Za sedanjo popolnitev pomanjkanja strokovnih kadrov, predvsem za pokrivanje razvojnih funkcij, nakazujemo možnost skupne rešitve v okviru razvojno projektnega tima za več nosilcev glede na izpostavljenost potrebo po formiranju timov strokovnjakov pri posameznih nosilcih v občini.

Z večjim uveljavljanjem na tujih trgih mora kovinsko predelovalna industrija kot pomemben temeljni nosilec za povečevanje izvoza občine v srednjeročnem in dolgoročnem razvoju popraviti razmerje prodaje, ki sedaj skoraj z 90-imi odstotki temelji na prodaji doma, v korist prodaje na tujih trgih.

Po posameznih nosilcih so za nadaljnji razvoj globalno opredeljeni naslednji programi:

SOP — SPECIALIZIRANO PODJETJE ZA INDUSTRIJSKO OPREMO KRŠKO

- oprema za površinsko zaščito,
- oprema za odpraševanje,
- oprema za živilsko industrijo,
- sušilnice za les,
- protipožarna zaščita,
- galvana in pocinkovalnica,
- notranji transport, manipulacija in skladiščenje (konvejerji, talni transporteri, paletizacija),
- obdelava odpadnih voda,
- rekuperacija toplote,
- zaključna dela v gradbeništvu

METALNA — TOZD TGO SENOVO

- steklarska oprema,
- oprema za plastificiranje,
- oprema za tekstilno industrijo,
- ohranjanje proizvodnje gradbene opreme (razvoj novih tipov gradbenih žerjavov).

KOVINARSKA KRŠKO

- oprema in stroji za industrijo in prehrabeno dejavnost,
- oprema za gradbeništvu,
- oprema za skladišča.

NOVOLES — TOZD SIGMAT BREŠTANICA

— razširitev proizvodnega programa aparatov Airless v kompleksen program: naprave in sistemi v tehniki površinske zaščite,

- razvoj in izdelava lesnoobdelovalnih strojev,
- dopolnilna proizvodnja: program industrijskih nihalnih vrat preide v opremo industrijskih objektov za varčevanje z energijo in izboljšanje ekoloških pogojev,
- razvoj in izdelava cestne opreme s področja javnih uslug,
- v izdelke iz laminiranega poliestra.

Programska usmeritev TOZD Sigmata bo morala biti dolgoročno utrjena v okviru DO Novoles, da bo zagotavljala tehnično in tehnološko visokozahtevne izdelke v sklopu industrijske serijske proizvodnje in povečanje izvozne usmerjenosti na konvertibilni trg.

Boljša povezanost kovinsko predelovalne industrije mora omogočiti ustrezno delitev dela tako, da bo ta dejavnost enakopravno vključena pri pridobivanju del, predvsem v skladu z usmeritvami, ki so podane za sodelovanje te panoge industrije v Analizi razvojnih možnosti SR Slovenije za srednjeročno in dolgoročno obdobje (izgradnja hidroenergetske verige na Savi, itd.).

Vse delovne organizacije te panoge imajo preverjene možnosti prostorskega razvoja v svoji neposredni bližini oziroma jih ni potrebno razvojno — prostorsko (večkrat tudi tehnološko) deliti.

V kovinsko predelovalni industriji ne zasledimo večjih onesnaževalcev zraka. Kljub temu bi morali tudi v tej branži evidentirati izpuste onesnaženosti (morebitno prašenje, lakiranje, itd.) za potrebe izdelave sanacijskega programa za izboljšanje stanja onesnaženosti zraka in pri vseh novih investicijah posvečati pozornost temu, da ne bi zgradili »nove« vire imisij.

Pri kovinsko predelovalni industriji nastaja več vrst odpadkov, ki onesnažujejo vode (barve, laki, oljne emulzije, itd.). Iz podatkov ankete evidentiranja posebnih odpadkov so količine teh snovi znane, nimamo pa točnih podatkov o tem, kaj in koliko posamezna delovna organizacija spušča v vodotoke. Za konkreten predlog izboljšanja stanja moramo najprej napraviti ta kataster, kar pa bi najlažje izvedle vse posamezne delovne organizacije. Ker kovinska industrija ni bistven onesnaževalec voda, moramo po pridobitvi potrebnih podatkov strogo izvajati nalogo, da bodo odpadne vode res ustrezale drugemu kakovostnemu razredu.

V tej industriji pa nastaja veliko trdnih odpadkov. Največji del teh se uporabi kot sekundarna surovina. Ostanki olj, oljnih emulzij, ki se zberejo v lovilcih olj, lakov in barv in embalaže pa se neustrezno deponirajo — največ na sanitarno deponijo. Ta problem bomo uspešno rešili skupaj z reševanjem problematike sanitarne deponije in posebnih odpadkov v širši regiji.

Glede na zaščito podtalnih in površinskih vod pa bi morali k problemu pristopiti že v srednjeročnem obdobju 1986—1990.

Kovinska branža je v občini locirana preblizu stanovanjskemu območju — kot npr. SOP—TOZD Klepar, TGO Metalna Senovo, Novoles — TOZD Sigmat Brestanica. Evidentirati je potrebno emisije hrupa v naravnem in bivalnem okolju in tam, kjer so nivoji previsoki, napraviti aktivne protihrupne ukrepe.

Industrijska elektronika

Elektronika ima največje potencialne možnosti za razvoj in je eden od glavnih nosilcev napredka pri osvajanju novih tehnologij v vseh vejah gospodarskih dejavnosti.

Glavni poudarek pri razvoju industrijske elektronike je dan povečanju količin in asortimana žičnih uporov, ki so tudi izvozno usmerjeni. Zato bo potrebna visoka stopnja mehanizacije in

avtomatizacije proizvodnje, večji poudarek pa bo potrebno dati kvaliteti izdelkov.

Nadaljnji razvoj industrijske elektronike je pogojen z naslednjimi programi:

- žični upori v zaščitnih in nezaščitnih izvedbah,
- elektronska stikala,
- spojni elementi,
- tiskana vezja,
- učila za elektroniko in računalništvo,
- izdelki za specialno signalizacijo — zvočno in svetlobno,
- izdelki in podsčklopi za avtomatizacijo proizvodne opreme.

Poleg teh programov je nujno v okviru delovne organizacije Iskra pridobiti nove proizvodne programe in na tej osnovi razširiti dejavnost industrijske elektronike v občini in s tem pridobiti nova delovna mesta za zaposlitev ženske delovne sile.

Dejavnost je locirana v prostoru, kjer obstajajo možnosti za razvoj, poleg tega pa se glede na naravo svoje bitnosti povsem vključuje v naravno in družbeno okolje.

Iskra — IEZE v Kostanjevici ima (po anketi za posebne odpadke) precej nevarnih posebnih odpadkov, ki jih hranijo v sodih na svojem dvorišču. Sami jih ne morejo nevtralizirati in oddati komunalni delovni organizaciji.

Tako v sodih hranijo odpadna olja, železov klorid in jedkovino. Že ti odpadki so potencialna nevarnost za reko Krško, da ne omenimo, da v vodotok spuščajo odpadne vode po nevtralizaciji, ki vsebuje kloride, hidrookside (Fe, Cu) in odpadke iz menze.

Potrebno je napraviti točne analize odpadnih snovi in evidentirati vse odpadke, ki so nevarni za onesnaženje vode. V primeru Iskre — IEZE ne razpolagamo s tako dobrimi podatki o onesnaževanju okolja, da bi lahko predlagali karkoli drugega, kot evidentiranje stanja tako na področju odpadnih voda kot odpadkov, ki kakorkoli negativno vplivajo na okolje.

Energetika in rudarstvo

ENERGETIKA

Za dolgoročno zagotavljanje primarnih virov energije bo potrebno v največji možni meri koristiti primarne vire energije, ki bodo zagotavljali gospodarno in zanesljivo oskrbovanje uporabnikov energije.

Iz Smernic dolgoročnega razvoja SRS izhaja, da bomo energetsko odvisnost SR Slovenije zmanjšali tudi z odkrivanjem in izkoriščanjem novih nahajališč premoga

in nafte in zemeljskega plina, kamor so vključene tudi raziskave na območju Krškega polja.

Razširiti iz izpopolniti bo potrebno 110 kV stikališče za boljše in zanesljivejše napajanje območja Posavja in Dolenjske. Pričeli bomo z izgradnjo RTP Krško s transformacijo 380/110 kV. V omrežje 380 kV prenosnega sistema preko 380 kV stikališča bo vključena tudi Nuklearna elektrarna Krško.

Za boljšo oskrbo z električno energijo bo potrebno pospešeno pripravljati izgradnjo hidroelektrarn na Savi pod Zidanim mostom do hrvatske meje.

Elektrarna Brestanica planira povečavo zmogljivosti na osnovi premoga, s čimer bi pridobili dodatne možnosti za pokrivanje porabe električne energije.

Večji porabniki energije se bodo morali dogovoriti o energetskih virih, ki jih bodo koristili za nadaljnjo proizvodnjo, pri tem bo potrebno opredeliti tudi možnosti za plinifikacijo.

Nuklearna elektrarna redno opravlja meritve vpliva radioaktivnosti na okolje. Do sedaj ni zaznanih takšnih vplivov, ki bi bili, glede na vse varnostne omejitve, negativni.

Med naloge, ki so bile zastavljene že v času gradnje Nuklearne elektrarne Krško, sodi tudi kontinuirano zasledovanje vpliva dviga temperature reke Save na ekologijo v sami reki, kakor tudi posrednega možnega vpliva na podtalnico. Škodljivih vplivov do sedaj ni bilo zaslediti. Ker se pa lahko kakršnikoli negativni vplivi na vodni medij in življenje v njem pokažejo šele v daljšem časovnem odmiku, bo NE Krško te vplive zasledovala tudi v bodoče in o tem obveščala javnost.

V tehnološkem procesu delovanja NE Krško nastajajo nizko in srednje radioaktivni odpadki. NE Krško je zgradila skladišče za te odpadke za dobo pet let, v kateri se pa mora poiskati trajna rešitev odlaganja tovrstnih odpadkov za celotno področje SRS in SFRJ. V času od začetka obratovanja NE Krško so strokovnjaki iznašli nov postopek skladiščenja teh odpadkov, ki zmanjšuje prostornino tem odpadkom in s tem povečuje dobo skladiščenja. To seveda ni v skladu z zahtevami skupščine občine Krško, ki so bile postavljene že v času gradnje NE Krško. Ker ne vemo, kako daleč so z iskanjem dokončne rešitve za področje SFRJ, ne moremo po vprašanju skladiščenja nizko in sredneradioaktivnih odpadkov niti omeniti, kakšne so dolgoročne možnosti za rešitev tega problema, omeniti pa je potrebno, da je občina Krško vsled tega, ker je Republiški komite za varstvo okolja in urejanje prostora izdal lokacijsko dovoljenje za objekt redukcije volumna, sprožila upravni spor pri Vrhovnem sodišču SRS.

Na področju varstva pred hrupom moramo omeniti, da sicer redko (ob zastojih) NE Krško povzroča precejšen hrup ob izpuščanju pare, za katerega pa nimamo opravljenih meritev. Potrebno bo meriti nivoje hrupa v za hrup občutljivih okoljih (naravno in stanovanjsko okolje) in se na osnovi analiz opredeliti do morebitnih ukrepov. V normalnem obratovanju NE Krško ne povzroča prekomernega hrupa.

RUDARSTVO

Premog bo tudi v prihodnjih desetletjih eden od temeljnih virov energije, ki se bo v še večjem obsegu uporabljal za pridobivanje električne in toplotne energije. Investicijska vlaganja bodo usmerjena v nove investicije osnovne dejavnosti. Predvsem so vlaganja v odpiralna dela zalog premoga od kote 52 do 0 ter v modernizacijo in rekonstrukcijo separacije.

Veliko sredstev in naporov bo potrebno za pospeševanje racionalizacije v neposredni proizvodnji in višji stopnji mehanizacije dela ter zniževanju stroškov. Z dosedaj raziskanimi nahajališči premoga je predvidena eksploatacija do leta 1997. Za pridobivanje premoga na Senovem v dolgoročnem obdobju pa so potrebna dodatna raziskovanja. Za dodatno pridobivanje premoga se bodo nadaljevala raziskovalna dela z globinskim vrтанjem in odkopavanjem v jami Globoko. V nadaljnjih fazah priprave planskih dokumentov bodo elementi za temelje planov v okviru te naloge oblikovani v sodelovanju z nosilci občine Brežice in Krško.

Rudnik Senovo pri sedanji tehnologiji dela in novi deponiji jalovine ne onesnažuje ozračja. Za to trditev nimamo podrobnih analiz, temveč le opazovanja na terenu. Opozoriti je potrebno, da je faktorju onesnaženosti zraka posvetiti posebno skrb pri morebitni spremembi tehnologije na separaciji, ki bi lahko premogov prah izkoristila kot sekundarno surovino.

Seveda ob sedanjem načinu separiranja Rudnik zelo onesnažuje površinske vode. Zato je rudnik naročil študijo, ki naj bi opredelila način zajemanja odpadnega separatne vode in koriščenja premogovega prahu za sekundarno surovino.

Dolga leta je imel Rudnik neustrezno tehnologijo in lokacijo deponiranja jalovine. V zadnjem srednjeročnem obdobju je prešel na novo lokacijo, ki je tudi precej dolgoročnejša. Zaenkrat pa kot odpadke obravnava premogov prah iz mokre separacije, zato je na področju varstva okolja potrebna čimprejšnja opredelitev tega »odpadka« in seveda ustrezna tehnološka rešitev tako v smislu

varovanja voda kot zraka.

Sam Rudnik pa na celi trasi od jame v Ravnah preko separacije do železniške proge v Brestanici povzroča precejšen hrup (po oceni). Za nadaljnje razmestitve vseh dejavnosti v prostoru bomo potrebovali natančnejše meritve in analize hrupa v naravnem in bivalnem okolju, ki ga povzroča separacija Rudnika in ozkotirna železnica.

Prehrambena industrija

Usmeritev prehrambene industrije v naslednjem obdobju je v razvijanje že obstoječega programa proizvodnje, ki pa je nujno povezana z dvigom kvalitete in iskanjem novih vrst proizvodov.

V naslednjem srednjeročnem obdobju bodo v TOZD Imperial razvili program izdelave aditivov in drugih dodatkov za živilsko predelovalno industrijo, katerega pa bodo realizirali v obdobju do 2000.

Pogoj za preusmeritev in nadaljnji razvoj prehrambene industrije je sodobna opremljenost, ki mora slediti tehnično-tehnološkemu razvoju, zato so nujno potrebna vlaganja v posodobitev obstoječe opreme in zamenjavo dotrajane.

Večja vlaganja v tehnično opremljenost proizvodnje pa po drugi strani nakazujejo tudi optimum sedanjih programov. To potrebo pa nakazuje tudi optimum sedanjih programov. Zato bo potrebno poiskati nove proizvodne programe in zagotoviti produktivno zaposlovanje sedanje in nove delovne sile.

Panoga je locirana v Krškem, na eni lokaciji, kjer so še, sicer omejene, možnosti za prostorski razvoj.

Lesno predelovalna industrija

V letu 1984 se je prestrukturirala predelava lesa iz obrtniške v industrijsko serijsko proizvodnjo, kar je pri obeh TOZD posledica negativnega finančnega poslovanja.

Na osnovi sanacijskih programov je osnovna orientacija lesno predelovalne industrije industrijska proizvodnja pohištva, ki bo v pretežni meri usmerjena v izvoz. Za uspešno izvajanje sanacije in nadaljnji razvoj pa bo potrebno povečati produktivnost in predelavo ter postopno selekcionirati proizvodne programe v smeri tehnološko in razvojno zahtevnejših izdelkov.

Po posameznih nosilcih so za nadaljnji razvoj globalno opredeljeni naslednji programi:

NOVOLES — TOZD BOR.

- proizvodnja miz,
- ploskovno pohištvena proizvodnja

NOVOLES — TOZD LIPA:

- proizvodnja struženih elementov,
- proizvodnja kopiranih elementov.

S temi programi se obe temeljni organizaciji združenega dela vključujeta v celovit program z ostalimi TOZD Novolesa.

Tekstilna industrija

Osnovna usmeritev tekstilne industrije v naslednjem obdobju bo v modernizacijo v smislu avtomatizacije konfekcijskih proizvodnih postopkov.

Glede na izkoriščenost osnovnih sredstev bo potrebno vlagati sredstva v razširitev materialne osnove dela, izboljšanje tehnologije, posodobitev strojne parka in s tem izboljšanje delovnih pogojev in socialne varnosti delavcev. Možnost za hitrejši razvoj tekstilne industrije se kaže predvsem na področju tehnične oblikovanja drugih materialov.

Organizacije združenega dela s področja tekstilne industrije bodo še v naprej ohranjale obstoječi nivo izvoza in zmanjševale uvozno odvisnost z združevanjem dela in sredstev (predvsem sredstev akumulacije v okviru panoge).

Zaposlovanje na področju tekstilne industrije bo umirjeno, saj bodo potrebe po delavcih pogojene v glavnem z naravnim odlivom delavcev.

Ob racionalni uporabi prostora obstajajo vse prostorske možnosti za nadaljnji prostorski razvoj te panoge v občini.

1.2.2.

Gradbeništvo in industrija gradbenega materiala

Gradbeništvo mora v bodočnosti računati z občutnim padcem investicijskih naložb in tudi s spremenjeno strukturo teh naložb. Nekaj več možnosti in potreb se izkazuje na področju stanovanjske gradnje v obliki novogradenj, adaptacij, sanacij in prenove stanovanj.

Gradbeništvo se bo moralo organizacijsko in tehnološko razvojno usmeriti in usposobiti za zagotavljanje celovite ponudbe gradbenih izvajalcev, z vključevanjem vseh kapacitet v občini, od projektive, gradbene operative, industrije gradbenega materiala vse do zaključnih del.

Z industrializacijo gradnje, z bolj strokovnim delom in večjo uporabo znanja bo potrebno dvigniti kvaliteto dela na raven, ki bo zagotavljala v danih in predvidenih razmerah in ob zaostrenih pogojih ne le obstoj, temveč tudi zmeren razvoj.

Gradbeniška dejavnost izkazuje izredne objektivne potrebe po posodobitvi statičnega dela svoje dejavnosti in po

prostorski zaokrožitvi vse svoje organizacijske strukture.

Možnosti za pridobitev ustreznih površin za dolgoročni razvoj Pionir—TOZD Gradbeni sektor in TOZD Togrel so v gramoznici Drnovo.

Nadaljnji razvoj industrije gradbenega materiala je usmerjen v višjo stopnjo predelave gramoza v betonske proizvode, predvsem za potrebe gradbeništva, za kar je potrebna kvalitetna surovinska osnova.

Ta usmeritev zahteva dobre programe, ki so prva faza nadaljnega razvoja te dejavnosti. Sočasno pa je potrebno nadaljevati z raziskavami novih nahajališč materialov.

Lokacije so opredeljene s tem, da bo IGMP Sava razvijala svoje nove kapacitete na levem bregu Save v bližini Spodnjega Starega gradu.

Pridobivanje kremenčevega peska in glin bomo morali usmeriti v finalizacijo za kar bo moral temeljni nosilec pripraviti ustrezen program. Območje eksploatacije bo možno širiti samo v skladu z načrtom sanacije in jasno opredeljeno uporabo po eksploataciji.

1.3. TERCIARNI SEKTOR

1.3.1. DROBNO GOSPODARSTVO

Drobno gospodarstvo zajema mnoge dejavnosti, kjer je zaradi produkcijsko tehnoloških, tržnih, delovnih, dohodkovnih, naložbenih in še drugih pogojev, ne nazadnje pa tudi zaradi zadovoljevanja specifičnih potreb standarda, najprimernejše delo manjših skupin ali celo posameznika. Poleg nadaljnje produkcijske, finančne in organizacijske koncentracije omogočajo nove tehnične možnosti tudi oblikovanje visokoproduktivnih manjših in samostojnih produkcijskih enot, ki organizirane med seboj sodelujejo z velikimi sistemi. Velik del drobnega gospodarstva dopolnjuje ali spremlja druge dejavnosti, predvsem industrijo in gradbeništvo, medtem ko se storitveni del navezuje predvsem na potrebe prebivalstva. V drobnem gospodarstvu imamo še velike rezerve razvoja, predvsem v kadrovskih in gmotnih potencialih.

Predpogoj za nadaljnji pospešeni razvoj drobnega gospodarstva je doseganje visoke ravni poslovne organiziranosti drobnega gospodarstva, s katero bi morali preseči sedanjo stagnacijo razvoja in razdrobljenosti ter relativno gospodarsko šibkost proizvodnih enot.

Razvijati bo treba široko dejavnost organizacijske, ekonomske, tehnološke,

tržne, knjigovodske in druge pomoči nosilcem drobnega gospodarstva ter odpirati široke možnosti njihovega kooperiranja z združenim delom.

Drobno gospodarstvo bo moralo dosegati v srednjeročnem in dolgoročnem razvoju nadpovprečno rast.

Nadaljnji razvoj drobnega gospodarstva bo temeljil na razširitvi, dopolnitvi in modernizaciji obstoječih obratovalnic, na postopnem prehajanju iz popoldanskega opravljanja obrtne dejavnosti v redno dejavnost in na pridobivanju novih programov. S tem bi pridobili nova delovna mesta in osnovo za usmerjanje novih nosilcev v drobnou gospodarstvo, predvsem delavcev, ki se vračajo iz začasnega dela v tujini. Za uresničevanje interesov za skupno proizvodnjo morajo oblikovati delavci v organizacijah združenega dela plane razvoja, v katerih bodo predvideli proizvodne in investicijske programe, ki bodo osnova za formiranje novih enot in vključevanje zasebne obrti. Organizacije združenega dela bodo v svojih splošnih aktih, razvojnih planih in poslovni politiki opredelile te odnose na podlagi trajnega proizvodnega sodelovanja po načelih združevanja dela in sredstev ter ustreznega vrednotenja vloženega dela na podlagi skupnega prihodka in obojestranskega rizika.

Zaradi potrebe po vse večji racionalnosti bo potrebno delo organizirati tako, da se bo pričel proces prenosa posameznih faz dela na dom; ustanavljale pa naj bi se predvsem male proizvodnje bliže stanovanjskih sosesk, storitvene obratovalnice pa se morajo približati občanom in zagotoviti pogoje za organiziranje le-teh v naseljih.

Za področje storitvene obrti bodo potrebe po teh dejavnostih opredeljene po krajevnih skupnostih in naseljih.

Storitveno-uslužnostno obrt usmerjamo z ozirom na njene značilnosti v funkcijsko pomembnejša naselja, na katera gravitira prebivalstvena okolica. Ta funkcijsko pomembnejša naselja so tipa E, D, C2, C1 in izjemoma B, to so naselja: Krško, Brestanica, Senovo, Kostanjevica, Veliki Trn, Drnovo, Zdole, Veliki Podlog, Koprivnica, Rožno, Senuš, Dol. Prekopa, Veliko Mraševo, Velika vas, Raka, Podbočje, Dolenja vas, Črneča vas, Veliki Kamen, Gora, Leskovec.

V skladu s potrebami občanov bo potrebno zagotavljati poslovne prostore za storitveno obrt tudi v stanovanjskih soseskah in omogočiti, da bi se dajali poslovni prostori v najem.

Dopolnilno-pogodbena obrt se locira lahko v vsako naselje ob predpostavki ustreznih komunalne infrastrukture in neogrožanju okolja.

Proizvodna obrt se glede na značaj same dejavnosti in možnosti bodočega razvoja takšnih obratovalnic usmerja v centre industrijskega razvoja in centre krajevnih skupnosti ob predpostavki obstoja ustreznih komunalne infrastrukture in neogrožanja okolja.

Upoštevati moramo tudi vlogo drobnega gospodarstva v splošnem ljudskem odporu in družbeni samozaščiti, predvsem z vidika organiziranja izdelovanja izdelkov in opravljanja storitev za potrebe oboroženih sil in prebivalstva v najtežjih vojnih razmerah.

Posebno skrb bo potrebno posvetiti organiziranju ustreznih mrež servisnih storitev za kmetijsko mehanizacijo, servisiranje stanovanjskega fonda, gospodinjstkih aparatov in osebnim storitvam.

Za gradnjo poslovnih prostorov za potrebe drobnega gospodarstva je potrebno omogočiti tudi lokacije v skladu s potrebami občanov na določenem območju. Pri tem je potrebno zagotoviti vključitev večjih proizvodnih obrtnih dejavnosti v obrtne cone, manjšim enotam pa omogočiti prostorske pogoje izven teh con. Zaradi zapolnitve obrtne cone Leskovec (glede na sedanjo prostorsko dokumentacijo) je potrebno preveriti možnosti za razširitev te cone in komplektiranje dejavnosti prvenstveno na tem območju.

S pridobitvijo prostorskih pogojev za oblikovanje večjega centra proizvodnih obrtnih dejavnosti v obrtni coni Leskovec bi zagotovili neprekinjen razvoj proizvodne obrti in hitrejšo realizacijo investicijskih programov glede na stopnjo komunalne opremljenosti z večjo koncentracijo obrtnih dejavnosti pa bi dosegli tudi ustrezno informiranost in boljše delovanje poslovnih funkcij — kar je pomembno za prodornejši razvoj.

Razvoj dejavnosti drobnega gospodarstva, razen dopolnilno pogodbene obrti je lokacijsko vezan le na 21 že navedenih naselij, pri sedanjem poselitvenem modelu. Večja razmestitev enot drobnega gospodarstva je možna samo v kolikor se družbenopolitična skupnost odloči za drugačen model poselitve.

Banke bodo v okviru svojih planov in poslovne politike zagotavljale ugodnejše pogoje in sredstva za financiranje razvoja drobnega gospodarstva, pri čemer bodo upoštevale diferencirane potrebe po razvoju posameznih dejavnosti drobnega gospodarstva. Banke bodo proučile možnost za ugodnejše pogoje pri najemanju posojil za nosilce samostojnega osebne dela, posebno za začetnike ter za poenostavitev postopkov pri pridobivanju in zavarovanju posojil. Prednost bodo imeli nosilci programov, ki omogočajo povečanje izvoza, nadomeščanje uvoza, ki združujejo svoje

delo in sredstva z organizacijami združenega dela ali zaradi ustanavljanja posebnih organizacij združenega dela, širijo storitvene dejavnosti in omogočajo večje zaposlovanje. Razviti bi morali tudi oblike skupnega vlaganja zasebnih sredstev ter sredstev zainteresiranih organizacij združenega dela za pospeševanje združevanja dela in sredstev za razvoj drobnega gospodarstva.

Razvoj drobnega gospodarstva bi pospeševali tudi z ustanovitvijo posebnega samoupravnega sklada, v katerem bi združevali sredstva: iz proračunskih sredstev od pobranih davkov samostojnih obrtnikov vsako leto 2%, od dohodka obratovalnice samostojnih obrtnikov vsako leto 1%.

Variante:

1. iz proračunskih sredstev od davkov samostojnih obrtnikov in iz dohodka obratovalnice samostojnih obrtnikov.

Višino stopnje združevanja teh sredstev bi določili vsako leto posebej.

2. Najmanj po stopnji 2%.

3. Najmanj po stopnji 1%.

Pomemben instrument razvoja drobnega gospodarstva in še posebej samostojnega osebnega dela mora postati tudi davčna politika. Spodbujati mora večjo proizvodnjo in zaposlenost, polno izkoriščanje obstoječih zmogljivosti, izvoz na konvertibilno območje ter zagotoviti enakost položaja delavcev v samostojnem osebnem delu in združenem delu.

Temeljna nosilca za pospeševanje razvoja drobnega gospodarstva sta Obrtna nabavno prodajna zadruga Resa in Obrtno združenje Krško.

Za uresničevanje zastavljenih nalog se morata ustrezno organizirati in zagotoviti celovito informiranje enot drobnega gospodarstva in organizacij združenega dela o možnostih poslovnega sodelovanja in odigrati povezovalno vlogo.

1.3.2. TRGOVINA IN PRESKRBA

Dejavnost trgovine in prekrbe bo morala v prihodnjem obdobju zagotavljati skladnejši razvoj in slediti potrebam proizvodnje in potrošnje ter dosegati nadpovprečno stopnjo rasti.

Eden od bistvenih dejavnikov dolgoročnega razvoja dejavnosti je rast prebivalstva in kupna moč na eni strani in na drugi strani boljše izkoriščanje obstoječih prostorskih kapacitet s specializacijo in z drugimi oblikami poslovanja, ki bodo zagotavljale boljše in celovitejšo ponudbo — za potrebe prebivalstva in turističnega povpraševanja ter za druge dejavnosti, predvsem drobnega gospo-

darstvo. Doseganje pospešenega razvoja te dejavnosti pa je v veliki meri odvisno od ustrezne kvalifikacijske strukture in kreativnosti kadrov. Zato je osnovna teža razvoja na kadrih in na njihovem odnosu do dela. Za doseganje nadpovprečnih rezultatov bodo morali biti kadri ustrezno stimulirani.

Za zagotavljanje enakomernejše oskrbe posameznih območij občine bomo usmerjali vlaganja zasebnega sektorja.

Razvoj trgovine v zasebnem sektorju bomo pospeševali tudi z ustrezno kreditno in davčno politiko.

Iz vidika prostorskih možnosti razvoja bomo morali uresničevati cilj, da bo trgovina na drobno skupaj s storitveno obrtjo sooblikovala kompleksno ponudbo oskrbno-storitvenih dejavnosti v občini in zagotavljala zadostno in kvalitetno dnevno oskrbo prebivalstva ne le v običajnih, temveč tudi v izrednih razmerah. Trgovina dnevne oskrbe se usmerja v vsa tista naselja, ki pomenijo za svojo okolico gravitacijska središča v smislu nudenja določenih uslug okoliškemu prebivalstvu.

Ta naselja so različnega tipa in s tem tudi različne opremljenosti: tip E, D, C, delno B, A. Naselja: Krško, Brestanica, Senovo, Kostanjevica, Drnovo, Zdole, Veliki Podlog, Koprivnica, Veliki Trn, Rožno, Dovško, Leskovec, Gora, Senuš, Dolenja Prekopa, Veliko Mraševó, Velika vas, Raka, Podbočje, Dolenja vas, Trška gora, Oštrc, Črneča vas, Šutna, Smednik, Veliki Kamen, Ržišče, Kostanjek, Veliki dol, Kalševac, Zgornji Reštanj, Srednje Pijavško.

Potrebno bo zagotoviti prostorske pogoje tako, da bodo za te potrebe omogočene lokacije v stanovanjskih soseskah in naseljih.

Ponudbo blaga trajnega značaja pa bomo usmerjali v centre: Krško, Senovo, Brestanica in Kostanjevica.

Za potrebe trgovine na drobno bomo dogradili ustrezne skladiščne kapacitete. Izgradili bomo tudi obstoječe prostorske kapacitete za občinske blagovne rezerve, za osnovno oskrbo prebivalstva z živilskimi artikli in z naftnimi derivati.

Z izgradnjo in funkcioniranjem javnih 1 skladišč bomo pridobili osnovne nosilce in zagotovili formiranje skladišč v obdobju 1986-1990.

Vzporedno bomo opredelili tudi funkcijo carinske izpostave v Krškem. Nosilcu grisistične dejavnosti bomo dali glede na njegov pomen za zagotavljanje oskrbe ustrezen poudrek.

Potrošniškim svetom bo potrebno zagotavljati ustrezen vpliv na kvalitetno preskrbo občanov preko Občinske konference potrošnikov.

1.3.3. GOSTINSTVO IN TURIZEM

Analiza dosedanjega ter planiranje dolgoročnega razvoja gostinstva in turizma mora temeljiti na dejstvu, da gostinstvo in turizem nista ena sama panoga, temveč niz gospodarskih panog, ki so s posameznimi deli zastopane v gostinsko-turistični dejavnosti njeno osnovo sestavljajo promet, trgovina, kmetijstvo, turistične agencije, obrt in komunalna dejavnost; komplementarno pa sodelujejo pri oblikovanju turistične ponudbe kultura, umetnost, telesna kultura, kongresna in izobraževalna dejavnost ter turistične organizacije in krajevne skupnosti. V sodelovanju z gostinstvom bi morali zagotoviti neposredno predstavitev drugih dejavnosti (n. pr. domača in umetna obrt, spominki, predmeti umetniške vrednosti, itd.) ter omogočiti prodajo teh izdelkov.

Temeljna naloga razvoja gostinstva in turizma je vstop v novo kvalitetnejšo fazo, ki bo slonela na celovitosti turistične ponudbe, spremenjeni vlogi živega dela, vključno z bistveno okrepljeno vlogo osebnega dela. Na tej osnovi bo možno povečati turistični devizni priliv, kar pomeni, da bomo morali z gostinsko-turistično dejavnostjo iztržiti relativno več od tujih gostov (turistov), hkrati pa pritegniti tudi nove tuje goste. Omogočiti bo treba aktivno preživljanje prostega časa domačih in tujih gostov, kar je pomembno za zadovoljevanje celovitih človekovih potreb.

Zato bomo morali v turizmu vložiti znatna sredstva, s katerimi bomo zagotovili dvig kakovosti obstoječih kapacitet, povečali število nočitvenih zmogljivosti in spremljajočih objektov zasebnega in družbenega sektorja.

V dejavnosti kot je gostinstvo in turizem, je poslovna uspešnost zelo odvisna od živega dela, na kar močno vpliva kvaliteta kadrov, pa tudi njihova kvalifikacijska struktura in od take organizacije dela, ki bo povezala vse dejavnike za nudenje kvalitetnih storitev in bolj ofenziven pristop za pridobivanje novih gostov.

Na območjih Kostanjevice in Gorjancev, Krškega z okolico, Brestanice in Senovega z Bohorjem, so neizkoriščene velike rezerve in možnosti za razvoj stacionarnega in izletniškega turizma, letnega in zimskega turizma, športnega, lovnega, ribiškega, planinskega in poslovnega turizma.

Za to bomo morali zagotoviti bolj prodoren razvoj gostinsko-turistične dejavnosti in pripraviti v sodelovanju s turističnimi agencijami turistične pakete ter vanje strniti kulturno-zgodovinske

znamenitosti, športne in gostinske objekte, kmečki turizem, krajevne običaje in naravne danosti (kot n. pr. ribniki, Topličnik, Kostanjeviška jama...). Za zagotovitev celovitega razvoja gostinstva in turizma bo potrebno določiti ustreznega nosilca.

Z ozirom na možnosti razvoja tranzitnega turizma bi morali ob magistralnih povezavah locirati ustrezne kapacitete.

Ob sodelovanju vseh dejavnikov se bodo morale za dopolnjevanje gostinstvo-turistične ponudbe organizirati posebne prireditve; s kvaliteto teh prireditev bomo morali zagotoviti, da bodo postale tradicionalne in znane v ožjem in širšem prostoru. Možno bi bilo organizirati kompletne ponudbe v okviru: obiranja sadja, trgatve grozdja, martinovanja, pustovanja, v zimskem času teden domačih specialitet (koline) in druge krajevne specialitete.

Že tradicionalne prireditve — tombola, speedway, kmečki praznik, delavske športne igre in drugo, bi morali dokompletirati tako, da bi pridobili čimvečje število gostov.

Privlačna gostinsko — turistična ponudba bi morala zagotavljati sodelovanje znanih in priljubljenih ansamblov in zabavno glasbenih skupin.

1.3.4. PROMET IN ZVEZE TER PROMETNA INFRASTRUKTURA

Za zagotovitev hitrega in učinkovitega prometa je potrebno usposobiti cestno omrežje in nadaljevati z aktivnostjo za prednostno izgradnjo odseka avtoceste Ljubljana Zagreb.

Zagotoviti bo potrebno sredstva za saniranje cestnega omrežja v občini in dograditev cest z zapornimi plastmi ter ureditev bankin in lovilcev maščob, kjer obstaja nevarnost morebitnega razlitja škodljivih snovi.

Osnova za načrtovanje v prometu je izdelava prometne študije, na osnovi katere bi zagotovili tudi tehnično in ekonomsko upravičenost vlaganj.

Železniški promet

Na področju železniškega prometa bo osnovna naloga v nadaljnjem razvoju pospeševanje razvoja integralnega transporta. Pri tem je potrebno posvetiti posebno skrb racionalizaciji transporta z upoštevanjem ustreznih tehnično-tehnoloških rešitev, z opremljanjem s sredstvi za sodobno ravnanje z blagom (palette, kontejnerji).

Potrebe gospodarstva občine Krško po železniškem transportu pa terjajo nujno rešitev tirnih kapacitet in posodobitev železniške postaje Krško ter povečanje kapacitet industrijskih tirov.

V sodelovanju z nosilcem cestnega potniškega prometa bodo zagotovljeni pogoji za celovito realizacijo železniške in avtobusne potniške postaje.

Vodni promet

V bodoči prometni politiki bo preverjena možnost poteka rečnega prometa tudi skozi občino Krško. Oceniti bo potrebno družbeno korist in stroške usposobitve reke Save pa tudi celotne zahodne trase: Krško — Ljubljana — Vrhnika — Vipava — Tržič za rečni transport in uskladiti bodočo prostorsko lokacijo industrijskih, infrastrukturnih in drugih zmogljivosti s potekom morebitne vodne poti.

Cestna infrastruktura

Z ozirom na obstoječo cestno mrežo, njeno razvejanost, gostoto, dosegljivost, številom vozlišč in ekonomskih možnosti družbene skupnosti ni pričakovati večjih posegov oziroma novih povezav, ampak bo dan poudarek na moderizacijo obstoječe cestne mreže vseh nivojev na osnovi gostote prometnih tokov na posameznih cestnih povezavah.

Cestni potniški in tovorni promet

Razvoj javnega cestnega potniškega prometa bo potrebno pospeševati in preusmerjati individualne prevoze na sredstva javnega prometa.

Za pokrivanje potreb po javnem cestnem potniškem prometu bo potrebno v obdobju 1986—1990 zagotoviti ustrezno število vozil, posodobiti vozni park in urediti servisiranje in pralnico avtobusov v Krškem.

Skladno z obsegom potreb po prevozih s cestnimi tovornimi vozili predvidevamo intenziven razvoj te dejavnosti, za kar bo potrebno tehnično dobro usposobiti in tipizirati vozni park.

S posodobljenim voznim parkom in kompletiranjem dejavnosti pa se odpirajo tudi večje možnosti za vključevanje v mednarodno špedicijo.

Nadaljnji srednjeročni in dolgoročni razvoj cestnega tovornega prometa ima možnosti za razširitev in dopolnjevanje te dejavnosti.

Za uresničitev tega cilja pa bo nujno potrebno že v začetku prihodnjega srednjeročnega obdobja zagotoviti prostorske pogoje na sedanji lokaciji.

Razen v »vplivnem območju« Tovarne celuloze in papirja je cestni in železniški promet v občini največji vir hrupa, zato

moramo vso pozornost pri urejanju prometa skozi stanovanjske soseske posvetiti aktivni zaščiti pred prekomernim hrupom.

Glede na lego krške občine in glavne prometne poti pa promet v občini ni bistven onesnaževalec zraka.

PTT

Naraščanje potreb po poštnih in predvsem po telekomunikacijskih storitvah ter vse zahtevnejše oblike medsebojnega komuniciranja zahtevajo boljše zadovoljevanje potreb po telefonskih storitvah in kvalitetnejše delovanje telefonskega omrežja ter uvajanje novih in zahtevnejših PTT storitev.

Intenzivna izgradnja krajevnega telefonskega omrežja v krajevnih skupnostih terja pospešeno izgradnjo oddajnega centra Trdinov vrh, s čimer bomo zagotovili vključitev novih telefonskih naročnikov.

Z vključitvijo Trdinovega vrha bo postala centrala Krško in s tem celotno Posavje nova omrežna skupina, kar bo nova kvaliteta za hitrejše in kvalitetnejše povezave, in je v tem, da ima omrežna skupina direktno povezavo s tranzitno centralo Ljubljana in s tem z vsemi območji izven Posavja.

1.3.5. STANOVANJSKO, KOMUNALNO IN CESTNO GOŠPODARSTVO

Stanovanjsko gospodarstvo

Raziskave v okviru projekta o dolgoročnem razvoju Jugoslavije predvidevajo naslednje spremembe v stanovanjski politiki in podajajo naslednjo okvirno projekcijo stanovanjske gradnje in urbanizacije:

— poudarek bo na kvalitativnem razvoju stanovanj, ki ga bo omogočila splošna orientacija na razvoj »razširjenih stanovanj«.

— z vidika prostora se pojavlja potreba po razširitvi organizirane gradnje v srednja in manjša mesta ter tako imenovane urbanizirane vasi. Takšno usmerjeno koncentracijo urbanizacije bo pospeševal razvoj velikih infrastrukturnih sistemov na področju prometa, komunikacij in energije.

— ob predpostavki, da se bodo zmanjšale razlike v standardu med posameznimi socialnimi skupami, se postavlja do konca stoletja kot dosegljiva in obenem zadostna poprečna stanovanjska površina na prebivalca 20-m².

— stanovanjska gradnja bo v tem desetletju zaradi splošne stabilizacije in

preusmeritve stanovanjske politike relativno skromna.

Ocena stanovanjskih potreb do leta 2000 v SR Sloveniji:

leta 200 bo v SR Sloveniji 712000 gospodinjstev s povprečno velikostjo 3,05 — 3,06 prebivalca. Do tedaj bo treba zgraditi 155000 novih stanovanj glede na leto 1981, hkrati pa bo 14000 praznih stanovanj. V tem času bi morali prenoviti 160000 stanovanj oziroma 27% obstoječega stanovanjskega sklada. V prenavo obstoječih stanovanj bi bilo potrebno vložiti toliko sredstev, kot če bi zgradili 82000 novih stanovanj. Ker je ocena gradnje za tekoče obdobje 65951 stanovanj, je ocena potreb po novogradnji v obdobju 1985 do 2000 že 89328 stanovanj, 61742 stanovanj pa za prenavo, s tem da bo v tekočem srednjeročnem obdobju prenovljenih 20000 stanovanj. Iz stega je razvidno, da bo v obdobju do leta 2000 mnogo večji poudarek na prenavi kot na novogradnji.

Cilji:

Temeljni dolgoročni cilji na področju stanovanjske gradnje v občini Krško, SR Sloveniji in SFR Jugoslaviji so naslednji:

- kvantitativni cilji: zagotoviti vsakemu gospodinjstvu svoje stanovanje,
- kvalitativni cilji: zagotoviti vsakemu gospodinjstvu ustrezen stanovanjski oziroma širše bivalni standard in odpraviti razlike v kvaliteti življenja na vasi in v mestu.

Ocena potrebe stanovanjske gradnje do leta 2000:

stanovanjske potrebe, ki so osnova naših ocen o potrebni stanovanjski gradnji do leta 2000 so splošne in posebne potrebe.

Splošne potrebe izhajajo iz:

- obstoječega kvantitativnega primanjkljaja stanovanj,
- predvidenih demografskih (porast gospodinjstev) in migracijskih gibanj,
- potrebe po nadomestitvi dotranjanega stanovanjskega sklada,
- potreba po rezervi praznih stanovanj kot nujnega sestavnega dela dolgoročnega razvoja občine,
- rasti življenjskega in iz tega posledično tudi stanovanjskega standarda.

Posebne stanovanjske potrebe, ki predstavljajo potrebe tako imenovanih posebnih skupin prebivalstva (stare osebe, ki žive same; druge osebe, ki žive same — mladi delavci, študenti; mala gospodinjstva; velike družine; tipični invalidi) so kvalitativne in se nanašajo na tipe stanovanj.

V občini Krško predvidevamo, da bomo do konca leta 2000 gradili v obdobju 1986—1990 60 družbenih stanovanj letno (50 individualnih gradenj), od leta 1990 do 2000 pa 50 stanovanj letno.

Znatno se bo povečala prenova in bo v obdobju 1985—1990 približno 20 stanovanj letno, v obdobju 1990 — 2000 pa 50 stanovanj letno.

V srednjeročnem obdobju 1986—1990 bomo oblikovali ustrezno dinamiko uvažanja ekonomskih stanarin in se dogovorili o uresničevanju sistema družbene pomoči vsem tistim, ki sami ne bodo zmogli poravnati ekonomskih stanarin.

Komunalno gospodarstvo

Projekcija pospešenega razvoja in gospodarske rasti na področjih komunalnega gospodarstva, temelječa na popolni uresničitvi načel svobodne menjave dela, zahteva višjo raven samoupravne družbene organiziranosti v procesih sporazumevanja in dogovarjanja o skupnih razvojnih programih. Predvsem pa je odvisna od tehnično tehnološkega napredka v komunalnem gospodarstvu ter ob krepitevi pozitivne vloge ekonomskih zakonitosti in tržnih meril ter doseganja normativov in standardov kakovosti oskrbe s komunalnimi storitvami in proizvodi.

Vodooskrba

Na področju oskrbe z vodo bomo potrebno težišče dejavnosti dolgoročno usmerili v racionalizacijo in konsolidacijo izgrajenih vodooskrbnih sistemov in zagotavljanje bolj kakovostne in varne oskrbe prebivalstva, še predvsem na ruralnih področjih in manj v izgradnjo novih objektov.

Zato je predvsem v prvi etapi dolgoročnega razvoja, to je v obdobju 1986—1990 glavna naloga, da v kakovostnem in ekonomskem pogledu racionaliziramo in konsolidiramo obstoječe naprave, kar je potreben pogoj za nadaljnji tehnološki in ekonomski razvoj obravnavanih komunalnih dejavnosti in za nudenje varne in kakovostne oskrbe prebivalstva. Glede na to bomo povečali varnost izkoriščenih virov pitne vode v kakovostnem in količinskem pogledu.

Temu vprašanju je potrebno posvetiti večjo pozornost. Zaradi intenzivnejše usmeritve v širjenje vodovodnih omrežij v preteklih letih se je vprašanje kakovosti vode in varnosti pred onesnaževanjem posvečala nezadostna pozornost, zaradi česar je večina izvirov pitne vode nezadostno zavarovana pred onesnaženjem.

Kvaliteto vodne oskrbe na ruralnih področjih bomo izboljšali predvsem tako, da bo upravljalske in obratovalne funkcije v zvezi z vaškimi vodovodi prevzela usposobljena komunalna organizacija.

Kanalizacija

Pri kanalizaciji se bo razvojna politika usmerila na urbana področja. Odsotnost zanesljivega odvajanja odpadnih vod predstavlja namreč na teh področjih veliko in stalno nevarnost za onesnaženje podtalnice in drugih vodnih virov. V ekološkem oziru so urbanizirana področja izredno občutljiva, zato se bo morala razvojna politika pri kanalizaciji prvenstveno usmeriti v izgradnjo novih kanalskih omrežij in čistilnih naprav in v večanje števila priključenih prebivalcev na teh področjih. V kolikor bomo hoteli realizirati ogromne naloge, bo potrebno financirati programe izgradnje kanalizacije poleg že obstoječih sredstev tudi s prispevki ob ceni kanalščine, kajti sredstva iz dohodka po osnovi BOD in razširjene reprodukcije še zdaleč ne bodo zadostovala.

V okviru srednjeročnega programa samoupravne komunalne interesne skupnosti za obdobje 1986—1990 bo veljala sledeča prioriteta:

- zaščita vodnih virov in gradnja vodovodnega omrežja,
- kanalizacija in čiščenje odplak.

Vodovodi

V obdobju do leta 1990 bo potrebno veliko ukrepov ter sredstev za zaščito obstoječih zajetij (Senovo, Podbočje, Krško...), in sicer:

- za vse vodne vire v občini določiti zaščitne pasove,
- zagotoviti zadostno kvaliteto vodo in vodnih virov vodovodov, ki so v upravljanju krajanov oziroma krajevnih skupnosti s prenosom le-teh v upravljanje komunalni delovni organizaciji Kostak Krško,
- rekonstrukcija in novogradnja vodovodnega omrežja naj bi imela do leta 1990 prioriteto in bi moralo biti do tega leta praktično 100% prebivalstva oskrbovanega z zdravim pitno vodo,
- čimveč oziroma vsi vaški vodovodi naj preidejo v upravljanje komunalni delovni organizaciji Kostak Krško — dokler se to ne opravi, morajo krajevne skupnosti gospodarno upravljati z vodovodom (skozi ceno vode),
- izdelati kataster celotnega vodovodnega omrežja na področju občine Krško,
- ustrezno zavarovati objekte na vodovodnih omrežjih (črpališča, zajetja, vodohrami) — tudi z vidika splošnega ljudskega odpora,
- zgraditi akumulacijske bazene — vodohrame.

Kanalizacija

Na področju kanalizacije bo potrebno:

- izgraditi kanalske kolektorje (Brestanica — Senovo, Krško, Leskovec),

— izdelati tehnične dokumentacije za izgradnjo čistilne naprave Senovo — Brestanica, Krško,

— izdelati kataster celotnega kanalskega omrežja na območju občine Krško,

— bolj pogosto ter bolj kvalitetno kot doslej čistiti kanalsko omrežje.

Ceste

Vedno bolj se soočamo s problemom financiranja komunalnih cest. Vse komunalne ceste so v izredno slabem stanju, nekatere so komaj prevozne. So makadamske, če to sploh so, večji del je kolovoznih poti.

Za dokaj siromašno ureditev le teh bi bilo potrebno najprej nasuti in utrditi cestišče, urediti odvodnjavanje (obcestne jarke, propuste), čez leto pa redno vzdrževati (obsekavanje grmičevja, krpanje jam, čiščenje jarkov...).

Ko bomo vse to uredili, lahko pričakujemo, da bomo imeli zagotovljeno tudi redno zimsko službo (tudi posipavanje). Za začetek bi ob navedenem stanju komunalnih poti potrebovali vsaj 4 milijarde, vendar se ob spoznanju da v lokalne ceste iz rednih dotokov dobivamo le polovico sredstev kot jih potrebujemo, za začetek vzdrževanja komunalnih cest, lahko le zamislimo.

Avtobusna postaja in postajališča

V letu 1985 se bo pričela izgradnja prve faze avtobusne in železniške postaje. Investicijska vrednost za sam objekt bi po projektantskem predračunu znašala 6 milijard, vendar izgradnja objekta potegne za sabo še vse komunalne priključke kot: vodovod, kanalizacija in elektrika ter izgradnja novega cestnega odseka z rušenjem enega objekta, za kar pa predvidevamo še dodatne 4 milijarde.

Isti problem se poraja tudi pri avtobusnih postajališčih. Poprečno lahko računamo, da bi bilo potrebno v vsaki krajevni skupnosti zgraditi izven cestišča 7 avtobusnih postajališč, od tega vsaj dve postajališči v vsaki krajevni skupnosti z nadkritjem.

Danes pa je vrednost enega takih postajališč brez nadkritja 350.000,00 din.

Javni, mestni in primestni promet

S pogoji, ki jih določa odlok o javnem, mestnem in primestnem prometu v občini Krško, se vrši:

— javni mestni prevoz potnikov v Krškem,

— javni primestni prevoz potnikov v mestih Kostanjevica, v naseljih mestnega značaja Brestanica, Leskovec in Senovo ter ostalih primestnih naseljih; z izg-

radnjo nove centralne avtobusne postaje v sklopu z železniško postajo ter izgradnjo avtobusnih postajališč, bo le-ta lahko zaživel v pravem smislu.

Pokopališča

Komunalno planiranje pokopališč ter oblikovalske vidike bomo morali v bodočem razvoju postaviti na bistveno kvalitetnejše temelje. V sklopu funkcij, ki se odražajo z večjimi potrebami po prostoru, je pokopališka dejavnost pri nas med najmanj raziskanimi in normativno določenimi. Dolgoročna funkcija planiranja in programiranja razvoja pokopališke dejavnosti, nalaga načrtovalcem in odgovornim družbenim dejavnikom še posebno zadolžitev pri varovanju kulturnih, socialnih in historičnih vidikov, povezanih s to dejavnostjo ter potrebno zadržanost pri upoštevanju prvenstveno tehničnih in ekonomskih vidikov obravnave tega področja. Nesporno pa je pomemben tudi krajinsko oblikovalski in arhitektonski vidik obravnave pokopališč, saj so le ta odraz krajevnih značilnosti in predstavljajo tako svojevrsten kulturnifenomen.

Zato bo na začetku prve etape razvoja, to je v obdobju srednjeročnega plana razvoja 1986—1990 potrebno razrešiti vrsto nedorečenosti na področju planiranja te dejavnosti predvsem vidik enostavne in razširjene reprodukcije.

Pokopališče Krško nima na sedanji lokaciji možnosti dolgoročne rešitve, poleg tega pa predstavlja omejitev mestnemu razvoju.

Pokopališče Leskovec je na neprimerenih tleh, pa tudi nima več možnosti širitve, zato je predvideno mirovanje obeh pokopališč in parkovna ureditev neposredne okolice. Za lokacijo novega pokopališča za Krško in Leskovec so namenjene gozdne površine jugozahodno od Leskovca (rezervat 12 ha do leta 2050).

Vendar bomo za ureditev tega prostora do leta 1990 potrebovali dodatna finančna sredstva.

V krajevnih skupnostih Zdole, Kostanjevica, Senovo in Podbočje predvidevamo širitev pokopališč. Za krajevno skupnost Brestanica pa bo potrebno v srednjeročnem obdobju 1986—1990 najti ustrezno lokacijo. Pri planiranju in dimenzioniranju potrebnih površin bo potrebno upoštevati tudi vidik splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite.

Stavbna zemljišča

Program dela iz tega področja bo moral biti v celoti usklajen s programi stanovanjske in gospodarske gradnje, kakor tudi izgradnje oziroma zagotovitve ko-

munalnih objektov (ceste, avtobusna postaja in postajališča, vodovodi, kanalizacije, pokopališča) ne glede na organiziranost sklada oziroma strokovne službe za urejanje stavbnih zemljišč.

Ob upoštevanju programa novogradenj cca 60 družbenih stanovanj, prenove cca 20 družbenih stanovanj letno-ter cca 40 individualnih gradenj ter maksimalni gostoti 200 prebivalcev/ha, predstavlja pripravo 4 ha zemljišč letno.

V naslednjem srednjeročnem obdobju so to področja:

— II. faze izgradnje naselja Spodnji Grič,

— Kare Dalmatinova,

— Kare Pod goro,

— zazidava Polšca,

— razširitev oziroma novelacija zazidave na Senovem,

— razširitev oziroma novelacija zazidave v Brestanici,

— razširitev oziroma novelacija zazidave v Kostanjevici,

— za družbeno usmerjeno stanovanjsko gradnjo,

— zagotovitev parcel za individualno gradnjo na območju: Krškega, Leskovca, Brestanice, Senovega, Rake, Kostanjevici in Podbočja kot izkoristek danih možnosti iz že sprejetih zazidalnih načrtov,

— zagotovitev zemljišč za gospodarsko in komunalno rabo na podlagi danih naročil ter ob zagotovitvi sredstev.

Po zakonu o stavbnih zemljiščih obsega urejanje in oddajanje stavbnih zemljišč dve skupini aktivnosti, in sicer:

1. Pridobitev in pripravo stavbnega zemljišča za graditev objektov, ki zajema:

— geološke, geomehanske in mikroizmične raziskave, raziskave potrebne za varstvo graditve objektov glede na nevarnost naravnih in drugih nesreč, pripravo geodetskih načrtov in elaboratov ter prostorskih izvedbenih načrtov, parcelacijo območij, določanje meja gradbenih parcel in podobna dela,

— odstranitev obstoječih objektov in naprav, nasadov, zemlje ter odvoz materiala,

— poravnanje, nasipavanje, osušitev zemljišča, zavarovanje drsečega terena, odlagališč, ter podobno.

2. Opremljanje stavbnih zemljišč s komunalnimi in drugimi objekti in napravami, ki zajema:

— graditev ali rekonstrukcijo cest, dostopnih poti, naprav in omrežja za oskrbo naselij z vodo, električno in toplotno energijo ter PTT napravami, napravami za odvajanje meteoritnih ter odpadnih voda, ipd., ter oddajo zemljišč samih.

Sredstva za financiranje urejanja

stavbnih zemljišč v naslednjem planskem obdobju so predvidena predvsem iz naslednjih virov:

- nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča,
- sredstev od oddanih stavbnih zemljišč ter
- prispevka investorjev k stroškom urejanja zemljišč.

Pomembno vlogo pri realizaciji programov bo imelo pravočasno urbanistično načrtovanje:

- razvoja novih urbanih naselij mestnega značaja,
- zapolnitve naselij ter
- razvoja in prenove obstoječih naselij,

pri čemer bo potrebno še skrbneje upoštevati oziroma usmerjati razvoj na manj vredna, kmetijstvu neprimerna zemljišča in racionalno izkoristiti že zazidljiva področja, da ne bo prihajalo do prepoznega pričetka pridobivanja zemljišč oziroma neizkoriščenosti že zgrajenih komunalnih naprav.

Za boljše, kontinuirano pridobivanje zemljišč in urejenost z večjim standardom komunalne opreme bo potrebno upoštevati podane usmeritve urejanja stavbnih zemljišč v strokovnih osnovah za dolgoročni plan razvoja stanovanjskega in komunalnega gospodarstva skozi naslednje faze dejavnosti:

1. pridobivanje stavbnih zemljišč, pri čemer si bomo prizadevali:

- sistemsko urediti določanje cen zemljišča na osnovi kriterijev, ki bodo zagotavljali realno odškodnino,
- za členitev odškodnine oziroma cene stavbnega zemljišča,
- za zagotovitev dolgoročnosti zemljiške politike skozi nedvoumne in usklajene opredelitve v prostorskih načrtih,
- za zagotavljanje minimalne stopnje opremljenosti stavbnega zemljišča,
- za družbeno pravičnejšo distribucijo stavbnega zemljišča z dogovorjeno obliko oddaje in
- za letno revalorizacijo vrednosti zemljišč na zalogi;

2. priprave, opremljanje in oddajanje stavbnih zemljišč z definiranjem statusa opremljanja stavbnih zemljišč pri prenovi naselij;

3. planiranje in evidenca stavbnih zemljišč v skladu s potrebami stanovanjskega in komunalnega gospodarstva;

4. upravljanje s stavbnimi zemljišči z:

- uveljavljanjem enakovredne komunalne oskrbe in
- širjenjem komunalnih zmogljivosti zaradi vpliva strukture in velikosti naselij;

5. gospodarjenje s stavbnimi zemljišči, z upoštevanjem:

- ekonomske uporabe stavbnih zemljišč;

— racionalne rabe sklada zemljišč za stanovanjsko gradnjo ter

— trajnega in strokovnega izvajanja gospodarjenja s stavbnimi zemljišči;

6. financiranje urejanja stavbnih zemljišč, kot so:

— ureditev financiranja stavbnih zemljišč,

— upoštevanje povprečnih stroškov priprave in opremljanja stavbnih zemljišč,

— izenačevanje finančnih bremen glede na različne stroške priprave zemljišča,

— zajemanje minimalnih vlaganj v stavbna zemljišča ter

— uveljavljanje financiranja stavbnega zemljišča skozi ceno komunalnih storitev.

Razvojne možnosti cestnega gospodarstva

Glede na stanje cestnega omrežja moramo v naslednjih srednjeročnih obdobjih vse sile usmeriti v obnovo že dotrajanih asfaltov, in sicer z vgraditvami zapornih plati na predhodna krpanja udarnih jam, na nekaterih cestnih odsekih z večjimi izseki dotrajanih asfaltov ter nato ponovno vgraditvijo zgornjega in spodnjega ustroja, šele potem bi bilo možno in nujno vgraditi zaporno plast asfalt betona. Ob tem se moramo zavedati, da za takšno obnovo asfaltov potrebujemo znatno večja sredstva, kot so redni letni dotoki od porabljenih goriv in taks — po predračunih 40 milijard.

Posebno pozornost bomo v naslednjih letih posvetili izgradnji pločnikov saj letih, razen v Krškem, praktično nimamo.

K izgradnji in obnovi lesenih, zidanih, betonskih mostov ter propustov, bo v naslednjih letih potrebno resno pristopiti.

Ugotavljamo, da je le-teh 60% dotrajanih. Naročiti bo potrebno več projektov in statičnih presoj.

Ob tem ugotavljamo, da bomo morali letno v ta namen izločiti vsaj 1,5 milijarde.

1.3.6. VARSTVO PRED POŽARI

Intenzivnejše izkoriščanje vseh proizvodnih zmogljivosti pogojuje tudi večjo nevarnost nastankov požarov. Zato bomo delovanje na področju varstva pred požari usmerili predvsem v naslednje naloge:

- opravljanje preventivnih pregledov v družbenem in zasebnem sektorju;
- izboljšavo tehnične opremljenosti;
- vzgojo in obujanje čuta odgovornosti do požarnega varstva pri vseh občanih (seminarji, poučni filmi, vaje gasilcev).

Posebna skrb bo namenjena šolski mladini pri organiziranju izobraževanja preko krožkov in društev Mladi gasilec;

— usposabljanje požarnovarstvenih služb za posamezna področja ogroženosti (lugi, kisline, strupi, insekticidi).

Usposabljanje bo v tesni povezavi z organizacijo civilne zaščite v organizacijah združenega dela, krajevnih skupnostih in občini.

2. SOCIALNI RAZVOJ

2.1. PREBIVALSTVO, ZAPOSLOVANJE, KADRI

Globalna prognoza prebivalstva in zaposlenih v občini Krško

Narejene analize ob izdelavi družbenega plana 1981—1985 s komponentami dolgoročnega razvoja in študija »Podrobne projekcije prebivalstva občine Krško« Urbanističnega inštituta Slovenije so osnovne tri globalne prognoze razvoja prebivalstva v občini za naslednje obdobje:

a) osnovna značilnost za družbeni plan 1981 — 1985 s komponentami dolgoročnega razvoja je, da je število prebivalcev izračunano po naravni rasti in je narejena ocena prebivalstva in potrebe po novih delovnih mestih. Uporabljeni so podatki iz popisa 1971, dopolnjeni s podatki občinskih matičnih uradov iz leta 1977. Po tej projekciji naj bi se število prebivalcev v občini po naravni rasti povečalo od 26.858 leta 1977 na 31.513 leta 2000.

b) V študiji Urbanističnega inštituta Slovenije »Podrobne projekcije prebivalstva občine Krško« so obdelane osnovne možnosti gibanja števila prebivalstva v obdobju 1981 — 2001. Iz teh osnov sta izluščeni varianti: varianta zmerne koncentracije in varianta disperzije.

Projekcija	Število prebivalstva	
	1981	2000
Varianta zmerne koncentracije	27 774	32 434
Varianta disperzije	28 698	31 473

Iz primerjave obeh variant izstopi razlika 961 prebivalcev v korist variante zmerne koncentracije. Razlika nastane zaradi različnih metod oblikovanja rasti prebivalstva v družbenopolitični skupnosti. V prvi varianti je upoštevana predpostavka oblikovanja selitvenega

potenciala regije (Posavje: občine Krško, Brežice, Sevnica) na osnovi naravne rasti in delitvenega potenciala v dva posavska centra (Krško, Brežice).

V drugi varianti pa je osnovna predpostavka, da prebivalstvo iz naravne rasti v večji meri ostaja znotraj prostora oblikovanja, da se oblikovani selitveni saldo deli v regiji v več centrov. Zaradi tega je prišlo do zgoraj omenjene razlike.

Oblikovanje oziroma odločitev za eno ali drugo varianto je predvsem odločitev na nivoju regije oziroma širših družbenih skupnosti na osnovi sprejetega gospodarskega razvoja družbenopolitičnih skupnosti občin oziroma republike.

Zaposlenost

Poleg projekcije prebivalstva je izdelana projekcija števila zaposlenih prebivalcev s stalnim bivališčem v občini. Projekcija je izdelana na osnovi starostno-spolno specifičnih koeficientov zaposlenosti, izračunanih iz podatkov popisa prebivalcev 1981.

V občini je bilo 1981. leta 10 531

zaposlenih, od tega 5 849 moških in 4 682 žensk.

Glede na dolgoročne razvojne usmeritve gospodarstva v občini in ob upoštevanju priliva mladih iz šol ter obstoječe brezposelnosti, lahko gibanje zaposlovanja številčno opredelimo:

izhajajoč iz predpostavke, da bo gospodarstvo v naslednjem srednjeročnem oziroma dolgoročnem obdobju uspelo zaposliti osnovni kadrovski potencial občine, ki ga predstavlja priliv mladih iz šol (in znaša 300/330 oseb poprečno letno), bi se morala povprečna letna stopnja zaposlovanja gibati okoli 1,3%. Ob takšni rasti zaposlovanja bi se število zaposlenih do leta 1990 povečalo poprečno letno za 145 oseb, do leta 2000 pa za 155 oseb, nadomestne zaposlitve, ki bi jih prav tako pokrivali iz vsakoletnega priliva iz šol, pa bi ob predvidenem 1,8% upokojevanju znašale še okoli 200 do 210 potreb.

Upoštevajoč takšno rast zaposlovanja bo v letu 1990 okoli 11.850 zaposlenih, v letu 2000 pa že okoli 13.180. Obstoječa kvalifikacijska struktura zaposlenih je precej pod republiškim prepročjem.

KVALIFIKACIJSKA STRUKTURA V LETU 1983 JE NASLEDNJA:

stopnja strokovne izobrazbe	I., II. NK, polkval.	III.—V. KV, srednja	VI., VII. višja in visoka
deleži v %	34,3	57,5	8,2

Skladno z uveljavljanjem višje ravni tehnologije pa bomo morali dolgoročno bistveno spremeniti sedanjo nezadovoljivo kadrovska strukturo v prid višje in visoko usposobljenih delavcev.

Ob rasti zaposlenosti 1,3% predvidevamo, da bo relativna brezposelnost ostala približno na enaki ravni, spreminjala pa se bo njena struktura (kvalifikacijska in spolna) predvsem zaradi neskladij med strukturo potreb po delavcih in strukturo priliva kadrov iz šol.

Zato bo potrebno tudi v prihodnje pokrivati kadrovski primanjkljaj z delavci iz drugih območij SR Slovenije in tudi iz drugih republik.

Predvidena rast števila zaposlenih se bo uresničevala predvsem v okviru sekundarnih dejavnosti in v primarnem sektorju, precej manj v terciarnem in kvartalnem sektorju.

Posameznih področjih so možnosti zaposlovanja naslednje:

— v papirni industriji na osnovi novih programov,

— v drobnem gospodarstvu — s prenosom proizvodnih programov na enote drobnega gospodarstva bi omog-

očili večje možnosti zaposlovanja; možnosti novega zaposlovanja so tudi v formiranju storitveno-uslužnostnih obrti; pri tem ugotavljamo, da sedanji kadri iz usmerjenega izobraževanja nimajo ustreznega praktičnega znanja, zato bo potrebno zagotoviti v času šolanja ustrezno prakso;

— s pospeševanjem razvoja kmetijske dejavnosti, ki naj bi temeljil na intenziviranju le-te v okviru obstoječih zemljišč, se predvideva odprtje dodatnih zaposlitvenih možnosti — za mlade strokovne kadre, predvsem znotraj IV. in V. stopnje strokovne izobrazbe in tudi v okviru višjih stopenj zahtevnosti;

ob upoštevanju splošnih prizadevanj za povečanje obsega kmetijske proizvodnje in ob zboljšanju ekonomskega položaja kmeta — proizvajalca bi se odprle tudi večje možnosti zaposlovanja v kmetijstvu,

glede na precej pomanjkljivo strokovno usposobljenost tistih, ki ostajajo na kmetiji, pa bi veljalo pristopiti k sistematičnemu izobraževanju le-teh;

— preusmeritve v proizvodnih programih organizacij združenega dela znotraj kovinsko predelovalne industrije zahtevajo tudi bistveno drugačno struk-

turo zaposlenih, prav znotraj te veje industrije se v naslednjem obdobju odpirajo večje možnosti dodatnega zaposlovanja mladih strokovnih kadrov od IV. stopnje navzgor (usmeritev kovinarstvo — strojništvo);

— možnosti dodatnega zaposlovanja se odpirajo tudi na področju transporta in to predvsem voznikom — avtomehaničnikom ter strojnimi tehnikami, z zaposlovanjem višje oziroma visoko usposobljenega kadra pa se bo povečala strokovnost pri vzdrževanju sodobnega voznege parka;

— v okviru gradbeništva še naslednjih nekaj let ni pričakovati rasti zaposlovanja, število zaposlenih se bo še naprej rahlo zniževalo, po letu 1988 pa se na tem področju predvideva spet pospešena rast; posodobitev proizvodnje (boljša organizacija dela, nova tehnologija) in težnja po večjem uveljavljanju na tujih trgih bosta v bodoče zahtevala bistveno višjo strukturo zaposlenih od dosedanje (gradbinci od IV. stopnje navzgor);

— na področju rudarstva bodo večje možnosti zaposlovanja ne toliko zaradi dodatnih potreb, kot zaradi pokrivanja naravnega odliva delavcev (predvsem rudarjev in rudarskih nadzornikov).

Organizacije združenega dela s področja tekstilne, živilske, lesno predelovalne industrije in iz drugih dejavnosti pa predvidevajo precej umirjeno zaposlovanje; potrebe po delavcih bodo pogojene v glavnem z naravnim odlivom delavcev.

Kvalitetna struktura preobrazba gospodarstva temelji na osnovi izboljšanja njegove učinkovitosti, produktivnosti in prodornosti na tuja tržišča. Bodoči razvoj dejavnosti na območju občine Krško bo bolj kot doslej, odvisen predvsem od boljše kvalifikacijske strukture zaposlenih, ki bo omogočila višjo produktivnost dela in prehod na tehnološko zahtevnejšo proizvodnjo.

Da bi si združeno delo pravočasno zagotovilo ustrezen kader, bi se morali v večji meri kot doslej oprijeti kadrovskega štipendiranja oziroma močnejše vplivati na poklicno usmerjanje mladine na osnovi dolgoročnih razvojnih usmeritev.

Glede na že dalj časa prisotno kadrovska deficitarnost na področju nekaterih storitvenih dejavnosti oziroma drobnega gospodarstva kot celote, bi morali razmisliti o kadrovskem štipendiranju tudi za tovrstne poklice.

Nenazadnje bi si na ta način morali zagotoviti ustrezno uposobljen kader tudi za delo v zasebnem kmetijskem sektorju.

Z namenom večjega vključevanja mladih v zaposlitev je nujno vztrajati na doslednem izvajanju zakona skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarova-

nja (upokojevanje), omejevanju vseh oblik dopolnilnega oziroma dela preko polnega delovnega časa in se posluževati fleksibilnejših oblik zaposlovanja.

S ciljem izboljšati kvalifikacijsko strukturo zaposlenih bi morali vzpodbujati dodatno izobraževanje delavcev »ozkega profila« ter izobraževanja ob delu in iz dela.

Izobraževanje in s tem zmogljivosti šol oziroma njihovo mrežo v regiji in izven nje bo zato nujno potrebno uskladiti z dolgoročnimi možnostmi razvoja gospodarstva oziroma z dolgoročnejšimi potrebami združenega dela v Posavju oziroma v širšem prostoru.

Z aktivnim poklicnim usmerjanjem mladine ob hkratnem prilagajanju združenega dela (pripravljenost zaposliti tudi ustrezno usposobljene ženske na t. i. »moških delovnih mestih«), je nujno delovati v smeri preprečevanja poklicno in spolno pogojenih neskladij; hkrati je nujno potrebno preseči tudi ovire za večjo prostorsko in poklicno mobilnost mladih strokovnih kadrov (na ravni regije oziroma republike organizirati programe preusposabljanja oziroma dokvalifikacije za poklice v okviru višjih stopenj zahtevnosti).

2.2. DRUŽBENE DEJAVNOSTI

2.2.1. GLOBALNA OCENA RAZVOJNIH MOŽNOSTI DRUŽBENIH DEJAVNOSTI

Razvoj družbenih dejavnosti v srednjeročnem in dolgoročnem obdobju bo odvisen od stopnje gospodarske rasti ter od delitve družbenega proizvoda. Pri tem bo imela pomembno vlogo politika zadovoljevanja skupnih potreb. Razvoj posameznih družbenih dejavnosti bo odvisen od že dosežene stopnje zadovoljevanja skupnih potreb kot tudi od novih potreb, ki se bodo pojavile na višji stopnji gospodarskega in družbenega razvoja.

Komisija zveznih družbenih svetov za probleme ekonomske stabilizacije je v svojih programih opozorila na dejstvo, da morajo biti sredstva za družbene dejavnosti v obdobju, za katerega bodo značilne težke gospodarske razmere, nižja od rasti družbenega proizvoda; dejanski razvoj pa bo odvisen od rasti gospodarstva in ga bomo usklajevali z materialnimi možnostmi.

Dosedanje ekstenzivno in ekspanzivno rast teh dejavnosti mora zamenjati intenzivni razvoj in enakomerna rast v okviru realnih možnosti združenega dela in vse družbe. Zaradi vpliva, ki ga imajo

družbene dejavnosti na družbeno reprodukcijo in kvaliteto življenja, bi morali v srednjeročnem obdobju 1986—1990 v družbenih dejavnostih:

— na samoupravni podlagi preveriti vse socialne pravice in norme za njihovo uresničevanje,

— omogočiti delovnim ljudem in občanom, da bodo z osebnim izrekanjem ter preko svojih delegatov in delegacij določali konkretne pravice in stopnjo solidarnosti pri njihovem uresničevanju,

— omogočiti in izvajati politiko neposrednega zadovoljevanja čimvečjega dela skupnih potreb, brez posredništva interesnih skupnosti,

— programe za zadovoljevanje skupnih potreb spraviti v okvir gospodarskih možnosti,

— za naložbe v družbenih dejavnostih sredstva združevati izven cen storitev, tako da v skladu z namenom naložbe združujejo sredstva tisti udeleženci svobodne menjave dela, ki so za naložbo neposredno zainteresirani,

— odpraviti pojmovanja, po katerih naj bi bile družbene dejavnosti zaradi sedanje nujne omejevalne politike le nekakšno obremenjevanje gospodarstva.

2.2.2. RAZVOJ PO POSAMEZNIH PODROČJIH

2.2.2.1. Zdravstvo

Zdravstvo, kot pomemben element družbene proizvodnje, močno vpliva na tehnološki razvoj gospodarstva. Razvitost zdravstvenega varstva izraža kvaliteto življenja, vpliva na produktivnost dela prav tako pa tudi na socialno varnost, kar vse skupaj vpliva na družbeno-ekonomski razvoj. Zdravstvo mora biti zato v funkciji združenega dela, saj bo le zdrav delavec sposoben za delo in ustvarjanje. Ta neposredna odvisnost zdravstva in združenega dela pa se mora izražati skozi neposredno svobodno menjavo dela.

V dolgoročnem razvoju zdravstva je lahko cilj samo zdravje človeka. Da se bo ta cilj uresničil, bo potrebno čimbolj razviti osnovno zdravstveno in preventivno dejavnost. V skladu s tem in z rastjo prebivalstva se bo moralo gibati tudi zaposlovanje zdravstvenih timov predvsem v splošni praksi. Večino dela (80—90%) s sodobnega medicinskega stališča bi morali opraviti zdravniki v splošni praksi. To pa pomeni, da morajo ti zdravniki biti v nenehni in neposredni stiku s populacijo, da čimbolj spoznajo pogoje in življenje uporabnikov zdravstvene zaščite. Ob tem pa je potrebno vse sile in sredstva usmeriti v povečanje

kvalitete dela. Šele ko so izkoriščene vse možnosti za zdravljenje v osnovnem zdravstvu, se prične specialistično in bolnišnično zdravljenje. Pri tem pa bo potrebno zdravstvene delavce rešiti vseh nemedicinskih opravil, kar pomeni večjo pozornost posvetiti hitrejšemu razvoju zdravstveno-informacijskega sistema. Pomemben faktor razvoja zdravstvene dejavnosti pa je tudi zdravstvena vzgoja in prosvetna dejavnost, saj le osveščen in informiran posameznik lahko primerno skrbi za svoje zdravje in zdravje drugih.

Usmeritve in prioritetne naloge za doseganje dogovorjenih ciljev na področju zdravstvene dejavnosti.

Prvenstveno se bo v srednjeročnem obdobju 1986—1990 potrebno usmeriti k razvijanju osnovne zdravstvene dejavnosti.

a) Zato bo potrebno ustvariti tako materialne kot tudi kadrovske pogoje. Ob tem bo potrebno spremeniti tudi način dela:

— večjo skrb posvetiti zdravstveni vzgoji, da bodo uporabniki sami bolj skrbeli za svoje zdravje,

— opustiti nepotrebna dela v diagnostiki in terapiji,

— širjenje zdravljenja na domu kot nadomestilo bolnišničnega zdravljenja,

— stalno, planirano izobraževanje zdravstvenih delavcev vseh nivojev — pretežno ob delu in v okvirih zdravstvenega doma.

b) Zaradi višanja povprečne starosti občanov in porasta števila prebivalcev starih 65 in več let, je nujno potrebno, da se zdravniki v ambulantah splošne medicine strokovno izpopolnijo za področje geriatrije; v vseh teh ambulantah, še posebej v zdravstvenih postajah je potrebno na delo razporediti izključno specialiste splošne medicine.

c) Izboljšati je potrebno diagnostiko in zdravljenje v zdravstvenih postajah (medicinske sestre izpopolniti za laboratorijsko dejavnost in fizikalno terapijo, zdravnike izpopolniti iz male kirurgije in EKG diagnostike).

d) Na področju medicine dela je predvsem potrebno razvijati preventivo (zdravstveno vzgojo in varstvo pri delu), prav tako je potrebno preventivo razvijati v zobozdravstvu, kar predpostavlja uvajanje zobozdravstva v vrte ter šolske in delovne organizacije.

e) Vso skrb je potrebno posvetiti odsotnosti z dela kot tudi poiskati načine za zmanjševanje razlike v pravicah delavcev in kmetov (nadomestilo osebnega dohodka za čas, ko niso zmožni delati).

f) Zmanjšati je potrebno predpisovanje zdravil na strokovno neoporečni nivo kot tudi zmanjšati pošiljanje v bolnišnice.

g) Dosledno je potrebno izvajati proces samoupravnega interesnega organiziranja zaradi usklajevanja planov dela zdravstvenih služb in planov razvoja celotne zdravstvene dejavnosti ter zaradi izvajanja principa svobodne menjave dela z direktnim povezovanjem med uporabniki in izvajalci zdravstvenih uslug ali s povezovanjem preko samoupravne interesne skupnosti.

h) Vsebinsko je potrebno povezati hotenja izvajalcev in uporabnikov v občinski zdravstveni skupnosti kot tudi povečati vpliv krajevnih skupnosti na zdravstveno službo na svojem področju v povezavi z delovnimi organizacijami, organizacijo RK, socialno službo, družbeno-političnimi organizacijami ter delegacijami SIS.

2.2.2.2. OTROŠKO VARSTVO

Otroško varstvo je v sklopu družbenih dejavnosti sestavni del celotne družbene reprodukcije in enakovredni del družbeno ekonomskega sistema. Zato mora biti usmerjanje razvoja otroškega varstva takšno, da spodbuja vsestranski otrokov razvoj in čimbolj izenačuje pogoje vzgoje in varstva otrok v občini.

Cilj vzgojnovarstvene družbene dejavnosti je do leta 2000 vključiti v organizirane dnevne oblike otroškega varstva cca 55% otrok. Zaradi tega je dan poudarek srednjeročnemu in dolgoročnemu razvoju drugih cenejših oblik zagotavljanja otroškega varstva, širjenja družinskega varstva na domu, adaptacije stanovanjskih objektov za potrebe vzgojnovarstvene dejavnosti, dozida objektov pri osnovnih šolah, oddelki pri organizacijah združenega dela.

Poleg rednega dnevnega vključevanja otrok v družbeno organizirano varstvo moramo zagotoviti tudi širjenje drugih različnih oblik dopolnilne vzgoje in varstva predšolskih otrok (potujoči vrtci, cibicbanove urice, ure pravljič, delo na igriščih in drugo). Tako bi do leta 2000 postopno vključili v oblike vzgoje in varstva vse predšolske otroke.

Pomemben smoter nadaljnega razvoja te družbene dejavnosti je njeno podružabljanje in vse večje prenašanje varstva in vzgoje v neposredno življenjsko okolje otrok, v soseske in krajevne skupnosti ter večje medsebojno povezovanje različnih dejavnikov, ki skrbijo za napredek otrok in družine: (vzgojnovarstveni, zdravstveni, telesnokulturni, izobraževalni, kulturni in drugi). Vzgojnovarstvene organizacije lahko postanejo s svojim širokim delovanjem (objekti, igrišča in prostimi površinami) vzgojno, kulturno, izobraževalno in rekreativno središče za vse predšolske otroke v krajevni skupnosti.

Posebno skrb bomo v naslednjem obdobju posvečali razvojno prizadetim otrokom z oblikovanjem ustreznega strokovno-svetovalnega dela tako v vzgojnovarstvenih organizacijah kot v družini.

Nadaljevali bomo z razvijanjem strokovnega dela v vzgojnovarstvenih organizacijah.

Program družbeno denarnih pomoči bomo zagotavljali skladno z zagotavljanjem celovite socialne politike v občini.

2.2.2.3. SOCIALNO SKRBTSTVO

Pri ocenjevanju razvoja izhajamo iz sedanjega socialnega stanja prebivalstva. V socialnem skrbstvu, ki kot sestavina socialnega razvoja v celoti še ne sledi naraščajočim potrebam ljudi, bo potrebno uveljaviti kakovostne spremembe. Te bodo morale temeljiti na izrabi vseh razpoložljivih virov in na tesnejšem sodelovanju vseh dejavnikov, ki lahko pripomorejo k hitrejšemu reševanju najpomembnejših socialnih problemov in k boljši socialni varnosti ljudi. Temeljna usmeritev socialnega skrbstva bo krepitev preventivnih oblik dela, izpopolnjevanje dosedanjih in iskanje novih oblik socialnega dela, nenehno iskanje možnosti za hitrejšo in uspešnejše reševanje najpomembnejših socialnih problemov.

Posebno skrb bo potrebno nameniti organiziranju socialnih služb ter izobraževanju in usposabljanju strokovnih delavcev. Dobro usposobljeni kadri bodo svoje delo povezovali z delom socialnih služb v združenem delu, v krajevnih skupnostih, šolah in v drugih institucijah, ter vzpodbujali vse delovne ljudi in občane k preprečevanju socialnih motenj oz. k samozaščitnemu razvoju.

Veliko bolj bo potrebno razviti prostovoljno delo občanov pri urejanju številnih socialnih vprašanj. Vzpodbujati in krepiti bo potrebno različne oblike prostovoljnega družbenega dela na področju socialnega skrbstva, v krajevnih skupnostih, v organizacijah in društvih. Vzpodbujati bo potrebno mladino, da se bo vključevala v to dejavnost, pri čemer mora prevladati opredelitev za to delo kot obliko družbene angažiranosti in humanosti.

a) VARSTVO STAREJŠIH OSEB

Ugotovljeno je, da smo Slovenci v povprečju vedno starejši, od vsega prebivalstva je več kot 10% starih nad 65 let. Ta porast staranja se predvideva tudi v naslednjih letih.

Staranje pa prinaša hkrati številne probleme, ki jih moramo obravnavati. Pri starejši populaciji srečujemo bodisi probleme materialne narave, stanovanjske probleme, osamljenost ter preč

problem bolezn. Socialna vprašanja v zvezi s staranjem smo že doslej reševali v duhu svobodne socialne gerontologije, medtem, ko bo za bolne starostnike potrebno v bodočem razvoju še več družbene skrbi. Prizadevati si je potrebno ne le za dolgo, ampak tudi za kakovostno življenje, da bi človek lahko ohranil vse bistvene življenjske sposobnosti.

Zanje bo potrebno poskrbeti predvsem tako, da bodo čimdlje lahko živeli v svojem bivalnem okolju. Da bi dosegli to, moramo pritegniti k sodelovanju širšo družbeno skupnost in ustvariti za to ustrezne pogoje. To narekuje potrebo po razvoju različnih dejavnosti, kamor sodita poleg drugih oblik še zlasti zdravljenje in nega na domu. Ker se obseg domskega varstva ne bo povečeval hitreje od stopnje rasti števila starejših prebivalcev, bo potrebno nameniti nekaj sredstev socialnega skrbstva za razvoj nege na domu. V sodelovanju z zdravstvom, ki je nosilec zdravljenja in zdravstvene nege, bi bilo smotno razvijati tudi druge dejavnosti, ki bi zadovoljile potrebe bolnih prebivalcev. S tako organizirano službo bi sledili spoznanju, da sodijo starejši občani predvsem v svojo družino. Hkrati pa bi bili v to dejavnost vsaj nekoliko vključeni svojci, oz. bi bila povezanost družinskih članov tesnejša kot je pri zavodski obliki varstva.

Zagotavljanje minimalne socialne varnosti osebam brez sredstev za preživljanje in nesposobnim za pridobitno delo, bo tudi v dolgoročnem razvoju še vedno pomembna naloga socialnega skrbstva.

Za duševno in telesno prizadete osebe bo potrebno izpopolnjevati kombinirane oblike varstva, ki jih nudi Delavnica za delo pod posebnimi pogoji, pri čemer bo potrebno v varstvo zajeti kar največ teh občanov. Za to pa je nujno zagotoviti prostorske pogoje ter možnost primernege zaposlovanja in drugih oblik obravnave. Za občane Posavja, ki se zaradi oddaljenosti ne morejo vključevati v Delavnico, bo nujno organizirati ustrezno domsko varstvo.

b) VARSTVO OTROK IN MLADOSTNIKOV, MOTENIH V TELESNEM IN DUŠEVNEM RAZVOJU

Vsi otroci in mladostniki, moteni v telesnem in duševnem razvoju, bi morali biti vključeni v organizacije za usposabljanje. Zaradi premajhnih kapacitet zavodov, je bilo nekaj otrok odklonjenih, zanje smo iskali nadomestne večkrat neustrezne rešitve. Sklepamo lahko, da bodo tovrstne potrebe kmalu zadovoljene, še zlasti, če upoštevamo, da je v letu 1984 pričel delovati Zavod za varstvo in delovno usposabljanje na Igu.

Pomembna dejavnost socialne in zdravstvene preventive je tudi čimzgodnejše odkrivanje telesnih in duševnih motenj otrok. V ta namen bo potrebno zagotoviti tesno sodelovanje z zdravstvom pri dosledni evidenci in spremljanju rizičnih novorojencev, pri čemer naj bi sodelovale zdravstvene in socialne službe in drugi ustrezni strokovnjaki.

Pri postopkih razvrščanja otrok bi morali enkratne preglede nadomestiti z daljšim opazovanjem in spremljanjem v posebnih ustanovah, vrtcih, šolah, saj ima lahko enkratna razvrstitev negativne posledice. Krepiti bo potrebno tudi razvoj mobilne službe za obravnavo teh otrok na njihovem domu.

c) VARSTVO VEDENJSKO IN OSEBNOSTNO MOTENE MLADINE IN ODRASLIH

Cilj bodočega razvoja je čimbolj zmanjševati število vedenjsko in osebnostno motene mladine in odraslih. Zavaljo nekaterih predvidenih sprememb v naši družbi (nove tehnologije, novi poklici, prekvalifikacije, težave pri zaposlitvi, idr.), se spreminjajo tudi družbene norme, kar vpliva negativno na nekatere ljudi, še zlasti na mladino. Nujno bo potrebno spremljati te pojave in mladim zagotoviti več pomoči že v začetni fazi odstopanja od družbeno sprejemljivega vedenja.

Tudi razveze zakonskih zvez pripomorejo k vedenjskim motnjam mladine.

Tudi druge osebe, ki s svojim socialnim vedenjem ogrožajo sebe, družino, pa tudi širše okolje, potrebujejo več družbene pomoči. Sem sodi zlasti problem alkoholizma in drugih oblik zasvojenosti. Zavaljo alkoholizma je v naši občini ogroženih veliko ljudi in povzročča težke moralne in materialne posledice, denimo bolniške odsotnosti, stroške zdravljenja, invalidske upokojitve, materialne pomoči družini alkoholičarja, večja nagnjenost k storitvi prekrškov in kaznivih dejanj, idr. Posledice alkoholizma v družini najbolj občutijo otroci. Ne smemo prezreti, da je otrok iz družine alkoholičarja tudi potencialni alkoholičar, da se ta problem razmeroma hitro širi. Predvidevamo, da bo obseg alkoholizma do leta 2000 stalno naraščal.

Za nadaljnje preprečevanje tega pojava socialne službe odločno terjajo pomoč vse družbe; organizacij združenega dela, krajevnih skupnosti, zdravstvenih institucij, družbenopolitičnih skupnosti in organizacij. Dejstvo je namreč, da v naši občini še nismo ovrednotili škodljivih posledic, ki nastajajo zaradi alkoholizma, v družbi vlada vse preveč toleranten odnos do čezmernega pitja alkohola.

Inštitut za kriminologijo predvideva tudi naraščanje storilcev kaznivih dejanj. Tako tudi te razmere napovedujejo večji obseg dela socialnih služb. Pri tem ne gre prezreti, da tudi te osebe potrebujejo pomoč družbe, bodisi, da gre za svetovanje, materialno ali drugo pomoč, kajti če jih družba le kaznuje, še nismo dosegli, da bi se bili ti ljudje sposobni vključiti v normalno življenje in delo. Zakon nalaga socialni službi nudenje postpenalne pomoči, kar pomeni poleg svetovanja tudi pomoč pri zaposlitvi, pri urejanju stanovanjskih razmer, svetovanju v družinskih odnosih in druge pomoči.

Druge storitve in pomoči socialnega skrbstva in vključevanje dejavnosti v proces celovitega obravnavanja in spremljanja socialnih razmer ljudi.

Razvojni načrti skupnosti socialnega skrbstva morajo upoštevati tudi nekatere druge naloge, ki zadevajo reševanje problemov posameznikov in družin. Sem sodi zlasti skrb za življenje otrok v rejniških družinah, skrbništvo za otroke in mladoletne osebe, ki nimajo staršev, oz. starši za njih ne skrbijo, urejanje stikov med otroki in starši po razvezi, urejanje preživnin, posvojitve in še druge storitve in pomoči.

Naloga predzakonskega, zakonskega in družinskega svetovanja zadeva predvsem preventivno področje dela socialnega skrbstva in drugih dejavnosti, kar je ta analiza že poudarila.

Visok delež razvez zakonskih zvez (na 100 sklenjenih zakonov približno 15 — 20 razvez) pa terja, da namenimo tej nalogi več družbene skrbi. Razvoj te dejavnosti mora prestopiti organizacijske okvire socialnega skrbstva. Dejavnost se mora razvijati kot del celovitega vzgojno-izobraževalnega sistema na vseh stopnjah in vseh oblikah. Zavaljo tega bomo to nalogo uspešno uresničili le v tesnem sodelovanju z drugimi področji družbenih dejavnosti, denimo z izobraževanjem in zdravstvom. S tem pa zadevamo na vključevanje dejavnosti socialnega skrbstva v proces celovitega obravnavanja in spremljanja socialnih razmer ljudi, pri svetovanju ali pri reševanju drugih socialnih razmer prebivalstva.

Sodelovanje z mejnimi področji družbenih dejavnosti bo v nadaljnjem razvoju vzpodbudilo prebivalce k samozaščitnemu delovanju. Le na ta način bo preventivno in svetovalno delo socialnega skrbstva učinkovitejše, dolgoročno pa bo prispevalo k zmanjševanju socialne problematike.

2.2.2.4. VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE

Osnovna šola

Na podlagi v 1980. letu sprejetih sistemskih zakonov in ob upoštevanju političnih izhodišč ter materialnih možnosti pri njihovem izvajanju je Občinska izobraževalna skupnost Krško v planskih dokumentih za to srednjeročno obdobje sprejela in izvajala konkretne naloge, ki naj bi vplivale na povečanje družbene produktivnosti ter na razvoj celotne družbene skupnosti. Zagotavljanje vsem šoloobveznim otrokom približno enake možnosti v dostopnosti, opremljenosti, materialnih in kadrovskih pogojih je že prineslo konkretne rezultate (dvig učnih uspehov, zmanjšanje osipa). Z uvedbo novega programa življenja in dela osnovne šole v vse osnovne šole in izobraževanjem za delo in samoupravljanje v usmerjenem izobraževanju, so se začele enakovredno uveljavljati vse začrtane poti izobraževanja.

V dolgoročnem obdobju bomo postopno zagotavljali prehod na celodnevno obliko dela v vseh osnovnih šolah, da bi tako zagotovili vsem učencem možnost za uspešno vzgojo in izobraževanje z uveljavitvijo samoupravljanja kot načela, vsebine in metode dela, razvijanja ustvarjalnosti in odnosa do dela, povezovanje z dejavniki v krajevnih skupnostih ter pridobivanju splošne izobrazbe na dosežkih sodobne znanosti in tehnologije (npr. računalniške pismenosti), razvoja kulture in družbe v celoti. Navedene vsebinske spremembe ne bodo mehanske (podaljšan čas v šoli), ampak jih bomo dosegli z menjavanjem šolskih izobraževalnih, športnih in rekreativnih, fakultativnih in hobijevskih dejavnosti, kar izhaja iz že sprejete nove vsebine dela v osnovni šoli in se je že začelo izvajati v srednjeročnem obdobju 1981—1985. V kolikor bo prišlo do nižje vpisne starosti, bo to pomenilo vključitev male šole v šolski sistem ter spremembe v vseh višjih razredih, kar bo omogočalo večjo notranjo diferenciacijo glede na sposobnost in nagnenja otrok. Tako zasnovano celodnevno organizacijo pouka v osnovni šoli bomo zagotovili vsem učencem v občini Krško tako, da bomo zagotavljali enake materialne pogoje za izvajanje programov na teh izhodiščih vsem izvajalcem, kar bo tudi pomenilo enake pogoje in možnosti za vse učence.

Do konca dolgoročnega obdobja bodo postale vse osnovne šole s celodnevno obliko dela družbeno središče v svojem ožjem in širšem okolju. Delovale bodo javno in se bodo po svoji funkciji neposredno vključevale v življenje in delovanje krajevnih skupnosti (tudi za različne aktivnosti drugih starostnih skupin prebivalstva) na vseh področjih. Sestavni del dolgoročnega programa na področju vzgoje in izob-

raževanja bo tudi poglobljanje samoupravnih odnosov na tem področju, kar bo omogočilo dejansko svobodno menjava dela, v kateri se bo uveljavila popolna in neposredna pravica in odgovornost delavcev in delovnih ljudi za razvoj vzgoje in izobraževanja kot sestavine celotnega osebnega in družbenega razvoja.

Za izvajanje nalog osnovnega izobraževanja bo potrebno zagotoviti stalno usposabljanje učiteljev, strokovnih delavcev in zunanjih mentorjev v vzgojno-izobraževalnem sistemu osnovne šole.

Glede na trend gibanja šoloobveznih otrok v posameznih šolskih okoliših in materialne možnosti se bodo realizirale potrebe po dodatnih šolskih kapacitetah.

Srednje usmerjeno izobraževanje

Srednja šola usmerjenega izobraževanja Krško bo zagotavljala izvajanje usklajenih dogovorov za izobraževalne programe srednjega usmerjenega izobraževanja v Posavju s posebnim poudarkom na razvijanju in ohranjenju tistih usmeritev, ki bodo ustrezale razvoju in prestrukturiranju združenega dela. Zastavljene cilje bo šola dosegala z boljšo organizacijo dela, povezovanjem kadrovskih in materialnih kapacitet z drugimi izobraževalnimi organizacijami in organizacijami združenega dela materialne proizvodnje, kakor tudi z organizacijami in institucijami na mejnih področjih.

Za doseganje zastavljenih ciljev pa so pomembne še zlasti naslednje naloge:

- dograjevanje in razvijanje izobraževalnih programov šole, ki bodo zagotavljali vse tiste procese usposabljanja učencev za njihovo uspešno vključevanje v delovni proces oziroma v nadaljnji izobraževalni proces. K temu bo veliko prispevala tesnejša povezanost šole z organizacijami združenega dela;

- vpisno politiko šole doslednje uskladiti z interesi organizacij združenega dela Posavja, njihovimi potrebami in možnostmi zaposlovanja mladih po končanem šolanju;

- investicijska dejavnost mora biti usmerjena zlasti še v opremo šole zaradi zagotovitve racionalizacije in modernizacije šolskega pouka. V tej zvezi pa v skladu s potrebami in možnostmi pristopiti k razreševanju ustreznije prostorske zagotovitve,

- proizvodno dejavnost šole organizacijsko in vsebinsko usmeriti v razvoj, ki bo zagotavljal večje zmogljivosti ter uveljavljanje neodvisnih samoupravnih odnosov gospodarjenja.

Izobraževanje odraslih

Delavska univerza bo tudi v prihodnje razvijala zlasti tiste izobraževalne oblike,

ki jih bodo narekovala potrebe združenega dela, družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih interesnih skupnosti, drugih delovnih skupnosti in organizacij ter občanov.

Tako bo ohranjala in razvijala dejavnost na treh osnovnih področjih:

- strokovno izobraževanje,
- družbenopolitično izobraževanje,
- splošno izobraževanje.

Financiranje bo potekalo iz ustaljenih virov. Postopoma pa bo potrebno zagotoviti materialno osnovo za temeljne pogoje dela Delavske univerze v celoti iz svobodne menjave dela.

2.2.5. KULTURA

Kulturna skupnost bo morla v bodoče skrbeti za skladnejši razvoj vseh kulturnih dejavnosti v občini in najprej realizirati naloge, ki niso bile izpolnjene v prejšnjem obdobju, pa tudi realizirati nekaj novih. Seveda pa bo vse odvisno od ekonomskih možnosti.

I. KNJIŽNIČARSKA, LITERARNA IN ZALOŽNIŠKA DEJAVNOST

Knjižničarska dejavnost bo morala ostati prednostna, saj jo moramo pospešeno razvijati, da ne bi na tem področju več toliko zaostajali za ostalimi občinami v Sloveniji. Poskrbeti bo treba predvsem za dovolj velike prostore za matično knjižnico, torej adaptacijo Kapucinskega samostana v Krškem, ter za dovolj velik dotok knjig.

II. LIKOVNO-GALERIJSKA IN MUZEJSKA DEJAVNOST

To dejavnost bodo še naprej vodile inštitucije, ki jim je to osnovna ali pa dodatna dejavnost. Število in obseg razstav bo treba sproti prilagajati finančnim možnostim, ali pa različne oblike te dejavnosti, ki so pri nas močno razvite, bolj povezovati z oblikami neposredne svobode menjave dela.

III. in IV. GLEDALIŠKA in GLASBENO-PLESNA DEJAVNOST se bo še naprej razvijala v okviru Zveze kulturnih organizacij, pri čemer je treba razvijati tako amatersko dejavnost, kot skrbeti za vsaj občasna gostovanja poklicnih gledališč.

V. VARSTVO NARAVE IN KULTURNE DEDIŠČINE

Na tem področju bo treba določiti prioritetni vrstni red in sesta-

viti pregled kulturnih spomenikov, ki jih je treba obnoviti. To nalogo bo moral opraviti Ljubljanski regionalni zavod za spomeniško varstvo, na osnovi strokovnih ocen pa bo Kulturna skupnost Krško izdelala plan postopne obnove. Za ostalo kulturno dediščino (premičnine) je zadolžen Posavski muzej Brežice — tudi tu bo treba več sodelovanja in skupnih naporov, da bi zagotovili skladen razvoj ne le v občini, ampak tudi v regiji.

VI. FILMSKA DEJAVNOST

Nosilec razvoja naj bi postal Delavski dom Edvard Kardelj. S pretehtanim izborom naj bi zagotovili boljšo kvaliteto ponudbe, pomagal pa naj bi tudi ostalim domovom v občini. Pri obnovi domov bo treba delati bolj načrtno, da ne bi spet prišlo do prevelikega drobljenja sredstev.

Glede na to, da že v preteklem obdobju ni bilo finančnih možnosti, da bi dalje razvijali vse dejavnosti in so zato nekatere že zamrle, obstaja bojazen, da se bo to dogajalo še naprej. Ob tem je treba poudariti, da so nekatere dejavnosti že sedaj zelo slabo razvite, oziroma so daleč pod republiškim nivojem. Kulturi v občini bo treba zato v naslednjih obdobjih dati ne le vso moralno podporo, ampak tudi ekonomske možnosti za nemoten razvoj.

2.2.2.6. TELESNA KULTURA

Razvoj telesne kulture in rekreacije mora sloneti na vse večji potrebi človeka po ohranjanju fizične kondicije in psihičnih sposobnosti. Zato bo organiziranost in dejavnost telesne kulture in rekreacije usmerjena v vključevanje in pridobivanje za aktivno udeležbo čimširšega kroga delovnih ljudi in občanov. Tem ciljem bo sledil tudi razvoj materialnih pogojev in možnosti ter kadrov za organiziranje in vodenje telesnokulturne in rekreacijske dejavnosti za vse strukture po spolu in starosti.

1. Programi telesne kulturne dejavnosti in rekreacije bodo zastavljeni na osnovi samoupravno sprejetih poenotnih meril in kriterijih, ki morajo zagotavljati:

- ohranjanje in nadaljnji razvoj prednostnih panog,

- razvoj raznovrstnih množičnih, kolektivnih, družinskih in individualnih oblik telesnokulturnega udejstvovanja,

- smotrnejšo izkoriščenost naravnih

danosti in zgrajenih telesnokulturnih objektov,

— smotrnejšo vsebinsko izkoriščenost časa delovnega človeka, namenjenega za oddih in rekreacijo,

— razvoj predvsem tistih tekmovalnih športov, v katerih imamo tradicijo, naravne danosti, interes občinstva, množično zaledje in interes v nižjih selekcijah in pri obeh spolih ter cenenost za vključevanje v tekmovalne sisteme.

2. V telesni kulturi in rekreaciji bodo imele prednost tiste naloge in programi ki bodo zagotavljali uresničevanje temeljne politike razvoja na tem področju, zlasti še:

— tiste dejavnosti in panoge, ki bodo vključevale v aktivno udejstvovanje največ zainteresiranih delovnih ljudi in občanov vseh starosti, kategorij in obeh spolov,

— organizirano vodene oblike telesnokulturne in rekreacijske dejavnosti bodo imele prednost pred spontanimi aktivnostmi,

— mlajše kategorije organiziranih udeležencev, zlasti še v šolskih športnih društvih bodo imele prednost pred starejšimi kategorijami,

— prednostno bodo upoštevani tudi tisti programi, ki bodo zagotavljali smotrnejšo porabo finančnih sredstev, smotrnejše izkoriščanje telesno kulturnih objektov.

3. Občina Krško razpolaga z znatnimi površinami v telesnokulturnih objektih, zlasti še odprti.

Zato bodo v prihodnje potrebna:

— le manjša vlaganja v pridobitev novih odprtih površin (igrišč), da bi dosegli enakomernjšo pokritost občine s športnimi objekti v nekaterih odročnih krajevnih skupnostih (Gora, Veliki Trn, Krško polje),

— smotrnejša vlaganja v posodabljanje, opremljanje in vzdrževanje obstoječih objektov ter njihovo organizirano upravljanje,

— v nove pokrite objekte pa bi vlagali v primerih, ko je podana potreba in interes za objekte za večnamensko uporabo z drugimi mejnimi interesnimi področji (šolami, otroškimi varstvom, kulturo, i. dr.).

4. Razvoj kadrov za vodenje organizacije in strokovnega dela v telesni kulturi in rekreaciji mora biti usklajen z opredeljenimi osnovnimi cilji razvoja tega področja, ki nalagajo predvsem naslednje usmeritve:

— največ organizacijskega in strokovnega dela mora sloneti na amaterskem principu, ki pa bo vključevalo tako razpoložljive izšolane kadre, kot tudi pridobljene in ustrezno strokovno usposobljene druge sodelavce za organiziranje in strokovno vodenje telesnokul-

turne dejavnosti v šolskih športnih društvih, v drugih osnovnih telesnokulturnih organizacijah, v krajevnih skupnostih in organizacijah združenega dela,

— za poklicno delo vaditeljev in trenerjev pa se je treba odločati le v izjemnih primerih, ko to pokažejo ocene, da se na ta način zagotovi nujno potrebno delo za skupne naloge z mejnimi interesnimi področji (izobraževanje) in da na ta način zagotovimo kontinuirano delo od najnižjih do višjih selekcij in predvsem v dogovorjenih prednostnih panogah.

5. Razvoj telesne kulture in rekreacije mora biti v prihodnje vpet tudi v neposredno razvijanje in izvajanje skupnih nalog in programov z mejnimi področji:

- otroškimi varstvom,
- vzgojo in izobraževanjem,
- zdravstvom,
- z drugimi družbenimi organizacijami, društvi in družbenopolitičnimi organizacijami,
- krajevno skupnostjo in organizacijami združenega dela.

3. PROSTORSKI RAZVOJ

Prostor je eden izmed osnovnih elementov, ki jih uporabljamo v planiranju, ker je to stvarni element, v katerem se srečujeta prirodna in družbena sfera.

Izhajajoč iz povedanega so skupne usmeritve v prostoru:

— namenska uporaba prostora mora biti usklajena med vsemi interesi s tem, da vsak del prostora prevzame svojo funkcijo

— stihija v izrabi prostora, prevladovanje interesov posameznikov in ožjih skupin nad družbenimi interesi ni možna

— prioriteta je v proizvodnjo hrane, energije, surovine, papirja, proizvodov kovinske industrije, v izvoz proizvodov in storitev drobnega gospodarstva

— načrtno ravnanje z dobrinami splošnega pomena in varstvo vrednot človekovega okolja

— policentričen sistem je osnova za prostorsko distribucijo prebivalstva, proizvodnje, opremljenosti s centralnimi funkcijami in funkcijami družbenih dejavnosti

— prostorsko planiranje je enopravno del družbenega planiranja.

Iz zapisanega je sklepati na naslednje kriterije:

a) funkcionalna povezava z obstoječo poselitveno aglomeracijo (oskrba, rekreacija, delovna mesta),

b) stopnja komunalne in prometne opremljenosti oziroma možnosti in ome-

jitve urejanja,

c) atraktivnost bivalnega okolja,

d) lokacijski kriteriji za organizacijo industrijske cone

e) zagotovitev nemotenega dolgoročnega razvoja tudi v poplanskem obdobju.

3.1. GOSPODARSTVO

3.1.1. PRIMARNI SEKTOR

3.1.1.1. KMETIJSTVO

Osnova za razvoj te gospodarske panoge so tla oziroma prst. Občina Krško pokriva izrazito zanimiv prostor s sledečo strukturo združb tal:

a) združba obrečnih tal in združba rjavih tal,

b) združba oglejenih tal in združba pseudoglejenih tal,

c) združba rjavih tal na laporju,

d) združba rendzinastih in združba pokarbonatnih tal,

e) združba rjavih in spranih tal.

S pomočjo prirodnih dejavnikov: litološka osnova, reliefske značilnosti, hidrologija, pedološke lastnosti, klima ter delno avtohtona vegetacija, so vsa zemljišča razvrščena v zemljiške kategorije.

Najboljših kmetijskih zemljišč (I. in II. kategorije), ki so zaščitena tudi s predpisi, je med kmetijskimi zemljišči 34%, med vsemi zemljišči pa 16,3%. Kmetijskih zemljišč je v strukturi vseh zemljišč 47,91% in so prevladujoča, kar pomeni, da ima kmetijstvo izredno osnovo za razvoj. Posebno če primer vrednotimo skozi kvaliteto in sposobnost kmetijskih zemljišč za kmetijsko proizvodnjo.

Drugačno sliko pa dobimo, ko primer gledamo skozi časovni presek. Opaziti je tendenco zmanjševanja kmetijskih površin predvsem na račun zaraščanja, kar je povsem problem kmetijske sfere in njene angažiranosti, in na račun nekmetijskih zemljišč, kar pa je stvar in problem celotne družbene skupnosti.

Zaskrblijujoč je pojav deagrariacije in prazenja čistih kmetijskih območij, razen Krškega polja (prisotna deagrariacija).

Potrebni bodo nujni ukrepi oziroma ustrezna kmetijska politika. V fazi pričakovanih ukrepov pa se že zamujajo z dokumentom Agrokarta občine Krško.

Vso ostalo problematiko pa lahko združimo v naslednje točke:

a) konfliktnost sektorskih predvidevanj se pojavlja med zahtevami kmetijstva, industrije, energetike, prometa, stanovanjske gradnje,

b) policentrični sistem v sektorju stanovanjska gradnja je razumljen v ekstremno širokem obsegu,

c) konflikt s politiko izrabe gramoza v ravninskem delu občine (ki je kvalitetno kmetijsko zemljišče, zaradi napačnega pristopa k sanaciji izčrpanih površin,

d) problem počitniških hiš (vikendov) in zidanic, zaradi nedoslednega izvajanja zastavljene definicije zidanic in veljavnih odlokov občine Krško,

e) coniranje zemljišč, kot potreba intenzivnega kmetijstva

f) melioracije — usposabljanje novih površin..

Nedvomno drži ugotovitev, da v občini obstajajo prirodni pogoji za razvoj panoge. Rešitev je v oblikovanju sožitja interesov in ugotovitvi komparativnih prednosti različnih nivojev gospodarskih panog različnih teritorialnih skupnosti.

3.1.1.2.

GOZDARSTVO

Razgibanost zemljišča občine daje tudi svojstven pečat gozdovom, ki so se neskljenjeno razmestili po zemljiščih občine. Večje gozdne površine so le na Bohorju in Gorjancih. Zato je tipična podoba pokrajine prepletanje gozdov s kmetijskimi površinami in nekmetijskimi površinami.

Po lastništvu so gozdovi družbeni oziroma zasebni.

Ob primerjavi površin zasebnih in družbenih gozdov je zaključek, da močno prevladujejo zasebni gozdovi (80,35% — 19,65%).

Povsem nedvoumno je, da je za načrtno in uspešno gospodarjenje takšna struktura zelo neugodna. Problem blaži dejstvo, da so družbeni gozdovi v dveh večjih strnjjenih kompleksih, v katerih je možno izvajati vse gozdno gospodarske ukrepe.

Zasebni gozdovi, močno prevladujoči v strukturi lastništva, so močno razparcelirani in nestrjni (pomešani s kmetijskimi in drugimi površinami). Takšna razdrobljenost je za načrtno izvajanje gozdno gospodarskih ukrepov izredno velika ovira. Poleg tega pa so majhne površine po lastništvu tudi vzrok za močno, prekomerno izčrpavanje gozdov. Zaradi tega je med vsemi zasebnimi gozdovi kar 59% malodonosnih. Ti gozdovi nimajo biološke zasnove za naravno preobrazbo v donosnejšo obliko gozda. Navkljub temu je predvideno, da bi se na teh površinah izvajale melioracije malodonosnih gozdov.

Osnovne funkcije in interesi so:

- a) lesna proizvodnja,
- b) varovalna,
- c) ostale splošno koristne funkcije.

Zaradi tega je poudariti širšo vlogo

gozdov v ohranjanju naravnega ravnotežja, izravnavanju vodne bilance, vpliv na klimo. Skratka vplivajo na videz pokrajine in na ekološko ravnotežje določenega prostora.

Na tej osnovi so tudi opredeljena naslednja načela v gospodarjenju z gozdovi:

a) ohranjati in krepiti splošno koristne funkcije gozdov s takimi sistemi gospodarjenja, ki zagotavljajo gozdovom sposobnost obnove,

b) preprečevati konzervatorski pristop h gozdovom, ker bi to prizadelo življensko moč gozdov kot vegetacijske formacije,

c) trajno ohraniti lesno proizvodne funkcije gozdov in zagotoviti najvišjo stopnjo izkoriščenja gozdov, ki je usklajena z načelom trajnosti gozdov in donosov.

Posebej pa je opozoriti na, za sedaj, zapostavljeno varovalno funkcijo gozdov.

Poleg ostalih problemov se odpira še problem odnosa med gozdnimi površinami, poselitvenimi površinami in sektorsko prostorskimi potrebami po površinah.

Kot posebnost pa je omeniti Krakovski pragozd in pragozd na Ravni gori. Gre za objekta, ki jih je potrebno obravnavati, predvsem Krakovski pragozd, kot prirodni spomenik oziroma kulturno dediščino.

3.1.2.

SEKUNDARNI SEKTOR

Prostorsko se sekundarni sektor razmesti v obliki manjših ali večjih industrijskih con in posameznih lokacij.

V občini obstajajo štiri večja območja koncentracije objektov sekundarnega sektorja: industrijska cona Krško, industrijska cona Žadovinek, območje gospodarsko-industrijskih objektov Brestanica — Senovo, območje gospodarsko-industrijskih objektov Kostanjevica. Posamezne lokacije so prisotne v vseh razvojnih centrih občine.

3.1.2.1.

Industrijska cona Žadovinek

Območje Industrijske cone Žadovinek je predvideno za širitev delovnih organizacij, ki imajo že svoje lokacije v industrijski coni.

Osnovna naloga je izdelava zazidalnega načrta industrijske cone Žadovinek, ki bo dokončno opredelila namembnost rabe prostora.

3.1.2.2.

Industrijska cona Krško

Industrijska cona Krško obsega izredno veliko območje na levem bregu

Save, ki v celoti ni predvideno za gospodarsko-industrijske objekte. Zaradi tega opredeljujemo manjša industrijska območja:

- a) industrijska cona Celuloze,
- b) industrijska cona Vrbina,
- c) industrijska cona Nuklearna elektrarna Krško,
- d) območje Nasadi Cesarska Vrbina,
- e) območje Spodnji Stari grad,
- f) republiška industrijska cona Spodnji Stari grad,
- g) območje Topolovi nasadi Hrvaška.

Celotno območje industrijske cone Krško v glavnem pokrivajo kvalitetna kmetijska zemljišča (po kategorizaciji občine!) zaradi tega je že v osnovi potrebno izpostaviti ta izhodiščni problem. Rešitev je v izdelani oceni komparativnih prednosti in usklajenem sožitju vseh programov vseh sektorjev družbene skupnosti ocenjenih z vseh vidikov v tem ožjem določenem prostoru.

a) INDUSTRIJSKA CONA CELULOZA je območje obstoječega kompleksa in površin do Starovaškega potoka.

Površine do Starovaškega potoka so kvalitetne površine v intenzivni sadjarski izrabi. Oceniti je potreba enega in drugega sektorja ter ugotoviti vse možne komparativne prednosti ene oziroma druge dejavnosti.

Dejavnost z več komparativnimi prednostmi si pridobi prostor za razvoj.

b) INDUSTRIJSKA CONA VRBINA

Območje leži med železnico, posestvom M-Agrokombinata, bodočo industrijsko cesto in funkcionalnim območjem naselja Spodnji Stari grad. Tudi v tem območju prevladujejo kvalitetna zemljišča ob kvalitetno slabših, na katerih je moč realizirati programe nosilcev planiranja na osnovi izdelanega zazidalnega načrta.

Programske naloge:

- ureditev cestnega omrežja: preveritev možnosti ureditve podvoza ali nadvoza nad železnico, nove premostitve Save, nove industrijske ceste, določitev začasnega prometnega režima do izgradnje novih povezav;
- izgradnja industrijskih tirov;
- komunalna ureditev območja;
- izbor dejavnosti v industrijski coni se podreja določilom v zvezi z varnostjo Nuklearne elektrarne.

c) INDUSTRIJSKA CONA NUKLEARNA ELEKTRARNA KRŠKO

Območje je zaključen kompleks NE ob Savi v velikosti 25 ha. Raba površin je opredeljena z osnovno vsebino same Nuklearne elektrarne. Poleg tega je opredeljeno prenosno omrežje.

Osnovne naloge v realizaciji programa NE Krško so: stalno spremljanje vplivov NE na okolje in takojšnji ukrepi; dokončna opredelitev morebitne izgradnje nove NE; izdelava zazidalnega načrta celotnega območja.

d) OBMOČJE NASADI CESARSKA VRBINA

Območje pokrivajo najkvalitetnejše kmetijske površine, ki so obremenjene s sosednjo NE Krško in koridorji daljnovožvoznih.

Območje ohrani kmetijsko dejavnost ob upoštevanju rezervatov za novo RTP, NE in sanitarno deponijo (črpanje gram-oza), ki sanira v kmetijsko zemljišče ter preobrazbo delavskega naselja v komunalno območje s čistilno napravo.

e) OBMOČJE SPODNJI STARI GRAD

Območje je opredeljeno med železnico, bodočo industrijsko cesto in industrijsko cono Vrbina.

Kvalitetno zemljišče opredeljuje rabo teh površin. Ob njih se nahajajo stanovanjske enote, oziroma del naselja Spodnji Stari grad. Naselje karakterizirajo slabi bivalni pogoji: bližina sanitarne deponije, bodoče IC, ceste, železnice, del naselja v območju 1.500 m varnostnega območja NE Krško. Ob dejstvu maksimalne zaščite kmetijskih zemljišč je pričakovati le kmetijsko rabo, predvsem v intenzivni obliki.

Osnovna naloga je izdelati socioekonomsko in socialno posestno analizo, na osnovi katere se zagotovi in stimulira nemoten razvoj perspektivnih kmetij in družbenega sektorja.

f) REPUBLIŠKA INDUSTRIJSKA CONA SPODNJI STARI GRAD

Območje leži južno od Spodnjega Starega gradu in železnice.

V območju so kvalitetna in manj kvalitetna (melioracije) kmetijska zemljišča. Predvidena je uporaba za namene industrijskih panog, kot tudi kmetijstva. Možnost, da se površine opredelijo za industrijske panoge je v sposobnosti investitorjev, realnih programov ter zapolnitve ostalih območij, namenjenih industrijski sferi. Območje se urejuje s sistemom zazidalnega načrta.

g) OBMOČJE PRISTANIŠKE CONE

Območje je med Savo in jugozahodnim robom kmetijskega posestva M-Agrokombinata. V kolikor se realizira plovnost Save, se v tem območju oblikuje pristaniški terminal. V nasprotnem primeru se območje smiselno priljuči območju Topolovi nasadi Amerika. Območje se ureja z zazidalnim načrtom.

h) OBMOČJA TOPOLOVI NASADI AMERIKA

Območje je med Savo in območjem Republiške industrijske cone, pretežno zasajeno s topolovimi nasadi.

Bodoča raba je opredeljena in vezana na izgradnjo HE Brežice, črpanje gram-oza (gramoznica Stari grad) in obstoječo rabo topolovih nasadov.

Vsak element v prostoru se ureja z zazidalnim načrtom.

3.1.2.3. OBMOČJE - GOSPODARSKO-INDUSTRIJSKIH OBJEKTOV BRESTANICA — SENOVO

Območje ni v celoti opredeljeno v okviru ene zaključene lokacije, ampak so objekti na več lokacijah. Glavni kompleksi se nahajajo ob cesti Brestanica — Senovo. Delovne organizacije v teh kompleksih imajo dovolj prostora za realizacijo svojih racionalnih razvojnih programov (racionalno: večja gostota, izmensko delo...). Kot posebni večji enoti izstopata Rudnik rjavega premoga na Senovem ter tekstilna tovarna na Senovem. Glede na tipični prostor, kategorizacijo, ekologijo, infrastrukturo, organizacijo družbene skupnosti, bivalne pogoje je oblikovati za prihodnje razvojne potrebe zaključene večje komplekse gospodarsko-industrijskih objektov. Opozoriti pa je na specifično razvoja rudnika, kjer je le posebno poudariti sočasno sanacijo izčrpanih območij. Ob tem bodo raziskane možnosti za lociranje v te prostore del proizvodne ter uslužnostno-storitvene obrti.

3.1.2.4. OBMOČJE GOSPODARSKO-INDUSTRIJSKIH OBJEKTOV KOSTANJEVICA

Območje, kjer so industrijski objekti, je izbrano glede na možnosti (Kostanjevica je mesto, ki se tudi v videzu ponaša z izjemno preteklostjo) kot edino možno. Meje območja (obstoječa regionalna cesta, bodoča regionalna cesta, potok in bodoči priključek Kostanjevica na bodočo regionalno cesto) so tudi prostorsko skrajne meje tega industrijskega jedra.

Za obstoječe delovne organizacije je za njihov prostorski razvoj povsem dovolj prostora. Z instrumenti prostorskega načrtovanja je raziskati možnosti za lociranje objektov za obrtno dejavnost (pr-oizvodna obrt, del uslužnostno-storitvene obrti).

Omenjen razvoj industrijskih dejavnosti v Kostanjevici je pogojen z njeno vlogo v slovenskem kulturnem prostoru in zgodovinski dediščini slovenskega na-

roda ter s tem že poudarjeno kot prioritetno dejavnostjo: turizmom.

3.1.2.5. OSTALA OBMOČJA OZIROMA LOKACIJE INDUSTRIJSKIH OBJEKTOV

V ostalih razvojnih centrih (predvsem centrih krajevnih skupnosti) se realizirajo nujni programi, s katerimi se zadovoljijo nujne potrebe po zaposlitvi v letih.

Gre za tisto vrsto industrije, ki ne onesnažuje okolja (vode, zraka). Zaradi tega je potrebno obravnavati vsak program zelo odgovorno, posebno s stališča ekologije z upoštevanjem ekonomskih parametrov.

3.1.3. TERCIARNI SEKTOR

3.1.3.1. TURIZEM, SEKUNDARNA BIVALIŠČA, RIBIŠTVO, LOVSTVO

3.1.3.1.1. Turizem

Iz predmeta turističnega gospodarstva, kot specifičnega gibanja ljudi v prostoru in času, je opredeliti dejavnost v družbeni skupnosti. Ocena, da je ta gospodarska panoga, ki ima pogoj za obstoj in razvoj v občini, zahteva analizo prostora za določitev turističnih možnosti.

V občini je šteti k turističnim potencialom:

- 1) prostor: razgiban relief, favna, flora
- 2) objekti zgodovinske vrednosti
- 3) prometna infrastruktura: magistralne povezave.

Potencialna turistična območja:

a) Gorjanci, Bohor, Krka (stacionarni turizem, tranzitni turizem, počitniški turizem, planinski turizem, lovni turizem, zimski in letni turizem, zdraviliški turizem, krajinski turizem),

b) Kostanjevica, Krško (stacionarni, tranzitni, poslovni, počitniški, zdravstveni, zgodovinsko-umetnostni turizem),

c) Krakovski gozd, ribniki, reke, potoki (krajinski, lovni, ribiški turizem),

d) magistralne ceste: tranzitni turizem

e) zgodovinski objekti po celotni občini (zgodovinsko-umetnostni, tranzitni, stacionarni, krajinski, počitniški turizem).

3.1.3.1.2.

Sekundarna bivališča

Splošni gospodarski, družbeni razvoj ter rast življenjskega standarda, je povzročil večji razmah in razraščanje potrebe po sekundarnih objektih (bivališčih). Zaradi dejstva, da v določenem preteklem obdobju ni bilo dovoljeno graditi sekundarnih bivališč, so se potencialni investitorji usmerjali v pridobivanje pogojev za gradnjo zidanic (gospodarsko poslovanje z bivalnim prostorom), s katerimi so reševali svojo osnovno potrebo po sekundarnem bivališču. Obdelovanje 15 arov vinograda pomeni prej oviro kot pa kvaliteto. Tako so v pokrajini zaživele svojevrstne »dvoživke«, ki so danes v obstoječi obliki preživete. Zato se pojavlja (seveda tudi zaradi in predvsem drugih razlogov) vse več zahtev za odobritev sprememb iz funkcije gospodarsko poslovanje v funkcijo stanovanjski objekt. Iz potreb, želja in hotenj, je zaključiti, da bo bodoči razvoj v tej sferi v sfero sekundarnih bivališč in zidanic.

Iz osnov prostorskih izvedbenih aktov bo izveden občinski odlok, ki bo jasno razmejil pojma sekundarno bivališče in zidanica.

Prostorsko se bodo zidanice usmerjale v območja, ki so v kategorizaciji kmetijskih zemljišč opredeljena kot I. v in II. v (kategorije kmetijskih zemljišč). Počitniške hiše oziroma sekundarna bivališča bodo usmerjena v območja praznenja naselij na Bohorju, Gorjancih, ki bodo opredeljena z zazidalnim načrtom in ostalimi prostorsko izvedbenimi akti v istih območjih.

Poleg imenovanih območij se opredelijo za te namene (sekundarnih bivališč) s prostorsko izvedbenimi akti še območja v okolici Rake ter Krke v skladu z varnostnim režimom.

3.1.3.1.3.

Ribištvo, lovstvo, čebelarstvo

LOVSTVO

Celotno območje občine je rajonizirano za posamezne vrste divjadi. Tako so določene površine rajonov za posamezne vrste in normalno številčnost divjadi, katera lahko glede na življenjske in ostale pogoje v teh rajonih obstaja. Možnost za doseganje bonitiranega staleža divjadi omejujejo letališče Cerklje, kmetijske monokulture in umetni gozdni nasadi.

Na območju občine Krško, od skupne lovne površine, odpade za gojitev:

— damjakov	3.000 ha
— jelenjadi	2.400 ha
— srnjadi	13.505 ha
— divjih prašičev	7.500 ha
— poljskih zajcev	14.979 ha

— poljskih jerebic 2.400 ha. Rajoni za različne vrste divjadi se pokrivajo, za ohranitev živalskih vrst so izbrane površine minimalne in jih je treba v bodoče obdržati.

RIBIŠTVO

Med širše razvojne usmeritve in cilje ribiških družin sodi kot najpomembnejše ohranitev čistosti voda in vodne favne, odnosno izboljšava kvalitete voda. Da bi zavarovali vodno favno v rekah, gradijo ribiške družine v in ob, kolikor se le da, v še neonesnaženih vodah, ribnike za vzrejo rib (pri čemer pa obstaja še nerešeno vprašanje onesnaženosti voda). Pomen ribištva v občini je predvsem rekreativni. Prizadevanje ribičev za varstvo voda je pomoč pri ureditvi ciljev splošnega varstva in izboljšanja okolja, posredno s preureditvami pa ribištvo vpliva tudi na razvoj turizma.

Stanje voda je z vidika ribištva kritično. Onesnaženost z industrijskimi, komunalnimi in škodljivimi kmetijskimi odplakami zajema rečne odseke in tudi že nekatere potoke. Območja neskladij ribištva z drugimi koristniki voda so vezana na območja direktnih in posrednih virov onesnaženja (med njimi tudi NE Krško) ter na nekatere hidromelioracijske ukrepe (Senuša, Lokavec).

ČEBELARSTVO

V sodelovanju z Zvezo čebelarских društev bomo na osnovi pašnega katastra opredelili kriterije za lociranje večjih čebelnjakov na območju občine.

3.1.3.2.

Promet

V geografskem smislu je položaj občine zelo ugoden za razvoj več vrst prometa (cestni, železniški, vodni).

Zaradi tega in zaradi položaja občine v širšem prostoru je prišlo do razvoja prometne infrastrukture, ki omogoča prometne tokove.

Le-ti so tranzitni ter ožji občinski oziroma regijski. Delitev je opravičena z dejstvom, da se v te tokove ni vključevalo krško gospodarstvo s svojimi potrebami v ustreznem obsegu, kar bi pomenilo dodaten zagon celotne krške družbene skupnosti (gospodarski, politično-upravni, kulturni, športni).

Prometna infrastruktura ne zaostaja za razvojem ostalih dejavnosti, kar med drugimi razlogi omogoča normalnejši razvoj prometnih tokov.

Prometni tokovi, vseh nivojev, v katere se vključuje ožja družbena skupnost, so še vedno slabše razviti kot so razvite gospodarske in družbene potrebe.

Vzroki za zaostajanje so:

— pretekli razvoj (zgodovinska dediščina),

— položaj občine in regije v republiki (ožje skupnosti in širše skupnosti) v preteklosti,

— relief,

— angažirana sredstva in možnosti angažiranja sredstev za razvoj prometne infrastrukture.

— razumevanje pomena prometa v sistemu dejavnosti v ožji in širši družbeni skupnosti.

Spremeniti miselnost ožje in širše družbene skupnosti do pomena prometa v sklopu sistema družbene dejavnosti.

Angažirati večja sredstva za razvoj prometne infrastrukture.

Oblikovati racionalne prometne tokove znotraj ožje družbene skupnosti s pripravljenimi izhodi za vključitev v ostale nivoje prometnih tokov, ki sedaj gredo v glavnem samo skozi občino.

Izvršiti na prometnem omrežju nujne rekonstrukcije.

Organizirati sistem ustreznega javnega prometa.

Povezati različne vrste prometa v enoten prometni sistem v smislu prostora, časa in sredstev.

Ob organizacijskih posegih je predvideti prostorske posege v sferi: potniškega terminala (cestni in železniški promet) tovarnega terminala (vseh vrst prometa), hitre proge, sistema železniških tirov za premik, rekonstrukcij cestnega in železniškega omrežja.

3.1.3.3.

Drobno gospodarstvo

Lociranje obrti v prostoru je svojstven proces, ki zahteva zelo veliko pozornost in upoštevanje vseh lokacijskih elementov glede prostora in vseh notranjih elementov razmestitve obrtnih dejavnosti znotraj poselitve družbene skupnosti.

Proizvodno obrt lociramo v industrijske cone in območja v centrih krajevnih skupnosti, ki jih namenjamo za industrijske objekte.

Dopolnilno-pogodbena obrt lociramo na domovih potencialnih obrtnikov ob strogem upoštevanju kriterijev namestitve.

Storitveno-uslužnostno obrt lociramo:

1. v naseljih, v poslovne prostore v stanovanjskih in poslovnih območjih

2. v naselja, v posebej za določena območja — obrtne cone.

Obrtne cone so:

a) v Krškem: Dolenja vas — Stari grad; Cesta mladinskih delovnih brigad — Leskovec; Cesta 4. julija — Videm — Stara vas; med železnico in Savo (Videm);

Novi Leskovec;

- b) na Senovem,
- c) v Brestanici,
- d) v Kostanjevici,

3.2. ZASNOVA POSELITVE

Družbena skupnost je z družbenim planom 1981-1985 občine sprejela sistem poselitve, katerega osnovna težnja je enakomernejši razvoj celotne občine. Takšen sistem poselitve je tudi odgovarjal in še odgovarja splošno slovenski usmeritvi: policentrični razvoj poselitve v SRS. Vsekakor je vprašanje poselitve ključno vprašanje vsake družbene skupnosti. Sistemsko teoretična in hkrati izvajalska rešitev zastavljene problematike ima izreden vpliv na razvoj v sami družbeni skupnosti kot tudi na razvoj prostora in vseh ostalih dejavnosti, predvsem gospodarstva te družbene skupnosti. Zaradi tega je pozorno spremljati uveljavljanje in realizacijo sistema poselitve.

V našem primeru je bilo pričakovati normalno realizacijo sprejetega sistema poselitve, toda praksa kaže drugačne tendence. Kaže, da usmeritev drsi v skrajnost, ki se odraža v preveč razpršeni pozidavi znotraj lokalnih območij oziroma poselitev se ne usmerja v začrtanih smereh (to je tudi značilnost ostalega slovenskega prostora). Tak ekstremni policentrizem je največkrat posledica nekritičnega planiranja, nerealnega ocenjevanja razvojnih možnosti, izredne lokalne zastranjenosti, nepoznavanja širših družbenih razvojnih tokov, neurejene zemljiške politike, ozkih lokalnih interesov nosilcev realizacije sistema poselitve, različnega pristopa osnovnih nosilcev planiranja na eni strani v fazi teoretičnega in na drugi strani v fazi realizacije.

Navkljub težavam v realizaciji se družbena skupnost do sedaj ni izrekla za spremembo teoretičnega modela sistema poselitve. Edino modifikacijo, ki pa tudi ni spremenila osnov sistema poselitve, ampak samo zadnjo fazo teoretičnega dela sistema poselitve, je povzročil zakon o varovanju kmetijskih zemljišč (Uradni list SRS, št. 44/82), čeprav smo že dolgo imeli zakon o kmetijskih zemljiščih (Uradni list SRS, št. 26/73, str. 1066), ki je že s posebno težo zavaroval vsa zemljišča prve in druge kategorije in vsa tista zemljišča, ki jih je moč z modernimi agrotehničnimi ukrepi spremeniti v kvalitetna kmetijska zemljišča. Skorajda ni izjem, katere bi lahko posegle po teh zemljiščih, posebno pa to ne more biti poselitev. Zaradi tega je prišlo tudi do sprememb v družbenem planu 1981-1985 občine Krško. Namreč v občini imamo v ravninskem delu, kjer je najbolj živ in intenziven razvoj večine družbenih dejavnosti, največ zemljišč prve in druge kategorije. Prav zaradi izključnosti, ki je

osnovna značilnost zakona (Uradni list SRS, št. 44/82) in obstoječega stanja v prostoru z vsemi ekonomskimi značilnostmi, je bila ta družbena skupnost pred izredno dilemo ali skrajno spoštovati zakon in s tem rušiti pretekli razvoj in oslabiti bodoči razvoj ter s tem družbeno skupnost z vsemi posledicami tudi za širšo družbeno skupnost ali pa oblikovati kompromis, ki bo temeljil na zakonu (Uradni list SRS, št. 44/82) in o stoječem stanju brez udarnih posledic za bodoči razvoj. Družbena skupnost občine se je s svojo spremembo družbenega plana 1981 — 1985 izrekla za drugo možnost. S takšno opredelitvijo je močno posegla v poselitev na Krškem polju, kjer je tudi največ zavarovanih zemljišč. Prav zaradi tega bo potrebno naselja, objektivno ocenjena z nižjo kategorijo, omejiti v razvoju zaradi zaščite kmetijskih zemljišč.

V opredelitvi možnosti je nujno povzeti sistem poselitve, za katerega se je izrekla družbena skupnost občine Krško s sprejetjem Družbenega plana 1981 — 1985 s komponentami dolgoročnega razvoja občine Krško.

Osnovne značilnosti sistema poselitve so:

Osnova za postavitev sistema poselitve je policentrični razvoj, ki je razdelan v:

- 1) tipologiji naselij,
- 2) opremljenosti naselij,
- 3) funkciji naselij,
- 4) gravitacijskih območjih.

Osnovni elementi za postavitev sistema so:

- prebivalstvena gibanja,
- smeri premikov prebivalstva,
- struktura prebivalstva,
- naravni prirastek prebivalstva,
- velikost obstoječih prebivalstvenih aglomeracij,
- zaposlenost in razmerja med aktivnimi v domačem in izven domačega kraja zaposlenih,
- zemljiško posestni elementi,
- gibanje stanovanjske in ostale gradnje,
- kompleks opremljenosti naselij,
- ekonomsko in prostorsko stanje gospodarstva,
- obstoječa infrastruktura in možnosti za razvoj,
- omejenost fizičnega prostora,
- družbene opredelitve do prostora,
- varstvo naravnega okolja,
- dostopnost,
- elementi spomeniškega varstva,
- dosežena stopnja urbanizacije,
- elementi gravitacijskih območij.

Na podlagi navedenih elementov in njihovih karakteristik je narejena tipologija naselij:

Tip naselja	Prevladujoča plansko predvidena funkcija naselja	Predvideno (oskrbnemu centru pripadajoče) število prebivalcev v gravitacijskem zaledju
A ruralna naselja	— agrarna	
B prevladujoča ruralna	— prevladujoča agrarna	1.000
Č ruralno — urbana		1.000-3.000
C1	— naselje z agrarno in stanovanjsko funkcijo	1.000
C2	— naselje z agrarno, stanovanjsko lokalno oskrbno in zaposlitveno funkcijo (do 100 zaposlenih)	1.000-3.000
D prevladujoča urbana		3.000-10.000
D1	— lokalno oskrbna in zaposlitvena središča	
D2	— pretežno stanovanjska (primestna) naselja	
E urbana	centralno oskrbna in zaposlitvena in stanovanjska središča občinskega in regionalnega pomena	

Značilnosti posameznih tipov:

- čista kmečka vas (tip A)
- prevladujoča kmečka vas (tip B)
- subcentralna vas (tip C1)
- centralna vas (tip c2) tip C
- centralno naselje nižje stopnje (tip D)
- centralno naselje (tip E)

Čista kmečka vas (tip A) — vključujemo izrazito kmetijska naselja in predvsem majhna vaška naselja z do 100 prebivalci. Trend gibanja prebivalstva v teh naseljih kaže izrazito praznenje ali vsaj stagnacijo. V naseljih ostaja večji delež starih nad 65 let (nad 15%) in malo mladih (izpod 20 let). Struktura aktivnega prebivalstva jasno kaže izrazito prevlado agrarnega deleža. Prevladujejo manjša gospodarstva. Pomemben indikator dejanske moči naselja so tudi kazalci zaposlitve. V skupino spadajo naselja brez pomembnejšega deleža neagrarnih delovnih mest, z nizko komunalno infrastrukturo opremljenostjo naselja. Dostopnost je razmeroma težavna. Dosežena stopnja urbanizacije je nizka. Delež zaposlenih izven naselja običajno ne presega 20%. Med gospodinjstvi po izvoru dohodka prevladujejo kmečka in mešana gospodinjstva.

Opremljenost teh naselij ni predvidena (izjemoma manjši lokali za dnevno oskrbo — če že obstajajo).

Temu tipu pripada v občini Krško 104 naselja od 183 vseh naselij.

Za ta naselja je v smislu urbanističnega urejanja predvidena sanacija stanovanjskega fonda v obliki nadomestne gradnje v njihovih obstoječih mejah.

Prevladujoča kmečka vas (tip B) — za ta tip naselja je značilna kmetijska funkcija z relativno močnim deležem kmetijskega prebivalstva, ki se giblje med 40 in 70%. Povprečna velikost naselja se giblje med 100 in 250 prebivalci. Sicer pa spadajo v ta tip predvsem naselja, ki kažejo še posebno v zadnjem obdobju določeno minimalno dinamiko razvoja, izraženo še najbolje skozi relativno močnejši proces deagrarizacije in s tem relativno pomembnejšim deležem izven naselja zaposlenih. Spremembe so v največji meri vezane na možnost neagrarnega zaposlitve, zato se ta naselja javljajo še v dnevno dostopni bližini centrov neagrarnega zaposlitve. Značilno je, da je delež zaposlenih izven naselja v tem tipu med 20 in 50%.

Opremljenost teh naselij ni predvidena (izjemoma manjši lokali z dnevno oskrbo — če že obstajajo).

Temu tipu naselja pripada na območju občine Krško 59 naselij.

Skladno s prejetimi smernicami se išče prostor za nadaljnji razvoj le v mejah naselja, neagrarni viški prebivalstva se us-

merjajo v pomembnejša lokalna središča (subcentralno vas — tip C1, centralno vas — C2, centralno naselje nižje stopnje — tip D, centralno naselje — tip E). V naselju se vršijo sanacijski programi, prenove in nadomestna gradnja.

Subcentralna vas in centralna vas (tip C) — za ta tip naselij je značilen nad 50%-ni delež zaposlenih izven naselja. S tem je povezana za tip specifična karakteristika — močna dnevna delovna migracija. Zato takšna delovna naselja označujemo tudi s terminom „spalna naselja“.

Poleg te osnovne značilnosti so še naslednje:

a) zasnova lokalne oskrbe z do 1.000 prebivalci v gravitacijskem zaledju — v podtipu C1 in z do 3.000 prebivalci — v podtipu C2

b) zasnova lokalne zaposlitve z do 50 zaposlenimi v naselju samem v podtipu C1 in s 100 zaposlenimi v podtipu C2

c) zasnova rekreacijsko turistične funkcije v okviru naselja

d) lokalna koncentracija stanovanjske gradnje (prevladujoča stanovanjska funkcija z razvito dnevno delovno migracijo)

e) delež agrarnega (kmečkega) in nekmečkega prebivalstva je lahko enakovredno

f) pomembna značilnost so polkmečka gospodarstva, ki kljub močnemu neagrarnemu deležu aktivnega prebivalstva vplivajo na bodoče smeri izgradnje naselja.

Za oba podtipa — subcentralno in centralno vas veljajo te skupne okvirne opredelitve, pomembnejša razlika pa obstaja predvsem kot posledica velikosti aglomeracije in zaradi obsega naselju pripadajočega gravitacijskega zaledja, ki pa ne presega območja posamezne ali kvečjemu dveh krajevnih skupnosti.

Opremljenost podtipa subcentralna vas (C1) — nepopolna osnovna šola, odvisno od organizacije šolske mreže; vzgojno varstveni oddelek; trgovina dnevne oskrbe, kulturna dvorana; sedež krajevne skupnosti (eventuelno); odkupna postaja, telefon.

Opremljenost podtipa centralna vas (C2) — popolna osemletka, VVO; trgovina dnevne in mešana oskrba; obrtniki; gostinski lokal; kulturni dom; sedež krajevne skupnosti; kmetijska zadruga; telovadnica; igrišča; poštni urad s telefonom; eventuelno zdravstvena postaja. Temu tipu naselja pripada na območju občine Krško 16 naselij od 183 vseh naselij. Od tega pet naselij subcentralne vasi (C1) in 11 naselij centralne vasi (C2).

Za ta naselja je predviden razvoj v smislu oskrbe in koncentracije prebivalstvenih viškov iz neposrednega zaledja znot-

raj krajevne skupnosti, ob upoštevanju fizično prostorskih danosti terena.

Centralno naselje nižje stopnje (tip D) — značilna je prevladujoča vloga neagrarnega zaposlitve. To so lokalno oskrbna in zaposlitvena središča, pretežno stanovanjska naselja. Gravitacijsko zaledje je v velikosti od 3.000 do 10.000 prebivalcev. Mestotvorne aktivnosti (gospodarske dejavnosti, obrtno uslužnostne dejavnosti, do določene meje upravne dejavnosti) prevladujejo nad agrarnimi, vendar ostaja prisoten element agrarne dediščine, s tem pa je povezan tudi element kmetijske funkcije v zasnovi dejavnosti naselja.

Opremljenost tega tipa naselij — popolna osemletka; VVO; ambulanta in lekarna; veterinar; trgovina za dnevno oskrbo; trgovina za neprehrambeno blago; specializirana obrt in obrtni servisi; gostinski lokal in bife; kulturni dom; sedež krajevne skupnosti in DPO; telovadnica; igrišča; pošta s telefonom; izpostava banke.

Temu tipu naselja pripada v občini Krško: 3 naselja od 183 vseh naselij.

Predvideno je načrtovanje pomembnih in obsežnih funkcionalnih in oblikovnih preobrazb naselja. Naselja teh tipov se praviloma urejajo z urbanističnimi načrti.

Centralno naselje (tip E) — ta tip naselja je izrazito mestnega značaja z najizrazitejšo stopnjo opremljenosti, z najvišjo stopnjo centralnosti; mestotvorne funkcije povsem prevladujejo in od teh industrijske panoge. Gravitacijsko območje tega tipa (centralnega naselja) je nad 10.000 prebivalcev.

Opremljenost centralnega naselja — popolne osemletke; center usmerjenega izobraževanja in delavska univerza; VVZ; centralni zdravstveni dom s posameznimi specialističnimi ambulantami; lekarna; veterinarska postaja; trgovine za dnevno oskrbo in neprehrambeno blago (občasni in izjemni nakupi); dom starejših občanov; kulturne ustanove: muzej, knjižnica, kulturni center; tednik; specializirana obrt in obrtni servisi; restavracija in več gostinskih lokalov; hotel, telesnokulturni objekti in naprave; športna dvorana, stadion, bazen, telovadnice; pošta in telefonska centrala; banka; sedež občinskih upravnih služb; postaja milice in DPO.

V ta tip uvrščamo v občini Krško eno naselje. Ureja se z urbanističnim načrtom.

RAZPORED NASELIJ NA OSNOVI SPREJETE TIPOLOGIJE:

KS Krško

Tip A — Gunte, Spodnje Pijavško, Srednje Pijavško

AB — Gorenje Pijavško, Vrbina
B — Bučerca, Kremen, Sremič,
Žadovinek
BC — Trška gora
E — Krško

KS Koprivnica

tip AB — Veliki Dol
B — Koprivnica, Mrčna sela
BC — Veliki Kamen

KS Zdole

tip A — Anovec, Kostanjek
AB — Pleterje
B — Ravne
BC — Zdole

KS Dolenja vas

tip AB — Libna, Pesje
B — Dolenja vas, Spodnja Libna
BC — Spodnji Stari grad, Stari grad

KS Brestanica

tip A — Lokve
AB — Raztez, Gorica
B — Anže
BC — Stolovnik, Dolenji Leskovec,
Armeško
CD — Brestanica

KS Kostanjevica

tip A — Avguštine, Črešnjevce, Črn-
eča vas, Dobrava, Dolšce, Grič, Ivanjše,
Jablance, Karlče, Kočarija, Koprivnik,
Male Vodenice, Oštrc, Podstrm, Ržišče,
Sajevce, Velike Vodenice, Vrhje, Vrtača,
Zaboršt
AB — Globočice, Gornja Prekopa,
Malence
B — Dobe, Dolenja Prekopa,
Orehovec
CD — Kostanjevica

KS Veliki Trn

tip A — Pijana gora, Ravni, Smečice,
Srednje Arto, Vrhulje, Ženje, Apnenik,
Ardro, Črešnjice nad Pijavškim, Dalce,
Dolenja Lepa vas, Gorenja Lepa vas,
Gorenje Dole, Jelševce, Kalce, Kočno,
Mali Trn, Nemška vas, Nova gora
AB — Lomno
B — Veliki Trn

KS Raka

tip A — Ardro, Brezje, Celine, Dobra-
va, Dolenja vas, Dolga Raka, Goli vrh,
Gradišče, Jelenk, Koritnica, Kržišče,
Mali Koren, Mikote, Planina, Podulce,
Površje, Pristava, Ravno, Veliki Koren,
Videm, Vrh pri Površju, Zabukovje
AB — Zaloke, Podlipa, Smednik, Se-
la, Gmajna, Cirje,
C — Raka.

KS Podbočje

tip A — Brezovica, Brlog, Dol, Frluga,
Gradec, Gradnje, Hrastek, Mladje, Pla-
nina, Premagovce, Pristava ob Krki, Pru-
šnja vas, Selo, Slivje, Stari grad, Žabjek
AB — Dobrava, Šutna
B — Brezje, Brod, Kalce — Naklo, Ve-

liko Mraševo, Malo Mraševo
C — Podbočje

KS Rožno — Presladol

tip B — Presladol, Rožno

KS Senovo

tip A — Kališevce
AB — Gor. LEskovec, Stranje, Šedem
B — Dovško, Mali Kamen, Reštanj
BA — Brezje, Dobrava
D — Senovo

KS Leskovec

tip A — Ivandol, Kobile, Libelj, Loke,
Nemška gora, Volovnik
AB — Selce
B — Žadovinek
BC — Gorenja vas, Veniše
C — Velika vas
CD — Leskovec

KS Senuše

tip A — Brezovska gora, Dedni vrh,
Drenovec
AB — Straža pri Raki
B — Brezje, Senuše

KS Veliki Podlog

tip A — Mali Podlog
AB — Pristava, Jelše
BA — Gržeča vas
BC — Gorica
C — Veliki Podlog

KS Krško polje

tip BA — Brege
B — Vihre
BC — Mrtvice
CB — Drnovo

KS Gora

tip A — Cesta, Čretež, Gunte,
Osredek, Trška gora, Senožete, Srednje

Dole, Straža pri Krškem, Strmo rebro
AB — Dunaj, Golek
C2 — Gora

I. VARIANTA POSELITVE

S postavitevijo že opisanega sistema se je družbena skupnost izrekla za naslednjo možnost prostorskega razvoja in poselitve, ki jo tudi v tem materialu podajamo kot osnovno:

1. Širše območje Krškega ima prostorske možnosti za večjo demografsko koncentracijo in razvoj proizvodnih dejavnosti. Večja koncentracija prebivalcev pogojuje in istočasno omogoča odpiranje potrebnih novih območij za stanovanja in spremljajoče dejavnosti. Nadaljnja koncentracija industrije pogojuje racionalno rešitev oziroma ureditev nove industrijske cone na levem bregu Save. Koncentracija poselitve v bližini Krškega je ugodna zaradi bližine delovnih mest in centralnih dejavnosti srednje stopnje. Negativen je lahko samo vpliv emisij industrije in NE na stanovanjska območja in delovne pogoje.

2. Širše območje Kostanjevice in Podbočja je iz ekoloških in bivalnih vidikov zelo ugodno za razvoj stanovanjskih naselij s spremljajočimi dejavnostmi, vendar obstajajo omejitve, ki se odražajo predvsem v ranljivosti pokrajine in konflikta poselitve z razvojem kmetijstva. V vsakem primeru je širše območje Kostanjevice neprimerno za razvoj večje industrije (možna manjša lahka industrija in malo gospodarstvo).

3. Območje Brestanice in Senovega je tretje večje območje stika družbenih dejavnosti in fizičnega prostora. Območje je utesnjeno, manj primerno za poselitev

RAZMESTITEV BODOČIH PREBIVALCEV IN STANOVANJ TER POTREBNE POVRŠINE PO NASELJIH OBČINE

KS — naselje	Obdobje 1985 — 2000		Potrebna površina	Tip	
	št. prebivalcev	Potrebno št. stanovanj			Potrebna stanovanja za kritje primanjkljaja
KS Krško	10.685	689	476	29,20	
Krško	8.707	328	377	9,10	E
Trška g.-Narpel	584	118	22	7,20	BC
Kremen	996	243	22	11,25	B
Ostala naselja	453	—	55	1,65	
KS Leskovec	3.076	364	141	14,25	
Leskovec	2.068	349	50	11,20	CD
Gorenja vas	165	4	14	0,50	BC
Velika vas	327	11	25	1,10	C
Ostala naselja	516	—	52	1,50	
KS Gora	637	24	57	3,15	
Gora	172	14	12	1,25	C2
Golek	134	10	11	1,00	AB
Ostala naselja	331	—	34	0,90	

KS — naselje	Obdobje 1985 — 2000				Tip
	Št. prebivalcev	Potrebno št. stanovanj	Potrebna stavanja za kritje primanjkljaja	Potrebna površina ha	
KS Dolenja vas	1.088	25	59	3,80	
Dolenja vas	373	25	15	2,20	B
Ostala naselja	715	—	44	1,60	
KS Zdole	962	34	101	4,95	
Zdole	409	29	40	2,95	BC
Pleterje	141	5	11	0,65	AB
Ostala naselja	412	—	50	1,35	
KS Veliki Trn	914	17	100	3,85	
V. Trn — M. Trn	238	17	20	1,65	B
Ostala naselja	676	—	80	2,20	
KS Senuše	542	13	45	1,85	
Senuše	187	7	12	0,70	B
Brezje	121	3	10	0,40	B
Straža	134	3	11	0,50	AB
Ostala naselja	100	—	12	0,25	
KS Raka	1.985	31	223	7,30	
Raka	473	31	34	1,75	C
Ostala naselja	1.512	—	189	5,55	
KS Krško polje	1.120	26	76	4,45	
Drnovo	412	9	27	1,60	CB
Brege	237	6	18	1,05	BA
Mrtvice	289	7	20	1,20	BC
Vihre	182	4	11	0,60	B
KS Veliki Podlog	989	23	69	3,80	
Veliki Podlog	306	15	19	1,65	C
Gržeča vas	165	4	10	0,60	BA
Jelše	152	4	10	0,60	AB
Ostala naselja	366	—	30	0,95	
KS Kostanjevica	2.930	100	264	10,10	
Kostanjevica	828	61	58	2,20	CD
Globočice	134	4	9	0,50	AB
Dol. Prekopa	221	8	20	0,45	B
Gor. Prekopa	119	4	9	0,50	AB
Oštrc	237	8	29	1,40	A
Črneča vas	180	6	20	1,00	A
Orehovec	249	9	29	1,40	B
Ostala naselja	956	—	90	2,65	
KS Podbočje	2.176	80	210	8,20	
Podbočje	532	63	38	3,40	C
Vel. Mraševo	333	14	30	1,10	B
Brezje	79	3	7	0,35	B
Ostala naselja	1.232	—	145	3,35	
KS Brestanica	2.413	48	250	7,10	
Brestanica	1.293	48	124	3,50	CD
Ostala naselja	1.120	—	126	3,60	
KS Senovo	4.480	121	280	9,60	
Senovo	2.756	115	140	4,65	D
Dovško	278	6	8	0,65	B
Ostala naselja	1.439	—	132	4,30	
KS Koprivnica	965	31	103	4,80	
Koprivnica	272	21	26	2,10	B
Veliki Kamen	312	10	36	1,60	BC
Ostala naselja	381	—	41	1,10	
KS Rožno-Prekladol	609	22	60	3,10	
Rožno	357	22	31	2,30	B
Prekladol	252	—	29	0,80	B

ter ne izkazuje večjih prostorskih možnosti za bistveno večji demografski razvoj, kot je naravna rast obeh krajevnih skupnosti. Območje sicer omogoča omejeno prostorsko širitev industrijskih objektov.

4. Prostorski razvoj, pogojen z družbenoekonomskim, izraža enakomerno rast vseh krajevnih skupnosti, v okviru teh pa intenzivnejši razvoj centrov krajevnih skupnosti in večjo ali manjšo rast (predvsem prenavo) preostalih naselij v občini.

Povzetek — demografski razvoj

a) naravna rast — centri KS zadržijo naravno rast prebivalcev in delno priselitve iz naselij, ki demografsko ne bodo rastle

b) priselitve — doseljeno prebivalstvo se usmerja v območje mesta Krško (Urbanistični načrt Krško)

c) V pomembnejših, delno urbaniziranih naseljih (večinoma opredeljenih kot mikrolokalni oskrbni centri) ostane del deagrariziranega prebivalstva

d) Pretežno ruralna naselja ohranijo svoj značaj in demografsko ne rastejo.

Osnovne zahteve za stanovanjsko gradnjo

Stanovanjsko gradnjo pogojujejo:

— sredstva oziroma gospodarski potencial

— potrebna stanovanja glede na število prebivalstva

— stanovanja potrebna prenove

Po kriterijih samoupravne stanovanjske skupnosti Krško naj bi leta 2000 prišlo 20 m² stanovanj na prebivalca v občini. Iz zastavljenih kriterijev in potreb izhaja, da bi bilo potrebno za razširjeno reprodukcijo stanovanjskega fonda 99.200 m² stanovanjskih površin (poprečno 64 m² na stanovanje) oziroma 100 stanovanj letno do leta 2000. Poleg tega je ocenjeno, da bi do leta 2000 bilo potrebno prenoviti okoli 2.030 dotrajanih stanovanj ali okoli 135 letno.

S tem se ocenjuje, da je dotrajanost stanovanj v občini na zelo visokem nivoju, kar pomeni, da bo morala družbena skupnost občine posvetiti tej problematiki veliko pozornosti, posebno tudi strokovne pozornosti.

Razmerje med blokovno in enodružinsko gradnjo bo 55% — 45% (v korist blokovne gradnje). Blokovna gradnja bo prevladovala v večjih urbaniziranih centrih (Krško, Leskovec, Brestanica, Senovo, Kostanjevica). Zapisana je prva možnost razvoja in realizacije sistema poselitve do leta 2000.

II. VARIANTA POSELITVE

Druga možnost, ki jo lahko štejemo med dve skrajni, je upoštevanje želja in s tem potreb prebivalcev posameznih

krajevnih skupnosti, ki so jih izrazili v anketah za izdelavo analiz obstoječega stanja in analize možnosti občine Krško.

Sprememba nastane pri naslednjih krajevnih skupnostih:

KS — naselje	Štev. prebivalcev 2000	Štev. potrebnih stanovanj	Površina v ha	Tip
KS V. Trn		35	3,15	
V. Trn, M. Trn				B
Ardro	251	8	0,72	A
Apnenik				A
Ravni				A
Nova gora	88	4	0,36	A
Pijana gora				A
G. Lepa vas				A
D. Lepa vas				A
Ženje	71	6	0,54	A
Kočno				A
Črešnjice				A
Gor. Dule	42	5	0,45	A
Sr. Arto				A
Lomno	126	4	0,36	AB
Dalce				A
Smečice	60	4	0,36	A
Jelševec				
Nemška vas				A
Vrhulje	136	4	0,36	A
Kalce				A
KS Gora		36	3,24	
Gora	172	20	1,80	C2
Golek	134	16	1,44	AB
KS Podbočje		76	6,84	
Podbočje	532	36	3,24	C
Brod	132	5	0,45	B
Malo Mraševo	124	5	0,45	B
Veliko Mraševo	333	15	1,35	B
Kalce-Naklo	126	5	0,45	B
Šutna	124	5	0,45	AB
Dobrava	87	5	0,45	AB
KS Koprivnica		50	4,50	
Koprivnica	272	12	1,08	B
Veliki Dol	136	10	0,90	AB
Veliki Kamen	312	15	1,35	BC
Mrčna sela in Reštanj	166	13	1,17	B

in vsi ostali, kot v I. varianti.

III. VARIANTA POSELITVE

Tretja varianta je strogo spoštovanje zakona o urejanju okolja, ki sloni na zakonu o varstvu kmetijskih zemljišč pred spreminjanjem namembnosti.

Zaradi tega bi lahko realizirali pri nekaterih naseljih samo del načrtovanih potreb:

KS Krško polje

Drnovo	— 62,5%
Brege	— 50%
Mrtvice	— 70%
Vihre	— 33,3%

KS Veliki Podlog

Veliki Podlog	— 36,36%
---------------	----------

Vsa ostala naselja bi lahko v skladu s

potrebami in tozadevnimi zakoni realizirala objektivno izražene potrebe.

Strokovno mnenje:

Za družbeno skupnost občine Krško je najustreznejša prva varianta, ki je družbeno, ekonomsko, prostorsko, infrastrukturno, ekološko najoptimalnejša.

3.3.

VODNO GOSPODARSTVO

Elementi varovanja in urejanja voda

Pri urejanju prostora in planiranju v njem, pri določanju globalnih ciljev varovanja in smotrne rabe dobrin

splošnega pomena, poleg kmetijskih zemljišč, gozdov, rudnin, naravne in kulturne dediščine, je vodnemu gospodarstvu v dolgoročnih družbenih planih opredeliti primarno vlogo.

Varovanje in smotno gospodarjenje z vodnimi viri spričo hitrega energetskega razvoja, industrializacije, intezivnega kmetijstva in urbanizacije ter zaradi različnih pogojev ali danosti, je izrednega pomena.

Plansko in prostorsko tretiranje vodnega gospodarstva mora biti tesno povezano z interdisciplinarnim urejanjem prostora, urbanističnim načrtovanjem in z drugimi posegi v prostor. Vsako planiranje na področju vodnega gospodarstva mora v celoti biti usklajeno z naravnim vodnim krogotokom in bilanco vodnih virov, od zajemanja voda, porabe, odvajanja do tretiranja odpadnih voda. Vsi morebitni posegi in ukrepi morajo biti analizirani, medsebojno usklajeni ob upoštevanju tehničnih in vodnogospodarskih principov in osnov. Za pravilno usmerjanje poseganja v naravne krogotoke in vodne režime bo potrebno novelirati ter dopolniti temeljni dokument »Vodnogospodarske osnove Slovenije«.

Elementi stanja

Prostorsko leži občina Krško ob začetku srednjega toka reke Save in spodnjega toka reke Krke. Sredi med obema vodotokoma je Krško polje. V hidrotehničnem smislu je Krško polje celotno ravninsko območje med Savo in Krko vzhodno od vodotoka Radulja in predstavlja celovit soodvisen hidrosistem. Lega tega hidrosistema skupaj z drugimi elementi, kot so: hidrološki, geološki, pedološki, topografski in dr. daje območju z vidika voda nekatere osnovne značilnosti, iz katerih izvirajo posamezne hidrotehnične prednosti in problemi.

Reka Sava, kot največji vodotok, teče skozi občinsko ozemlje od km 747800 do km 731300 v skupni dolžini 16,5 km. Padavinsko območje Save do profila Krško meri cca 7.900 km².

Krka skozi občinsko ozemlje teče od Pristave do Koprivnika od km. 9,7 do km 25,4 skupne dolžine 15,7 km. Padavinsko območje Krke do vodomerne postaje Podbočje znaša 2.172 km².

Splošne vodnogospodarske značilnosti občine so:

— bogate vodne količine. Velike vodne količine imata Sava ter Krka. Hidrografska mreža je gosta s precejšnjimi srednjimi pretoki. Izviri so številčni, vendar ne velike izdatnosti,

— kvalitetna podtalnica na Krškem polju,

— večjih vododeficitarnih območij ni.

Kraški pojavi in obrški izviri so v območju Gorjancev in med Podbočjem in Prekopo,

— ni izrazito hudourniških območij in erozije,

— velika onesnaženost Save in nevarna potencialna ogroženost Krke. Ostale vode so razmeroma še čiste, razen vodotokov v bazenu Senovo — Brestanica,

— energetska izraba je možna na Savi,

— lokacije malih hidroelektrarn so možne na Blansčici, Brestanici s pritoki, Močniku, Stranjščici in Dovškem potoku,

— obsežna poplavna in melioracijska območja ob Krki in Savi.

Za pretežni nižinski del občine še vedno, z vodnogospodarskega aspekta, predstavlja problem vodoplovnosti in s tem naloga za odpravo poplav.

Največja vodoplovna območja so ob Savi in Krki. Skupna površina prizadetih zemljišč znaša cca 4.500 ha, od tega ob Savi cca 2.000 ha in cca 2.500 ha ob Krki, ki so neposredno popravljene, t. j. so »na vodi« (cca 2.000) ali pa pod vplivom neurejenega visokovodnega režima. Za Krško sta torej značilna dva poplavna območja.

Značilne poplave ob Savi so dolvodno od Krškega, kjer začne Sava poplavlja že pri srednje visokih vodah, to je pri pretoku od 1.600 do 2.000 m³/s.

Na levem bregu se računa, da je poplavno območje od Tovarne celuloze in papirja dolvodno med Savo in železnico. Upoštevati je, da celotno ozemlje ni preplavljeno niti ob visokih vodah. Sava najprej zalije stare savske rokave in potem zalije vse nižje predele. Posamezni višji predeli pa ostanejo nepoplavljeni. Šele dolvodno proti Brežicam visoke vode zalijejo neprekinjeno celotno ozemlje. Kljub temu je omenjeno območje tretirano kot vodoplovno, ker je pri takem vodnem režimu za nadzorovano in intenzivno gospodarjenje neuporabno.

Podobne razmere so na desnem bregu. Od cestnega mostu v Krškem dolvodno je poplavljen le ozek pas zemljišča do izpod Žadovinka. Dolvodno se poplavno območje razširi po vsej aluvialni terasi proti Mrtvicam.

Gorvodno Krškega teče Sava v ozki dolini in ni večjih poplav, razen na manjšem nižinskem predelu med Spodnjim in Gornjim Pijavškim, kjer Sava preplavlja nižinski del skoraj do vznožja magistralne ceste I/10-3 Krško — Celje.

Poplavno področje ob Krki se razteza od Otočca na Krki dolvodno do sotočja s Savo. Na območju občine je poplavno področje definirano z arealom, ki ga tvori cesta Podbočje — Drnovo, območje ob

Jelšanskem potoku ter zahodno zamočvirjeni del ob potokih: Senuša, Črnivec, Lokavec, Sajevec. Na tem prostoru so poplavljeni poljedelske površine, gozdovi, komunikacije in deloma tudi naselja. Ena od karakteristik Krškega polja, poleg precejšnjih poplavnih območij je, da je delno sušno. To območje je prodnato s tanko plastjo humuzne zemlje ter relativno globljo podtalnico.

Za opisana vodoplovna področja ob Savi in Krki je karakteristično, da se stanje, ob stalnem urejanju vodotoka in hitre urbanizacije v zgornjem toku teh rek, na njem slabša.

Odprava poplav ob Savi in Krki v občini Krško se zaradi potrebne enotne zasnove in faznosti gradnje novega hidrosistema (kakor tudi hidroenergetskega sistema savskih elektrarn) lahko rešuje le v sklopu celotnega tretiranega poplavnega območja, katerega pomen presega občinske meje, tehnično tehnološka soodvisnost pa presega tudi regionalne in republiške okvire.

Odprava poplav na Savi je predvidena z gradnjo visokovodnih obrambnih nasipov, ki bodo načrtovani sočasno z izgradnjo spodnje savskih hidroelektrarn. Visokovodni nasipi bodo na eni strani omogočali ustvarjanje posameznih vodnih akumulacij, letnimi visokimi vodami. Za urejanje zaobalnega vodnega režima pa bodo zgrajeni sistemi odvodnih kanalov.

Odprava poplav ob Krki je vezana na obsežne in kompleksne hidrotehnične ukrepe. Rešitev mora optimalno zadovoljiti vse interese. Poleg odprave poplav mora reševati tudi hidrotehnične melioracije (osuševanje — namakanje), zagotoviti minimalne potrebne pretoke, določene z vidika najrazličnejših potreb in zahtev, upoštevati potrebe turizma, rekreacije in ribištva. Specifična zahteva pri izbiri potrebnih optimalnih ukrepov je vrednotenje varovanja naravne dediščine. Odprava poplav ne bo smela sloneti izključno na vodnogospodarskih in tehničnih principih (radikalna regulacija struge Krke) ampak bo potrebno iskati simbiozo spretno tehnične rešitve in estetski kombinaciji ukrepov, ki bodo dali optimalen zahtevan učinek.

Varstvo in sanacija voda

Kakovostna stanja posameznih vodotokov izražamo v osnovi populacijskih ekvivalentov (enota onesnaženja z odpadnimi vodami enega prebivalca), biokemične porabe kisika v opazovalni vodi po 5 dneh in pretoka vode v času analiziranja.

Vrednost BPK 5 je pri komunalnih odpadnih vodah v neposrednem odnosu (populacijski ekvivalent — 54 g BPK 5 na dan).

Vrednotenje industrijske odpadne vode in določanje populacijskega ekvivalenta je možno pri pretežno organskih odpadnih vodah. Pri različnih kvalitetah odpadnih voda industrije je potrebno upoštevati tudi onesnaženje anorganskega vira. Pri tovrstnih vodah vrednosti BPK 5 in populacijski ekvivalent nista vedno v določenem in stalnem razmerju.

Ocena onesnaženosti posameznega vodotoka se mora vršiti v posameznih prerezih, ki so ponavadi dolvodno od točkovnega uvajanja odpadnih voda v recipient. Podatki v vodotokih med dvema opazovalnima profiloma bodo pokazali manjšo vrednost onesnaževanja, ker je treba upoštevati samočistilno (autopurifikacijsko) sposobnost vodotoka na katero pa vpliva hitrost vode in dolžina vodotoka na opazovalnem odseku.

Za ugotavljanje stanja kvalitete posameznih vodotokov se poslužujemo enotnih jugoslovanskih predpisov o klasifikaciji.

V odvisnosti od kvalitete, vodotoke razvrščamo v kakovostne razrede in sicer v:

I. razred — sodijo vode, ki so v naravnem stanju ali po morebitni dezinfekciji in z običajno fizikalno pripravo uporabne za pitje in v prehrabeni industriji, površinske vode pa tudi za gojitev plemenitih ribjih vrst (salmonide).

II. razred — sodijo vode, ki so v naravnem stanju primerne za kopanje, rekreacijo, za vodne športe in za gojitev manj plemenitih ribjih vrst (ciprinide) ali ki jih je mogoče z običajnimi fizikalno-kemijskimi metodami (s koaguliranjem, filtriranjem z razkužitvijo, itd.) uporabljati za pitje ali v prehrabeni industriji,

III. razred — sodijo vode, ki jih je mogoče uporabljati za namakanje po običajnih metodah obdelave (kodriani-ranje) pa tudi v industriji, razen v živilski,

IV. razred — sodijo vode, ki jih je mogoče uporabljati za druge namene le po ustrezni obdelavi z zahtevnejšimi tehnološkimi postopki.

Poleg navedenega so za posamezne kakovostne razrede predpisana merila za vrednost: BPK5, alkalnost, vsebnost lebdelnih snovi in saprobnem stanju kot tudi pH faktorja.

Vodotok, uvrščen v I. razred, nosi naziv vodotoka čiste vode, II. razred zmerno onesnaževanje, III. razred — onesnaženo, IV. razred — močno onesnaženo.

Na območju občine Krško je skrb za čuvanje čistosti Save in Krke problematika regionalnega, republiškega in medrepubliškega, dočim vsi ostali vodotoki pa občinskega nivoja.

Podrobnejši opis stanja kakovosti voda in možne sanacije je podan v poglavjih 3.2. Varstvo okolja in 3.4. Varstvo in izboljšanje okolja.

3.4. VARSTVO IN IZBOLJŠANJE OKOLJA

Zrak

V občini Krško so najbolj onesnažena strnjena naselja. Največji onesnaževalci so industrija in energetske postaje, promet pa k onesnaženosti ozračja ne prispeva bistveno, razen neposredno ob večjih prometnicah.

Najbolj onesnaženo je območje mesta Krško — predvsem od Tovarne celuloze in papirja in velikega števila kotlovnice v zimskem času.

Že v srednjeročnem obdobju 1981-1985 smo si zadali nalogo, da bomo zrak očistili do 2. stopnje onesnaženosti. Te naloge nismo izpeljali kljub temu, da so največji onesnaževalci vlagali več pozornosti in sredstev za doseg tega cilja. Realno lahko zapišemo, da je to dosegljiv cilj in si ga že na tem nivoju postavimo kot dolgoročno možnost.

Sicer nimamo izven mesta Krško konkretnih podatkov o onesnaženosti zraka, kljub temu pa lahko predvidevamo, da je onesnaženje zraka v več kot 2. stopnji onesnaženosti le v mestu Krško z okolico.

Se pravi, da v ostalih naseljih občine lahko dosežemo še boljše stanje kot je 2. stopnja in v tem smislu bomo iskali možnosti za doseg tega cilja predvsem v kotlinah, kjer v zimskem času lahko pride do večjega onesnaženja iz energetskih objektov in individualnih hiš, kajti stanje se lahko nekoliko poslabša glede na dejstvo, da se bodo tudi v bodočnosti vse bolj uporabljali energetski viri, katerih izgoreli ostanki močno onesnažujejo ozračje. Zato moramo intenzivneje raziskati vse možnosti za postavitev centralne toplotarne za Krško, Brestanico in Senovo.

Za doseg omenjenih možnosti moramo najprej vzpostaviti primerno občinsko regulativno na tem področju in nato sistematično pristopiti k sanaciji, katere sestavni del je tudi pravilna razmestitev dejavnosti v prostoru.

Voda

Kot smo že zapisali je stanje onesnaženosti in ogroženosti voda v občini kritično. Površinske vode imamo zelo onesnažene, medtem ko je podtalnica relativno močno ogrožena.

Pri analiziranju možnosti za izboljšanje stanja moramo zaščitno površinskih in podtalnih voda obravnavati celo-

vito, kajti podtalnica se v pretežni meri napaja iz površinskih vodotokov.

Pri ocenjevanju dolgoročnih možnosti za izboljšanje stanja ne moremo biti zelo konkretni, kajti vodotoki pritečejo v območje občine zelo onesnaženi in je sanacija stanja širši problem, ki naj bi ga reševali skupno. Glede na družbeni dogovor o varovanju in očiščenju voda porečja Save do sedaj ni stekla celovitejša akcija in tudi ni čutili skrbnika za poživiljanje te akcije.

V občini pa še dodatno onesnažujemo vodotoke in precej močno ogrožamo podtalnico tudi iz »površine«.

Dolgoročno imamo realne možnosti, da saniramo največje vire onesnaževanja vodotokov tako, da pri izpustih dosežemo 2. stopnjo onesnaženosti voda. Glede na vrsto industrije, pa je iluzorno zastavljati boljše cilje.

Če analiziramo dolgoročne možnosti in obveze, lahko omenimo:

— največji onesnaževalci Brestanice so separacija Rudnika Senovo in komunalne odplake. S hitrejšim in celovitejšim pristopom sanacije potoka in s tem seveda tudi reke Save, lahko dosežemo zastavljene cilje. Na separaciji Rudnika Senovo je možno v naslednjem srednjeročnem obdobju začeti izkoriščati premogov prah kot sekundarno surovino. S tem bi bistveno očistili potok Brestanico. V letih 1985-1990 bomo zgradili kanalizacijo Senovo — Brestanica in pred iztekom v Savo zgradili čistilno napravo za vse odpadne vode iz bazena Senovo — Brestanica.

— Savo v občini onesnažujejo, razen potoka Brestanica, še komunalne odplake Krškega in Leskovca in odpadne vode Tovarne celuloze in papirja, NE Krško in industrijske cone Žadovinek. Po izgradnji že načrtovanih čistilnih sistemov — v končni fazi tudi biološka čistilna naprava in izpeljani nalogi za rešitev problema posebnih odpadkov v Dolenjski in Posavski regiji, lahko pričakujemo bistveno izboljšanje stanja, s katerim bomo dosegli zastavljene cilje (2. kakovostni razred voda) in obveznosti.

Za popolno zaščitno podtalnice Krškega polja pa moramo poleg tega še doseči status sanitarne deponije, izpeljati regulativo za celo Krško polje, ki bo poleg odlokov odgovorila tudi na odnos kmetijske proizvodnje in dokončna zaščita podtalnice desnega brega. Razčistiti še moramo delno že »uveljavljeno« mišljenje, da ščitimo podtalnico desnega brega le severno od magistralne ceste Ljubljana — Zagreb. Do te »neutemeljene« meje smo se zaenkrat neuradno opredelili ob sočasni izdelavi odloka o zaščiti črpališč in iskanju površin za polivanje gnojevke iz farne bekonoj.

— V občini Krško tudi reko Krko

močno onesnažujemo. V letu 1980 je bila opravljena študija, ki je tudi predlagala občinam, kako sanirati stanje. Do sedaj tovrstne akcije in večje skrbi še ni bilo, imamo pa, glede na stanje realne možnosti, da reko Krko v občini popolnoma zaščitimo in saniramo vse vire onesnaževanja: komunalne in industrijske odplake (klavnicna Kostanjevica, Iskra IEZE, Novoles — TOZD Lipa, SOP — TOZD Ikon Kostanjevica). Pozorno moramo zasledovati vpliv gnojenja z gnojevko iz nove prašičje varme v Pristavi na površinske vodotoke vključno s Krko.

Istočasno pa se moramo zavzeti in pomagati širši akciji za zaščito reke Krke od izvora do izliva.

Realne možnosti, ki pa zahtevajo precej časa in sredstev, so, da Krko spet preimenujemo v »Dolenjsko lepotic«.

Odpadki

Čeprav ni točnih podatkov o stanju na sanitarni deponiji, lahko opravičeno govorimo o velikem problemu. Stanje na sanitarni deponiji družbeno ne obvladujemo, ne vodimo evidenc o vrstah odpadkov, ki jih odlagamo na sanitarno deponijo, itd.

Možnosti, da stanje zadovoljivo rešimo, so v izdelavi celovitega elaborata, ki mora odgovoriti ne samo o količinah, ampak predvsem o vrstah odpadkov, ki se lahko odlagajo. Ker trenutno poteka akcija za razreševanje problema posebnih odpadkov v Dolenjski in Posavski regiji in je študija takorekoč v izdelavi, lahko pričakujemo, da bomo na določene dileme dobili odgovor že iz te študije.

Zaradi prevladujoče predelovalne industrije imamo veliko odpadkov, ki jih odlagamo na sanitarno deponijo, pa po vsebini sekundarne surovine. Tudi področje recikliranja do sedaj nimamo obdelano celovito, kar pa ni samo problem odpadkov, ampak ima tudi svojo ekonomsko vrednost.

Problem odvoza komunalnih in kosovnih odpadkov iz celotnega področja občine na centralno odlagališče je neurejeno in je problem le v organizaciji in uskladiitvi želja in interesov.

Dolgoročne možnosti:

Območje Krškega polja je glede izrabe zelo delikatno, predvsem za razne deponije. Zato moramo za optimalno rešitev deponiranja vseh vrst odpadkov napraviti nove študije in alternativno prikazati rešitve.

Možnosti za najboljšo rešitev reševanja problema odpadkov mogoče niso na Krškem polju, predvsem zaradi čimboljše zaščite podtalnice in seveda zaščite osnovnega resursa na Krškem polju —

kmetijskih površin.

Za ugotavljanje najboljših možnosti za rešitev problema pa moramo še opraviti precej strokovnih študij:

- komunalni in kosovni odpadki,
- posebni odpadki,
- organizacija odvoza komunalnih in kosovnih odpadkov iz celotne občine na centralno »zbirališče« in s tem rešitev divjih odlagališč,
- najprimernejše lokacije za centralno in morebitno »začasno« odlagališče,

- dokončna rešitev odlaganja EF pepela iz Tovarne celuloze in papirja,
- opredelitev do lubja, premogovega prahu, itd., skratka reciklaža ali ponovna uporaba odpadkov (sekundarnih surovin).

Dolgoročne možnosti za optimalno rešitev problema odpadkov so v strokovnejšem pristopu vseh pooblaščenih in zagotovitvi potrebnih sredstev. Tudi družbena skrb se za to področje pokaže šele ob nastopu problema, ker ni v občini strokovne delovne organizacije, ki bi plansko reševala to problematiko.

V dolgoročnem konceptu zbiranja sekundarnih surovin po krajevnih skupnostih bomo skušali sistematično in enotno pristopiti k boljši organizaciji v celi Posavski regiji, za kar pa se bomo morali poenotiti tako na družbenopolitičnem nivoju odločanja, na nivoju delovnih organizacij za zbiranje sekundarnih surovin in komunalnih odpadkov in na nivoju občinskih regulativ.

DO Kostak in Surovina — PE Brestanica se v občini ukvarjajo z odpadki izključno na osnovi ekonomskega interesa. Skozi primernejšo organizacijo dejavnosti in tudi širše družbenopolitične skupnosti bi lahko ti dve organizaciji veliko pripomogli k zmanjšanju divjih odlagališč in boljšem izkoriščanju sekundarnih surovin.

Na osnovi obsega odpadkov, ki so primerni za izkoriščanje kot sekundarna surovina, je potrebno opredeliti nosilca za organizirano zbiranje na celotnem območju občine in zagotoviti prostorske pogoje.

Hrup

Po dosedanjih parcialnih meritvah hrupa v bivalnih okoljih lahko trdimo, da so v občini glavni viri hrupa industrija in cestni ter železniški promet.

Možnosti za sanacijo stanja tam, kjer je obremenjenost s hrupom prevelika, so glede na možne tehnične rešitve, relativno dobre. Glede na družbeni posluš za ta problem od celotne družbenopolitične skupnosti in od nosilcev družbene stanovaljske gradnje in nosilcev industrijskega razvoja pa lahko sklepamo (predvsem oziraje se na prakso zadnjih petih let), da

bomo imeli tudi dolgoročno velike težave za bistveno izboljšanje stanja, v kolikor problem ne zastavimo celovito, ga konkretnije opredelimo in zagotovimo sredstva za sanacijo.

Predlogi za sanacijo na območju urbanističnega načrta Krško so bili že izdelani, za ostale predele občine pa moramo k meritvam in analizam pristopiti vsaj ob izdelavi konkretnih prostorskih dokumentov.

3.5. VARSTVO NARAVNE IN KULTURNE DEDIŠČINE

Naravna dediščina

V smislu ohranjanja in ščitenja posebnih naravnih vrednot varujemo naravno dediščino z različnimi režimi, ki dajejo pogoje varovanja. Zavarovana območja, ki imajo še posebno vrednost za ohranjanje naravne dediščine so: Krakovski pragozd, gnezdišče črne storklje v Krakovskem gozdu, Dob v vasi Malence, drevesi bodike v Mrčnih selih, drstišče ščuke v Krakovskem gozdu, trstenik v Krakovskem gozdu, Kostanjeviška jama, izvir potoka Obrh in Studena.

Z varovanjem naštetih predelov pa ne bomo dosegli željenih rezultatov, če ne bomo celotnega prostora varovali kot naravno dediščino, za kar moramo omejiti nekontrolirane (črne) gradnje in povečati skrb za varstvo okolja. Še posebno bomo morali biti pozorni do vplivov kmetijskih posegov (predvsem izsuševanje, gnojenje z gnojnico, itd.) na zavarovano območje Krakovskega gozda. Melioracije, ki se izvajajo brez postopka usklajevanja (vsaj LD) lahko potencialno ogrožajo vodni režim v Krakovskem gozdu.

Kulturna dediščina

H kulturni dediščini štejemo vse tiste z delom pridobljene vrednote, ki so širše imenovano **kulturna sestavina človekovega okolja**, ki zadovoljujejo kulturne, estetske, znanstvene idr. interese delovnih ljudi in občanov. S tem je zagotovljeno uresničevanje ustavne pravice do uživanja kulturnih vrednot, do dostojnega kulturnega življenja, razvijanja ustvarjalnih sposobnosti in vsestranskega razvoja osebnosti. Kulturna dediščina ni istovetna s kategorijo spomenike, ki je sestavina dediščine.

Za kulturne (kulturno zgodovinske) spomenike štejemo vse tiste dele dediščine, ki so zaradi svoje kulturne in zgodovinske vrednosti posebno značilni za slovensko pokrajino, oziroma so posebno pomembni za narodnostni, kulturni in socialni značaj Slovenije in za njeno zgodovino.

Na območju občine so ugotovljene vse varstvene skupine in podskupine kulturne dediščine, ki jih razdelimo v:

- 1) zgodovinski spomeniki:
 - spomeniki delavskega gibanja in ljudske revolucije,
 - spomeniki pomembnih osebnosti,
- 2) arheološki spomeniki,
- 3) urbanistični spomeniki:
 - spomeniki historičnega urbanizma,
 - ruralna naselja,
- 4) umetnostni spomeniki:
 - gradovi in graščine,
 - meščanska arhitektura,
 - sakralni spomeniki,
 - javni spomeniki,
- 5) etnološki spomeniki,
- 6) tehnični spomeniki.

Razvojne možnosti v prostoru nam narekujejo tisti kulturni spomeniki, ki zaradi svojih značilnosti in vrednosti predstavljajo poseben poudarek v prostoru in je ohranjanje teh kvalitet pogojeno z določenimi oblikami uporabe prostora:

spomeniki ljudske revolucije: območje Bohorja, brestaniški grad, Rore,

arheološki spomeniki: Libna, Drnovo, rimske ceste, Dunaj, Sv. Primož, Narpel, Golek, Gradišče, Vinji vrh, Straža, Stari grad, Ivan dol, Strženica, ograje, gora sv. Lovrenca, Podlog, Gorica,

urbanistični spomeniki: Kostanjevica, Krško, Brestanica, Kalce-Naklo, Leskovec, Podbočje, Raka, Raztez, Ržišče.

Mesto Krško je kot urbanistični spomenik doslej najbolj podrobno obdelano v strokovnem gradivu „Prvine prenove historičnega jedra mesta Krško« (UI SRS, junij 1982), zato razpolagamo v tem primeru z največ podatki, ki so konkretno najbolj uporabni pri prostorskem načrtovanju.

Mestno jedro je zaenkrat edino območje Krškega, ki ima izrazit urbani značaj — to se pravi, da se tipične oblikovne značilnosti (strnjena pozidava, ulice z mestnim videzom in tradicionalna arhitektura, ki jo najdemo samo v starih mestih) že od nekdaj vežejo s centralnimi dejavnostmi (kulturo, upravo, izobraževanje, specializirano trgovino, itd.) in s stanovanji.

Urbanske oblikovne značilnosti Krškega so plod večstoletnega zgodovinskega razvoja, ki sega celo v čas, preden je Krško postalo mesto (1477).

Pri prostorskih posegih v staro mestno jedro bomo za doseg željenih ciljev upoštevali naslednjo strategijo:

- mestno jedro je potencialni posebitveni prostor, kjer bi bilo z boljšo izrabo obstoječega stavbnega sklada, zgostitvijo pozidave in z določeno rastjo v višino (pod natančno opredeljenimi pogoji) možno razvijati javne funkcije na

mestni ravni in pridobiti stanovanja ter jih zadovoljivo opremiti s spremljajočimi dejavnostmi, s stališča zgodovine rasti Krškega je takšna strategija utemeljena, ker se zasnova starega mesta ni popolnoma razvila v smeri zgoščevanja. Seveda pa je pri novem razvoju potrebno upoštevati dani urbani vzorec,

— bolj smotno izrabo prostora bomo dosegli, če bomo ponovno usposobili vse razpoložljive stanovanjske površine s stanovanjsko prenovno in na primernih zemljiščih zgradili tudi nove stanovanjske objekte, tako bomo izboljšali obstoječe neugodno razmerje med stanovanjskimi in poslovnimi prostori v jedru ter »poživili« prebivalstvo,

— urediti promet v jedru, predvsem za potrebe pešcev in za povečanje dostopnosti jedra za prebivalce drugih delov mesta ter primestnih naselij,

— urediti zunanje javne prostore (ulice, trge, zelene površine, itd.), s katerimi se bosta historično jedro in mesto lahko ponašala,

— načrtno skrbeti za urejanje dvorišč, predvsem pa zelenih površin (vrtov).

Umetnostni spomeniki (gradovi, graščine, sakralni spomeniki):

brestaniški grad, Brestanica — stara župnijska cerkev sv. Petra, Brestanica — podružna cerkev sv. Boštjana in sv. Marije, kostanjeviški samostan s cerkvijo, Kostanjevica — župna cerkev sv. Jakoba in podružna cerkev sv. Nikolaja, Leskovec — župna cerkev Janeza Krstnika, Leskovec — grajsko gospodarsko poslopje, Leskovec — podružna cerkev sv. Ane, Leskovec — Šrajberski turn — grad, Črneča vas — podružna cerkev sv. Mohorja in Fortunata, Črneča vas — grajski (obrambni) objekt, Drnovo — podružna cerkev Janeza Krstnika, Podvrh — podružna cerkev sv. Marjete, Dalce — podružna cerkev sv. Andreja, Gorenja Lepa vas — podružna cerkev sv. Primoža in Felicijana, Krško — podružna cerkev sv. Duha, Krško — podružna cerkev sv. Rozalije, Krško — župna cerkev sv. Janeza, Krško — Kapucinski samostan, Krško — stari grad, Male Vodenice — podružna cerkev M. B., Vihre — podružna cerkev sv. Urha, Veliki Trn — župna cerkev sv. Duha, Straža — podružna cerkev sv. Valentina, Žerovnik — podružna cerkev sv. Miklavža, Velika vas — graščina, podružna cerkev sv. Martina, Senuše — podružna cerkev sv. Lucije, Ržišče — podružna cerkev sv. Magdalene, Podbočje — stari grad — razvalina, Ravni — podružna cerkev sv. Vida, Ravno — podružna cerkev sv. Lenarta, Nemška vas — podružna cerkev sv. Štefana, Raka — graščina, Raka — župna cerkev sv. Lovrenca, Armeško — podružna cerkev sv. Križa, Šedem pri Senovem — podružna cerkev sv. Jako-

ba, Stara vas pri Vidmu — podružna cerkev sv. Mihaela, Stranje — Ložice — podružna cerkev sv. Ahaca, Frluga — podružna cerkev sv. Katarine, Gorica — podružna cerkev sv. Pavla, Gora — podružna cerkev sv. Lovrenca, Trška gora — podružna cerkev sv. Jožefa.

Etnološki spomeniki: Brestanica, Dolšce, Drnovo, Gmajna, Mali Kamen, Orehovec, Oštrc, itd..

V strokovnih osnovah za pripravo smernic in elementov prostorskega plana občine Krško — julij 1978 — so natančneje opredeljeni z opisi in varstvenimi režimi vsi kulturni spomeniki, ki jih moramo hraniti in negovati tudi z dodatnimi posegi v prostor.

Kulturna krajina

Kvalitete območij, ki jih označujemo kot posebno kvaliteto, je možno nadalje ohraniti z režimom krajinskega varstva s pogoji, ki so v Strokovnih osnovah za pripravo smernic in elementov prostorskega plana občine Krško natančno opredeljeni. Naravna in kulturna dediščina sta običajno v takem sožitju, da lahko kot del kulturne krajine razumemo tudi naravno dediščino.

Nadpoprečne prvine prostora, na katere moramo biti dolgoročno zelo pozorni, so na območju občine:

- krajinski park Kostanjevica,
- vodotok Krke in otok — mesto Kostanjevica,
- Krakovski gozd,
- zeleni pas starega mesta Krško,
- vplivna območja Brestanice, gradu, sv. Mohorja,
- vplivna območja arheoloških spomenikov,
- vplivna območja umetnostnih spomenikov.

4. INFORMACIJSKO — KOMUNIKACIJSKA DEJAVNOST

Učinkovit družbeni sistem informiranja je neogiben pogoj sodobnega uspešnega gospodarjenja, torej tudi uresničitve nalog gospodarske stabilizacije.

Zato bodo potrebni skupni napori vseh subjektov naše družbenopolitične skupnosti (združenega dela, splošne in skupne porabe...) za izdelavo analiz obstoječega stanja na tem področju, projekcije zahtev in potreb, ki iz tega stanja izhajajo in ocene realnih možnosti za uresničevanje zastavljenih nalog.

Trenutno so najbolj pereče naloge: družbeni sistem informiranja mora postati najučinkovitejši dejavnik zmanjševanja stroškov družbene režije. zato je tako v srednjeročnem kot v dolgoročnem

planskem obdobju treba njegovo uresničevanje zasnovati na racionalni dogradnji sprejetega zakona o družbenem sistemu informiranja kot tudi na doslednem uveljavljanju določil tega zakona. V prvi vrsti je pred nami naloga postavitve enotne družbene informacijske in podatkovne metodologije dela znotraj občine, ki jo bo možno uporabiti tudi za širše povezovanje in sodelovanje z vsemi obstoječimi podatkovnimi bankami in ustanovami, zagotavljanje materialnih sredstev in usposabljanje kadrov za tako pomembno nalogo.

5. SPLOŠNA LJUDSKA OBRAMBA IN DRUŽBENA SAMOZAŠČITA

Glede na stopnjo razvitosti gospodarstva, infrastrukture in družbenih dejavnosti ter svoj vojaško strateški položaj je občina Krško zelo pomembno območje v SR Sloveniji v pogledu splošne ljudske obrambe.

V srednjeročnem in dolgoročnem obdobju bomo nadaljevali z izgradnjo sistema splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite v skladu z družbenopolitičnimi usmeritvami, predvsem v naslednjih smereh:

- obrambne priprave za delovanje v vseh, tudi v najtežjih vojnih pogojih celotnega sistema splošne ljudske obrambe, vključujoč v večji meri kot doslej, prilagajanje družbeno gospodarskega sistema potrebam obrambe in varnosti,
- varnostne priprave vseh družbenih subjektov za učinkovito preprečevanje in odpravljanje morebitnih izrednih razmer,
- priprave za preprečevanje in odpravo posledic možnih naravnih in drugih nesreč.

Potrebe splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite je potrebno obravnavati kot enakopravni sestavni del potreb družbenega razvoja občine, krajevnih skupnosti, organizacij združenega dela, samoupravnih interesnih skupnosti in jih v največji možni meri vkomponirati v razvojne načrte vseh nosilcev razvoja.

Z vkomponiranjem potreb obrambe in zaščite v načrte družbenega razvoja vseh družbenih subjektov je mogoče zagotoviti pogoje za učinkovito delovanje vseh družbenih subjektov v vseh, tudi najtežjih okoliščinah.

Glede na razpoložljive materialne možnosti bomo združevali sredstva in uresničevali naloge na naslednjih področjih: teritorialna obramba, narodna zaščita, civilna zaščita, upravne zveze in služba obveščanja in alarmiranja ter izgradnja zaklonskih kapacitet.

6. REGIONALNI VIDIKI RAZVOJA

Občina je temeljni nosilec tudi za planiranje regionalnega razvoja. Za področja, ki so skupnega pomena za razvoj regije, bomo v sodelovanju z občinama Sevnica in Brežice pripravili skupno celovito analizo o možnostih razvoja in izpostavili cilje in naloge, ki jih bo potrebno uresničiti na osnovi samoupravnega povezovanja posameznih nosilcev v regiji.

Skupne razvojne opredelitve se nanašajo predvsem na področja:

- zaposlovanja in izobraževanja
- energetske razmere
- rudarstvo
- prometne infrastrukture
- kmetijstvo, kmetijsko predelavo in pridobivanje novih rodni površin
- urejanje vodnega gospodarstva
- gozdarstvo - lesna predelava
- turizem, gostinstvo, trgovina
- področja: zdravstva, šolstva, predvsem srednjega usmerjenega izobraževanja, kulture in telesne kulture
- zaščito okolja
- racionalno koriščenje prostora.

Skupno razvojno politiko bomo sprejeli z Dogovorom o temeljih družbenega plana regije Posavje za obdobje 1986 - 1990.

Preko regionalnega povezovanja v okviru Medobčinske gospodarske zbornice in tudi neposredno bomo aktivno sodelovali v procesu nastajanja družbenega plana republike.

Razvijali bomo tudi sodelovanje na širšem področju z nadaljevanjem gospodarskega sodelovanja s pobrateno občino Bajina Bašta in z ostalimi območji.

NAŠ GLAS — SKUPNE DELEGATSKE INFORMACIJE

— Izdaja: INDOK center Krško — Naklada: 1400 izvodov
— Odgovorni urednik: Ivan Kastelic — Uredništvo: CKZ 12, 68270 Krško, tel. 71-768 — Tisk: Papirkonfekcija Krško — Glasilo je oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov na podlagi mnenja Republiškega komiteja za informiranje št. 421-1/72 z dne 5. marca 1980 — Za točnost podatkov in informacij, ki so objavljeni kot uradna obvestila ali pojasnila, odgovarjajo posamezne službe, organi oziroma strokovni delavci, ki so pod temi teksti podpisani!

Zaradi spremembe besedila za področje KULTURA je prišlo pri montaži strani v tiskarni do tehničnih težav, zato se dvojice tekstov končuje na tej strani.

Nadaljevanje z 18 strani *18/11*

IZOBRAŽEVANJE

Sistemski zakoni, na področju vzgoje - izobraževanja, ki so podlaga za razvoj družbeno - ekonomskih odnosov in samoupravne organiziranosti, so bili sprejeti v času, ko so bile ocene materialnih možnosti za njihovo izvajanje bistveno ugodnejše. V naslednjem srednjeročnem in dolgoročnem obdobju se bomo morali opredeliti, kako bomo v stabilizacijskih razmerah in bistveno zoženih materialnih možnostih uresničili v občini prednostno izvajanje temeljnih ciljev preobrazbe naše osnovne šole v novem programu, ki je zasnovan širše kot nekdanji predmetnik in učni načrti osnovne šole.

Nadaljevanje z 19 strani

KULTURA

VI. FILMSKA DEJAVNOST

Pred desetimi leti je v občini delovalo pet stalnih kinematografov, pozneje je eden prenehal z delom dva pa sta v nevarnosti, da se zapreta.

VII. INVESTICIJSKA VLAGANJA

Pogoji za kulturno dejavnost so se močno izboljšali z izgradnjo Delavskega doma Edvard Kardelj (kjer je žal dograjena samo 1. faza), XIV. divizije in adaptacijo nekaterih že obstoječih domov.

Akcije v kulturi so postale zelo drage, zato marsičesa ni bilo mogoče realizirati.

II. GLOBALNI CILJI IN USMERITVE SREDNJEROČNEGA IN DOLGOROČNEGA RAZVOJA OBČINE

1. Globalni cilji dolgoročnega in srednjeročnega razvoja občine	24
2. Globalni okviri gospodarske rasti in delitve družbenega proizvoda	26

III. DOLGOROČNE IN SREDNJEROČNE RAZVOJNE MOŽNOSTI OBČINE PO PODROČJIH

1. Gospodarski razvoj	27
1.1. Primarni sektor	27
1.1.1. Kmetijstvo, gozdarstvo, veterina	27
1.2. Sekundarni sektor	30
1.2.1. Industrija	30
1.2.2. Gradbeništvo in industrija gradbenega materiala	33
1.3. Terciarni sektor	34
1.3.1. Drobno gospodarstvo	34
1.3.2. Trgovina in preskrba	35
1.3.3. Gostinstvo in turizem	35
1.3.4. Promet in zveze ter prometna infrastruktura	36
1.3.5. Stanovanjsko, komunalno in cestno gospodarstvo	36
1.3.6. Varstvo pred požari	39
2. Socialni razvoj	
2.1. Prebivalstvo, zaposlovanje, kadri	39
2.2. Družbene dejavnosti	41
2.2.1. Globalna ocena razvojnih možnosti družbenih dejavnosti	41
2.2.2. Razvoj po posameznih področjih	41
2.2.2.1. Zdravstvo	41
2.2.2.2. Otroško varstvo	42
2.2.2.3. Socialno skrbstvo	42
2.2.2.4. Vzgoja in izobraževanje	43
2.2.2.5. Kultura	44
2.2.2.6. Telesna kultura	44
3. Prostorski razvoj	
3.1. Gospodarstvo	45
3.1.1. Primarni sektor	45
3.1.1.1. Kmetijstvo	45
3.1.1.2. Gozdarstvo	46
3.1.2. Sekundarni sektor	46
3.1.2.1. Industrijska cona Žadovinek	46
3.1.2.2. Industrijska cona Krško	46
3.1.2.3. Območje gospodarsko-industrijskih objektov Brestanica — Senovo	47
3.1.2.4. Območje gospodarsko-industrijskih objektov Kostanjevica	47
3.1.3. Terciarni sektor	47
3.1.3.1. Turizem, sekundarna bivališča, ribištvo, lovstvo	47
3.1.3.1.1. Turizem	47
3.1.3.1.2. Sekundarna bivališča	48
3.1.3.1.3. Ribištvo, lovstvo, čebelarstvo	48
3.1.3.2. Promet	48
3.1.3.3. Drobno gospodarstvo	48
3.2. Zasnova poselitve	49
3.3. Vodno gospodarstvo	53
3.4. Varstvo in izboljšanje okolja	55
3.5. Varstvo naravne in kulturne dediščine	56
4. Informacijsko komunikacijska dejavnost	57
5. Splošna ljudska obramba in družbena samozaščita	56
6. Regionalni vidiki razvoja	58

**DELEGATSKO GRADIVO
ZA JAVNO RAZPRAVO**

GRADIVO SO PRIPRAVILI

ekonomski vidik:
Zdenka LIPOVŽ, namestnica
predsednika komiteja za družbeno
planiranje in razvoj gospodarstva
Ivica PUNTAR, dipl. oec.
Marija KRUŠIČ, oec.
Jožica GAŠPERIN, oec.

prostorski vidik:
Franc JENIČ, namestnik predse-
dnika komiteja za družbeno pla-
niranje in razvoj gospodarstva
Slobodan NOVAKOVIČ,
dipl. ing. gradb.
Peter ŽIGANTE, dipl. biolog
Ciril KOLEŠNIK, profesor geogra-
fije
Snežana RESMAN, profesor soc.
Helena MUGOŠA, oec.

socialni vidik:
Vlasta ZUPANČIČ, oec.
Ivan SRPČIČ, pomočnik pred-
sednika komiteja za družbene
dejavnosti

Sodelovali so:
strokovne službe delovnih organi-
zacij občine Krško
strokovne službe SIS družbenih
dejavnosti občine Krško
Strokovne službe SIS materialne
proizvodnje občine Krško

**NAŠ GLAS — SKUPNE DELEGATSKE INFORMACIJE,
LETO VI, ŠT. 2, 25. 2. 1985,
POSEBNA IZDAJA — P O P R A V K I**

V doslej najboljšežnejši številki Našega glasa je prišlo verjetno zaradi naglice pri stavljenju besedila v novomeški Grafiki do precejšnjega števila napak, ki jim tudi kasnejši korektorji niso bili vsem kos.

Na vsebinsko najpomembnejše posebej opozarjamo:

stran 2, stolpec 3, prva vrsta pod črto — namesto vednost beri: **vrednost**,

stran 19, stolpec 3, 10. odstavek, 4. vrsta — namesto razmak beri: **razmah**,

stran 20, stolpec 1, 1. odstavek, 5. vrsta — namesto tekmovalni športni beri: **tekmovalni športi**,

stran 21, stolpec 1, 5. odstavek, 2. vrsta — namesto zagotivljanju beri: **zagotavljanju**,

7. odstavek — namesto pridobiti beri: **pridobivati**,

11. odstavek, 2. oz. 3. vrsta — pravilno je: v Krškem zaradi smotrnejše,

stolpec 2, 3. odstavek, predzadnja vrsta — namesto doselitvami beri: **odselitvami**,

stran 22, stolpec 1, 4. odstavek, 4. vrsta — med besedama „koncentracija“ in „je“ je izpadlo besedilo: (koncentracija) škodljivih snovi v zraku občasno presega maksimalno dopustno koncentracijo.

V Odloku o razvrstitvi območij v SRS v območja onesnaženosti zraka za potrebe varstva zraka Krško ni razvrščeno, kar avtomatično pomeni, da je v I. območju.

V I. območju (je) . . .

stran 23, stolpec 1, 11. odstavek, 4. vrsta — pravilno je: **Šutenski vrh**,
stran 28, stolpec 1, 3. odstavek, 2. vrsta — namesto podtalnika beri: **predalnika**,

stolpec 2, 3. odstavek od spodaj, 3. vrsta se pravilno glasi: **same zagotavljale večino potrebne krme**.

stolpec 3, 1. odstavek, 4. in 5. vrsta manjka besedilo: **Z (večjo) uporabo kvalitetnih semen in doslednejšim (izvajanjem) . . .**,

4. odstavek, 3. in 4. vrsta se pravilno glasita: (njivske) **površine za poljedelsko proizvodnjo in v sadjarstvo usmerjati tiste površine**,

stran 29, stolpec 3, 5. odstavek, zadnja vrsta se glasi pravilno: (repro)

dukcije in proizvodnosti goveje črede,

stran 33, stolpec 2, 6. odstavek, 3. vrsta se glasi pravilno: (nakazu jejo) **potrebo po preusmeritvi in prekvalif (ikaciji) . . .**,

stran 47, stolpec 1, zadnji odstavek, 6. vrsta — namesto priljuči beri: **prikluči**,

stran 51, 2. stolpec, zadnja vrsta — pod naselja v KS Gora je pomotoma zašla Trška gora!

3. stolpec, 2. odstavek, 3. oz.

4. vrsta — pravilno je: **intenzivnega**,
stran 60, stolpec 1, 5. odstavek — pravilno je: **rudarstvo**.

NAŠ

STV "VIHOR-85"

GLAS

POSEBNA IZDAJA

2/85

=====

BILI SMO NA OBISKU V OBČINSKEM ŠTABU TERITORIALNIH ENOT NA ENI NJIHOVIH LOKACIJ, KJER SO NAM POVEDALI:

Naše delo je naporno in zelo odgovorno. Toda ni je ovire, ki ja nebi mogli premagati. Med pripadniki štabov in enot teritorialne obrambe vlada borbeni duh, ki je na izredni višini. Prepričani smo, da agresor, čeprav še tako krut, ne bo uspel. Pripravljeni smo na akcijo, sovražnik si bo ob srečanju z nami polomil zobe.

Že sama mobilizacija naših enot je pokazala, kako resno in zavestno so sprejeli pripadniki enot teritorialne obrambe svojo nalogo. Na pozive so se javili skoraj vsi obvezniki. Enote so se razporedile na svoje reone in začele zelo uspešno izvajati svoje bojne priprave oziroma naloge. V kolektivih enot vlada pravo tovarištvo, borbeni duh in zavest, da mora agresor v najkrajšem času zapustiti naše ozemlje. Pri nam daje vs^{ta} podbudo zavest, da nismo sami, z nami so mnoge enote TO, močna ljudska armada, uspešno sodelujemo z vsemi uboroženimi enotami, ki delujejo na našem teritoriju, z nami je vse naše prebivalstvo.

V prvem trenutku po mobilizaciji nam je bilo malo težko, saj smo se morali v zelo kratkem času organizirati in začeti z izvajanjem borbene priprave. Bili pa smo sami presenečeni, ko smo videli kako hitro so pripadniki enot

doumeli, kakšne so njihove naloge. Prijetno je bilo gledati naše fante na Libni, Krškem polju in na obronkih okrog Leskovca, kako strokovno opravljajo svoje delo. Ni bilo opaziti malodušja, nejevolje, strahu pa sploh ne poznamo.

Prepričani smo, da ne bo trajalo dolgo, ko bomo lahko zaustavili naše borbene položaje in se skupaj z občani veselili ponovne svobode.

Pozivamo vse občane, da se držijo hrabro in skupaj z nami pokažejo agresorju, kaj pomeni ljubiti svojo domovino in biti pripravljen dati zanjo prav vse. Veseli smo, da smo dobili na naše položaje "Naš glas". Odločna pripravljenost vseh v naši občini in družbenopolitičnih organizacijah nam daje novih moči. Obljubljamo vam, da ne bomo odnehali vse do uspešnega konca.

=====

DOMOVINA JE LE ENA

Povečano prizadevanje agresorja, njegove oblike pritiskov od znašanja nad ljudmi, bombnih napadov, podtikanja napačnih informacij do poskusa diverzantskih akcij, niso rodile zanj željenega uspeha. Prebivalstvo sprejema njegove aktivnosti in nasilje kot resen napad na našo neodvisnost ter ogrožanje našega sistema socialističnega samoupravljanja. Z veliko vnemo so se občani vključili v delo odborov za SLO in DSZ in sprejeli naloge, ki so jim bile poverjene.

Ob obisku po krajevnih skupnostih in nekterih OZD smo povsod naleteli na polno zasedbo in v delovni zagnanosti. Vsak je opravljal svoje naloge in tako prispeval svoj delež k skupnim naporom za uspešen spopad in obrambo pred agresorjem.

Na terenu so se pojavljale sumljive osebe, ki so lahko prišle s sovražnimi nameni. Gibanje na neobičajen način in na neobičajnih mestih je vspodbudilo večje angažiranje na spremljanju njihovega gibanja in obnašanja v okoljih krajevnih skupnosti. Tako se je običajen nedeljski

lov spremenil v skrbno opazovanje terena. V svoji vnemi so lovci na daleč imeli svoje kolege za sumljive in opazovali njihovo gibanje. Šele, ko so prišli blizu, so ugotovili, da so oboji hoteli pomagati pri nadzoru terena. Otroci so resnih obrazov zamenjali igro in se šli odrasle, ko so prav tako spremljali gibanje nepoznatih oseb v svojem okolju. Tako so praktično dokazali, da so tudi oni še kako pomembna sestavina našega splošnega ljudskega odpora. In ženica je med krmljenjem živine z enim očesom oprezala, če je morda videti nepoklicane obiskovalce.

OBCANI, ALI NISO TO PRIMERI ČISTE IN NESEBIČNE ZVESTOBE DOMOVINI ? Tisti domovini, ki so jo več kot tisočletje nosili vsi naši predniki v svojih srcih in želeli njeno svobodo. Danes pa zopet grabežljivi agresor pohlepno steguje roke po naši lepi domovini. ALI SMO JO GRADILI ZA NJEGA ? Smo zanj posejali našo zemljo z novimi tovarnami, posejali polja, ki rodijo zlato žitno klasje, zasadili trto in sadje po naših gričih ? NE !!! NIKOLI !!! Ta zemlja, ta domovina, to cvetje in ti griči obsijani s soncem so res naša ljuba domovina. In tega ne damo nikomur. Žrtvovali bomo vse, da si ohranimo to, kar smo si priborili. Častno je biti boj za svobodo svoje domovine. Še se spominjamo verzov partizanskega pesnika Karla Destovnika Kajuha, ki je zapisal ob koncu ene svoje pesmi:

Lepo je, veš mama,
lepo je živeti,
toda, za kar sem umrl,
bi hotel še enkrat umreti.

Mladim je domovina bodočnost, starejšim spomin. Dajmo vsakemu, kar lahko damo. Domovini pa z bojem ohranimo svobodo.

Če nas čakajo napori, trd in neusmiljen boj. Toda ta boj je naš in ga bomo izvojevali z zmago. Sovražniku ni mesta na naši tleh. Včasih smo pozdravljali z geslom:

"SMRT FAŠIZMU - SVOBODA NARODU !" Danes pa vskliknimo:
"VSI V VRSTE ODPCRA IN V BOJ PROTI KRUTEMU SOVRAŽNIKU!"

NEKAJ OPOZORIL ZA VSAKDANJO RABO :

- ZATEMNJUUJ SVETLOBO, DA NE PRIVABIŠ SOVRAŽNIKA !
- KJE IMAŠ SVEČO, ČE BO ZMANJKALO ELEKTRIKE ?
- ALI IMAŠ UPORABNO ŽEPNO SVETILKO ?
- ZA KOLIKO ČASA IMAŠ HRANE V GOSPODINJSTVU ?
- ALI SKRBIŠ ZA OSTARELEGA SOSEDA, OTROKA BREZ STARŠEV, EVAKUIRANEGA OBČANA ?
- OČISTI OPUŠČEN VODNJAK, DA BOŠ IMEL VODO ZASE IN ZA ŽIVINO !

=====

NE NASEDAJMO PSIHOLOŠKI PROPAGANDI AGRESORJA !

Agresor z intenzivno psihološko propagandno dejavnostjo, ki jo raznašajo politično neosveščeni občani, v razbijanju koncepta splošne ljudske obrambne vojne poiskuje slabitati moralno moč in borbena sposobnost naših sil, pri čemer poveljuje svojo moč in superiornost v tehniki. Ob tem so prisotni nekateri znaki, ki kažejo, da si agresor poiskuje organizirati in pridobiti tudi nekatere notranje sile in posameznike z etatistično birokratskimi in tehnokratskimi ambicijami, kateri namen je, da med ljudmi ob doseganju posledicah vojaške aktivnosti agresorja ustvarjajo dodatno zmedo in paniko med ljudmi, ter s tem želijo doseči razkroj obrambe.

Vse to je pri nekaterih posameznikih povzročilo malodušje in defetizem češ, da nimamo realnih možnosti za učinkovit odpor ob doseženih rezultatih agresorja. Še posebej, ker agresor v svoji propagandi obljublja trajno ureditev razmer na ekonomskem področju.

Z namenom, da se prepreči agresorju dosego cilja v psihološki propagandni aktivnosti in na vojaškem področju so družbeno politične organizacije razvile vrsto aktivnosti, da prebivalstvo objektivno informirajo o stanju na bojiščih in izvajajo ter usmirjajo lastno propagandno aktivnost s ciljem povečati enotnost in nadaljno krepitev borbene morale ob usmerjanju in mobiliziranju najširših ljudskih množic.